Regeringens proposition 1992/93:48 om ändringar i de immaterialrättsliga lagarna med anledning av EES-avtalet m.m.

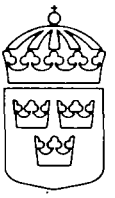

Prop. 1992/93:48

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 22 oktober 1992.

På regeringens vägnar

Carl Bildt

Gun Hellsvik

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås de ändringar i den svenska immaterialrättsliga lagstiftningen som behövs till följd av de åtaganden som Sverige har gjort i avtalet om det europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet).

Förslag läggs fram om ändrade konsumtionsprinciper på patent-, mönsterskydds- och växtförädlarrättens områden. Förslagen innebär att ensamrätterna på de nämnda rättighetsområdena skall anses vara konsumerade, om den skyddade produkten, varan eller materialet förts ut på marknaden inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet av rättighetshavaren eller med dennes samtycke.

En ny lag om skydd för kretsmönster föreslås bli införd. I den föreslås bl.a. ett uttryckligt nyhetskrav, att rätten till kretsmönster som utvecklas av arbetstagare övergår till arbetsgivaren såvida inte annat har avtalats, att både juridiska och fysiska personer med anknytning till EES kan vara innehavare av ursprunglig rätt till kretsmönster samt att godtroende förvärvare av skyddade kretsmönster får fortsätta utnyttja dessa mot skälig ersättning.

Förändringar av den svenska varumärkesrätten föreslås. Bl.a. läggs förslag fram som utökar möjligheten att få olika tecken erkända som varumärken, som förstärker skyddet för kända varukännetecken och som skärper användningstvånget för varumärken. En bestämmelse som regional konsumtion av varumärkesrätten föreslås.

I upphovsrättslagen föreslås sådana ändringar som behövs för att anpassa

den till ett EG-direktiv om skydd för datorprogram. De ändringar som föreslås är bl.a. att skydd av datorprogram även omfattar programmets förberedande designmaterial, att alla rättigheter till datorprogram som utvecklas av arbetstagare övergår till arbetsgivaren såvida inte annat avtalats, att konsumtionspunkten är den första överlåtelsen av ett exemplar av ett datorprogram, att kopiering för enskilt bruk blir otillåten samt att användare av datorprogram får en tvingande rätt att göra säkerhetskopior och utföra s.k. dekompilering. Även för datorprogrammen föreslås en bestämmelse om regional konsumtion.

Slutligen föreslås vissa särskilda ändringar i växtförädlarrättslagen.

Lagändringarna i vad avser ändrade konsumtionsprinciper för de immateriella ensamrätterna och den nya lagen om skydd för kretsmönster föreslås träda i kraft den dag regeringen bestämmer. Övriga lagändringar föreslås träda i kraft den 1 januari 1993.

Propositionens lagförslag

1 Förslag till
Lag om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter

Härigenom föreskrivs följande.

Skyddsföremålet

1§ För rätt till kretsmönster enligt denna lag krävs att kretsmönstret är resultatet av en egen intellektuell insats av den som har skapat det och att kretsmönstret inte är allmänt förekommande inom halvledarindustrin. Består ett kretsmönster av delar som är allmänt förekommande inom halvledarindustrin, skyddas det endast om kombinationen av delarna uppfyller villkoren.

Skyddets omfattning

2§ Rätt till kretsmönster för en halvledarprodukt innebär en uteslutande rätt att

1. framställa exemplar av kretsmönstret,
2. i kommersiellt syfte importera exemplar av kretsmönstret, samt
3. göra kretsmönstret tillgängligt för allmänheten genom att exemplar av kretsmönstret bjuds ut till försäljning, uthyrning eller utlåning eller sprids till allmänheten på annat sätt.

Med exemplar av kretsmönster avses även en halvledarprodukt som har tillverkats med utnyttjande av kretsmönstret.

Innehavare av rätt till skydd

3 § Rätt till kretsmönster tillkommer den fysiska person som har skapat kretsmönstret under förutsättning att han är medborgare eller har sin vanliga vistelseort i en stat som ingår i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och att andra stycket inte är tillämpligt.

Rätt till kretsmönster som har skapats av arbetstagare i anställningsförhållande tillkommer arbetsgivaren under förutsättning att inte annat har avtalats och att arbetsgivaren är en fysisk person som är medborgare eller har sin vanliga vistelseort i en stat som ingår i samarbetsområdet eller är en juridisk person som bedriver förvärvsverksamhet i en sådan stat.

I de fall då rätt till kretsmönster inte föreligger enligt första och andra styckena skall sådan rätt tillkomma sådana fysiska och juridiska personer som uppfyller de i andra stycket angivna villkoren om anknytning till samarbetsområdet under förutsättning att en sådan person har fått ensamrätt att utnyttja kretsmönstret kommersiellt i hela samarbetsområdet och först utnyttjar kretsmönstret kommersiellt i en stat som ingår i detta område.

Rätt till kretsmönster skall också tillkomma den som övertagit rättigheten från de personer som anges i första till tredje styckena.

Skyddstid

4 § Rätt till kretsmönster uppstår när det har skapats och varar till utgången av det tionde året efter det år då kretsmönstret först utnyttjades kommersi-

ellt i någon del av världen.

Rätten upphör femton år efter utgången av det år då kretsmönstret skapades, om det då ännu inte har utnyttjats kommersiellt.

Inskränkningar i skyddet

5 § Utan hinder av 2 § får exemplar framställas av kretsmönstret uteslutande för undervisning om eller analys av kretsmönstret. Enstaka exemplar får också framställas för enskilt bruk.

Exemplar som har framställts med stöd av första stycket får inte utnyttjas för något annat ändamål.

6 § Rätt till kretsmönster omfattar inte exemplar av kretsmönster som har spritts till allmänheten inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet av rättsinnehavaren eller med dennes samtycke.

7 § Om ett exemplar av ett kretsmönster utgör allmän handling, skall exemplaret utan hinder av 2 § tillhandahållas i den ordning som föreskrivs i 2 kap. tryckfrihetsförordningen.

Överlåtelse av rätten

8 § Överlåtelse av ett exemplar av ett kretsmönster innefattar inte överlåtelse av rätten till kretsmönstret.

Om den som innehar rätten till ett kretsmönster har gett någon annan rätt att yrkesmässigt utnyttja detta (licens), får denne överlåta sin rätt vidare endast om avtal har träffats om detta. Om licensen ingår i en rörelse, får den dock överlåtas i samband med överlåtelse av rörelsen eller en del av denna.

Straff m.m.

9 § Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet vidtar en åtgärd som innebär intrång i rätten enligt 2 § skall dömas till böter eller fängelse i högst två år.

För försök eller förberedelse till brott enligt första stycket döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

Åklagare får väcka åtal för brott enligt första eller andra stycket endast om målsäganden anger brottet till åtal eller åtal är påkallat från allmän synpunkt.

10 § Den som i strid mot denna lag förvärvar ett exemplar av ett skyddat kretsmönster och inte känner till eller har skälig anledning att anta att kretsmönstret är skyddat har rätt att fortsätta att utnyttja exemplaret av det skyddade kretsmönstret kommersiellt även efter det att han har fått kännedom om att kretsmönstret är skyddat. För utnyttjandet skall ersättning lämnas enligt 11 § första stycket.

11 § Den som i strid mot denna lag utnyttjar ett kretsmönster skall betala ersättning för utnyttjandet till den som innehar rätten till mönstret om och i den mån det är skäligt.

Om det sker uppsåtligen eller av oaktsamhet skall ersättning betalas också för den ytterligare skada som intrånget har medfört. Då ersättningens storlek bestäms skall hänsyn tas även till innehavarens intresse av att intrång inte begås och till övriga omständigheter av annan än rent

12 § Den som vidtar en åtgärd som innebär intrång i rätten enligt 2 § är skyldig att, om det är skäligt, mot lösen avstå den egendom som överträdelsen avser till den som innehar rätten till kretsmönstret.

I stället för att förordna om inlösen enligt första stycket får domstolen, om det är skäligt, besluta att egendomen skall förstöras, ändras eller utsättas för andra åtgärder som är ägnade att förebygga missbruk. Detta gäller dock inte om förverkande eller åtgärder som är ägnade att förebygga missbruk skall beslutas enligt 36 kap. brottsbalken. Talan enligt detta stycke förs av den som innehar rätten till kretsmönstret. Sådan talan får föras även av åklagare, om det är påkallat från allmän synpunkt.

Bestämmelserna i första och andra styckena gäller inte mot den som i god tro har förvärvat egendomen eller en särskild rätt till den.

13 § Sådan egendom som avses i 12 § får tas i beslag, om brott enligt denna lag skäligen kan antas föreligga. I fråga om sådant beslag tillämpas reglerna om beslag i brottmål i allmänhet.

14 § Har ett annat föremål än som avses i 12 § använts som hjälpmedel vid sådan framställning av exemplar av kretsmönstret som utgör brott enligt denna lag, får föremålet eller dess värde förklaras förverkat, om det behövs för att förebygga brott eller om det finns andra särskilda skäl till det. Detsamma gäller föremål som har använts vid försök till brott som avses i denna paragraf eller som omfattas av åtgärd som utgör förberedelse till sådant brott.

Lagens tillämpningsområde

15 § Regeringen får, under förutsättning av ömsesidighet eller om det följer av ett sådant avtal med en främmande stat eller en mellanfolklig organisation som riksdagen godkänt, föreskriva om lagens tillämplighet i förhållande till andra stater än dem som ingår i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

---

1. Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer, då lagen (1986:1425) om skydd för kretsmönster i halvledarprodukter skall upphöra att gälla.

2. Lagen tillämpas även på kretsmönster som har tillkommit före ikraftträdandet utom såvitt gäller åtgärder som vidtagits eller rättigheter som förvärvats dessförinnan. Har exemplar av kretsmönster framställts före den 1 april 1987, får de dock utan hinder av 2 § spridas vidare.

2 Förslag till Lag om ändring i patentlagen (1967:837)

Härigenom föreskrivs att 3 § patentlagen (1967:837) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
3 §[1]	
Den genom patent förvärvade ensamrätten innebär att, med de undantag som anges nedan, *annan än patenthavaren ej må* utan *dennes lov* utnyttja uppfinningen genom att	Den genom patent förvärvade ensamrätten innebär att, med de undantag som anges nedan, *ingen får* utan *patenthavarens samtycke* utnyttja uppfinningen genom att
1) tillverka, utbjuda, bringa i omsättning eller använda patentskyddat alster eller införa eller inneha sådant alster för ändamål som nu sagts,	1) tillverka, utbjuda, bringa i omsättning eller använda patentskyddat alster eller införa eller inneha sådant alster för ändamål som nu sagts,
2) använda patentskyddat förfarande eller, om han vet eller det med hänsyn till omständigheterna är uppenbart att förfarandet *ej* får användas utan patenthavarens *lov*, utbjuda det för användning här i *riket*,	2) använda patentskyddat förfarande eller, om han vet eller det med hänsyn till omständigheterna är uppenbart att förfarandet *inte* får användas utan patenthavarens *samtycke*, utbjuda det för användning här i *Sverige*,
3) utbjuda, bringa i omsättning eller använda alster som tillverkats enligt patentskyddat förfarande eller införa eller inneha alstret för ändamål som nu sagts.	3) utbjuda, bringa i omsättning eller använda alster som tillverkats enligt patentskyddat förfarande eller införa eller inneha alstret för ändamål som nu sagts.
Ensamrätten innebär även att annan än patenthavaren *ej må* utan *dennes lov* utnyttja uppfinningen genom att erbjuda eller tillhandahålla någon som *ej* är berättigad att utnyttja uppfinningen sådant medel för att utöva den här *i riket* som hänför sig till något väsentligt i uppfinningen, om den som erbjuder eller tillhandahåller medlet vet eller det med hänsyn till omständigheterna är uppenbart att medlet är lämpat och avsett att användas vid utövande av uppfinningen. Är medlet en *i handeln allmänt förekommande vara*, gäller vad nu sagts dock endast om den som erbjuder eller tillhandahåller medlet *söker* påverka mottagaren till handling som avses i första stycket. Vid tillämpning av bestämmelserna i detta stycke skall såsom berättigad att utnyttja uppfinningen *icke* anses	Ensamrätten innebär även att *ingen får* utan *patenthavarens samtycke* utnyttja uppfinningen genom att erbjuda eller tillhandahålla någon som *inte* är berättigad att utnyttja uppfinningen sådant medel för att utöva den här *i Sverige* som hänför sig till något väsentligt i uppfinningen, om den som erbjuder eller tillhandahåller medlet vet eller det med hänsyn till omständigheterna är uppenbart att medlet är lämpat och avsett att användas vid utövande av uppfinningen. Är medlet en vara *som allmänt förekommer i handeln*, gäller vad nu sagts dock endast om den som erbjuder eller tillhandahåller medlet *försöker* påverka mottagaren till *en sådan* handling som avses i första stycket. Vid tillämpning av bestämmelserna i detta stycke skall den som utnyttjar uppfinningen på *det* sätt som sägs i

[1] Senaste lydelse 1978:149

den som utnyttjar uppfinningen på sätt som sägs i tredje stycket 1, 3 eller 4.

Från *ensamrätt undantagas*

1) utnyttjande som *ej* sker yrkesmässigt,

2) utnyttjande av patentskyddat alster som bringats i omsättning *här i riket* av patenthavaren eller med dennes samtycke,

3) utnyttjande av uppfinning för experiment, som avser själva uppfinningen,

4) beredning på apotek av läkemedel enligt läkares förskrivning i enskilt fall eller *åtgärd* med sålunda berett läkemedel.

tredje stycket 1, 3 eller 4 *inte* anses såsom berättigad att utnyttja uppfinningen.

Från *ensamrätten undantas*

1) utnyttjande som *inte* sker yrkesmässigt,

2) utnyttjande av patentskyddat alster som bringats i omsättning *inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet* av patenthavaren eller med dennes samtycke,

3) utnyttjande av uppfinning för experiment som avser själva uppfinningen,

4) beredning på apotek av läkemedel enligt läkares förskrivning i enskilt fall eller *åtgärder* med sålunda berett läkemedel.

---

1. Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

2. Intill den dag regeringen särskilt bestämmer skall, vid tillämpning av den nya bestämmelsen i 3 § tredje stycket 2), den omständigheten att livsmedel eller läkemedel bringats i omsättning i Finland eller att läkemedel bringats i omsättning i Island inte anses innebära att produkten ifråga bringats i omsättning inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Vad nu sagts gäller dock endast i fråga om produkter som åtnjuter patentskydd i Sverige på annan grund än att de utgör alster som tillverkats enligt ett patentskyddat förfarande.

3 Förslag till Lag om ändring i mönsterskyddslagen (1970:485)

Härigenom föreskrivs att 5 § om mönsterskyddslagen (1970:485) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	5 §
Mönsterrätt innebär att, med de undantag som anges nedan, *annan än* innehavaren av mönsterrätten (mönsterhavaren) *icke* får utan dennes *lov* utnyttja mönstret yrkesmässigt genom att tillverka, införa till *riket*, *utbjuda*, saluhålla, överlåta eller *uthyra* vara, vars utseende icke väsentligen skiljer sig från mönstret eller som i sig har upptagit något som *icke* väsentligen skiljer sig från detta.	Mönsterrätt innebär, med de undantag som anges nedan, *att ingen får utan samtycke av den som är* innehavare av mönsterrätten (mönsterhavaren) utnyttja mönstret yrkesmässigt genom att tillverka, införa till *Sverige*, *bjuda ut*, saluhålla, överlåta eller *hyra ut* vara, vars utseende *inte* väsentligen skiljer sig från mönstret eller som i sig har upptagit något som *inte* väsentligen skiljer sig från detta.
Mönsterrätten omfattar endast de varor för vilka mönstret registrerats och därmed likartade varor.	Mönsterrätten omfattar endast de varor för vilka mönstret registrerats och därmed likartade varor. *Mönsterrätten omfattar inte utnyttjande av en vara, om den har bringats i omsättning inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet av mönsterhavaren eller med dennes samtycke.*

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

4 Förslag till
Lag om ändring i växtförädlarrättslagen (1971:392)

Härigenom föreskrivs i fråga om växtförädlarrättslagen (1971:392)
dels att 1, 4, 19 och 48 §§ skall ha följande lydelse,
dels att bilagan till lagen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
1 §[1]	
Denna lag skall tillämpas på växtsorter som tillhör de växtsläkten eller växtarter som anges i bilagan till denna lag.	
	Lagen skall tillämpas även på växtsorter som är hybrider mellan de växtsläkten eller växtarter som anges i bilagan.
4 §	
Växtförädlarrätt innebär att, med de undantag som anges nedan, *annan än* innehavaren av växtförädlarrätten (sortinnehavaren) *icke* får utan dennes *lov* utnyttja växtsorten yrkesmässigt genom att	Växtförädlarrätt innebär, med de undantag som anges nedan, *att ingen får utan samtycke av* innehavaren av växtförädlarrätten (sortinnehavaren) utnyttja växtsorten yrkesmässigt genom att
1. framställa eller till *riket införa* växtmaterial av sorten i syfte att materialet skall *utbjudas* till försäljning för förökningsändamål eller *eljest* tillhandahållas för sådant ändamål,	1. framställa eller till *Sverige föra in* växtmaterial av sorten i syfte att materialet skall *bjudas ut* till försäljning för förökningsändamål eller *på annat sätt* tillhandahållas för sådant ändamål,
2. *utbjuda* till försäljning eller *eljest* tillhandahålla växtmaterial av sorten för förökningsändamål,	2. *bjuda ut* till försäljning eller *på annat sätt* tillhandahålla växtmaterial av sorten för förökningsändamål,
3. i fall, då upprepad användning av växtmaterial av sorten är nödvändig för framställning av växtmaterial av annan sort, använda växtmaterial av sorten för sådan framställning och i syfte att det framställda materialet skall *utbjudas* till försäljning för förökningsändamål eller *eljest* tillhandahållas för sådant ändamål.	3. i *de* fall, då upprepad användning av växtmaterial av sorten är nödvändig för framställning av växtmaterial av annan sort, använda växtmaterial av sorten för sådan framställning och i syfte att det framställda materialet skall *bjudas ut* till försäljning för förökningsändamål eller *på annat sätt* tillhandahållas för sådant ändamål.
I fråga om prydnadsväxter innebär växtförädlarrätten därjämte att *annan än sortinnehavaren icke* får *utan dennes lov* använda plantor eller delar av plantor som förökningsmaterial för yrkesmässig framställning av snittblommor eller annat material för prydnadsändamål.	I fråga om prydnadsväxter innebär växtförädlarrätten därjämte att *ingen får utan sortinnehavarens samtycke* använda plantor eller delar av plantor som förökningsmaterial för yrkesmässig framställning av snittblommor eller annat material för prydnadsändamål.

[1] Senaste lydelse 1982:991

Växtförädlarrätten omfattar inte utnyttjande av det material av en växtsort, som har bringats i omsättning inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet av sortinnehavaren eller med dennes samtycke.

19 §[2]

Talan enligt 18 § föres hos statens jordbruksverk genom besvär inom två månader från beslutets dag. Den som vill anföra besvär skall inom samma tid erlägga fastställd besvärsavgift vid påföljd att besvären annars ej upptages till prövning.

Växtsortnämndens beslut enligt 18 § överklagas hos Statens jordbruksverk inom två månader från beslutets dag.

Mot beslut av jordbruksverket får talan föras av sökanden, om beslutet gått honom emot. Talan föres hos regeringsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag.

Jordbruksverkets beslut får överklagas av sökanden, om det har gått honom emot. Verkets beslut överklagas hos Regeringsrätten inom två månader från beslutets dag.

48 §[2]

Talan mot annat slutligt beslut av växtsortnämnden enligt denna lag än som avses i 18 § föres hos jordbruksverket genom besvär inom två månader från beslutets dag. Den som vill anföra besvär skall inom samma tid erlägga fastställd besvärsavgift vid påföljd att besvären annars ej upptages till prövning.

Annat slutligt beslut av Växtsortnämnden enligt denna lag än som avses i 18 § överklagas hos Jordbruksverket inom två månader från beslutets dag.

Talan mot jordbruksverkets beslut föres hos regeringsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag.

Jordbruksverkets beslut överklagas hos Regeringsrätten inom två månader från beslutets dag.

[2] Senaste lydelse 1991:386

Acer spp.	*Lönn*
Agrostis spp.	Ven
Allium spp.	Lök
Alopecurus pratensis L.	Ängskavle
Alstroemeria L.	Perulilja
Anethum graveolens L.	Dill
Apium graveolens L.	Selleri
Aronia spp.	Aronia
Asparagus officinalis L.	Sparris
Avena byzantina K. Koch	Rödhavre
Avena sativa L.	Havre
Begonia spp.	*Begonia*
Beta vulgaris L. ssp. vulgaris var. altissima Döll	Sockerbeta
Beta vulgaris L. ssp. vulgaris var. conditiva Alef.	Rödbeta
Beta vulgaris L. ssp. vulgaris var. crassa Alef.	Foderbeta
Betula spp.	*Björk*
Brassica napus L. var. oleifera Metzg.	Raps
Brassica napus L. var. napobrassica (L.) Rchb.	Kålrot
Brassica nigra (L.) W. Koch	Svartsenap
Brassica oleracea L.	Kål
Brassica oleracea L. ssp. acephala DC.	Fodermärgkål
Brassica rapa L. var. oleifera Metzg.	Rybs
Brassica rapa L. var. *rapa (L.) Thell.*	Rova
Bromus arvensis L.	Renlosta
Bromus inermis Leyss.	Foderlosta
Camelina sativa (L.) Crantz	Oljedådra
Cannabis sativa L.	Hampa
Capsicum annuum L.	Paprika
Caragana spp.	*Ärtbuske*
Chrysanthemum spp.	Krysantemum
Cornus spp.	*Kornell, snöbär*
Cucumis melo L.	Melon
Cucumis sativus L.	Gurka
Cynosurus cristatus L.	Kamäxing
Dactylis glomerata L.	Hundäxing
Daucus carota L.	Morot
Dianthus caryophyllus L.	Nejlika
Euonymus spp.	*Spindelträd*
Euphorbia pulcherrima Willd. ex Klotzsch	Julstjärna
Festuca spp.	Svingel
Festulolium spp.	Rajsvingel
Fragaria spp.	Jordgubbar, smultron
Glycine max (L.) Merrill	Sojaböna

[3] Senaste lydelse 1991:168

Helianthus annuus L.	Solros
Hippophae spp.	Havtorn
Hordeum vulgare L.	Korn
Lactuca sativa L.	Sallat
Linum usitatissimum L.	Lin
Lolium spp.	Rajgräs
Lonicera spp.	Try
Lupinus angustifolius L.	Blålupin
Lupinus luteus L.	Gullupin
Lycopersicon esculentum P. Mill.	Tomat
Malus spp. (även grundstam)	Äpple
Medicago spp.	Lusern
Ornithopus sativus Brot.	Seradella
Papaver somniferum L.	Vallmo
Pastinaca sativa L.	Palsternacka
Pelargonium-Peltatum-Hybridi	Hängpelargon
Pelargonium-Peltatum x Pelargonium-Zonale-Hybridi	
Pelargonium-Zonale-Hybridi	Vanlig pelargon
Petroselinum crispum (Mill.) Nym. ex A. W. Hill	Persilja
Phalaris arundinacea L.	Rörflen
Phaseolus coccineus L.	Rosenböna
Phaseolus vulgaris L.	Böna
Phleum spp.	Timotej
Pisum sativum L. *sensu lato*	Ärt
Poa spp.	Gröe
Populus spp.	Asp, poppel
Potentilla spp.	*Fingerört, tok*
Prunus spp. (även grundstam)	Körsbär, plommon, persika, aprikos
Pyrus spp. (även grundstam)	Päron
Raphanus sativus L. var. niger (Mill.) S. Kerner	Rättika
Raphanus sativus L. var. radicula Pers.	Rädisa
Rhododendron spp.	*Azalea, rhododendron*
Ribes spp. (även grundstam)	Vinbär, krusbär
Rosa spp.	Ros, nypon
Rubus spp.	Hallon, björnbär
Saintpaulia ionantha H. Wendl.	Saintpaulia
Salix spp.	Pil, sälg, vide
Secale cereale L.	Råg
Sinapis alba L.	Vitsenap
Solanum tuberosum L.	Potatis
Sorbus spp.	Rönn
Spinacia oleracea L.	Spenat
Spiraea spp.	*Spirea*
Streptocarpus x hybridus Voss	Kornettblomma
Syringa spp.	*Syrén*
Trifolium hybridum L.	Alsikeklöver
Trifolium pratense L.	Rödklöver
Trifolium repens L.	Vitklöver
Triticosecale Wittmack	Rågvete

Triticum aestivum L. emend. Fiori et Paol.	Vete
Triticum durum Desf.	Makaronivete
Triticum turgidosecale	Rågvete
Vaccinium spp.	Blåbär, lingon
Viburnum spp.	*Olvon*
Vicia faba L. var. major Harz.	Bondböna
Vicia faba L. var. minor Harz.	Åkerböna
Vicia sativa L.	*Fodervicker*
Vicia villosa Roth	Luddvicker
Zea mays L.	Majs

Denna lag träder i kraft, i fråga om 4 § den dag regeringen bestämmer och i övrigt den 1 januari 1993.

5 Förslag till
Lag om ändring i varumärkeslagen (1960:644)

Härigenom föreskrivs i fråga om varumärkeslagen (1960:644)
dels att 1, 2, 3, 4, 6, 8, 13, 14, 17, 23, 25, 26, och 34 §§ skall ha följande lydelse,
dels att det i lagen skall införas två nya paragrafer, 25 a och 25 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
1 §	
Genom registrering enligt denna lag förvärvar näringsidkare ensamrätt till varumärke såsom särskilt kännetecken för att från andras varor skilja sådana varor, som de tillhandahåller i sin rörelse.	
Varumärke kan bestå av figur, ord, bokstäver eller siffror, så ock av säregen utstyrsel av vara eller dess förpackning.	*Ett varumärke kan bestå av alla tecken som kan återges grafiskt, särskilt ord, inbegripet personnamn, samt figurer, bokstäver, siffror och formen eller utstyrseln på en vara eller dess förpackning, förutsatt att tecknen kan särskilja en näringsidkares varor från andra näringsidkares.*
Vad i denna lag *stadgas* om varor skall i tillämpliga delar gälla även tjänster.	Vad *som sägs* i denna lag om varor skall i tillämpliga delar gälla även tjänster.
Om kollektivmärken *är särskilt stadgat.*	Om kollektivmärken *finns särskilda bestämmelser.*
2 §	
En näringsidkare har även utan registrering ensamrätt till varumärke, då märket blivit inarbetat.	
Genom inarbetning förvärvar han ensamrätt *jämväl* till *slagord eller* annat i näringen använt särskilt varukännetecken.	Genom inarbetning förvärvar han ensamrätt *också* till *andra särskilda* varukännetecken *som används* i näringen.
Ett kännetecken anses inarbetat, om det här i *riket* bland dem, *till vilka* det riktar sig, är allmänt känt som beteckning för innehavarens varor.	Ett kännetecken anses inarbetat, om det här i *Sverige* bland dem *som* det riktar sig till är allmänt känt som beteckning för innehavarens varor.
3 §	
Envar må i näringsverksamhet använda sitt släktnamn eller sin firma som kännetecken för sina varor, *där det ej* är ägnat att framkalla förväxling med *annans* skyddade varukännetecken. Näringsidkare har *ock* skydd enligt denna lag mot att *namnet eller firman av annan* obehörigen *användes som dylikt* kännetecken.	*Var och en får* i näringsverksamhet, *under förutsättning att det är i överensstämmelse med god affärssed*, som kännetecken för sina varor, använda - sitt släktnamn, *sin adress* eller sin firma , *eller* - *uppgifter om varornas art, kvalitet, kvantitet, avsedda ändamål, värde och geografiska ursprung, tidpunkten för deras framställande eller andra egenskaper hos varorna.*

Näringsidkare har *också* skydd enligt denna lag mot att *deras släktnamn, adress* eller *firma av andra* obehörigen *används som varukännetecken.*

4 §

Rätt till varukännetecken enligt 1-3 §§ innebär, att annan än innehavaren *icke må* i näringsverksamhet använda ett därmed förväxlingsbart kännetecken för sina varor, vare sig på varan eller dess förpackning, i reklam eller affärshandling eller på annat sätt, däri inbegripet *jämväl* muntlig användning. Vad nu sagts skall gälla oavsett om varan *tillhandahålles* eller är avsedd att tillhandahållas här i *riket* eller utomlands eller *ock* hit *införes*. Är i fall som avses i 2 § kännetecknet *icke* inarbetat i hela *riket*, gäller rätten endast inom det område där kännetecknet är inarbetat.

Rätten till *ett* varukännetecken enligt 1-3 §§ innebär, att annan än innehavaren *inte får* i näringsverksamhet använda ett därmed förväxlingsbart kännetecken för sina varor, vare sig på varan eller dess förpackning, i reklam eller affärshandling eller på annat sätt, däri inbegripet *också* muntlig användning. Vad *som* nu sagts skall gälla oavsett om varan *tillhandahålls* eller är avsedd att tillhandahållas här i *landet* eller utomlands eller *också* hit *införs*. Är i fall som avses i 2 § kännetecknet *inte* inarbetat i hela *landet*, gäller rätten endast inom det område där kännetecknet är inarbetat.

Som otillåten användning enligt första stycket anses, att någon vid tillhandahållande av reservdel, tillbehör eller liknande, som lämpar sig för annans vara, åberopar dennes kännetecken på sådant sätt, att det kan *giva* sken av att vad som *tillhandahålles härrör* från kännetecknets innehavare eller av att denne *medgivit* kännetecknets användning.

Som otillåten användning enligt första stycket anses, att någon vid tillhandahållande av reservdel, tillbehör eller liknande, som lämpar sig för annans vara, åberopar dennes kännetecken på sådant sätt, att det kan *ge* sken av att vad som *tillhandahålls kommer* från kännetecknets innehavare eller av att denne *medgett* kännetecknets användning.

Rätten till ett varukännetecken omfattar inte att kännetecknet används för varor som under det kännetecknet har bringats i omsättning inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet av rättsinnehavaren eller med dennes samtycke.

Har vara tillhandahållits under visst kännetecken och har därefter *annan än kännetecknets innehavare väsentligt förändrat den genom bearbetning, reparation eller liknande, må ej*, då varan ånyo *tillhandahålles* i näringsverksamhet här i *riket*, kännetecknet användas *utan att* förändringen tydligt *angives* eller *eljest* tydligt framgår.

Har *en* vara tillhandahållits under *ett* visst kännetecken och har *den* därefter *förändrats eller försämrats, får inte*, då varan *på nytt tillhandahålls* i näringsverksamhet här i *landet*, kännetecknet användas *om inte* förändringen tydligt *anges* eller *annars* tydligt framgår.

6 §

Kännetecken anses förväxlingsbara enligt denna lag endast om de *avse* varor av samma eller liknande slag.

Dock må även eljest förväxlingsbarhet undantagsvis kunna åberopas:

a) till förmån för kännetecken, som är synnerligen starkt inarbetat och känt inom vida kretsar av allmänheten här i riket, såframt med hänsyn härtill användningen av ett annat liknande kännetecken skulle innebära ett otillbörligt utnyttjande av det förras goodwill; eller

b) till förmån för kännetecken, som är inarbetat, där med hänsyn till den särskilda arten av de varor, om vilka är fråga, användningen av ett annat liknande kännetecken uppenbarligen skulle förringa det förras goodwill.

Kännetecken anses förväxlingsbara enligt denna lag endast om de *avser* varor av samma eller liknande slag.

Förväxlingsbarhet kan även åberopas till förmån för ett kännetecken som är väl ansett här i landet, om användningen av ett annat liknande kännetecken skulle dra otillbörlig fördel av eller skulle vara till förfång för det väl ansedda kännetecknets särskiljningsförmåga eller anseende.

8 §

Har registrerat varumärke *kommit till användning i icke oväsentlig omfattning, må rätt därtill såvitt avser varor av samma eller liknande slag som de för vilka märket använts,* bestå vid sidan av äldre rätt till förväxlingsbart kännetecken, *såframt* registreringen sökts i god tro *och varit gällande i fem år från registreringsdagen innan talan väckes om dess bestånd.*

Rätten till ett registrerat varumärke *kan, med avseende på de varor för vilka det har använts,* bestå vid sidan av *en* äldre rätt till *ett* förväxlingsbart kännetecken, *om* registreringen sökts i god tro *och innehavaren av den äldre rätten under fem år i följd har varit medveten om och funnit sig i användning här i landet av det registrerade varumärket.*

13 §

Varumärke må registreras *allenast såframt* det är ägnat att särskilja innehavarens varor från andras. *Märke*, som uteslutande eller med endast mindre ändring eller tillägg *angiver* varans art, beskaffenhet, mängd, användning, pris eller geografiska ursprung eller tiden för dess framställande, skall *icke* i och för sig anses *äga* särskiljningsförmåga. Vid bedömande av om *ett* märke *äger* särskiljningsförmåga skall hänsyn *tagas* till alla föreliggande omständigheter och särskilt till *den tid och omfattning* märket varit i bruk.

Varumärke, som enbart består av

Ett varumärke får registreras *endast om* det är ägnat att särskilja innehavarens varor från andras. *Ett märke* som uteslutande eller med endast mindre ändring eller tillägg *anger* varans art, beskaffenhet, mängd, användning, pris eller geografiska ursprung eller tiden för dess framställande, skall *inte* i och för sig anses *ha* särskiljningsförmåga. Vid bedömande av om *ett* märke *har* särskiljningsförmåga skall hänsyn *tas* till alla föreliggande omständigheter och särskilt till *den omfattning och den tid* märket varit i bruk.

Som varumärke får inte registreras

bokstäver eller siffror och icke kan anses som figurmärke, må registreras endast om märket genom inarbetning visats äga särskiljningsförmåga.

Såsom varumärke må icke registreras kännetecken, enbart bestående av något, som är ägnat att uppfattas som sökandens släktnamn eller hans släktnamn jämte förnamn, initialer, titel eller dylikt eller ock såsom firma.

kännetecken som uteslutande består av en form som följer av varans art eller en form som krävs för att uppnå ett tekniskt resultat eller en form som ger varan ett betydande värde.

14 §

Varumärke *må ej* registreras:

1) om i märket utan tillstånd *intagits* sådan statlig eller internationell beteckning eller sådant kommunalt vapen, som enligt lag eller författning *icke må* obehörigen brukas *såsom* varumärke, eller *ock* något som lätt kan förväxlas därmed;

2) om märket *uppenbarligen* är ägnat att vilseleda allmänheten;

3) om märket *eljest* strider mot lag eller författning eller allmän ordning eller är ägnat att väcka förargelse;

4) om märket innehåller eller består av något, som är ägnat att uppfattas *såsom* annans firma eller *ock såsom* annans släktnamn, konstnärsnamn eller likartat namn eller annans porträtt, där namnet eller porträttet uppenbarligen *icke* åsyftar någon sedan länge avliden;

5) om märket innehåller något, som är ägnat att uppfattas *såsom* titel på annans skyddade litterära eller konstnärliga verk, där titeln är egenartad, eller kränker annans upphovsrätt till litterärt eller konstnärligt verk eller annans rätt till fotografisk bild eller mönster;

6) om märket är förväxlingsbart med annan näringsidkares namn eller firma, med annans varumärke, som är registrerat efter tidigare ansökan, eller med annans varukännetecken, som är inarbetat då ansökan om registrering *göres*; eller

7) om märket är förväxlingsbart med varukännetecken, som vid tiden

Ett varumärke *får inte* registreras:

1) om i märket utan tillstånd *tagits in* sådan statlig eller internationell beteckning eller sådant kommunalt vapen, som enligt lag eller författning *inte får* obehörigen brukas *som* varumärke, eller *också* något som lätt kan förväxlas därmed;

2) om märket är ägnat att vilseleda allmänheten;

3) om märket *på annat sätt* strider mot lag eller författning eller allmän ordning eller är ägnat att väcka förargelse;

4) om märket innehåller eller består av något, som är ägnat att uppfattas *som* annans firma eller *som* annans släktnamn, konstnärsnamn eller likartat namn eller annans porträtt, där namnet eller porträttet uppenbarligen *inte* åsyftar någon sedan länge avliden;

5) om märket innehåller något, som är ägnat att uppfattas *som* titel på annans skyddade litterära eller konstnärliga verk, där titeln är egenartad, eller kränker annans upphovsrätt till litterärt eller konstnärligt verk eller annans rätt till fotografisk bild eller mönster;

6) om märket är förväxlingsbart med annan näringsidkares namn eller firma, med annans varumärke, som är registrerat efter tidigare ansökan, eller med annans varukännetecken, som är inarbetat då ansökan om registrering *görs*; eller

7) om märket är förväxlingsbart med varukännetecken, som vid tiden

för ansökningen *användes* av annan, samt ansökningen gjorts med vetskap *härom* och sökanden *ej* använt sitt märke innan det andra kännetecknet togs i bruk.

I fall som avses under 4), 5), 6) och 7) *må* registrering ske, om den vars rätt är i fråga *medgiver* det och hinder enligt första stycket *eljest ej möter.*

för ansökningen *används* av annan, samt ansökningen gjorts med vetskap *om detta* och sökanden *inte* använt sitt märke innan det andra kännetecknet togs i bruk.

I fall som avses under 4), 5), 6) och 7) *får* registrering ske, om den vars rätt är i fråga *medger* det och *det inte i övrigt möter* hinder enligt första stycket.

17 §

Den som vill låta registrera varumärke skall till registreringsmyndigheten *ingiva* skriftlig ansökan *härom.* Ansökningen skall innehålla uppgift om sökandens namn eller firma *samt den rörelse* och de slag eller klasser av varor för vilka märket är avsett; *därjämte* skall märket tydligt *angivas.*

Den som vill låta registrera *ett* varumärke skall *ge in en* skriftlig ansökan *om detta* till registreringsmyndigheten. Ansökningen skall innehålla uppgift om sökandens namn eller firma och de slag eller klasser av varor för vilka märket är avsett; *dessutom* skall märket tydligt *anges.*

23 §

Ansökan om förnyelse görs skriftligen hos registreringsmyndigheten tidigast ett år före och senast sex månader efter registreringsperiodens utgång.

En ansökan om förnyelse görs skriftligen hos registreringsmyndigheten tidigast ett år före och senast sex månader efter registreringsperiodens utgång.

Avser ansökan enbart förnyelse av registreringen, skall inbetalning av förnyelseavgiften till registreringsmyndigheten anses utgöra en ansökan om förnyelse.

Om *handläggning* av *ansökan* om förnyelse skall vad i 19 § *stadgas äga* motsvarande tillämpning.

På handläggningen av *en ansökan* om förnyelse skall vad *som föreskrivs* i 19 § *ha* motsvarande tillämpning.

25 §

Om varumärke registrerats i strid mot denna lag och skälet mot registrering *alltjämt* föreligger, *må* i den ordning nedan *stadgas* registreringen hävas, *där ej* enligt 8 eller 9 § rätt till märket *likväl må* bestå.

Har ett varumärke registrerats i strid mot denna lag och *föreligger alltjämt* skälet mot registrering, *får registreringen hävas* i den ordning *som föreskrivs* nedan, om inte rätt till märket *ändå får* bestå enligt 8 eller 9 §. *Är ett registrerat varumärke förväxlingsbart med någon annans varumärke, får dock registreringen av det förstnämnda varumärket inte hävas på denna grund, om det andra varumärket inte uppfyller kraven på användning enligt 25 a §.*

Registreringen *må ock* hävas, om innehavaren *ej* längre är närings-

Registreringen *får också* hävas, om innehavaren *inte* längre är näringsid-

idkare eller om märket är vilseledande, förlorat sin särskiljningsförmåga eller blivit stridande mot allmän ordning eller ägnat att väcka förargelse, *så ock om märket icke varit i bruk under de fem senaste åren och innehavaren icke visar skäl för sin underlåtenhet att använda märket.*

kare eller om märket
1) är vilseledande,
2) inte längre har någon särskiljningsförmåga,
3) strider mot allmän ordning, eller
4) är ägnat att väcka förargelse.

Att registreringen får hävas även vid utebliven användning av varumärket framgår av 25 a §.

25 a §

Har innehavaren av ett registrerat varumärke inte inom fem år efter det att registreringsförfarandet avslutats gjort verkligt bruk av varumärket här i landet för de varor som det registrerats för eller har sådant bruk inte skett inom en period av fem år i följd får registreringen hävas, om det inte finns giltiga skäl till att varumärket inte använts.

Med sådant bruk som avses i första stycket likställs

1) att varumärket används i en annan form än den registrerade formen, om avvikelsen avser endast detaljer och inte förändrar märkets egenartade karaktär, och

2) att varumärket här i landet anbringas på varor eller deras emballage endast för exportändamål.

Med att ett varumärke används av rättighetshavaren likställs vid tillämpningen av denna lag att varumärket används av någon annan med rättighetshavarens samtycke.

Registreringen får dock inte hävas, om varumärket har använts under tiden mellan utgången av femårsperioden och ansökan om hävning av registreringen. Användning som påbörjas eller återupptas efter femårsperiodens utgång och inom tre månader före ansökan om hävning skall emellertid lämnas utan avseende, om förberedelserna för att påbörja eller återuppta användningen vidtogs efter det att rättighetshavaren fått kännedom om att en ansökan om hävning kunde komma att göras.

25 b §

Om det finns grund för hävning av en registrering endast för en del av de varor som ett varumärke har registrerats för, skall registreringen hävas bara för dessa varor.

26 §[1]

Om registrerings hävande må envar som lider förfång av registreringen föra talan vid domstol mot märkeshavaren. Talan som grundas på *stadgande* i 13 §, 14 § 1) - 3 eller 25 § andra stycket, *må ock* föras av myndighet som regeringen bestämmer *även som* av sammanslutning av berörda näringsidkare.

Var och en som lider förfång av registreringen får föra talan vid domstol mot märkeshavaren om att registreringen skall hävas. Talan som grundas på *en bestämmelse* i 13 §, 14 § 1) - 3), 25 § andra stycket, *25 a § eller 25 b §* får också föras av *den* myndighet som regeringen bestämmer *samt* av *en* sammanslutning av berörda näringsidkare.

Angående domstols behörighet i mål om registrerings hävande skall utöver vad *eljest* är *stadgat* gälla, att Stockholms tingsrätt är behörig, *då* märkeshavaren *icke* har hemvist *inom riket.*

Angående domstols behörighet i mål om registrerings hävande skall utöver vad *i övrigt* är *föreskrivet* gälla, att Stockholms tingsrätt är behörig, *om* märkeshavaren *inte* har hemvist *i Sverige.*

34 §

Innehavaren av ett varumärke kan ge någon annan rätt att använda varumärket (licens) för en del eller alla de varor som varumärket är registrerat för samt för hela eller en del av landet. Licensen kan vara exklusiv eller icke-exklusiv.

Innehavaren av ett varumärke kan åberopa de rättigheter som är knutna till varumärket gentemot en licenstagare som överträder en bestämmelse i licensavtalet med avseende på licensens giltighetstid, den form under vilken varumärket får användas, arten av de varor för vilka licensen är utfärdad, det geografiska område inom vilket varumärket får användas eller kvaliteten på de av licenstagaren tillverkade varorna.

Har innehavaren av registrerat varumärke medgivit annan rätt att i närings använda märket (licens), skall på begäran anteckning därom göras i varumärkesregistret. Sådan anteckning må dock ej ske där

Licensen skall på begäran antecknas i varumärkesregistret. Sådan anteckning får dock inte göras, om licenstagarens användning av varumärket uppenbarligen är ägnad att vilseleda allmänheten. Om det visas

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
licenstagarens användning av märket uppenbarligen är ägnad att vilseleda allmänheten. Visas att licensen upphört att gälla, skall anteckningen avföras ur registret.	*att licensen har upphört att gälla, skall anteckningen tas bort ur registret.*
Där ej annat avtalats, äger licenstagaren ej överlåta sin rätt vidare.	*Om inte annat har avtalats, får licenstagaren inte överlåta sin rätt vidare.*
Rätt till varumärke eller kännetecken, som avses i 2 § andra stycket, *må ej* tagas i mät. *Avträdes* innehavarens egendom till konkurs, ingår dock rätten i konkursboet.	*Rätten* till varumärke eller kännetecken enligt 2 § andra stycket *får inte* tas i mät. *Om innehavarens egendom avträds till konkurs*, ingår dock rätten i konkursboet.

---

1. Denna lag träder i kraft, i fråga om 4 § tredje stycket den dag regeringen bestämmer och i övrigt den 1 januari 1993.
2. Denna lag tillämpas även på varumärken som registrerats före denna lags ikraftträdande.
3. Ansökan om registrering av varumärke som har kungjorts enligt 20 § före ikraftträdandet av denna lag skall behandlas och avgöras enligt lagen i dess äldre lydelse.

[1] Senaste lydelse 1977:732

6 Förslag till Lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk

dels att 1, 11, 23, 27, 40 a och 53 §§ samt rubriken närmast före 40 a § skall ha följande lydelse,

dels att i lagen skall införas tre nya paragrafer, 11 a, 11 b och 57 a §§, av följande lydelse,

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
1 §[1]	
Den som skapat ett litterärt eller konstnärligt verk har upphovsrätt till verket, vare sig det utgör skönlitterär eller beskrivande framställning i skrift eller tal, datorprogram, musikaliskt eller sceniskt verk, filmverk eller alster av bildkonst, byggnadskonst eller brukskonst eller det har kommit till uttryck på annat sätt.	
Till *litterärt* verk *hänföres karta, så ock annat* i teckning eller grafik eller i plastisk form *utfört* verk av beskrivande art.	Till *litterära* verk *hänförs kartor, samt även andra* i teckning eller grafik eller i plastisk form *utförda* verk av beskrivande art. *Vad som i denna lag sägs om datorprogram skall i tillämpliga delar gälla även förberedande designmaterial för datorprogram.*
11 §[2]	
Av *offentliggjort* verk får enstaka exemplar framställas för enskilt bruk. Vad sålunda framställts får *ej* utnyttjas för annat ändamål.	Av *offentliggjorda* verk får enstaka exemplar framställas för enskilt bruk. Vad sålunda framtställts får *inte* utnyttjas för annat ändamål.
Vad i första stycket *sägs* medför *ej* rätt att för eget bruk låta annan framställa bruksföremål eller *skulptur* eller genom konstnärligt förfarande efterbilda *annat* konstverk, *ej* heller rätt att utföra byggnadsverk.	Vad *som sägs* i första stycket gäller inte byggnadsverk och datorprogram och medför *inte* rätt att för eget bruk låta *någon* annan framställa bruksföremål eller *skulpturer* eller genom konstnärligt förfarande efterbilda *andra* konstverk.
Den som med stöd av första stycket vill kopiera datorprogram i maskinläsbar form får göra detta endast för sitt enskilda bruk och bara under förutsättning att programmet är utgivet och att förlagan för kopieringen inte används i näringsverksamhet eller offentlig verksamhet. Kopian får ej utnyttjas för annat ändamål.	

[1] Senaste lydelse 1989:396
[2] Senaste lydelse 1989:396

11 a §

Den som har förvärvat rätt att använda ett datorprogram får framställa sådana exemplar av programmet och göra sådana ändringar i programmet som är nödvändiga för att han skall kunna använda programmet för dess avsedda ändamål. Detta gäller även rättelse av fel.

Den som har rätt att använda ett datorprogram får framställa säkerhetsexemplar av programmet, om detta är nödvändigt för den avsedda användningen av programmet.

Exemplar som framställs med stöd av första eller andra stycket får inte utnyttjas för andra ändamål och får inte heller användas när rätten att utnyttja programmet har upphört.

Den som har rätt att använda ett datorprogram får iaktta, undersöka eller prova programmets funktion för att fastställa de idéer och principer som ligger bakom programmets olika detaljer. Detta gäller under förutsättning att det sker vid sådan laddning, visning på skärm, körning, överföring eller lagring av programmet som han har rätt att utföra.

Avtalsvillkor som inskränker användarens rätt enligt andra och fjärde styckena är ogiltiga.

11 b §

Återgivning av ett datorprograms kod eller översättning av kodens form är tillåten om åtgärderna krävs för att få den information som är nödvändig för att uppnå samverkansförmåga mellan programmet och ett annat program. Detta gäller dock endast under förutsättning att följande villkor är uppfyllda:

a) åtgärderna utförs av en person som har rätt att använda programmet eller för hans räkning av en person som har fått rätt att utföra åtgärderna,

b) den information som är nödvändig för att uppnå samverkansförmåga har inte tidigare varit lätt åtkomlig för de i punkt a angivna

personerna, och
c) åtgärderna är begränsade till de delar av originalprogrammet som är nödvändiga för att uppnå den avsedda samverkansförmågan.
Bestämmelserna i första stycket innebär inte att informationen får:
a) användas för andra ändamål än att uppnå den avsedda samverkansförmågan,
b) överlämnas till andra personer, utom när detta är nödvändigt för att uppnå den avsedda samverkansförmågan,
c) användas för utveckling, tillverkning eller marknadsföring av ett datorprogram som i förhållande till det skyddade programmet har en väsentligen likartad uttrycksform, eller
d) användas för andra åtgärder som utgör intrång i upphovsrätten.
Avtalsvillkor som inskränker användarens rätt enligt denna paragraf är ogiltiga.

23 §[3]

Sedan ett litterärt eller musikaliskt verk har utgivits, får exemplar, som omfattas av utgivningen, spridas vidare och visas offentligt. Exemplar av musikaliska verk får dock inte utan upphovsmannens samtycke tillhandahållas allmänheten genom uthyrning eller annan därmed jämförlig rättshandling. Detsamma gäller exemplar av datorprogram i maskinläsbar form. Sådana exemplar får inte heller utan upphovsmannens samtycke lånas ut till allmänheten.

Sedan ett litterärt eller musikaliskt verk har utgivits, får exemplar, som omfattas av utgivningen, spridas vidare och visas offentligt. *För exemplar av datorprogram gäller i fråga om sådan spridning i stället att spridningen är tillåten sedan exemplaret med upphovsmannens samtycke har överlåtits inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.* Exemplar av musikaliska verk *och av datorprogram* får dock inte utan upphovsmannens samtycke tillhandahållas allmänheten genom uthyrning eller annan därmed jämförlig rättshandling. *Exemplar av datorprogram i maskinläsbar form får inte heller lånas ut till allmänheten utan sådant samtycke.*

27 §[4]

Upphovsrätt må, med den begränsning som följer av vad i 3 §

Upphovsrätt må, med den begränsning som följer av vad i 3 §

[3] Senaste lydelse 1989:396
[4] Senaste lydelse 1989:396

sägs, helt eller delvis överlåtas.

Överlåtelse av exemplar innefattar icke överlåtelse av upphovsrätt. I fråga om beställd porträttbild äger upphovsmannen dock icke utöva sin rätt utan tillstånd av beställaren eller, efter dennes död, av hans efterlevande make och arvingar.

Beträffande överlåtelse av upphovsrätt i vissa särskilda avseenden föreskrivs i 30-*40 a* §§. Dessa bestämmelser tillämpas dock endast i den mån ej annat avtalats.

sägs, helt eller delvis överlåtas.

Överlåtelse av exemplar innefattar icke överlåtelse av upphovsrätt. I fråga om beställd porträttbild äger upphovsmannen dock icke utöva sin rätt utan tillstånd av beställaren eller, efter dennes död, av hans efterlevande make och arvingar.

Beträffande överlåtelse av upphovsrätt i vissa särskilda avseenden föreskrivs i 30-*40* §§. Dessa bestämmelser tillämpas dock endast i den mån ej annat avtalats.

Avtal om rätt att utnyttja datorprogram

40 a §

Överlåtelse av rätten att utnyttja ett datorprogram innefattar rätt att framställa sådana exemplar av programmet och göra sådana anpassningar i exemplaren som behövs för den medgivna användningen samt att framställa reservexemplar och exemplar som behövs från skyddssynpunkt. Sådana exemplar får inte utnyttjas för annat ändamål och får inte heller användas när rätten att utnyttja programmet har upphört.

Datorprogram skapade i anställningsförhållanden

40 a §[5]

Upphovsrätten till ett datorprogram, som skapas av en arbetstagare som ett led i hans arbetsuppgifter eller efter instruktioner av arbetsgivaren, övergår till arbetsgivaren, såvida inte något annat har avtalats.

53 §[6]

Den som beträffande ett litterärt eller konstnärligt verk *vidtager åtgärd*, som innebär intrång i den till verket *jämlikt* 1 och 2 kap. knutna upphovsrätten eller som strider mot föreskrift enligt 41 § andra stycket eller mot 50 §, döms, om det sker uppsåtligen eller av grov oaktsamhet, till böter eller fängelse i högst två år.

Den som beträffande ett litterärt eller konstnärligt verk *vidtar åtgärder*, som innebär intrång i den till verket *enligt* 1 och 2 kap. knutna upphovsrätten eller som strider mot föreskrift enligt 41 § andra stycket eller mot 50 §, döms, om det sker uppsåtligen eller av grov oaktsamhet, till böter eller fängelse i högst två år.

Den som för sitt enskilda bruk kopierar ett datorprogram som är utgivet eller varav exemplar har överlåtits med upphovsmannens samtycke, skall inte dömas till straff, om förlagan för kopieringen inte används i näringsverksamhet eller offentlig verksamhet och han inte utnyttjar framställda exemplar av

[5] Senaste lydelse 1989:396
[6] Senaste lydelse 1982:284

datorprogrammet för annat ändamål än sitt enskilda bruk.

Samma lag vare, om någon till riket för spridning till allmänheten inför exemplar av verk, där exemplaret framställts utom riket under sådana omständigheter, att en *dylik* framställning här i riket skulle *hava* varit straffbar enligt vad *i första stycket sägs*.

Vad som sägs i första stycket gäller också, om någon till riket för spridning till allmänheten inför exemplar av verk, där exemplaret framställts utom riket under sådana omständigheter, att en *sådan* framställning här i riket skulle *ha* varit straffbar enligt vad *som sägs i det stycket*.

För försök eller förberedelse till brott som avses i första och andra styckena döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

För försök eller förberedelse till brott som avses i första och *tredje* styckena döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

57 a §

Den som i annat fall än som avses i 53 § säljer, hyr ut eller för försäljning, uthyrning eller annat förvärvssyfte innehar ett hjälpmedel som är avsett endast för att underlätta olovligt borttagande eller kringgående av en anordning som anbringats för att skydda ett datorprogram mot olovlig exemplarframställning, döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

---

1. Denna lag träder i kraft, i fråga om 23 § den dag regeringen bestämmer och i övrigt den 1 januari 1993.

2. Lagen tillämpas även på verk som har tillkommit före i kraftträdandet utom såvitt gäller åtgärder som vidtagits eller rättigheter som förvärvats dessförinnan.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 22 oktober 1992.

Närvarande: statsministern Bildt, ordförande och statsråden B. Westerberg, Friggebo, Johansson, Hörnlund, Olsson, Svensson, af Ugglas, Dinkelspiel, Thurdin, Hellsvik, Wibble, Björck, Davidson, Könberg, Odell, Lundberg, Unckel, P. Westerberg, Ask

Föredragande: statsrådet Hellsvik

Proposition om ändringar i de immaterialrättsliga lagarna med anledning av EES-avtalet m.m.

1 Inledning

I maj 1992 undertecknades mellan, å ena sidan, EFTA-länderna (dvs. Finland, Island, Norge, Schweiz, Sverige, Österrike och Liechtenstein) och, å andra sidan, Europeiska gemenskaperna (EG) och dess medlemsländer ett avtal om ett närmare och fastare strukturerat samarbete i ett europeiskt ekonomiskt samarbetsområde, EES. Avtalet - EES-avtalet - skall enligt planerna träda i kraft den 1 januari 1993, samtidigt som EG:s s.k. inre marknad fullbordas. Avtalet innebär vissa förpliktelser för Sverige på immaterialrättens område.

I mars 1992 lade Justitiedepartementet fram departementspromemorian (Ds 1992:13) Ändringar i de immaterialrättsliga lagarna med anledning av EES-avtalet m.m. I promemorian föreslogs att åtagandena i EES-avtalet skall införlivas med svensk rätt genom ändringar i de immaterialrättsliga lagarna. Dessutom föreslogs i promemorian vissa andra ändringar i varumärkesrätten som inte följer av EES-avtalet.

Promemorian har remissbehandlats. Till protokollet i detta ärende fogas en sammanfattning av promemorian som *bilaga 1* och en förteckning över remissinstanserna som *bilaga 2*. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i lagstiftningsärendet (Justitiedepartementet dnr 92-1134).

I sitt remissyttrande över departementspromemorian föreslog Statens växtsortnämnd att vissa ytterligare ändringar, som inte följer av EES-avtalet, skall göras i växtförädlarrätten.

Växtsortnämndens förslag har remissbehandlats. Yttranden har avgetts av Statens jordbruksverk, Patent- och registreringsverket, Näringsfrihetsombudsmannen, Statens utsädeskontroll, Sveriges Advokatsamfund, Lant-

brukarnas Riksförbund, Svenska Lantmännens Riksförbund, Sveriges Industriförbund, Hilleshög AB och Svalöf Weibull AB. Trädgårdsnäringens Riksförbund har avstått från att avge yttrande. Remissyttrandena finns tillgängliga i det lagstiftningsärendet (Justitiedepartementet dnr 92-2302).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 10 september 1992 att inhämta Lagrådets yttrande över de förslag till ändringar i de immaterialrättsliga lagarna m. m. som hade upprättats inom Justitiedepartementet. De till Lagrådet remitterade förslagen fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 3*.

Lagrådet har yttrat sig över förslagen. Yttrandet fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 4*.

Lagrådet har i huvudsak godtagit förslagen utom såvitt avser frågan om konsumtion av rätten till varumärken och spridningsrätten till exemplar av datorprogram. Vidare har Lagrådet framfört synpunkter på terminologin i lagen om skydd för kretsmönster samt haft synpunkter på den närmare utformningen av vissa av lagförslagen. Jag kommer i det följande att under de berörda avsnitten närmare återkomma till Lagrådets förslag och synpunkter. Som framgår av det följande ansluter jag mig i allt väsentligt till vad Lagrådet har anfört.

Jag har också gjort några redaktionella ändringar i de remitterade lagförslagen.

2.1 Allmänt om EES-avtalets inverkan på den svenska immaterialrätten

Avsikten med EES-avtalet är bl.a. att varor, tjänster, personer och kapital skall kunna röra sig fritt över gränserna inom det europeiska ekonomiska samarbetsområdet. De delar av EG:s regelverk -"l'acquis communautaire" - som är relevanta för detta samarbete skall integreras i EFTA-ländernas rättsordningar, så att enhetliga regler skall komma att gälla inom hela samarbetsområdet.

När det gäller immaterialrätten förbinder sig Sverige genom EES-avtalet att på vissa områden anpassa sina författningsbestämmelser till vad som gäller på motsvarande områden enligt EG-rätten. Enligt avtalet förbinder sig sålunda Sverige bl.a. att respektera de rättigheter och skyldigheter om varors och tjänsters fria rörlighet vilka lagts fast av EG-domstolen och att anpassa sin lagstiftning till ett direktiv om harmonisering av skyddet för kretsmönster i halvledarprodukter, ett om varumärken respektive ett om datorprogram samt till tre beslut om utsträckning av skydd för kretsmönster i halvledarprodukter. Enligt artikel 65.2 i EES-avtalet återfinns de bestämmelser som berör skyddet för immateriella rättigheter i ett protokoll om immateriell äganderätt (protokoll 28) och i en bilaga (bilaga XVII) om immateriell äganderätt. Protokollet innehåller grundläggande bestämmelser medan bilagan innehåller hänvisningar till de direktiv och beslut till vilka anpassning skall ske samt de ändringar av de berörda direktiven och besluten som är nödvändiga för att anpassa dessa rättsakter till EES-samarbetet. EES-avtalets bestämmelser i nu berörda delar fogas - med en svensk översättning - som *bilaga 5 och 6* till detta ärende.

Enligt bestämmelserna i protokollet åtar sig parterna att anpassa sin lagstiftning på det immaterialrättsliga området så att den blir i överensstämmelse med EG:s principer om varors och tjänsters fria rörlighet och i överensstämmelse med den skyddsnivå som gäller enligt gemenskapsrätten. Detta åtagande omfattar även reglerna om efterlevnad och verkställighet av de immateriella ensamrätterna. EFTA-länderna har vidare åtagit sig att på begäran och efter samråd anpassa sina lagstiftningar för att de skall ha åtminstone den skyddsnivå som råder i EG vid EES-avtalets tillkomst (artikel 1 i protokollet).

Som en följd av artiklarna om varors och tjänsters fria rörlighet i Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen (Romfördraget) gäller att de immateriella ensamrätterna inte kan användas för att hindra rörlighet mellan EG-länderna av varor eller tjänster som rättsenligt - dvs. med rättighetshavarens samtycke - har marknadsförts inom EG. Detta innebär att s.k. parallellimport och återimport inte kan förhindras inom EG.

Romfördragets regler om fria varurörelser och dessa reglers inverkan på de immateriella ensamrätternas funktion att kunna förhindra parallellimport och återimport har lagts fast och utvecklats av EG-domstolen. Motsvarande principer är enligt bestämmelserna i protokollet avsedda att gälla inom

EES. Bland protokollets bestämmelser finns därför en allmän bestämmelse om s.k. konsumtion av immaterialrätterna (artikel 2.1 i protokollet). Med konsumtion avses i princip att en ensamrätt att sälja (eller importera) en produkt som omfattas av en immaterialrätt utsläcks efter den första överlåtelsen av produkten. Den nyssnämnda bestämmelsen i protokollet ålägger parterna att, inom vissa ramar med anknytning till EES, tillämpa de konsumtionsprinciper som lagts fast i gemenskapsrätten. En särskild övergångsbestämmelse (artikel 2.2) finns för patenträttens del.

EG:s medlemsländer har utarbetat en konvention om ett gemenskapspatent (Community Patent Convention). Denna konvention har senare ändrats i vissa delar genom ett avtal om gemenskapspatentet (Agreement relating to Community Patents). Avsikten med avtalet om gemenskapspatentet - som ännu inte har trätt i kraft - är att det skall skapas ett system i EG där det är möjligt att genom *en* ansökan hos Europeiska patentverket få *ett* patent som täcker hela EG. Som en följd av bestämmelserna i protokollet (artikel 3.1) skall de avtalsslutande parterna ingå i förhandlingar med varandra för att söka åstadkomma att EFTA-länderna ansluter sig till avtalet om gemenskapspatentet inom tre år från det att det avtalet har trätt i kraft. De specifika villkoren för EFTA-ländernas deltagande i systemet för gemenskapspatentet skall vara föremål för särskilda förhandlingar (artikel 3.2). Vidare åtar sig EFTA-staterna - med vissa undantag - att i vad avser materiell patenträtt uppfylla föreskrifterna i den Europeiska patentkonventionen i och med att EES-avtalet träder i kraft (artikel 3.4 - 6). De undantag från detta som har överenskommits inverkar på konsumtionsprincipens tillämpning för vissa varor under en övergångsperiod.

Enligt artikel 4 i protokollet har parterna en fortsatt möjlighet att föreskriva att skydd för kretsmönster i halvledarprodukter skall gälla även i förhållande till andra länder än de som ingår i EES. Det förutsätts dock att utsträckning av skyddet till sådana andra länder i möjligaste mån samordnas med de övriga länder som ingår i EES.

Enligt artikel 5 i protokollet skall parterna ansluta sig till vissa internationella konventioner. Detta åtagande innehåller - med ett undantag - inte sådana förpliktelser att de kräver lagstiftning i Sverige. Undantaget avser åtagandet att senast den 1 januari 1995 ansluta sig till Protokollet den 27 juni 1989 till Madridöverenskommelsen angående internationell registrering av varumärken. Detta åtagande kräver ändringar i bl.a. varumärkeslagen (1960:644). Den frågan kommer att tas upp senare i annan form.

Protokollet innehåller vidare en överenskommelse mellan de avtalsslutande parterna om att EES-avtalets regler om immaterialrätt skall förbättras i belysning av de resultat som kan komma att uppnås i de s.k. TRIPS-förhandlingarna (trade related intellectual property rights) inom det allmänna tull- och handelsavtalet, GATT. I protokollet finns också bestämmelser om inbördes information och samråd på immaterialrättens område och en förklaring att parterna är beredda att diskutera EFTA-ländernas medverkan i andra EG-system för industriella rättigheter än det som avses med avtalet om gemenskapspatentet (artiklarna 6,7 och 8 i protokollet). Dessa avtalsbestämmelser kräver inte lagstiftningsåtgärder.

Som en ytterligare följd av EES-avtalet skall Sverige på vissa immaterialrättsliga områden anpassa sina författningsbestämmelser till vad som gäller på motsvarande områden i EG enligt bl.a. tre direktiv om harmonisering av EG ländernas lagstiftning inom vissa områden. De närmare åtagandena i denna del framgår av den tidigare nämnda bilagan (bilaga XVII) till avtalet.

På området för skydd för kretsmönster i halvledarprodukter gäller sålunda att Sverige skall uppfylla bestämmelserna i *Rådets direktiv av den 16 december 1986 om rättsligt skydd för halvledarprodukters topografi*. Dessutom skall regelverket i Sverige anpassas till bestämmelserna i två *rådsbeslut av den 9 oktober 1990 om utsträckning av skyddet till personer i vissa länder eller territorier* samt till ett *beslut från EG-kommissionen av den 26 oktober 1990 om till vilka länders bolag eller andra juridiska personer skyddet skall utsträckas*. De ändringar som erfordras i direktivet för ändamålet med EES finns - som redan framhållits - förtecknade i bilaga XVII.

På varumärkesrättens område innebär EES-avtalet att Sverige skall anpassa de varumärkesrättsliga bestämmelserna till *Rådets första direktiv av den 21 december 1988 om tillnärmningen av medlemsstaternas varumärkeslagar*.

Rådets direktiv av den 14 maj 1991 om rättsligt skydd för datorprogram kräver vissa ändringar i upphovsrättslagen.

De nu angivna direktiven och besluten fogas som *bilaga 7 - 12* till detta ärende. En svensk inofficiell översättning av direktiven och besluten fogas parallellt vid den engelska texten.

2.2 Vissa särskilda ändringsförslag på varumärkesrättens område

Patent- och registreringsverket (PRV) har föreslagit att vissa smärre ändringar i varumärkeslagen bör göras i samband med att anpassningen till EG:s direktiv om varumärken görs. PRV:s förslag avser ändringar i reglerna om registreringsansökans innehåll och i reglerna om ansökan om förnyelse av en varumärkesregistrering.

2.3 Vissa särskilda ändringsförslag på växtförädlarrättens område

Växtsortnämnden har föreslagit att ytterligare ett antal växtsläkten och en växtart skall tas upp i bilagan till växtförädlarrättslagen (1971:392), att lagen generellt skall tillämpas på hybrider mellan de växtsläkten eller växtarter som anges i bilagan och att bestämmelserna om besvärsavgift i lagen skall utmönstras.

3 Införlivande av åtagandena i EES-avtalet med svensk rätt m. m.

Mitt förslag: Åtagandena i EES-avtalet i vad de avser immaterialrätten införlivas med svensk rätt dels genom att en ny lag om skydd för kretsmönster i halvledarprodukter införs, dels genom att ändringar görs i patent-, mönsterskydds-, växtförädlarrätts-, varumärkes- och i upphovsrättslagarna.

Vissa av Patent- och registreringsverkets förslag om ändringar i varumärkeslagen och Växtsortnämndens förslag om ändringar i växtförädlarrättslagen genomförs.

Promemorians förslag: Innebörden av promemorians förslag överensstämmer med mitt.

Remissinstanserna: Förslagen har i huvudsak tillstyrkts eller lämnats utan erinran.

Skälen för mitt förslag: För att uppfylla åtagandena i EES-avtalet bör svensk rätt nu anpassas till de regler om konsumtion av immateriella rättigheter som gäller enligt gemenskapsrätten och till innehållet i de immaterialrättsliga direktiv och beslut som anges i EES-avtalet. Syftet med denna anpassning är att tillse att immaterialrätten inte kommer att utgöra grund för hinder av det fria utbytet av varor och tjänster inom det europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Vidare innebär anpassningen en harmonisering av innehållet i de svenska immaterialrättsliga lagarna till vad som gäller enligt motsvarande författningar i EG:s medlemsstater.

Jag kommer i det följande, under olika avsnitt, att närmare behandla de författningsändringar som erfordras för att uppfylla EES-avtalet.

EES-avtalets allmänna bestämmelse om konsumtion av de immateriella rättigheterna och de lagändringar som krävs för att efterkomma den bestämmelsen behandlas i *avsnitt 4*.

Bestämmelserna i avtalet om skydd för kretsmönster i halvledarprodukter och anpassningen till direktivet om rättsligt skydd för halvledarprodukters topografi behandlar jag i *avsnitt 5*.

De författningsförslag som erfordras för att anpassa den svenska varumärkesrätten till EG-direktivet om varumärken behandlas i *avsnitt 6*. I anslutning till detta föreslås att vissa ändringar i varumärkeslagen som initierats av PRV skall genomföras.

I *avsnitt 7* föreslår jag de ändringar i upphovsrättslagen som behövs för att anpassa den till direktivet om rättsligt skydd för datorprogram.

Slutligen behandlar jag i *avsnitt 8* de ändringar i växtförädlarrättslagen som föreslagits av Växtsortnämnden.

4 Konsumtion av immateriella rättigheter

4.1 Bakgrund

De olika immaterialrättsliga ensamrätterna är i princip nationellt begränsade. Utgångspunkten är således att varje land inom sitt område självständigt - men med beaktande av de internationella konventioner som landet kan ha anslutit sig till - bestämmer bl.a. vilka objekt som kan bli föremål för immaterialrättsligt skydd, vilka rättssubjekt som kan förvärva sådana rättigheter samt rättigheternas omfattning.

En immaterialrätt ger vanligtvis rättighetshavaren en ensamrätt såväl att sälja som att importera sådana produkter som omfattas av rättigheten i fråga. I Sverige - liksom i andra nationella rättssystem - gäller, som huvudregel, att ensamrätten bara omfattar den första överlåtelsen. Därefter anses ensamrätten *konsumerad* (uttömd). Inom upphovsrätten gäller dock särskilda regler beträffande bl.a. uthyrning. En viktig förutsättning för att ensamrätten skall anses vara konsumerad är att den immaterialrättsligt skyddade produkten förts ut på marknaden av rättighetshavaren eller med dennes samtycke. Vanligen sker sådan marknadsföring genom att rättighetshavaren säljer produkten. Ett annat vanligt sätt genom vilket produkten med rättighetshavarens samtycke kan föras ut på marknaden är att rättighetshavaren ger någon annan tillstånd (licens) att producera och/eller försälja den skyddade produkten. Sedan de skyddade produkterna med rättighetshavarens samtycke har förts ut på marknaden kan de i princip utnyttjas och säljas vidare utan hinder av en immateriell ensamrätt. En följd av immaterialrätternas territoriella begränsning kan vara att ensamrätten bara anses konsumerad för det land där den konsumtionsgrundande överlåtelsen (dvs. den frivilliga överlåtelsen) ägt rum. Detta brukar betecknas som *nationell konsumtion*. För det fall det anses att en konsumtionsgrundande överlåtelse ägt rum om produkten förts ut på marknaden inom ett område bestående av flera länder eller inom en viss region av länder brukar man tala om *regional konsumtion*. För vissa immaterialrätter har emellertid i de nationella lagstiftningarna sedan relativt länge tillämpats en princip som skulle kunna sägas innebära en *global konsumtion*. Detta betyder att ensamrätten anses ha konsumerats när produkten har förts ut på marknaden, oavsett i vilket land som det har skett.

Den praktiska betydelsen av principen om konsumtion ligger i att en tillämpning av principen om nationell konsumtion - eller av en princip om en regional konsumtion - ger rättighetshavaren stora möjligheter att motsätta sig att produkter som med hans samtycke förts ut på marknaden utanför det territorium där rättighetshavaren har skydd parallellimporteras eller återimporteras (s.k. reimport) till det territorium där rättighetshavaren har skydd. Rättighetshavaren får därmed stora möjligheter att separera olika nationella marknader från varandra och han kan exempelvis åstadkomma "prisdifferentiering" mellan olika länder.

I Sverige gäller att principen om nationell konsumtion tillämpas inom patent-, mönster- och växtförädlarrätten. Principen om global konsumtion tillämpas för övriga immateriella ensamrätter.

Av 3 § patentlagen (1967:837) följer att en genom patent förvärvad ensamrätt inte konsumeras genom att produkten bringas i omsättning i utlandet (jfr prop. 1977/78:1 Del A s. 201 och s. 329 f.).

Många andra länder har också nationell konsumtion på patenträttens område. Till följd härav anses det möjligt för ett företag eller för flera företag inom samma koncern som har patent på samma uppfinning i flera länder (s.k. parallella patent) att med stöd av patenträtten hindra att produkter som tillverkats enligt patentet i ett av länderna och som satts i omsättning där, importeras av utomstående företag till annat land där patentskyddet gäller. Det blir alltså möjligt att på patenträttslig grund stoppa parallellimport. Men den nationella konsumtionen innebär också att en vara som omfattas av ensamrätten i det land där den tillverkats och som exporterats därifrån till ett annat land inte kan återimporteras till producentlandet utan rättighetshavarens medgivande. Reglerna om nationell konsumtion ger alltså rättighetshavaren en möjlighet att hindra återimport till tillverkningslandet.

En innehavare av en mönsterrätt kan på motsvarande sätt som gäller enligt patenträtten hindra import till Sverige av produkter som i utlandet har förts ut på marknaden av honom själv eller med hans samtycke. Detta följer av 5 § mönsterskyddslagen (1970:485). Se även förarbetena (prop. 1969:168 s. 102 ff.) till den bestämmelsen.

Även för växtförädlarrätten gäller enligt 4 § växtförädlarrättslagen (1971:392) principen om s.k. nationell konsumtion av växtmaterial (jfr prop. 1971:40 s. 76 ff. och s. 102).

För de övriga immateriella ensamrätterna - varumärkesrätten, skyddet för kretsmönster i halvledarprodukter och upphovsrätten - tillämpas i Sverige, som tidigare nämnts, principen om global konsumtion.

I varumärkeslagen (1960:644) finns ingen uttrycklig bestämmelse om konsumtion. I praxis (se NJA 1967 s. 458) har emellertid lagts fast att parallellimport normalt inte kan stoppas på varumärkesrättslig grund även om den skyddade produkten släppts ut på marknaden utomlands. En praktisk konsekvens av detta är att det förekommer att svenska återförsäljare, importerar märkesvaror direkt från utländska grossister vid sidan av den svenske ensamförsäljaren. De fördelar från konkurrenssynpunkt som detta innebär har ansetts vara så betydelsefulla att det uppväger det drag av att man snyltar på den goodwill som någon annan byggt upp (jfr Bernitz, Internationell marknadsrätt, andra uppl., s. 175).

Enligt 3 § lagen (1986:1425) om skydd för kretsmönster i halvledarprodukter gäller att exemplar av ett kretsmönster eller produkter vari kretsmönster ingår får spridas vidare när de med samtycke av den som innehar rätten till kretsmönstret har spritts till allmänheten. Bestämmelsen ställer inte upp något krav på att den första spridningsåtgärden skall ha skett i Sverige. Exemplar som med kretsmönsterskaparens samtycke har spritts till allmänheten i ett annat land får alltså enligt bestämmelsen spridas vidare även i Sverige (prop. 1986/87:49 s. 20).

Inom upphovsrätten gäller beträffande spridningsrätten till exemplar av litterära och muskaliska verk enligt 23 § upphovsrättslagen (1960:729) att rätten med vissa undantag är konsumerad när verket har utgivits och

exemplaren omfattas av utgivningen. Samma regel gäller för konstverk enligt 25 § upphovsrättslagen; beträffande exemplar av sådana gäller emellertid dessutom att spridningsrätten är konsumerad när upphovsmannen överlåtit exemplaren. Det är således inte möjligt att med stöd av upphovsrätten ingripa mot import till ett land av alster som med upphovsmannens samtycke förts ut på marknaden i ett annat land. För filmverk saknas dock konsumtionsregler.

4.2 Ändrade principer om konsumtion av patenträtten, mönsterskyddsrätten och växtförädlarrätten

Mitt förslag: I patentlagen, mönsterskyddslagen och växtförädlarrättslagen förs in bestämmelser som innebär att den genom patent, mönsterskydd eller växtförädlarrätt förvärvade ensamrätten skall anses vara konsumerad, om den skyddade produkten förts ut på marknaden inom det europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-konsumtion).

Förslag till lagtext:

Patentlagen:

3 § Den genom patent förvärvade ensamrätten innebär att, med de undantag som anges nedan, *ingen får* utan *patenthavarens samtycke* utnyttja uppfinningen genom att

1) tillverka, utbjuda, bringa i omsättning eller använda patentskyddat alster eller införa eller inneha sådant alster för ändamål som nu sagts,

2) använda patentskyddat förfarande eller, om han vet eller det med hänsyn till omständigheterna är uppenbart att förfarandet *inte* får användas utan patenthavarens *samtycke*, utbjuda det för användning här i *Sverige*,

3) utbjuda, bringa i omsättning eller använda alster som tillverkats enligt patentskyddat förfarande eller införa eller inneha alstret för ändamål som nu sagts.

Ensamrätten innebär även att *ingen får* utan *patenthavarens samtycke* utnyttja uppfinningen genom att erbjuda eller tillhandahålla någon som *inte* är berättigad att utnyttja uppfinningen sådant medel för att utöva den här *i Sverige* som hänför sig till något väsentligt i uppfinningen, om den som erbjuder eller tillhandahåller medlet vet eller det med hänsyn till omständigheterna är uppenbart att medlet är lämpat och avsett att användas vid utövande av uppfinningen. Är medlet en vara *som allmänt förekommer i handeln*, gäller vad nu sagts dock endast om den som erbjuder eller tillhandahåller medlet *försöker* påverka mottagaren till *en sådan* handling som avses i första stycket. Vid tillämpning av bestämmelserna i detta stycke skall den som utnyttjar uppfinningen på *det* sätt som sägs i tredje stycket 1, 3 eller 4 *inte* anses såsom berättigad att utnyttja uppfinningen.

Från *ensamrätten undantas*

1) utnyttjande som *inte* sker yrkesmässigt,

2) utnyttjande av patentskyddat alster som bringats i omsättning *inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet* av patenthavaren eller med dennes samtycke,

3) utnyttjande av uppfinning för experiment som avser själva uppfinningen,

4) beredning på apotek av läkemedel enligt läkares förskrivning i enskilt fall eller *åtgärder* med sålunda berett läkemedel.

Mönsterskyddslagen:

5 § Mönsterrätt innebär, med de undantag som anges nedan, *att ingen får utan samtycke av den som är* innehavare av mönsterrätten (mönsterhavaren) utnyttja mönstret yrkesmässigt genom att tillverka, införa till *Sverige, bjuda ut*, saluhålla, överlåta eller *hyra ut* vara, vars utseende *inte* väsentligen skiljer sig från mönstret eller som i sig har upptagit något som *inte* väsentligen skiljer sig från detta.

Mönsterrätten omfattar endast de varor för vilka mönstret registrerats och därmed likartade varor.

Mönsterrätten omfattar inte utnyttjande av en vara, om den har bringats i omsättning inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet av mönsterhavaren eller med dennes samtycke.

Växtförädlarrättslagen:

4 § Växtförädlarrätt innebär, med de undantag som anges nedan, *att ingen får utan samtycke av* innehavaren av växtförädlarrätten (sortinnehavaren) utnyttja växtsorten yrkesmässigt genom att

1. framställa eller till *Sverige föra in* växtmaterial av sorten i syfte att materialet skall *bjudas ut* till försäljning för förökningsändamål eller *på annat sätt* tillhandahållas för sådant ändamål,
2. *bjuda ut* till försäljning eller *på annat sätt* tillhandahålla växtmaterial av sorten för förökningsändamål,
3. i *de* fall, då upprepad användning av växtmaterial av sorten är nödvändig för framställning av växtmaterial av annan sort, använda växtmaterial av sorten för sådan framställning och i syfte att det framställda materialet skall *bjudas ut* till försäljning för förökningsändamål eller *på annat sätt* tillhandahållas för sådant ändamål.

I fråga om prydnadsväxter innebär växtförädlarrätten därjämte att ingen får utan sortinnehavarens *samtycke* använda plantor eller delar av plantor som förökningsmaterial för yrkesmässig framställning av snittblommor eller annat material för prydnadsändamål.

Växtförädlarrätten omfattar inte utnyttjande av det material av en växtsort, som har bringats i omsättning inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet av sortinnehavaren eller med dennes samtycke.

Promemorians förslag: Överensstämmer i sak med mitt förslag (se promemorian s. 50 ff.).

Remissinstanserna: Några remissinstanser har ifrågasatt om de nu föreslagna ändringarna i de berörda immaterialrättsliga lagarna erfordras eftersom regler om fria varurörelser, vilka förhindrar en tillämpning av principen om nationell konsumtion av de immateriella ensamrätterna, finns

i EES-avtalet och dessa regler föreslås bli svensk lag genom införlivandet av EES-avtalet med svensk rätt. Majoriteten av de remissinstanser som yttrat sig har emellertid accepterat eller funnit att behov föreligger av att övergången från nationell konsumtion av vissa ensamrätter till en EES-vid konsumtion uttrycks i de berörda immaterialrättsliga lagarna. De remissinstanser som har ifrågasatt behovet av särskilda konsumtionsregler, men även några av de remissinstanser som har funnit att behov av att lagstifta i frågan om övergång från nationell konsumtion till EES-konsumtion, har påpekat att den nya principen om en EES-vid konsumtion ytterst följer av rättspraxis som lagts fast av EG-domstolen. Även om sådana principer fått en viss fasthet kan det knappast liknas vid lagregler utan kan komma att ändras. En regel som medger att hänsyn får och kan tas till gemenskapsrättens framtida rättsutveckling på detta område bör därför tas in i konsumtionsbestämmelserna. Vad slutligen gäller den närmare utformningen av de regler som är avsedda att uttrycka principen om EES-vid konsumtion har några remissinstanser föreslagit att konsumtionsreglerna utformas så att de dels betonar ett absolut områdesskydd i förhållande till länder som inte ingår i EES, dels ändras så att rättighetshavaren, i vad gäller import från länderna i EES, inte längre kan hävda ett absolut områdesskydd. Vad remissinstanserna närmare har anfört i de olika delfrågorna framgår i det följande.

Skälen för förslaget: Inom EG har den tillämpning av de nationella immateriella ensamrätterna som innebär nationell konsumtion ifrågasatts och ansetts stå i konflikt med bestämmelserna om fria varurörelser i artiklarna 30 och 36 i Romfördraget. Frågan har i hög grad sysselsatt EG-domstolen och domstolen har i en serie avgöranden slagit fast att det utgör en förbjuden handelsbegränsning att med stöd av de immateriella ensamrätterna söka hindra parallellimport inom EG. Har ensamrätten konsumerats i ett EG-land genom att en immaterialrättsligt skyddad produkt av rättighetshavaren eller med hans samtycke släppts ut på marknaden i det landet, anses det alltså vara stridande mot Romfördragets bestämmelser om fria varurörelser att med stöd av nationell immaterialrättslagstiftning hindra tredje man att exportera produkter till ett annat EG-land, där rättighetshavaren eller ett honom närstående företag innehar en motsvarande ensamrätt. På samma sätt kan en rättighetshavare inte heller hindra att produkten, sedan den exporterats, återimporteras (reimporteras) till det EG-land varifrån den kommer. Vad nu sagts anses gälla för alla immateriella ensamrätter. Inom EG gäller med andra ord regional konsumtion - en EG-vid konsumtion - av de immateriella ensamrätterna.

Det skall särskilt framhållas att en förutsättning för att ensamrätterna skall konsumeras är att de immaterialrättsligt skyddade produkterna har förts ut på marknaden med rättighetshavarens tillstånd. De skall ha bringats i omsättning till följd av kommersiella överväganden. Den begränsningen gäller alltjämt att om produkten har förts ut på marknaden av någon som gör intrång i den immateriella ensamrätten, kan rättighetshavaren alltid ingripa för att hindra import även till ett annat EG-land. Inte heller anses ensamrätten konsumerad om den skyddade varan har sålts som en följd av meddelad tvångslicens eller om den av någon som inte har tillstånd av

rättighetshavaren har sålts i ett land där varan saknar skydd.

Det bör också framhållas att EG:s princip om konsumtion av de immateriella ensamrätterna, i den mån den följer av Romfördragets bestämmelser om fria varurörelser, är begränsad till sådana situationer som faller under gemenskapsrätten, dvs. till sådana situationer där den skyddade produkten har förts ut på marknaden i en medlemsstat.

Om varan, å andra sidan, har förts ut på marknaden utanför EG och sedan importerats till ett land i EG av tredje man är EG-rättens princip om konsumtion, under förutsättning att den grundar sig på Romfördragets regler om fria varurörelser, inte tillämplig eftersom EG-domstolen enbart grundar sina avgöranden i dessa frågor på artiklarna 30 och 36 i Romfördraget. Dessa bestämmelser är begränsade till sådana import- eller exportrestriktioner som berör handeln mellan EG:s medlemsstater och inte handeln mellan EG och ett tredje land. Det är därför inte i strid mot gemenskapsrätten att förhindra parallellimport till EG från ett tredje land med stöd av den nationella immaterialrättsliga lagstiftningen. Detta förutsätter naturligtvis att det med stöd av den nationella lagen är möjligt att förhindra parallellimport, dvs. att global konsumtion inte tillämpas enligt den nationella lagstiftningen.

Till följd av EES-avtalet skall - som redan nämnts i avsnitt 4.1 - Romfördragets regler om fria varurörelser gälla inom hela EES-området. Det innebär att dessa reglers inverkan på de immateriella rättigheternas funktion att kunna förhindra parallellimport och återimport och EG-domstolens praxis som har utbildats i anslutning till detta skall gälla också för EFTA-länderna. I EES-avtalets grundläggande bestämmelser om immaterialrätt (artikel 2 i protokollet) har föreskrivits att, i den utsträckning som konsumtion är behandlad inom EG, avtalsparterna skall sörja för att principen om konsumtion av immateriella rättigheter tillämpas enligt vad som gäller enligt gemenskapsrätten. Bestämmelsen skall förstås i enlighet med den rättspraxis som, vid tiden för avtalets undertecknande, har lagts fast av EG-domstolen. Bestämmelsen är inte avsedd att hindra att den framtida utvecklingen av rättspraxis beaktas vid tillämpning av bestämmelsen.

Som en följd av åtagandet i EES-avtalet att anpassa de nationella lagarna till de principer som råder inom EG för konsumtion av immateriella rättigheter måste Sverige i vad avser handeln mellan EES-staterna överge principen om nationell konsumtion av patent-, mönster- och växtförädlarrätt. Den princip om nationell konsumtion som råder för dessa ensamrätter måste alltså sträckas ut till en princip om en regional EES-konsumtion. Avsikten med denna anpassning är att förbud mot parallellimport och återimport skall förhindras inom EES på motsvarande sätt som gäller inom EG.

En första fråga som därvid kommer upp och som har tagits upp av några remissinstanser - Läkemedelsindustriföreningen, Svenska Industriens Patentingenjörers Förening (SIPF), Sveriges Industriförbund och Grossistförbundet Svensk Handel - är om det krävs särskilda regler i de immaterialrättsliga lagarna för att anpassa svensk rätt till åtagandena i EES-avtalet i nu berört hänseende. Dessa remissinstanser har ifrågasatt om det,

mot bakgrund av att principen om regional EES-konsumtion vilar på reglerna om fria varurörelser i artiklarna 30 och 36 i Romfördraget vilka överförts till EES-avtalet, genom artiklarna 11 och 13 i det avtalet, och då dessa sistnämnda artiklar föreslås skall gälla som svensk lag, är erforderligt med särskilda lagregler om en regional EES-konsumtion. Redan som en följd av införlivandet av EES-avtalets huvudbestämmelser med svensk rätt, vilket är avsett att ske genom en lag om ett europeiskt ekonomiskt samarbetsområde (den s.k. EES-lagen), kommer svenska domstolar att bli förhindrade att tillämpa svenska regler på ett sätt som står i strid mot EG-domstolens praxis om fria varurörelser. Enligt dessa remissinstansers mening kan de nu föreslagna ändringarna i patent-, mönsterskydds- och växtförädlarrättslagen dessutom komma att låsa rättsläget i Sverige på detta rättsområde och omöjliggöra ett hänsynstagande till den framtida rättsutvecklingen i EG i vad avser konsumtion.

Det är riktigt som Läkemedelsindustriföreningen m.fl. påpekat att det är avsikten att EES-avtalets bestämmelser om fria varurörelser skall gälla som svensk lag här i landet. Jag förordar ändå att det i svensk rätt tas in bestämmelser som klart ger uttryck för att det i varutbytet mellan EES-länderna inte går att upprätthålla en princip om nationell konsumtion av de nu berörda ensamrätterna. Denna uppfattning har lämnats utan erinran av flertalet remissinstanser. Ett par remissinstanser - Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Svenska Föreningen för Industriellt Rättsskydd (SFIR) och Svenska AIPPI-gruppen - har dessutom menat att det svenska behovet av att lagstifta om övergången från nationell konsumtion till EES-konsumtion är ovedersägligt. Enligt min mening finns det dessutom anledning att på detta område ha uttryckliga regler som visar den grundläggande principen att innehavaren av en immaterialrätt inte kan motsätta sig import och senare utnyttjanden av produkter som innehavaren själv eller någon med hans tillstånd fört ut på marknaden i en EES-stat. Vad gäller uppfattningen att promemorians utformning av lagförslagen innebär en i princip ovillkorlig regel om regional konsumtion som inte ger utrymme för en anpassning till den framtida utvecklingen på detta område - och främst då EG-domstolens praxis - vill jag framhålla att lagförslagen inte ger uttryck för annat än att principen om nationell konsumtion av en immateriell ensamrätt inte kan upprätthållas om förutsättningar föreligger för att anse att en konsumtionsgrundande överlåtelse ägt rum. Det betyder att den utformning som lagförslagen fått inte hindrar domstolarna från att i varje enskilt fall bedöma t.ex. frågan om produkten kan anses ha bringats i omsättning och/eller om detta skett med rättighetshavarens samtycke. Inte heller hindrar förslagens utformning att hänsyn i detta avseende tas till den framtida praxis som kan utbildas och som skall beaktas inom ramen för EES. I den mån utvecklingen och rättsbildningen skulle slå in på en väg som innebär ett övergivande av själva principen om regional EES-konsumtion (EG-konsumtion) - vilket framstår som föga troligt mot bakgrund av att principen om EG-vid konsumtion läggs fast i alla de EG-rättsakter och förslag till EG-rättsakter där frågan är aktuell - får naturligtvis svensk lagstiftning också ändras.

Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet m.fl. har - som

redan sagts - menat att åtagandena i EES-avtalet förvisso kräver ändringar i svensk lagstiftning men anfört att reglerna bör utformas på ett annat sätt än som har föreslagits i promemorian. Dessa remissinstanser har tagit sin utgångspunkt i gällande lydelse av 3 § tredje stycket 2) patentlagen och menat att den inte är särskilt väl formulerad. De har ifrågasatt om "*utnyttjande*" av patentskyddat alster är en adekvat beskrivning av vad konsumtionen avser, nämligen att alster som lovligen bringats på marknaden i Sverige därefter får spridas vidare utan hinder av patenträtten. Begreppet "*utnyttjande*" i 3 § första stycket patentlagen är nämligen inte samma sak som det utnyttjande som avses i 3 § tredje stycket 2) samma lag. I samband med att nya konsumtionsprinciper införs kan det därför finnas anledning att ändra i lagtexten, så att denna korrekt visar vad det är som blir konsumerat dels om ett alster har bringats i omsättning i Sverige, nämligen att bjuda ut, bringa i omsättning eller använda patentskyddat alster eller alster tillverkat enligt ett patentskyddat förfarande, dels om ett alster har bringats i omsättning inom EES, nämligen dessutom rätten att förbjuda import till Sverige. Motsvarande resonemang kan enligt dessa remissinstanser göras också för mönsterrätten och för växtförädlarrätten.

Enligt min mening följer det redan av det sätt på vilket den aktuella konsumtionsbestämmelsen är utformad att om ett alster, med rättighetshavarens tillstånd, har bringats i omsättning i Sverige så är det, av de utnyttjandeformer som ensamrätten medger, just rätten att förbjuda att någon bjuder ut, bringar i omsättning eller använder alstret som konsumerats. Utsträcks konsumtionen till att också omfatta åtgärder som skett inom EES blir det en följd att om alstret bringats i omsättning där, så kommer dessutom rätten att förbjuda import av det alstret att ha konsumerats. Jag ser det därför inte som erforderligt att i sin helhet omarbeta patentlagens konsumtionsbestämmelse i enlighet med vad juridiska fakultetsnämnden har föreslagit.

Däremot kan det finnas anledning att utforma de föreslagna konsumtionsbestämmelserna i mönsterskydds- och växtförädlarrättslagen så att de, på motsvarande sätt som gäller för patentlagen, får den lydelsen att utnyttjanden av vara eller material som har bringats i omsättning i EES undantas från ensamrätten. Härigenom kommer det, enligt min mening, till bättre uttryck att om varan eller materialet bringats i omsättning utanför EES så är ensamrätten inte konsumerad.

För växtförädlarrättens del kan det dessutom i detta sammanhang - som Statens växtsortnämnd har påpekat - finnas anledning att understryka att det är specifikt för växtförädlarrätten, som till föremål har levande och föränderlig materia, att konsumtion anses ske bara med avseende på den mängd växtmaterial som är föremål för det ursprungliga förfogandet. Om växtmaterialet sedermera förökas anses sortinnehavarens ensamrätt åter inträda. Förvärvarens rätt att förfoga över visst växtmaterial omfattar alltså inte följande generation. Därför fordras sortinnehavarens samtycke för att denna senare generation växtmaterial skall kunna användas för framställning av förökningsmaterial för yrkesmässig avsättning. I enlighet med detta har den föreslagna lydelsen av 4 § tredje stycket växtförädlarrättslagen ändrats i förhållande till dess lydelse i promemorians förslag (se promemorian s.

20 och 54).

EES-avtalets regler innebär inte något hinder mot att ett land inom EES med stöd av den nationella lagstiftningen behåller möjligheten för rättighetshavaren att förbjuda parallell- eller återimport från ett land som står utanför EES. Någon anledning för Sverige att ändra gällande rätt på den punkten föreligger inte enligt min mening. Sverige bör liksom övriga nordiska länder även i fortsättningen ge rättighetshavaren möjlighet att hindra parallellimport och återimport från länder utanför EES under förutsättning att det är möjligt enligt nationell lagstiftning. Enligt min mening kommer detta till uttryck genom att de nu aktuella konsumtionsbestämmelserna utformats som undantag från ensamrätternas innehåll.

4.3 Ikraftträdandebestämmelser avseende konsumtionsreglerna

Mitt förslag: De nu föreslagna ändringarna i konsumtionsreglerna skall träda i kraft efter beslut av regeringen. Såvitt gäller livsmedel och läkemedel som åtnjuter produktpatent och vilka har förts ut på marknaden i Finland och produktskyddade läkemedel som har förts ut på marknaden i Island skall regeringen särskilt förordna när ändring i patentlagen avseende dessa produkter skall träda i kraft.

Förslag till lagtext:

Patentlagen:

1. Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.
2. Intill den dag regeringen särskilt bestämmer skall, vid tillämpning av den nya bestämmelsen i 3 § tredje stycket 2), den omständigheten att livsmedel eller läkemedel bringats i omsättning i Finland eller att läkemedel bringats i omsättning i Island inte anses innebära att produkten ifråga bringats i omsättning inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Vad nu sagts gäller dock endast i fråga om produkter som åtnjuter patentskydd i Sverige på annan grund än att de utgör alster som tillverkats enligt ett patentskyddat förfarande.

Promemorians förslag: Innehöll, utom för livsmedel och läkemedel som förts ut på marknaden i Finland och läkemedel som förts ut på marknaden i Island, specifika tider för när lagändringarna skulle träda i kraft (se promemorian s. 56).

Remissinstanserna: Svea hovrätt har framhållit att när det i övergångsbestämmelsen talas om "patentskyddat" livsmedel eller läkemedel torde avses även det s.k. indirekta produktskyddet (3 § första stycket 3) patentlagen). Ett sådant skydd finns i dag för t.ex. läkemedel tillverkade i Finland, där möjlighet till metodpatent men inte till produktpatent finns. Hovrätten har

därför framhållit att det inte finns anledning att skjuta upp övergången till EES-vid konsumtion när det gäller det indirekta produktskyddet. Lantbrukarnas Riksförbund LRF har framfört önskemål om en särskild övergångsperiod för ikraftträdandet av ändringen av växtförädlarrättslagen. Sveriges Industriförbund och Grossistförbundet Svensk Handel har framhållit att det i dagsläget framstår som ytterst osäkert om EES-avtalet kan träda i kraft den 1 januari 1993. De föreslagna ändringarna av konsumtionsbestämmelserna bör därför anpassas till EES-avtalets ikraftträdande.

Skälen för förslaget: När det gäller patenträtten skall enligt EES-avtalet bestämmelsen om tillämpning av principen om regional EES-vid konsumtion träda i kraft senast ett år efter avtalets ikraftträdande (artikel 2.2 i protokollet om immateriell äganderätt). Eftersom EES-avtalet förutsätts träda i kraft den 1 januari 1993 kan det förutsättas att ändringen i patentlagen avseende konsumtion bör träda i kraft först den 1 januari 1994. Med hänsyn till att det för närvarande ändå råder en viss osäkerhet om när EES-avtalet kan träda i kraft och då något ensidigt införande av regional konsumtion av patenträtten inte bör komma i fråga, bör regeringen ges möjlighet att förordna om när ändringen skall träda i kraft.

I artikel 3.6 i protokollet om immateriell äganderätt finns en särskild övergångsbestämmelse för patenträttens del som rör läkemedel och livsmedel som har förts ut på marknaden i Finland och som rör läkemedel som har förts ut på marknaden i Island. Dessa produkter är i dag inte patenterbara i Finland respektive Island. För dessa produkter gäller enligt artikel 3.6 att rättighetshavaren - trots bestämmelserna i artikel 2 - under viss ytterligare tid skall kunna åberopa den nationella patenträtten för att förhindra parallellimport eller återimport av produkter som med rättighetshavarens samtycke har förts ut på marknaden i Finland respektive Island. Enligt artikel 3.6 skall rättighetshavaren kunna ges möjlighet att åberopa principen om nationell konsumtion under högst två år efter det att dessa länder har gjort de berörda produkterna patenterbara. Eftersom Finland skall ha uppfyllt villkoret att göra de berörda produkterna patenterbara senast den 1 januari 1995 och Island senast den 1 januari 1997 bör det följaktligen kunna föreslås att rättighetshavaren skall kunna åberopa principen om nationell konsumtion för de berörda produkterna fram till den 1 januari 1997 för produkter från Finland och fram till den 1 januari 1999 för produkter från Island. Det kan emellertid tänkas att länderna ger möjlighet till patentering av produkterna tidigare än den senaste tidpunkt som avtalet medger. I så fall måste även ändringen i den svenska patentlagen gälla tidigare. Regeringen bör därför ges möjlighet att förordna om när ändringen i patentlagen för de berörda produkterna skall träda i kraft.

Som framgår av artikel 3.6 i protokollet om immateriell äganderätt avser den särskilda övergångsbestämmelsen sådana alster som omfattas av ett s.k. produktpatent, dvs. patent på själva alstret. Svea hovrätt har i sitt remissyttrande påpekat att det kan ifrågasättas om inte övergångsbestämmelsen, med den utformning som den har fått i promemorians förslag, kan förstås så att den är tillämplig också på alster (produkter) som har tillverkats enligt patentskyddat förfarande (indirekt produktskydd). Eftersom

lydelsen av artikel 3.6 inte ger utrymme för att principen om nationell konsumtion skall kunna tillämpas under en särskild övergångstid för alster som åtnjuter indirekt produktskydd anser jag - i likhet med hovrätten - att övergångsbestämmelsen bör utformas så att detta framgår. Som *Lagrådet* har påpekat kan den avsedda innebörden komma till klarare uttryck om bestämmelsen formuleras enligt det förslag som Lagrådet har lämnat.

För ändringarna i mönsterskyddslagen och växtförädlarrättslagen finns inga särskilda övergångsbestämmelser föreskrivna i EES-avtalet. Dessa ändringar kan därför förutsättas behöva träda i kraft den 1 januari 1993. Med hänsyn till den osäkerhet som råder om när EES-avtalet kommer att träda i kraft och då något ensidigt införande av regional konsumtion inte bör komma i fråga, bör regeringen också i vad avser dessa lagändringar ges möjlighet att förordna om när de skall träda i kraft.

5 Skydd för kretsmönster för halvledarprodukter

5.1 Nuvarande förhållanden

Skyddet för integrerade kretsar, s.k. datachips, regleras genom lagen (1986:1425) om skydd för kretsmönster i halvledarprodukter (kretsmönsterlagen) som trädde i kraft den 1 april 1987. Denna lag var ett resultat av upphovsrättsutredningens betänkande (SOU 1985:51) Upphovsrätt och datorteknik som bl.a. behandlade skyddet för integrerade kretsar. Genom kretsmönsterlagen skapades en ny särskild immateriell rätt, rätten till kretsmönster för halvledarprodukter, vid sidan av de nuvarande industriella rättigheterna och upphovsrätten. Skyddet gäller för mönstret för kretsarna i en halvledarprodukt.

Med halvledare menas material med ledningsförmåga som ligger mellan isolatorer och metalliska ledare och vars elektriska egenskaper lätt kan modifieras med vissa tillsatser, s.k. dopämnen. De halvledare som används vid chipsframställningen är främst kisel, men även andra material såsom germanium eller galliumarsenid förekommer.

Med datachips avses i huvudsak ytterst små system av elektriskt ledande material som har anbringats i skivor av kisel eller liknande s.k. halvledarmaterial och som kan användas för att lagra t.ex. datorprogram eller fullgöra ungefärligen samma funktioner som en dator. Mönstren kallas i USA för "mask works" och datorchips kan där vara märkta med en cirkel med ett M i eller *M* samt rättsinnehavarens namn för att visa att mönstret är skyddat.

Enligt kretsmönsterlagen har den som skapat kretsmönstret ensamrätt att framställa exemplar av mönstret, att utföra mönstret på eller i ett materiellt underlag samt att sprida exemplar av mönstret till allmänheten. Det skydd som lagen ger är ett formskydd och inte ett idéskydd. Idéer, principer, algoritmer osv. är alltså inte skyddade som sådana utan endast i den speciella utformning de har fått i ett visst bestämt kretsmönster. Likheterna med upphovsrättens konstruktion är här tydliga.

Kretsmönsterlagen tillämpas på kretsmönster som skapats av svenska medborgare eller av dem som har sin vanliga vistelseort i Sverige samt på kretsmönster som först har spritts i Sverige. Regeringen får emellertid besluta om lagens tillämpning i förhållande till EG:s och EFTA:s medlemsländer och, under förutsättning av ömsesidighet, i förhållande till andra länder. För närvarande tillämpas lagen på kretsmönster som har skapats av medborgare i EG, EFTA, Japan eller USA eller av en person som har sin hemvist i någon av dessa stater, samt på kretsmönster som första gången spritts i något av dessa länder.

Bakgrunden till lagen om skydd för kretsmönster var att USA i november 1984 införde en särskild lag, "The Semiconductor Chip Protection Act", som gav skydd för halvledarprodukter vid sidan av upphovsrätt och patenträtt. Skydd gavs i princip endast för amerikanska produkter och sådana som först hade utnyttjats kommersiellt i USA. Presidenten kunde

emellertid utsträcka skyddet till att avse produkter från andra länder under förutsättning att lagstiftningen i dessa gav ett i huvudsak likartat skydd för amerikanska produkter.

5.2 EG:s direktiv och beslut om utsträckning av skydd för kretsmönster

Bakgrunden till EG:s direktiv om rättsligt skydd för kretskortsmönster för halvledarprodukter var delvis densamma som till den svenska lagstiftningen, dvs. en önskan om att åtnjuta skydd i USA. EG hade dessutom funnit att skillnaderna i medlemsstaternas lagstiftning när det gällde sådant skydd hade direkta och negativa effekter på den gemensamma marknadens funktion såvitt avsåg halvledarprodukter. EG:s direktiv antogs av Rådet den 16 december 1986. Avsikten med direktivet var inte att detaljreglera det skydd som skulle gälla i medlemsstaterna. I inledningen anges att gemenskapens rambestämmelser om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter kan begränsas till vissa grundläggande principer, i form av bestämmelser som anger vem och vad som skall skyddas, vilka ensamrätter skyddade personer kan stödja sig på när det gäller att tillåta eller förbjuda vissa handlingar, undantag från dessa rättigheter samt hur länge skyddet skall vara. Andra frågor skall tills vidare kunna avgöras i enlighet med nationella bestämmelser, t.ex. om och i så fall på vilka villkor tvångslicenser får meddelas avseende skyddade kretsmönster samt rätten till kretsmönster som utvecklas i anställningsförhållanden.

EG har därefter utfärdat beslut om utsträckning av skyddet till olika territorier med anknytning till länder som är medlemmar i EG.

5.3 Lagändringar till följd av EG:s direktiv

Arbetet med utvecklingen av det rättsliga skyddet för kretsmönster har som framgår ovan bedrivits parallellt i Sverige och EG. Kretsmönsterlagen uppvisar följaktligen en hel del likheter med EG:s direktiv. Det finns emellertid vissa väsentliga skillnader som är av så grundläggande karaktär att mindre ändringar av den nuvarande kretsmönsterlagen inte är tillfyllest utan det blir aktuellt att införa en ny kretsmönsterlag.

EG:s direktiv föranleder i huvudsak följande ändringar i förhållande till den nuvarande kretsmönsterlagen.

- Ett uttryckligt krav på *nyhet* införs i lagtexten.
- Rätt till kretsmönster som skapas av arbetstagare i *anställningsförhållande* tillkommer arbetsgivaren såvida inte annat avtalats.
- Rätt till kretsmönster kan tillkomma både *fysiska och juridiska personer* som har anknytning till en stat som ingår i EES.
- Rätt till kretsmönster skall även innefatta rätt att *förbjuda import.*
- *Konsumtion* av spridningsrätten till exemplar av skyddade kretsmönster blir *regional* och omfattar det område som består av EES.
- Den som i *god tro* har förvärvat ett exemplar av ett skyddat kretsmön-

ster får utnyttja kretsmönstret kommersiellt även efter det att förvärvaren inte längre är i god tro. För utnyttjandet skall *skälig ersättning* kunna utgå.

- Rätten till ett kretsmönster skall *upphöra femton år* efter utgången av det år då kretsmönstret skapats om det då ännu inte har utnyttjats kommersiellt.

I den följande framställningen redogörs för direktivets olika artiklar och de överväganden och förslag avseende de ändringar som dessa medför.

5.3.1 Definitioner, originalitet och nyhet (artikel 1 och 2)

Mitt förslag: För att uppfylla kraven på originalitet och nyhet skall ett kretsmönster vara resultatet av egen intellektuell insats av den som har skapat det och kretsmönstret får inte vara allmänt förekommande inom halvledarindustrin.

Artikel 1 - Definitioner

1. I detta direktiv avses med
a) "halvledarprodukt": slut- eller mellanledet av en produkt som
i) består av en materialstruktur i vilken ingår ett lager halvledande material, och
ii) har ett eller flera andra lager bestående av ledande, isolerande eller halvledande material och där lagren är placerade i enlighet med ett förutbestämt tredimensionellt mönster, samt
iii) är avsedda att ensam eller tillsammans med andra funktioner utföra en elektronisk funktion.
b) en halvledarprodukts "kretsmönster": En rad sammanhörande bilder som, oavsett hur de är fixerade eller kodade,
i) utgör det tredimensionella mönstret av de lager som en halvledarprodukt består av, och
ii) där varje bild i raden representerar hela eller en del av mönstret i en halvledarprodukts yta vid vilken tillverkningsfas som helst.
c) "kommersiellt utnyttjande": Försäljning, uthyrning, leasing eller andra kommersiella distrubitionsmetoder eller erbjudande om dessa. I artiklarna 3.4, 4.1, 7.1, 7.3 och 7.4 skall emellertid beteckningen "kommersiellt utnyttjande" inte omfatta utnyttjande i förtroliga sammanhang om det inte förekommer någon ytterligare distribution till tredje part, med undantag för de fall då utnyttjandet av ett kretsmönster äger rum i sådana förtroliga sammanhang som påkallats av en åtgärd som vidtagits i enlighet med artikel 223.1.b i fördraget.
2. På förslag av kommissionen kan rådet med kvalificerad majoritet ändra punkterna 1.a.i och 1.a.ii för att anpassa dem mot bakgrund av den tekniska utvecklingen.

Artikel 2

1. Medlemsstaterna skall skydda kretsmönstren i halvledarprodukter genom lagstiftning som ger ensamrätter i enlighet med detta direktivs bestämmelser.

2. En halvledarprodukts kretsmönster skall skyddas i den utsträckning den uppfyller villkoren att dels vara resultatet av sin upphovsmans egen intellektuella insats, dels inte vara allmänt förekommande inom halvledarindustrin. I de fall då en halvledarprodukts kretsmönster består av delar som är allmänt förekommande inom halvledarindustrin skall den skyddas endast i den utsträckning kombinationen av delarna, betraktad som helhet, uppfyller de ovannämnda villkoren.

Förslag till lagtext:

Skyddsföremålet

1 § För rätt till kretsmönster enligt denna lag krävs att kretsmönstret är resultatet av en egen intellektuell insats av den som har skapat det och att kretsmönstret inte är allmänt förekommande inom halvledarindustrin. Består ett kretsmönster av delar som är allmänt förekommande inom halvledarindustrin, skyddas det endast om kombinationen av delarna uppfyller villkoren.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt (se promemorian s. 62 och 64).

Remissinstanserna: Några remissinstanser har haft invändningar mot viss terminologi såväl i den föreslagna lagtexten som i skälen för förslaget. Vad de närmare har anfört framgår av det följande.

Skälen för mitt förslag: Artikel 1 innehåller legaldefinitioner av tre centrala termer som återkommer i direktivets text. Några uttryckliga motsvarigheter till definitionerna i artikel 1 finns inte i kretsmönsterlagen.

Ett införlivande av direktivets legaldefinitioner skulle i och för sig kunna ha ett visst upplysningsvärde för avgränsningen av de produkter och förfaranden som faller under kretsmönsterlagens tillämpningsområde. De centrala begreppen i kretsmönsterlagen får emellertid anses vara så särskiljande att några oklarheter om vad som avses i lagtexten inte torde förekomma. Förarbetena till kretsmönsterlagen innehåller även beskrivningar av de produkter och förfaranden som är av intresse vid en prövning av kretsmönsterlagens tillämplighet (prop. 1986/87:49 s. 10 och 17). Slutligen är den teknik som omfattas av kretsmönsterlagen stadd i en snabb utveckling som är svår att överblicka. Detaljerade legaldefinitioner skulle göra det svårt att anpassa kretsmönsterlagens tillämpning till den snabba tekniska utvecklingen. Detta skulle innebära ett behov av ofta återkommande ändringar i kretsmönsterlagen. Med hänsyn till det ovan sagda anser jag att artikel 1 inte skall medföra någon ändring i förhållande till den nuvarande kretsmönsterlagen.

Artikel 2 anger den närmare innebörden av den originalitet och nyhet som krävs för att ett kretsmönster skall skyddas. Något uttryckligt krav på originalitet finns inte i kretsmönsterlagen. Det är emellertid en grundläggande princip att kretsmönster måste besitta originalitet för att komma

i åtnjutande av immaterialrättsligt skydd. Ordet "skapa" i 1 §, som även förekommer i upphovsrättslagen, anses innebära att det handlar om att prestera något utöver det vanliga. Frågan är närmast vad som bör krävas för att ett kretsmönster skall anses uppnå originalitet. Vid tillkomsten av den nuvarande regleringen av skyddet för kretsmönster uttalades i specialmotiveringen bl.a. följande (se prop. 1986/87:49 s. 17-18):

"Användningen av ordet 'skapa' avser att ge uttryck för ett krav på en viss individuellt skapande insats. Mönstret måste ha en grad av originalitet. Helt banala produkter skall alltså inte åtnjuta skydd enligt denna lag. Kretsmönster som har skapats genom en sammanställning av enskilda okomplicerade delar, t.ex. från ett s.k. cellbibliotek, kan emellertid bli skyddade. En förutsättning är att sammanställningen som sådan ger uttryck för en självständigt skapande insats. Här kan jämföras med vad som gäller i fråga om samlingsverk enligt 5 § upphovsrättslagen. I den allmänna motiveringen har vid behandlingen av frågan om 'reverse engineering' (avsnitt 3.3) berörts de problem som gäller i fråga om gränsdragningen mellan å ena sidan nyskapande och å andra sidan bearbetning av ett befintligt kretsmönster.

Bestämmelsen ställer inte upp något nyhetskrav. En följd av detta är att det åtminstone teoretiskt är möjligt för två personer att oberoende av varandra åstadkomma nästan identiskt samma utformning av kretsmönstren. I så fall har var och en av dessa ett skydd för sin utformning av mönstret."

I direktivets artikel 2 ställs två krav i detta hänseende. För det första skall det vara fråga om en egen intellektuell insats. Det kan förenklat sägas innebära att det åtminstone inte får vara fråga om kopiering. För det andra ställs det upp ett krav på att kretsmönstret inte skall vara "commonplace" inom halvledarindustrin. Består kretsmönstret av delar som är sådana, skall det skyddas endast om kombinationen betraktad som helhet inte är "commonplace" inom halvledarindustrin. Vad som närmare avses med det andra kravet är inte helt klart. Det torde emellertid kunna tolkas som ett krav på att det skall vara fråga om en nyhet i varje fall i förhållande till sådana mönster som är banala. Det rör sig alltså inte om ett absolut nyhetskrav av det slag som finns i patentlagen. I stället handlar det om situationer där det äldre kretsmönstret är så allmänt känt eller allmänt förekommande att det skulle vara orimligt att skaparen av ett "nytt" kretsmönster åtnjuter skydd. Annars skulle det i likhet med vad som anförs i det tidigare citerade förarbetsuttalandet vara möjligt att två kretsmönster med olika skapare båda åtnjuter skydd. En grundläggande förutsättning är dock att det inte är fråga om banala kretsmönster.

Direktivets lydelse tillåter enligt min mening inte någon vidare tolkning än jag nu gjort. Några remissinstanser har velat intolka ett allmänt skillnadskrav. Naturligtvis innebär direktivets utformning att det krävs en skillnad mellan de båda kretsmönstren om det när det gäller det äldre kretsmönstret är fråga om ett banalt kretsmönster. Att utsträcka detta skillnadskrav till att bli generellt torde emellertid vara att gå för långt. Att som advokatsamfundet har föreslagit kräva att det inte är identiskt med tidigare känt kretsmönster och att det dessutom skall skilja sig i viss mån från detta kretsmönster kan inte grundas på direktivets lydelse. Här liksom

beträffande andra rättsfrågor i EG-direktiven får den framtida rättsutvecklingen vid EG-domstolen följas.

Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet och Svenska föreningen för industriellt rättsskydd (SFIR) har invänt mot användningen av begreppet verkshöjd när det gäller kretsmönster. De anser att detta begrepp hör hemma i den upphovsrättsliga terminologin. Enligt dessa remissinstanser är kretsmönsterskydd inte ett upphovsrättsligt skydd utan ett industriellt rättsskydd och bör behandlas i enlighet med de grundläggande principer som gäller härför.

Jag delar remissinstansernas uppfattning att det är mindre lämpligt att använda begreppet verkshöjd i detta sammanhang. Min tolkning av direktivet lämnar vidare inget utrymme för ett allmänt verkshöjdsbegrepp när det gäller kretsmönster.

Av det citerade förarbetsuttalandet framgår att kretsmönsterlagen i de avseenden jag nu talar om inte är i överensstämmelse med direktivet. I praktiken torde, som framgår vid en jämförelse mellan direktivet och uttalandet, skillnaden inte vara så stor. De nu gällande reglerna framgår emellertid inte direkt av lagtexten. Den lagtekniskt mest lämpliga metoden för införlivningen med svensk rätt av bestämmelsen i artikel 2 är därför att de i direktivet uppställda villkoren för skydd såvitt avser originalitet och nyhet införs i 1 § i den nya kretsmönsterlagen. Jag vill i detta sammanhang påpeka att i den av mig föreslagna lydelsen av 1 § har det i promemorian föreslagna första stycket utgått. Den nu föreslagna lydelsen överenstämmer med lagrådets yttrande. På detta sätt nås större samstämmighet med ordalydelsen i direktivet.

Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, SFIR och Svenska Industriens Patentingenjörers Förening anser att "commonplace" i artikel 2.2 inte bör översättas med "allmänt förekommande". I stället bör uttrycket "banalt" eller "trivialt" användas. Det valda uttrycket i direktivet avser ett krav på objektiv nyhet och möjligen även en viss skillnad i förhållande till tidigare alster. Uttrycket "vanligt förekommande" blir i sammanhanget missvisande eftersom det kan leda till att banala mönster kan komma att skyddas parallellt med varandra bara de inte är allmänt förekommande.

Det är svårt att göra en direkt översättning av begreppet "commonplace" som det används i direktivet. Någon ledning kan inte hämtas i direktivet. Uttrycket "allmänt förekommande" kan sett för sig kanske leda till missuppfattningar. Å andra sidan kan inte direktivets uttryck språkligt ersättas med uttrycket "banalt" vid ett i stort sett ordagrant införlivande av bestämmelsen. Det kan tilläggas att doktrinen inte är helt säker i sin terminologi. Det förekommer att det sätts likhetsstecken mellan "banalt" och "allmänt förekommande" (se Koktvedgaard och Levin, Lärobok i immaterialrätt, 1992, s. 265). För egen del tror jag att den bästa lösningen är att använda uttrycket "allmänt förekommande", som språkligt passar bättre i den föreslagna lagtexten, i beaktande av att det inte är avsikten att det skall ha någon annan innebörd än det uttryck som används i direktivet. Den närmare innebörden av uttrycket "commonplace" och dess motsvarighet på andra EG-språk är ytterst en fråga för EG-domstolen.

5.3.2 Innehavare av rätt till kretsmönster (artikel 3)

Mitt förslag: Rätten till kretsmönster som har skapats av arbetstagare i anställningsförhållande tillkommer arbetsgivaren såvida inte annat avtalats.

Rätt till kretsmönster kan tillkomma både fysiska och juridiska personer som har anknytning till en stat som ingår i EES.

Artikel 3

1. Med förbehåll för punkterna 2 till 5 skall rätten till skydd gälla till förmån för personer som är skapare av halvledarprodukters kretsmönster.
2. En medlemsstat kan bestämma att
a) i de fall då en ett kretsmönster har skapats av en person i hans anställning skall rätten till skydd gälla till förmån för arbetsgivaren, såvida inte anställningsvillkoren säger motsatsen,
b) i de fall då ett kretsmönster har skapats under ett annat avtal än ett anställningsavtal skall rätten till skydd gälla till förmån för den avtalspart som har beställt kretsmönstret, såvida inte avtalet säger motsatsen.
3.a) Beträffande de personer som nämns i punkt 1 skall rätten till skydd gälla till förmån för fysiska personer som är medborgare i en medlemsstat eller som har sin vanliga vistelseort på en medlemsstats territorium.
b) I de fall då en medlemsstat bestämmer i enlighet med punkt 2 skall rätten till skydd gälla till förmån för:
i) fysiska personer som är medborgare i en medlemsstat eller som har sin vanliga vistelseort på en medlemsstats territorium,
ii) bolag eller andra juridiska personer som bedriver verklig och stadigvarande industriell eller affärsmässig verksamhet på en medlemsstats territorium.
4. I de fall då rätt till skydd inte föreligger enligt vad denna artikels övriga bestämmelser säger skall rätten till skydd även gälla till förmån för sådana personer som nämns i punkt 3.b.i och 3.b.ii vilka
a) i en medlemsstat först kommersiellt utnyttjar ett kretsmönster som ännu inte har utnyttjats kommersiellt i någon del av världen, och som
b) av den person som förfogar över kretsmönstret har fått ensamrätt att utnyttja den kommersiellt i hela gemenskapen.
5. Rätten till skydd skall också gälla den till vilken rättigheten övergått från sådana personer som nämns i punkt 1 - 4.

Enligt det blivande EES-avtalet skall punkterna 6 - 8 inte gälla varför de inte återges här.

Förslag till lagtext:

Innehavare av rätt till skydd

3 § Rätt till kretsmönster tillkommer den fysiska person som har skapat kretsmönstret under förutsättning att han är medborgare eller har sin vanliga vistelseort i en stat som ingår i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och att andra stycket inte är tillämpligt.

Rätt till kretsmönster som har skapats av arbetstagare i anställningsförhållande tillkommer arbetsgivaren under förutsättning att inte annat har avtalats och att arbetsgivaren är en fysisk person som är medborgare eller har sin vanliga vistelseort i en stat som ingår i samarbetsområdet eller är en juridisk person som bedriver förvärvsverksamhet i en sådan stat.

I de fall då rätt till kretsmönster inte föreligger enligt första och andra styckena skall sådan rätt tillkomma sådana fysiska och juridiska personer som uppfyller de i andra stycket angivna villkoren om anknytning till samarbetsområdet under förutsättning att en sådan person har fått ensamrätt att utnyttja kretsmönstret kommersiellt i hela samarbetsområdet och först utnyttjar kretsmönstret kommersiellt i en stat som ingår i detta område.

Rätt till kretsmönster skall också tillkomma den som övertagit rättigheten från de personer som anges i första till tredje styckena.

Lagens tillämpningsområde

15 § Regeringen får, under förutsättning av ömsesidighet eller om det följer av ett sådant avtal med en främmande stat eller en mellanfolklig organisation som riksdagen godkänt, föreskriva om lagens tillämplighet i förhållande till andra stater än dem som ingår i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt (se promemorian s. 64).

Remissinstanserna: Flera remissinstanser har ansett att den föreslagna lydelsen av 3 § inte klart avspeglar att den rätt till kretsmönster som bestämmelsen syftar till att reglera är den ursprungliga rätten. Flera remissinstanser har påpekat att artikel 3.5 inte införlivas med svensk rätt genom den föreslagna lydelsen av 3 §. Slutligen finns det synpunkter på den språkliga utformningen av den föreslagna lagtexten. Vad remissinstanserna närmare anfört framgår av det följande.

Skälen för mitt förslag: Artikel 3 anger de fysiska och juridiska personer som kan göra gällande skydd för kretsmönster.

Artikel 3 innehåller även en fakultativ möjlighet att låta rätten till kretsmönster som utvecklats av arbetstagare i anställningsförhållanden tillkomma arbetsgivaren såvida inget annat avtalats.

Utvecklingen av kretsmönster kännetecknas av att det är ett arbete med stora inslag av problemlösningar av innovativ karaktär. Det är vidare en kapitalintensiv verksamhet som sker under industriella former. Det är vanligt förekommande att arbetet med att utveckla kretsmönster bedrivs av ett flertal personer gemensamt. Utveckling av kretsmönster har också av naturliga skäl mycket gemensamt med utvecklingen av datorprogram bl.a. eftersom dessa läggs i kretsmönster. Som framgår av avsnitt 7.3.2 föreslås till följd av en tvingande bestämmelse i direktivet om skydd för datorprogram att rätten till datorprogram som utvecklas av anställda skall övergå till arbetsgivaren såvida inget annat avtalats. Det bör i detta sammanhang noteras att rätten till kretsmönster i halvledarprodukter är överlåtbar i sin helhet. Någon motsvarighet till uppdelningen i upphovsrättslagen mellan ideella och i princip oöverlåtbara rättigheter, å ena sidan, och överlåtbara ekonomiska rättigheter, å andra sidan, finns inte. Med hänsyn till det sagda är det enligt min mening rimligt att rätten till kretsmönster utvecklade av

arbetstagare tillkommer arbetsgivaren såvida inte annat avtalats. Jag anser därför att i den föreslagna kretsmönsterlagen bör ingå en bestämmelse som anger att rätten till kretsmönster som utvecklats av arbetstagare i anställningsförhållanden skall tillkomma arbetsgivaren såvida inte annat avtalats.

Parterna skall dock enligt förslaget även i fortsättningen ha frihet att avtala om vad som skall gälla för kretsmönster som utvecklas i anställningsförhållanden.

Artikel 3.2 b innehåller en fakultativ möjlighet att vid uppdragsförhållanden låta rätten till kretsmöster tillkomma uppdragsgivaren om inte annat avtalats. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i direktivet om skydd för datorprogram. Det saknas skäl att införa en sådan regel i svensk rätt.

Artikel 3 reglerar även vilka fysiska och juridiska personer som kan vara innehavare av rätt till kretsmönster. Krav på anknytning till medlemsstat uppställs för skapare av kretsmönstret, för arbetsgivare till vilken rätten övergår på grund av anställningförhållande och för vissa första utnyttjare av kretsmönstret. Enligt artikel 3.5 kan rätten förvärvas från dessa personer utan att krav ställs på EG-anknytning för förvärvaren.

För det första är det den *fysiska person* som har skapat ett kretsmönster och som är medborgare i en medlemsstat eller har sin vanliga vistelseort på en medlemsstats territorium som kan göra gällande rätten till skydd. Rätt till kretsmönster som har skapats av arbetstagare i anställningsförhållande tillkommer dock arbetsgivaren såvida inte något annat har avtalats.

För det andra kan rätt till kretsmönster tillkomma *juridiska personer* som bedriver verklig och stadigvarande industriell eller affärsmässig verksamhet i en medlemsstat. Det förutsätts härvid att medlemsstaterna meddelat bestämmelser om arbetstagar- respektive uppdragsförhållanden enligt artikel 3.2 a eller b.

För det tredje kan, enligt artikel 3.4, om rätt till skydd inte föreligger enligt de andra bestämmelserna, rätt till kretsmönster tillkomma både fysiska och juridiska personer för sådana *kretsmönster som utnyttjas kommersiellt för första gången*. Detta gäller dock bara under förutsättning att den person som förfogar över kretsmönstret har fått ensamrätt att utnyttja det kommersiellt i hela gemenskapen, att det första kommersiella utnyttjandet sker i en medlemsstat och att personen i övrigt uppfyller de ovan angivna villkoren om anknytning till någon medlemsstat. Med kommersiellt utnyttjande förstås sådana förfaranden som anges i artikel 1.1 c, dvs. försäljning, uthyrning, leasing eller andra kommersiella distributionsmetoder eller erbjudande om dessa. Ett exempel på den situation som avses med artikel 3.4 är ett kretsmönster som innehas med ensamrätt av ett företag i Indien. Kretsmönstret har ännu inte utnyttjats kommersiellt. Om det indiska företaget till ett svenskt företag överlåter ensamrätten att utnyttja kretsmönstret kommersiellt i hela EES, det första kommersiella utnyttjandet sker i en stat som ingår i EES och det svenska företaget har sådan anknytning till EES som anges i artikel 3.3.b.ii kan det svenska företaget göra gällande rätt till skydd enligt den nya kretsmönsterlagen.

Handelshögskolan i Stockholm m.fl. har ansett att den i promemorian

föreslagna lydelsen av 3 § inte klart avspeglar att den rätt till kretsmönster som bestämmelsen syftar till att reglera är den ursprungliga rätten, dvs. samma rätt till kretsmönster som tillkommer skaparen av detsamma. Den föreslagna lydelsen kan i stället ge intryck av att det handlar om överlåtelse av rättighet. Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet m.fl. har vidare påpekat att den personkrets som omtalas i direktivets artikel 3.5 har tappats bort bland de möjliga innehavarna av rätt till kretsmönster i den föreslagna lydelsen av 3 § som följaktligen måste kompletteras.

Jag instämmer i att de i promemorian föreslagna lydelserna av 3 och 1 §§ kan ge intryck av att dessa bestämmelser avser olika slag av rätt till kretsmönster. Enligt min mening bör 3 § utformas så att den omfattar alla de katergorier av rättsinnehavare som anges i artikel 3. I den av mig föreslagna lydelsen avser de tre första styckena s.k. ursprunglig rätt till kretsmönster medan det sista stycket avser rätt till kretsmönster som överlåtits. Det bör dock noteras att det av 2 § framgår att rätt till kretsmönster, vare sig den är "ursprunglig" eller överlåten, medför samma rättigheter för rättsinnehavaren under förutsättning att denne har hela rätten till kretsmönstret.

Artikel 3.5 anger att rätt till skydd också skall gälla för den till vilken rätt till kretsmönster övergått från sådana personer som nämns i artikel 3.1-3.4. För sådana förvärvare av rätt till kretsmönster ställer artikel 3 emellertid inga krav på anknytning till EES. Denna kategori av rättsinnehavare är nu inkluderade i den föreslagna lydelsen av 3 § sista stycket.

Som jag tidigare påpekat innehåller den av mig föreslagna lydelsen av 1 § inte det i promemorian föreslagna första stycket. Sammantaget medför detta att ordalydelsen av 1 och 3 §§ nu närmare ansluter till ordalydelsen av artikel 2 och 3.

Den nuvarande kretsmönsterlagen tillämpas på kretsmönster skapade av svenska medborgare eller på dem som har sin vanliga vistelseort i Sverige samt på kretsmönster som först har spritts i Sverige. Den nuvarande regleringen av skyddet är således rent nationellt även om regeringen har föreskrivit att lagen skall tillämpas i förhållande till vissa andra länder.

Till följd av EES-avtalet och bestämmelsen i artikel 5 i direktivet om regional konsumtion kommer de stater som ingår i EES att utgöra ett gemensamt område såvitt avser tillämpningen av direktivets regler om kretsmönsterskydd.

Anpassningen av kretsmönsterlagen till direktivet medför därför enligt min mening att kretsmönsterlagen dels uttryckligen bör ange att rätt till kretsmönster kan tillkomma både fysiska och juridiska personer, dels att det är anknytningen till EES i stället för anknytningen till Sverige som är avgörande för rätt till skydd och dels att kretsmönster under vissa förutsättningar kan få skydd även om det skapats utanför EES.

EES-avtalet innebär även att Sverige skall tillämpa vissa rådsbeslut om utsträckning av det rättsliga skyddet för halvledarprodukters topografier till personer från vissa länder och territorier (se promemorian s. 217-230). EG-direktivet ställer inte upp något krav på ömsesidighet när det gäller utsträckande av skydd för kretsmönster till andra än medlemsländer. I

praktiken är det normalt kravet. Permanent skydd har enligt det första rådsbeslutet den 9 oktober 1990 beviljats vissa länder, bl.a. Sverige, och territorier där skyddet är ömsesidigt. I det andra rådsbeslutet samma dag ges tillfälligt skydd med krav på ömsesidighet endast när det gäller juridiska personer.

EES-avtalet innebär att avtalsparterna skall sträva efter ett likartat skydd inom hela EES. För svensk del innebär det att vi fortlöpande får följa EG:s arbete med att utsträcka skyddet och i samråd med EG och andra EFTA-stater försöka skapa så likartat skydd som möjligt. Det sagda innebär att det i vissa fall åtminstone under begränsad tid kan bli nödvändigt att bevilja skydd för personer utanför EES utan att kräva ömsesidighet. I lagen bör även fortsättningsvis ges en rätt för regeringen att utsträcka skyddet till andra länder än EES-länderna. Denna rätt bör begränsas till de fall det föreligger ömsesidighet eller det följer av vissa internationella åtaganden.

I den nuvarande kretsmönsterlagen och promemorians förslag till ny kretsmönsterlag används begreppen mönster och kretsmönster växelvis trots att de avser samma sak. Jag har tagit intryck av den remissinstans som påpekat att det är lämpligt att genomgående använda begreppet kretsmönster i den nya kretsmönsterlagen. Enligt min mening är det vidare lämpligt att begreppet utvecklas i den föreslagna lydelsen av 3 § andra stycket (8 § tredje stycket i promemorians förslag) ändras till skapa eftersom det sistnämnda begreppet används i den av mig föreslagna lydelsen av 3 § första stycket och det är samma förhållande som åsyftas.

5.3.3 Registrering (artikel 4)

Min bedömning: Artikel 4 föranleder ingen lagändring.

Artikel 4

I artikel 4 finns bestämmelser för de fall medlemsländer har registrering som förutsättning för skydd.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med min (se promemorian s. 71).

Remissinstanserna: Endast Sveriges industriförbund och Grossistförbundet svensk handel har yttrat sig över förslaget. Enligt förbundens mening bör det övervägas om ett system för registrering av kretsmönster skall införas i Sverige.

Skälen för min bedömning: Kretsmönsterlagen uppställer inte registrering som ett villkor för skydd och artikel 4 saknar således betydelse vid en anpassning av kretsmönsterlagen till direktivet. Lydelsen av artikel 4 finns i *bilaga 6*. Det är för närvarande inte aktuellt att införa ett system för registrering av kretsmönster i Sverige.

5.3.4 Rättens innehåll samt förvärv i god tro av skyddat kretsmönster (artikel 5)

Mitt förslag: Rätten till ett skyddat kretsmönster skall även innefatta rätten att förbjuda import.

Konsumtionen av spridningsrätten till exemplar av skyddade kretsmönster blir regional och omfattar det område som består av EES.

Den som i god tro har förvärvat ett exemplar av ett skyddat kretsmönster får utnyttja exemplaret kommersiellt även efter det att förvärvaren inte längre är i god tro. För utnyttjandet skall skälig ersättning utgå.

Artikel 5

1. Den ensamrätt som anges i artikel 2 skall omfatta rätten att medge eller förbjuda följande handlingar:
a) mångfaldigande av ett kretsmönster i den utsträckning det är skyddat enligt artikel 2.2,
b) kommersiellt utnyttjande eller import för detta ändamål av ett kretsmönster eller en halvledarprodukt som har tillverkats med utnyttjande av kretsmönster.
2. Oberoende av vad som sägs i punkt 1 kan en medlemsstat tillåta mångfaldigande av ett kretsmönster i för enskilt bruk utan kommersiella syften.
3. Den ensamrätt som avses i punkt 1.a skall inte gälla mångfaldigande

i syfte att analysera, utvärdera eller undervisa om själva kretsmönstret eller de begrepp, processer, system eller den teknik som den innehåller.

4. Den ensamrätt som avses i punkt 1 skall inte utsträckas till en handling avseende ett kretsmönster som uppfyller kraven i artikel 2.2, skapad på grundval av analys och utvärdering av ett annat kretsmönster i överensstämmelse med punkt 3.

5. Ensamrätten att medge eller förbjuda de handlingar som nämns i punkt 1.b skall inte gälla en sådan handling som utförs efter det att kretsmönstret eller halvledarprodukten har släppts ut på marknaden i en medlemsstat av någon som är behörig att tillåta dess marknadsföring, eller med hans samtycke.

6. En person som vid förvärvandet av en halvledarprodukt inte vet, eller inte har skälig anledning att anta, att produkten är skyddad av en ensamrätt meddelad av en medlemsstat i enlighet med detta direktiv, skall inte hindras att kommersiellt utnyttja produkten ifråga. Beträffande handlingar som utförts efter det att personen ifråga fått kännedom om eller fått skälig anledning att anta att halvledarprodukten är skyddad, skall emellertid medlemsstaterna tillse att en domstol, efter yrkande av rättsinnehavaren, kan utdöma skälig ersättning i enlighet med gällande nationell lag.

7. Bestämmelserna i punkt 6 skall gälla den till vilken rättigheten övergått från en sådan person som nämns i punktens första mening.

Förslag till lagtext:

Skyddets omfattning

2 § Rätt till kretsmönster för en halvledarprodukt innebär en uteslutande rätt att

1. framställa exemplar av kretsmönstret,
2. i kommersiellt syfte importera exemplar av kretsmönstret, samt
3. göra kretsmönstret tillgängligt för allmänheten genom att exemplar av kretsmönstret bjuds ut till försäljning, uthyrning eller utlåning eller sprids till allmänheten på annat sätt.

Med exemplar av kretsmönster avses även en halvledarprodukt som har tillverkats med utnyttjande av kretsmönstret.

6 § Rätt till kretsmönster omfattar inte exemplar av kretsmönster som har spritts till allmänheten inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet av rättsinnehavaren eller med dennes samtycke.

9 § Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet vidtar en åtgärd som innebär intrång i rätten enligt 2 § skall dömas till böter eller fängelse i högst två år.

För försök eller förberedelse till brott enligt första stycket döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

Åklagare får väcka åtal för brott enligt första eller andra stycket endast om målsäganden anger brottet till åtal eller åtal är påkallat från allmän synpunkt.

10 § Den som i strid mot denna lag förvärvar ett exemplar av ett skyddat kretsmönster och inte känner till eller har skälig anledning att anta att kretsmönstret är skyddat har rätt att fortsätta att utnyttja exemplaret av det skyddade kretsmönstret kommersiellt även efter det att han har fått kännedom om att kretsmönstret är skyddat. För utnyttjandet skall ersättning lämnas enligt 11 § första stycket.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt (se

promemorian s. 74).

Remissinstanserna: Ett par remissinstanser har ansett att artikel 5.1.b ger rättsinnehavaren en importrätt av både kretsmönstret och halvledarprodukter som framställts med utnyttjande av kretsmönstret. Några remissinstanser har menat att artikel 5.6 inte medför att ersättning skall utgå för nyttjande före tidpunkten för ond tro och att rätten till ersättning är ovillkorlig. En remissinstans har menat att artikel 5.6 avser vidareförsäljning av exemplar av kretsmönster förvärvade i god tro och inte kretsmönstret som sådant. Slutligen har vissa språkliga påpekanden gjorts. Vad remissinstanserna närmare anfört framgår av det följande.

Skälen för mitt förslag: Artikel 5.1 anger innehållet i rättsinnehavarens rätt till ett skyddat kretsmönster medan artikel 5.2-7 anger undantagen från denna rätt.

Artikel 5.1.a och b anger att rätten till ett skyddat kretsmönster innefattar rätten till mångfaldigande, kommersiellt utnyttjande eller import i syfte att utnyttja kretsmönstret kommersiellt. Enligt definitionen i artikel 1.c omfattar uttrycket kommersiellt utnyttjande försäljning, uthyrning, leasing eller andra kommersiella distributionsmetoder eller erbjudanden om dessa. När det gäller importrätten begränsas denna genom en bestämmelse i artikel 5.5 på så sätt att den inte gäller i de fall kretsmönstren satts i marknaden av någon som är behörig. En motsvarighet till bestämmelsen i artikel 1.c finns i 1 § kretsmönsterlagen. Enligt denna bestämmelse har den som har skapat ett kretsmönster en uteslutande rätt att framställa exemplar av mönstret, utföra mönstret på eller i ett materiellt underlag samt göra mönstret tillgängligt för allmänheten genom att exemplar av mönstret eller produkter som mönstret ingår i bjuds ut till allmänheten.

Som framgår av vad jag tidigare sagt överensstämmer 1 § kretsmönsterlagen med artikel 5.1 utom i ett avseende. Kretsmönsterlagen innehåller inte någon uttrycklig rätt för innehavare av rätt till skyddat kretsmönster att förbjuda import av det skyddade kretsmönstret eller halvledarprodukter som har tillverkats med utnyttjande av det skyddade kretsmönstret. Som jag tidigare redogjort för (se avsnitt 4) tillämpar vi i Sverige global konsumtion när det gäller kretsmönster.

Jag anser därför att innehållet i artiklarna 5.1 b och 5.5 bör införlivas med den nya kretsmönsterlagen.

Den föreslagna bestämmelsen bör beträffande import begränsas till import i kommersiellt syfte av exemplar av kretsmönster. Import av exemplar av kretsmönster för uteslutande enskilt bruk skall inte omfattas. Direktivet och EES-avtalet innebär att Sverige i fråga om kretsmönster får övergå till EES-vid konsumtion.

Patentbesvärsrätten m.fl. har påpekat att artikel 5.1.b ger rättsinnehavaren kontroll över importen av såväl kretsmönstret som halvledarprodukter framställda med utnyttjande av kretsmönstret. I promemorians lagförslag har däremot motsvarande importkontroll inskränkts till att omfatta enbart kretsmönstret. En komplettering av lagförslaget är därför nödvändigt.

Av vad jag tidigare sagt framgår att den nu föreslagna lagtexten i sak motsvarar den av Patentbesvärsrätten påkallade kompletteringen av promemorians lagförslag.

Svea hovrätt har påpekat att den nuvarande kretsmönsterlagen inte innehåller någon ensamrätt i fråga om import, men väl - efter mönster från upphovsrättslagen - en straffbestämmelse i fråga om import av exemplar framställda utom riket under sådana omständigheter att en motsvarande framställning här skulle ha varit straffbar (6 § första stycket). Konsumtion enligt 6 § i promemorians förslag avser endast produkter som med rättighetshavarens samtycke har spritts inom EES. Import av olovligt spridda produkter vare sig spridningen skett inom eller utom EES kan stoppas med stöd av ensamrätten i 2 §. Det kan ifrågasättas om det är nödvändigt att även 9 § i den föreslagna lagtexten behöver innehålla en importbestämmelse.

Det kan till att börja med konstateras att 2 § upphovsrättslagen inte innehåller någon rätt för upphovsmannen att kontrollera import av exemplar av verket. Den fråga som Svea hovrätt tagit upp behandlades vid tillkomsten av 53 § andra stycket upphovsrättslagen som är förebild till den nuvarande lydelsen av 6 § kretsmönsterlagen. I det lagstiftningsärendet uttalades bl.a. följande (se prop. 1960:17 s. 289):

"Såsom kommittén anfört bör straffbestämmelserna kompletteras med föreskrifter om straff för import av exemplar, som framställts utom riket under sådana omständigheter, att framställningen skulle ha varit straffbar i Sverige. Intresse att ingripa mot dylik import har upphovsmannen i första hand, då framställningen är tillåten i framställningslandet och sålunda icke där kan påtalas. Även om framställningen är olaglig och kan beivras av upphovsmannen, är det emellertid värdefullt för honom att äga en självständig rätt att förhindra import till det egna landet."

Det kan vidare konstateras att varumärkeslagen och patentlagen anger att ensamrätten även innefattar rätten till import. Däremot finns inga självständiga straffbestämmelser för olovlig import i dessa lagar. Sådan import kan dock medföra straffansvar. I denna del föreslår jag mot bakgrund av det sagda att 9 § i den nya kretsmönsterlagen inte skall innehålla någon ansvarsbestämmelse som tar syfte på import. Att olovlig import ändå är straffbar framgår av de föreslagna 2 och 9 §§ tillsammans.

I likhet med *Lagrådet* anser jag att uttrycket "exemplar av kretsmönstret" bör användas vid beskrivningen i 2 § av föremålet för import och spridning till allmänheten samt i 6 §. Jag delar också Lagrådets uppfattning att en bestämmelse bör införas som klargör att uttrycket avser även en halvledarprodukt som har tillverkats med utnyttjande av kretsmönstret.

Artikel 5.2 ger medlemsstaterna en fakultativ möjlighet att tillåta mångfaldigande av skyddade kretsmönster för enskilt bruk utan kommersiella syften. Denna bestämmelse överensstämmer med 2 § i kretsmönsterlagen som anger att enstaka exemplar får framställas för enskilt bruk.

Enligt artikel 5.3 gäller ensamrätten inte mångfaldigande i syfte att analysera, utvärdera eller undervisa om själva kretsmönstret eller de begrepp, processer, system eller den teknik som det innehåller. Enligt 2 § kretsmönsterlagen får exemplar av kretsmönster framställas uteslutande för undervisning om eller analys av mönstret utan hinder av den i 1 § angivna ensamrätten. Direktivet anger inte uttryckligen att exemplar framställda som ett resultat av de i artikel 5.3 beskrivna förfarandena inte får användas för

något annat ändamål. Att så är fallet torde dock ändå framgå av den uppräkning av de förfaranden för vilka framställning får ske som finns i artikel 5.3. Innebörden av 2 § kretsmönsterlagen och artikel 5.3 torde följaktligen vara densamma såvitt nu är i fråga.

Nuvarande 2 § kretsmönsterlagen är således i överensstämmelse med artiklarna 5.2 och 5.3. Jag föreslår att bestämmelsen tas in som 5 § i den nya lagen.

Enligt artikel 5.4 skall inte rätten till skyddade kretsmönster utsträckas till en handling avseende ett kretsmönster som uppfyller kraven på originalitet och nyhet och som skapats på grundval av analys och utvärdering av ett annat mönster i överensstämmelse med undantaget för undervisning och analys. Innebörden av denna bestämmelse är att innehavare av rätten till ett kretsmönster inte kan få sin rätt utsträckt till ett annat kretsmönster som skapats av annan även om detta skapande har sin grund i analys och utvärdering av det första kretsmönstret. Bestämmelsen uttrycker med andra ord den grundläggande upphovsrättsliga princip som säger att de idéer och principer som ligger bakom ett verk inte är skyddade. Det är endast den utformning verket har som skyddas. Denna princip är fast etablerad både i förarbeten och praxis såvitt avser upphovsrättsligt skyddade verk och gäller även skyddade kretsmönster. Enligt min mening får svensk rätt därigenom anses överensstämma med artikel 5.4.

Enligt artikel 5.6 har en person som i god tro förvärvar ett exemplar av ett skyddat kretsmönster rätt att utnyttja detta mönster kommersiellt även efter att han fått kännedom om eller har skälig anledning att anta att kretsmönstret är skyddat. Från det att det föreligger ond tro skall för utnyttjandet skälig ersättning kunna tillerkännas rättighetshavaren. Någon motsvarighet till denna bestämmelse finns inte i kretsmönsterlagen som följaktligen bör anpassas till direktivet i detta avseende.

Enligt 7 § första stycket kretsmönsterlagen skall den som i strid mot lagen utnyttjar ett kretsmönster betala ersättning för utnyttjandet om och i den mån det är skäligt. Något krav på oaktsamhet finns inte och ersättning skall alltså betalas även om nyttjaren är i god tro. Föreligger oaktsamhet eller uppsåt skall enligt andra stycket i paragrafen skadestånd betalas.

Direktivets bestämmelser skiljer sig från kretsmönsterlagens bestämmelser om ersättning för intrång på så sätt att det enligt direktivet inte krävs att ersättning skall betalas för det fall en utnyttjare är i god tro vid förvärvet så länge han förblir i god tro. För handlingar som utförs sedan han kommit i ond tro föreskrivs i direktivet att medlemsstaterna skall tillse att en domstol kan, efter yrkande av rättsinnehavaren, döma ut skälig ersättning i enlighet med gällande nationell lag.

I promemorian föreslogs att den sistnämnda rätten till ersättning skulle regleras genom en hänvisning till den allmänna bestämmelsen om ersättning vid intrång i nuvarande 7 § första stycket. Rätten till ersättning var i förslaget inte begränsad till de handlingar som utförs i ond tro. Mot promemorieförslaget har några remissinstanser riktat kritik i två avseenden. För det första har de pekat på att direktivet inte föreskriver någon ersättningsskyldighet för den som förvärvar ett exemplar av ett skyddat kretsmönster förrän han fått kännedom om de rätta förhållandena. Först

därefter skall medlemsstaterna se till att rättsinnehavaren får möjlighet till skälig ersättning enligt nationell lag. Även om direktivet inte hindrar att ersättning utgår även för sådant utnyttjande som sker innan användaren är i ond tro kan enligt remissinstanserna dock en sådan lösning ifrågasättas. För det andra har anförts att att hänvisningen i 10 § till 11 § leder till slutsatsen att rätten till ersättning inte är ovillkorlig utan underkastad en skälighetsbedömning. Storleken av ersättningen skall dock självfallet bestämmas efter vad som är skäligt i det enskilda fallet.

Som jag tidigare nämnt har vi i den nuvarande kretsmönsterlagen en rätt till ersättning vid intrång oberoende av om det föreligger ond tro eller inte. Den rätten innebär att den som förvärvar ett exemplar av ett skyddat kretsmönster utan vederbörligt tillstånd från rättsinnehavaren inte skall kunna komma i ett bättre ekonomiskt läge än den som skaffar sig sådant tillstånd. Det finns enligt min mening ingen anledning att frångå den ordningen. Direktivet hindrar inte heller att den behålls.

När det gäller frågan om direktivet föreskriver en ovillkorlig rätt till ersättning när ond tro föreligger efter förvärvet vill jag säga följande. I artikel 5.6 stadgas bara att domstol skall kunna utdöma skälig ersättning i enlighet med gällande nationell lag. Enligt min uppfattning framgår det klart av artikelns ordalydelse att denna rätt till ersättning inte är ovillkorlig.

Mot bakgrund av det ovan sagda föreslår jag att införlivandet av artikel 5.6 sker på det sätt som föreslås i promemorian. Jag vill dock tillägga att jag delar Svea hovrätts bedömning att 10 § skall reglera förvärv av exemplar av kretsmönster, jfr uttrycket förvärv av halvledarprodukt i artikel 5.6.

Det kommersiella utnyttjande som kan komma i fråga är sådana förfaranden som anges i artikel 1.1 c (jfr hittillsvarande 1 § första stycket kretsmönsterlagen), dvs. försäljning, uthyrning, utlåning eller andra former av spridande till allmänheten. Det är endast det förvärvade exemplaret som får utnyttjas. Någon rätt till mångfaldigande av det förvärvade kretsmönstret finns inte.

5.3.5 Licenser (artikel 6)

Min bedömning: Artikel 6 föranleder ingen lagändring.

Artikel 6

Medlemsstaterna får inte göra den ensamrätt som avses i artikel 2 beroende av licenser som ges automatiskt, enbart på grund av att en viss tid har löpt ut, genom tillämpning av lag.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med min (se promemorian s. 77).

Remissinstanserna: Inga remissinstanser har berört bedömningen i sak.

Skälen för min bedömning: Kretsmönsterlagen innehåller inte någon sådan bestämmelse som åsyftas i artikel 6.

5.3.6 Skyddstid (artikel 7)

Mitt förslag: Rätten till ett kretsmönster skall upphöra femton år efter utgången av det år då kretsmönstret skapats om det då ännu inte har utnyttjats kommersiellt.

Artikel 7

1. Medlemsstaterna skall tillse att den ensamrätt som avses i artikel 2 skall uppstå

a) när registrering i enlighet med artikel 4 är ett krav för att ensamrätten skall uppstå, på den tidigaste av följande tidpunkter:

i) den dag då kretsmönstret först utnyttjas kommersiellt i någon del av världen,

ii) den dag då en ansökan om registrering har gjorts i vederbörlig ordning, eller

b) när kretsmönstret först utnyttjas kommersiellt i någon del av världen, eller

c) när kretsmönstret först fixeras eller kodas.

2. När ensamrätten uppstår i överensstämmelse med vad som sägs i punkt 1.a eller 1.b skall medlemsstaterna för tiden innan rättigheten uppstod besluta om rättsmedel till förmån för en person som har rätt till skydd i enlighet med bestämmelserna i detta direktiv och som kan visa att en annan person bedrägligen har mångfaldigat eller kommersiellt utnyttjat eller för detta ändamål har importerat ett kretsmönster. Denna punkt påverkar inte sådana rättsmedel som står till buds för att hävda den ensamrätt som givits i enlighet med artikel 2.

3. Ensamrätten upphör 10 år efter utgången av det kalenderår under vilket kretsmönstret först utnyttjades kommersiellt i någon del av världen eller, i det fall registrering är ett villkor för att ensamrätten skall uppstå eller fortsätta att gälla, 10 år efter den tidigaste av följande tidpunkter:

a) utgången av det kalenderår under vilket kretsmönstret först utnyttjades kommersiellt i någon del av världen,

b) utgången av det kalenderår under vilket en giltig ansökan om registrering ingavs.

4. Om ett kretsmönster inte har utnyttjats kommersiellt i någon del av världen inom 15 år räknat från tidpunkten då det först fixerades eller kodades skall alla enligt punkt 1 existerande exklusiva rättigheter löpa ut och inga nya sådana rättigheter skall uppstå, såvida inte en ansökan om registrering har gjorts i vederbörlig ordning inom denna tidsperiod i de medlemsstater där registrering är ett villkor för att de exklusiva rättigheterna skall kunna uppstå eller fortsätta att gälla.

Förslag till lagtext:

4 § Rätt till kretsmönster uppstår när det har skapats och varar till utgången av det tionde året efter det år då kretsmönstret först utnyttjades kommersiellt i någon del av världen.

Rätten upphör femton år efter utgången av det år då kretsmönstret skapades, om det då ännu inte har utnyttjats kommersiellt.

Promemorians förslag: Överensstämmer med mitt (se promemorian s. 79).

Remissinstanserna: Två remissinstanser har yttrat sig angående startpunkten för skyddstiden. Vad de närmare anfört framgår av det följande.

Skälen för mitt förslag: Artikel 7.1 ger medlemsstaterna valfrihet att låta rätten till skyddade kretsmönster uppstå vid registrering, det första kommersiella utnyttjandet eller när kretsmönstret först fixeras eller kodas. Av vad jag sagt tidigare i kommentaren till artikel 4 framgår att det inte finns något krav på registrering i kretsmönsterlagen för att rätt till skyddade kretsmönster skall kunna uppstå.

Av artikel 7.2 framgår vidare att om rätt till kretsmönster uppstår vid det första kommersiella utnyttjandet skall kretsmönstret åtnjuta skydd även för tiden innan det första kommersiella utnyttjandet äger rum.

Någon uttrycklig regel om när skyddet skall börja löpa finns inte i kretsmönsterlagen. Enligt 1 § sista stycket varar rätten till utgången av det tionde året efter det år då mönstret först kommersiellt utnyttjades. Denna bestämmelse reglerar endast frågan om vid vilken tidpunkt skyddet löper ut. Av 1 § första stycket följer emellertid att skyddet uppstår redan vid skapandet av mönstret. Detta åtnjuter följaktligen skydd även för tiden mellan skapandet och det första kommersiella utnyttjandet (jfr prop. 1986/87:49 s. 19). I artikel 7.2 används termerna fixera och koda för att definiera den punkt i tillverkningsprocessen när ett kretsmönster är så färdigt att det kan åtnjuta skydd. Enkelt uttryckt har dessa begrepp följande innebörd. Ett kretsmönster är fixerat när det är skapat i ett fotonegativ som sedan används som förlaga vid framställningen av själva chipset. Ett kretsmönster är kodat när det är skapat i en databas och är färdigt att direkt överföras till chipset. (Se prop. 1986/87:49 s. 18 och SOU 1985:51 s. 113-121.) Begreppen fixera och koda har således samma innebörd såvitt avser hur färdigt kretsmönstret skall vara för att komma i åtnjutande av skydd. De får anses omfattas av det i kretsmönsterlagen använda begreppet skapat.

Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet och Svenska föreningen för industriellt rättskydd har menat att tidpunkten för skapande avviker från när ett kretsmönster kan anses fixerat eller kodat. Enligt dessa remissinstanser ligger tidpunkten för skapande på en obestämd tidpunkt före fixeringen eller kodningen av ett kretsmönster. Enligt remissinstanserna kan avvikelsen dock möjligen accepteras. Med skyddsstart från den senare tidpunkt som anges i direktivet kan skydd före kodning/fixering erbjudas av upphovsrätten till tekniska ritningar (1 § andra stycket upphovsrättslagen) och/eller av skyddet för företagshemligheter.

Det är möjligt att de ritningar som föregår skapandet av ett kretsmönster i vissa fall kan skyddas genom upphovsrätt. Jag vill i detta sammanhang dock peka på att kretsmönster för en halvledarprodukt inte kan vara föremål för upphovsrätt, jfr 10 § upphovsrättslagen. I det tidigare lagstiftningsärendet uttalade departementschefen bl.a. att kretsmönster inte i något avseende bör skyddas enligt upphovsrättslagen, jfr prop. 1986/87:49 s. 9. I det ögonblick ett kretsmönster är så färdigt att det utgör ett kretsmönster enligt kretsmönsterlagen är följaktligen upphovsrätt utesluten. Frågan är då närmast hur ett kretsmönster definieras enligt kretsmönsterlagen. Utformningen av ett kretsmönster, som därefter skall överföras till ett chips,

kan ske på olika sätt och genomgår olika faser. Det vanligaste tillvägagångssättet lär numera vara att kretsmönstret kodas med hjälp av datorteknik. När denna kodning är avslutad och kretsmönstret är klart för överföring till chipset är det färdigt, dvs. skapat. Artikel 1 i direktivet definierar ett kretsmönster på följande sätt. " En rad sammanhörande bilder som, oavsett hur de är fixerade eller kodade, utgör det tredimensionella mönstret av de lager som en halvledarprodukt består av, och där varje bild i raden representerar hela eller del av mönstret i en halvledarprodukts yta vid vilken tillverkningsfas som helst." Det kan inte uteslutas att det kan förekomma en viss tidsskillnad mellan tidpunkten för skapandet och t.ex. kodningen av ett kretsmönster. Av vad jag redovisat tidigare om utvecklingen av kretsmönster framgår dock att en sådan tidsskillnad torde vara mycket sällan förekommande och i så fall ytterst marginell. Som jag tidigare sagt är det angeläget att lagtexten inte innehåller sådana tekniska begrepp att den med hänsyn till den mycket snabba utvecklingen riskerar att bli obsolet inom kort. EG:s direktiv tillkom för sex år sedan. Enligt vad jag inhämtat skapas nu merparten av kretsmönster i datamaskiner med hjälp av för detta ändamål speciellt utvecklade datorprogram. Det är troligt att utvecklingen fortsätter i samma snabba takt.

Jag anser därför, med hänsyn till vad jag tidigare sagt, att det är lämpligt att kretsmönsterlagen innehåller en uttrycklig regel om att rätt till kretsmönster uppstår när det skapats.

Enligt artikel 7.3 upphör rätten till ett skyddat kretsmönster 10 år efter utgången av det kalenderår under vilket kretsmönstret först utnyttjades. Av vad som sagts ovan framgår att denna bestämmelse överensstämmer med kretsmönsterlagens reglering av skyddstiden.

Artikel 7.4 föreskriver att om ett kretsmönster inte utnyttjats inom en 15-års period, räknat från tidpunkten då det först fixerades eller kodades, så upphör allt skydd. Någon motsvarighet till denna bestämmelse finns för närvarande inte och jag anser därför att den bör införlivas med kretsmönsterlagen. Det är lämpligt att regleringen av skyddstiden sker i en särskild paragraf.

Den föreslagna lydelsen innebär att rätten till ett skyddat kretsmönster uppstår när det har skapats. Skyddstiden börjar emellertid inte löpa förrän vid utgången av det år då kretsmönstret för första gången utnyttjas kommersiellt. Om det t.ex. förflyter 9 år från det att kretsmönstret skapats tills dess att kretsmönstret utnyttjas kommersiellt för första gången kommer skyddet att vara i 19 år. Det bör dock noteras att kommersiellt utnyttjande föreligger så snart kretsmönstret *bjuds ut* till försäljning, uthyrning etc. Dessutom gäller att skyddet upphör femton år efter utgången av det år då kretsmönstret skapades om det då ännu inte har utnyttjats kommersiellt.

Med hänsyn till den mycket snabba utvecklingen såvitt avser kretsmönster torde emellertid denna bestämmelse inte få så stor praktisk betydelse. Den är snarare av principiell innebörd.

5.3.7 Kretsmönstrets utformning skyddas (artikel 8)

Min bedömning: Artikel 8 föranleder ingen lagstiftning.

Artikel 8

Det skydd som i enlighet med artikel 2 ges för halvledarprodukters kretsmönster omfattar endast själva kretsmönstret och inte de begrepp, processer, system, den teknik eller kodade information som är införlivad i det.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med min (se promemorian s. 81).

Remissinstanserna: Inga remissinstanser har yttrat sig över bedömningen.

Skälen för min bedömning: Artikel 8 innehåller en grundläggande princip om att det endast är den utformning som kretsmönstret fått och ingenting annat som skyddas. Vad som skyddas enligt lagen om skydd för kretsmönster i halvledarprodukter är kretsmönstret som sådant. Datorprogram som lagts in i kretsen får inte skydd enligt kretsmönsterlagen. De kan emellertid skyddas av upphovsrättslagen om de uppfyller denna lags förutsättningar för skydd. Det skydd som lagen ger är ett formskydd och inte ett idéskydd. Idéer, principer, algoritmer osv. är alltså inte skyddade som sådana utan endast i den speciella utformning de har fått i ett visst bestämt kretsmönster. Följaktligen överensstämmer kretsmönsterlagen med direktivet i detta avseende.

5.3.8 Märkning av kretsmönster (artikel 9)

Min bedömning: Artikel 9 föranleder ingen lagstiftning.

Artikel 9

I det fall då en medlemsstats lagstiftning föreskriver att halvledarprodukter som tillverkas med användning av skyddade kretsmönster får märkas, skall det använda tecknet vara ett stort T enligt följande: T, 'T', [T], T, T*, eller T.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med min (se promemorian s. 81).

Remissinstanserna: Inga remissinstanser har yttrat sig över bedömningen.

Skälen för min bedömning: Kretsmönsterlagen innehåller ingen bestämmelse om märkning av skyddade kretsmönster.

5.3.9 Fortsatt tillämpning av andra rättsliga bestämmelser (artikel 10)

Min bedömning: Artikel 10 föranleder ingen lagstiftning.

Artikel 10

1. Bestämmelserna i detta direktiv påverkar inte rättsliga bestämmelser om patent- och bruksmönsterrätter.
2. Bestämmelserna i detta direktiv påverkar inte
a) rättigheter som givits av en medlemsstat när den uppfyller sina skyldigheter enligt internationella avtal, inklusive bestämmelser som sträcker ut sådana rättigheter till medborgare i eller personer som är bosatta på ifrågavarande medlemsstats territorium,
b) upphovsrättsliga bestämmelser i medlemsstaterna som inskränker mångfaldigande av teckningar eller annat konstnärligt återgivande av kretsmönster vid tvådimensionell kopiering.
3. Sådant skydd som ges av nationella bestämmelser för halvledarprodukters kretsmönster som fixerats eller kodats före ikraftträdandet av de nationella bestämmelser som föreskrivs av detta direktiv men inte senare än den i artikel 11.1 nämnda dagen berörs inte av bestämmelserna i detta direktiv.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med min (se promemorian s. 82).

Remissinstanserna: Inga remissinstanser har yttrat sig över bedömningen.

Skälen för min bedömning: Gällande rätt i Sverige överensstämmer med artikel 10.

5.4 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

5.4.1 Bestämmelser som inte berörs av direktivet

Mitt förslag: 2, 4, 5, 7, 8, 9 och 10 §§ i den nuvarande kretsmönsterlagen tas in som 5, 7, 8, 11, 12, 13 och 14 §§ i den föreslagna kretsmönsterlagen.

Promemorians förslag: Överensstämmer med mitt (se promemorian s. 82).

Remissinstanserna: Inga remissinstanser har berört förslaget.

Skälen för mitt förslag: Den nuvarande lydelsen, dock med vissa språkliga moderniseringar, av de paragrafer som inte berörs av direktivet bör tas in i den nya kretsmönsterlagen.

Artikel 11 anger bl.a. när direktivet skall träda i kraft.

Mitt förslag: Den nya lagen om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter bör träda i kraft den dag regeringen bestämmer. Lagen (1986:1425) om skydd för kretsmönster i halvledarprodukter bör upphöra att gälla fr.o.m. detta datum.

Förslag till lagtext:

1. Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer, då lagen (1986:1425) om skydd för kretsmönster i halvledarprodukter skall upphöra att gälla.
2. Lagen tillämpas även på kretsmönster som har tillkommit före ikraftträdandet utom såvitt gäller åtgärder som vidtagits eller rättigheter som förvärvats dessförinnan. Har exemplar av kretsmönster framställts före den 1 april 1987, får de dock utan hinder av 2 § spridas vidare.

Promemorians förslag: I promemorian föreslogs att lagen skulle träda i kraft den 1 januari 1993 (se promemorian s. 83).

Remissinstanserna: Sveriges industriförbund och Grossistförbundet Svensk Handel har anfört att det är osäkert om EES-avtalet kommer att träda i kraft den 1 januari 1993 och att det saknas skäl att genomföra ändringarna av de immaterialrättsliga lagarna tidigare än vad som erfordras till följd av EES-avtalets ikraftträdande.

Skälen för mitt förslag: EES-avtalet skall träda i kraft den 1 januari 1993, under förutsättning att alla avtalsslutande parter har deponerat sina ratifikations- eller godkännandeinstrument. Efter denna dag träder avtalet i kraft den första dagen av den andra månaden som följer efter den sista notifikationen. Den senaste tidpunkten för en sådan notifikation är den 30 juni 1993. Efter den dagen skall avtalsparterna sammankalla en diplomatkonferens för att bedöma läget. Det kan inte uteslutas att avtalet träder i kraft senare än den 1 januari 1993. Den nya lagen om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter bör träda i kraft samma dag som EES-avtalet.

6 Varumärkesrätt

6.1 EG:s direktiv om varumärken

Med varukännetecken menas, enligt svensk rätt, kännetecken som används för att skilja en näringsidkares varor eller tjänster från varor eller tjänster som andra näringsidkare tillhandahåller. Bestämmelser om varukännetecken finns i Sverige i varumärkeslagen (1960:644) (VmL) och i kollektivmärkeslagen (1960:645). Administrativa bestämmelser om bl.a. förfarandet i varumärkesärenden finns i varumärkesförordningen (1960:648). Särskilda bestämmelser om utländska varumärken m.m. finns i förordningen (1970:495) om utländska varumärken m.m.

Som har nämnts i avsnitt 2 har EG utfärdat ett direktiv om varumärken. Detta EG-direktiv syftar till att eliminera vissa skillnader i de olika EG-ländernas nationella varumärkeslagar för att på så sätt minska de handelshinder som sådana skillnader kan ge upphov till.

Direktivet innebär inte att medlemsländernas varumärkeslagar harmoniseras helt och hållet. Det har ansetts tillräckligt att begränsa harmoniseringen till sådana nationella bestämmelser som på ett mera direkt sätt kan motverka den fria rörligheten för varor eller tjänster och därigenom hindra en väl fungerande inre marknad. Andra nationella varumärkesregler berörs inte av direktivet.

Bland de regler som inte berörs av EG-direktivet märks medlemsstaternas regler om procedurer i varumärkesfrågor. Dit hör exempelvis frågan om i vad mån olika registreringshinder skall beaktas ex officio av registreringsmyndigheten eller om dessa hinder bara skall beaktas av registreringsmyndigheten om det begärs i samband med ett invändningsförfarande (eller av domstol om det begärs i ett mål om hävning av en registrering). Direktivet behandlar inte heller frågan om vilka konsekvenser det får att en registrering hävs eller förklaras ogiltig. Inte heller innehåller EG-direktivet några bestämmelser om ansvar och ersättningsskyldighet vid varumärkesintrång. På alla dessa områden har medlemsländerna i stället frihet att utforma bestämmelserna på det sätt som de finner lämpligt eller som följer av andra internationella överenskommelser.

EG-direktivet reglerar i stället framför allt frågor som rör vad som behövs för att kunna få och vidmakthålla en ensamrätt till ett varumärke och frågor om det rättsliga skyddet av ensamrätt till ett varumärke.

Vissa av bestämmelserna i EG-direktivet innebär att medlemsländerna i EG måste införa vissa bestämda varumärkesregler i sina nationella regelverk. Andra bestämmelser i direktivet är utformade så att de drar upp vissa ramar för vilka varumärkesregler som får behållas respektive införas i de nationella regelverken. Det innebär att medlemsländerna här får en viss valmöjlighet.

Sålunda är det inte tillåtet enligt EG-direktivet att behålla eller införa sådana registreringshinder eller grunder för upphävande avseende själva varumärket som inte är direkt angivna i direktivet. Inte heller får skyddet för registrerade varumärken utökas utöver vad som föreskrivs i direktivet.

Direktivet - som skall tillämpas för varumärken som är föremål för en

registrering eller ansökan om registrering (artikel 1) - påverkar emellertid inte möjligheten att även fortsättningsvis skydda sådana varumärken till vilka ensamrätten har förvärvats genom användning. Sådana varumärken behandlas i direktivet endast med avseende på förhållandet mellan dem och sådana varumärkesrättigheter som förvärvats genom registrering (åttonde stycket i direktivets ingress).

Enligt min mening ligger bestämmelserna i VmL i huvudsak väl i linje med direktivets bestämmelser. På ett antal punkter krävs dock ändringar i VmL för att anpassa svensk rätt till direktivets regler. Jag skall i det följande gå igenom EG-direktivets regler i syfte att utröna i vad mån dessa bör leda till ändringar i svensk varumärkeslagstiftning. Jag kommer därvid att föreslå ändringar i VmL bl.a. i följande hänseenden.

- Lagen ändras så att *alla tecken* som kan återges grafiskt och som äger särskiljningsförmåga skall kunna utgöra varumärken.
- *Skyddet för kända* nationella varukännetecken utökas.
- En bestämmelse om *regional (EES-vid) konsumtion* införs.
- Uttryckliga bestämmelser om att *licens* kan ges för användning av varumärket och innebörden av licensen tas in i VmL.
- Ett *strängare användningstvång* för registrerade varumärken än vad som gäller enligt nu gällande VmL införs.

De ändringar i VmL som föreslås kan göras utan att lagens disposition behöver ändras. Enligt min bedömning krävs dock ändringar i lagen i en något större omfattning än vad som föreslagits i departementspromemorian. Vid utformningen av lagändringarna har EG:s direktiv om varumärken i stor utsträckning fått tjäna som förebild. Det betyder att den nya lydelsen av de ändrade bestämmelserna nära kommer att anknyta till lydelsen av motsvarande bestämmelser i EG-direktivet.

VmL är redan före de nu aktualiserade ändringarna i behov av en mera allmän översyn. En sådan kan inte göras inom ramen för detta lagstiftningsärende. Den frågan får i stället tas upp i ett senare sammanhang.

EG-direktivet innehåller vissa bestämmelser med anknytning till ett framtida gemenskapsvarumärke (EG-varumärket). Dessa bestämmelser är dock i nuläget inte relevanta för EFTA-staterna. Inom ramen för EES-avtalet uppkommer nämligen ingen skyldighet för EFTA-länderna att i sina nationella varumärkeslagar sörja för det särskilda hänsynstagandet till det kommande EG-varumärket som ankommer på EG:s medlemsländer (se punkt 4 b. i bilaga XVII om immateriell äganderätt). Detta betyder att EFTA-staterna inte behöver anpassa sina nationella varumärkeslagar till artiklarna 4.2 a. i, 4.2 b., 4.3, 9 och 14 i EG-direktivet i den utsträckning som dessa artiklar rör frågan om det framtida EG-varumärket.

6.2 Införlivande av EG-direktivet

I detta avsnitt gör jag genomgången av EG-direktivet om varumärken artikel för artikel i syfte att klargöra om innehållet i artiklarna ger anledning till ändringar i svensk varumärkesrätt. Om så är fallet lämnar jag i direkt anslutning till genomgången av respektive artikel förslag till de lagändringar som behövs.

6.2.1 Räckvidd (Artikel 1)

Min bedömning: Direktivets bestämmelse om räckvidd föranleder ingen lagändring.

Artikel 1 - Räckvidd

Detta direktiv skall tillämpas för varumärken avseende varor eller tjänster vilka i en medlemsstat är föremål för registrering eller ansökan om registrering som individuellt varumärke, kollektivmärke eller garanti- eller kontrollmärke, eller vilka är föremål för registrering eller ansökan om registrering hos Benelux varumärkesmyndighet eller föremål för en internationell registrering med rättsverkan i en medlemsstat

Promemorians bedömning: Överensstämmer med min (se promemorian s. 88).

Remissinstanserna: Min bedömning har lämnats utan erinran.

Skälen för min bedömning: Artikeln berör endast direktivets tillämpningsområde. Den synes inte i sig medföra något behov av ändring i den svenska lagstiftningen om varumärken. En annan sak är att den styr räckvidden av de lagändringar som måste göras till följd av innehållet i andra artiklar i EG-direktivet. Till det finns det anledning att återkomma under respektive artikel.

6.2.2 Tecken som kan utgöra ett varumärke (Artikel 2)

Mitt förslag: Varumärkeslagen ändras så att *alla* tecken som kan återges grafiskt och som äger särskiljningsförmåga kan utgöra varumärken.

Artikel 2 - Tecken som kan utgöra ett varumärke

Ett varumärke kan utgöras av alla tecken som kan återges grafiskt, särskilt ord, inbegripet personnamn, figurer, bokstäver, siffror, formen på en vara eller dess förpackning, förutsatt att tecknen i fråga kan särskilja ett företags varor eller tjänster från andra företags.

Förslag till lagtext:

1 § Genom registrering enligt denna lag förvärvar näringsidkare ensamrätt till varumärke såsom särskilt kännetecken för att från andras varor skilja sådana varor, som de tillhandahåller i sin rörelse.

Ett varumärke kan bestå av alla tecken som kan återges grafiskt, särskilt ord, inbegripet personnamn, samt figurer, bokstäver, siffror och formen eller utstyrseln på en vara eller dess förpackning, förutsatt att tecknen kan särskilja en näringsidkares varor från andra näringsidkares.

Vad *som sägs* i denna lag om varor skall i tillämpliga delar gälla även tjänster.

Om kollektivmärken *finns särskilda bestämmelser.*

2 § En näringsidkare har även utan registrering ensamrätt till varumärke, då märket blivit inarbetat.

Genom inarbetning förvärvar han ensamrätt *också* till *andra särskilda* varukännetecken *som används* i näringen.

Ett kännetecken anses inarbetat, om det här i Sverige bland dem som det riktar sig till är allmänt känt som beteckning för innehavarens varor.

13 § *Ett varumärke får* registreras *endast om* det är ägnat att särskilja innehavarens varor från andras. *Ett märke* som uteslutande eller med endast mindre ändring eller tillägg *anger* varans art, beskaffenhet, mängd, användning, pris eller geografiska ursprung eller tiden för dess framställande, skall *inte* i och för sig anses *ha* särskiljningsförmåga. Vid bedömande av om *ett* märke *har* särskiljningsförmåga skall hänsyn *tas* till alla föreliggande omständigheter och särskilt till *den omfattning och den tid* märket varit i bruk.

Som varumärke får inte registreras kännetecken som uteslutande består av en form som följer av varans art eller en form som krävs för att uppnå ett tekniskt resultat eller en form som ger varan ett betydande värde.

Promemorians förslag: Överenstämmer med mitt utom såvitt avser 1 § andra stycket VmL, vars exemplifiering utökats i ett avseende samt i fråga om användningen av begreppet näringsidkare/företag (se promemorian s. 88 ff.).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser som yttrat sig har godtagit förslaget eller lämnat det utan erinran. Flera remissinstanser har påpekat att det i VmL använda begreppet "näringsidkare" bör användas i 1 § andra stycket i stället för "företag". Några remissinstanser har haft synpunkter på utformningen och exemplifieringen i nämnda stycke.

Skälen för mitt förslag: Enligt svensk rätt finns olika slag av varukännetecken. Man brukar skilja mellan å ena sidan de s.k. *särskilda varukännetecknen* och å andra sidan näringsidkares namn eller firma när de används för att särskilja varor, s.k. *naturliga varukännetecken*. De särskilda varukännetecknen utgörs dels av *varumärken*, dels av varje annat *särskilt kännetecken* för varor eller tjänster med undantag av de naturliga varukännetecknen. Den senare kategorin brukar benämnas andra särskilda varukännetecken. Ett varumärke är det snävaste begreppet av varukännetecken.

Enligt gällande VmL kan i och för sig alla typer av tecken erhålla skydd som särskilda varukännetecken. Möjligheten till skydd genom registrering av kännetecknet som ett *varumärke* enligt VmL är emellertid enligt uttryckligt stadgande begränsad till följande objekt: figurer, ord, bokstäver, siffror och säregna utstyrslar av en vara eller dess förpackning (1 § andra

stycket VmL).

Varumärken som består av enbart bokstäver eller siffror och inte kan anses som figurmärken får registreras endast om märket genom inarbetning har visats äga särskiljningsförmåga (13 § andra stycket VmL).

Kännetecken som enbart består av något som är ägnat att uppfattas som sökandens släktnamn eller hans släktnamn jämte förnamn, initialer, titel eller dylikt eller såsom firma skall inte kunna registreras som varumärke (13 § tredje stycket VmL).

För andra typer av tecken, t. ex. slagord, ljudmärken, särskilda utstyrslar i affärslokaler eller skyltfönster eller på brevpapper m.m. finns det möjlighet att få skydd genom inarbetning (2 § andra stycket VmL).

Direktivet har en annan syn än VmL på vad som kan utgöra ett registrerat varumärke. Direktivets artikel 2 föreskriver nämligen att ett varumärke kan bestå av *alla* tecken som kan återges grafiskt förutsatt att tecknen i fråga kan särskilja ett företags varor eller tjänster från andra företags. I artikeln ges en exemplifiering på vad som kan utgöra varumärken.

Som framgår av direktivets lydelse i denna del är ordet *tecken* i artikeln avsett att förstås i en vid betydelse. Inget slag av tecken kan därmed av sig självt anses vara uteslutet från registrering som varumärke. Således torde t.ex. en kombination av färger, eller rent av bara en färg och tecken som anger ljud eller lukt i sig kunna utgöra varumärken.

För att vara i överensstämmelse med EG-direktivet bör alltså VmL vara utformad så att den inte utesluter att färger, ljud, lukter och annat skall kunna vara varumärken och också kunna registreras, om övriga krav är uppfyllda och det inte föreligger några registreringshinder som ställts upp till skydd för allmänna eller enskilda hänsyn.

Ett krav för att ett tecken skall kunna vara ett varumärke är dock att det *kan återges grafiskt*. Det är av väsentlig betydelse för ett system som tillåter att ett varumärke - en industriell rättighet - med ensamrätt kan utövas mot andra att dessa snabbt och säkert kan få vetskap om vilken räckvidd den existerande rättigheten har. När det gäller varumärken, som i de flesta fall är en rättighet som uppkommit genom registrering, får tredje man ofta sin information genom att undersöka de avbildningar av varumärken som finns i varumärkesregistret eller genom att följa den publikation i vilken varumärken publiceras. Ett varumärke bör därför alltid kunna återges på ett sätt som möjliggör att det kan avbildas på ett papper, vilket i sin tur möjliggör att det kan publiceras. Att det bara kan återges på ett icke beständigt sätt är inte tillräckligt

För de flesta varumärken innebär detta att enbart en återgivning av det ord eller en avbildning av den figur som skall utgöra varumärket behöver finnas. När det gäller andra typer av varumärken innebär kravet på grafisk återgivning att även sådana tecken måste kunna återges i synlig form. Det får ankomma på de rättstillämpande myndigheterna att avgöra hur detta krav skall uppfyllas.

Den exemplifiering av vilka tecken som kan utgöra varumärken som lämnas i artikel 2 i direktivet överenstämmer i väsentliga delar med vad som gäller enligt 1 § andra stycket VmL. Det bör understrykas att

exemplifieringen inte är uttömmande. Som en remissinstans har påpekat bör också firma och slagord kunna omfattas av det nya varumärkesbegreppet. Att uttryckligen ta med dessa två exempel på tecken som kan utgöra varumärken finner jag emellertid inte vara behövligt.

Direktivets uttryck *formen på en vara eller dess förpackning* svarar mot VmL:s möjlighet att få en *säregen utstyrsel av en vara eller dess förpackning* erkänd som varumärke. Med utstyrsel avses enligt uttalanden i förarbetena till den gällande VmL inte bara formen utan även t. ex. dekorationen av en vara eller dess förpackning (jfr SOU 1958:10 s. 218). Som framhållits tidigare är ordet *tecken* avsett att förstås i en vid betydelse. Den exemplifiering som görs på vilka tecken som kan utgöra varumärken bör därför fortsättningsvis kunna ange både form och utstyrsel som sådana tecken.

Nu gällande VmL innehåller emellertid genom ordet *säregen* (1 § andra stycket VmL) ett särskilt krav på särskiljningsförmåga för registrering av form och utstyrsel. Kravet anses innebära att en registrering bara bör beviljas för en utstyrsel med påtaglig särprägel. Direktivet innehåller i denna del ingen begränsning utöver det allmänna kravet på särskiljningsförmåga. Den särskilda begränsningen för formen eller utstyrsel av en vara eller dess förpackning bör därför tas bort. Att däremot tecken som uteslutande består av en form som en följd av exempelvis varans art inte skall kunna registreras som varumärke följer av en särskild bestämmelse i direktivet, artikel 3.1 c. Denna fråga - som föranlett förslag om ett nytt andra stycke till 13 § VmL - kommer att behandlas nedan i avsnitt 6.2.3 i anslutning till den nämnda direktivbestämmelsen.

Motsvarande förhållande i vad avser särskilt krav på särskiljningsförmåga kan sägas gälla för varumärke som består av enbart *bokstäver eller siffror* och inte kan anses som figurmärke. Sådana varumärken kan enligt 13 § andra stycket VmL registreras bara om de genom inarbetning visats ha särskiljningsförmåga. Direktivet ställer inte upp något krav på inarbetning som förutsättning för att ett bokstavs- eller figurmärke skall kunna registreras. Även för sådana märken gäller enbart det allmänna kravet på särskiljningsförmåga. Att det när det gäller just bokstäver eller siffror torde krävas vissa särskilda omständigheter för att de i sig skall anses äga särskiljningsförmåga är en annan sak. Det särskilda kravet i nuvarande 13 § andra stycket VmL på särskiljningsförmåga för bokstäver eller siffror bör därför tas bort.

Som framgår av den exemplifiering som görs i direktivet skall även *personnamn* kunna utgöra varumärke. Detta är en nyhet i förhållande till gällande svensk varumärkesrätt. I 13 § tredje stycket VmL föreskrivs att som varumärke får inte registreras kännetecken som enbart består av något som är ägnat att uppfattas som sökandens släktnamn eller hans släktnamn jämte förnamn, initialer, titel eller dylikt eller som firma. Direktivet innebär emellertid att en sökande skall kunna få sitt personnamn registrerat som varumärke under förutsättning att det uppfyller övriga registreringskrav. Även bestämmelsen i 13 § tredje stycket VmL bör därför upphävas.

Till skillnad mot promemorians förslag anser jag att uttrycket "*näringsidkare*" bör kunna användas i 1 § andra stycket VmL i stället för direktivets

motsvarande term "företag" ("undertaking"). Uttrycket "näringsidkare" torde vara bättre anpassat till VmL:s systematik utan att för den skull komma i konflikt med direktivets innehåll.

6.2.3 Registreringshinder eller ogiltighetsgrunder (Artikel 3)

Mitt förslag: Tecken som uteslutande består av en form som följer av varans art, en form på en vara som krävs för att uppnå ett tekniskt resultat eller en form som ger varan ett betydande värde skall inte kunna registreras. För varumärken som är ägnade att vilseleda allmänheten tas det nuvarande kravet på att det skall vara uppenbart att märket kan komma att vilseleda bort.

Artikel 3 - Registreringshinder eller ogiltighetsgrunder

1. Följande tecken och varumärken får inte registreras och om registrering har skett skall de kunna ogiltigförklaras:
a) Tecken som inte kan utgöra ett varumärke.
b) Varumärken som saknar särskiljningsförmåga.
c) Varumärken som endast består av tecken eller upplysningar vilka i handeln visar varornas eller tjänsternas art, kvalitet, kvantitet, avsedda användning, värde, geografiska ursprung, tiden för deras framställande eller andra egenskaper hos varorna eller tjänsterna.
d) Varumärken som endast består av tecken eller upplysningar vilka i det dagliga språkbruket eller enligt branschens vedertagna handelsbruk kommit att bli en sedvanlig beteckning för varan eller tjänsten.
e) Tecken som uteslutande består av
- en form som följer av varans art, eller
- en form på en vara som krävs för att uppnå ett tekniskt resultat, eller
- en form som ger varan ett betydande värde.
f) Varumärken som strider mot allmän ordning eller mot allmänna moralbegrepp.
g) Varumärken som är ägnade att vilseleda allmänheten, t ex med avseende på varans eller tjänstens art, kvalitet eller geografiska ursprung.
h) Varumärken som inte har godkänts av behöriga myndigheter och som skall vägras registrering eller ogiltigförklaras i enlighet med artikel 6 ter i Pariskonventionen för industriellt rättsskydd, i fortsättningen kallad "Pariskonventionen".
2. En medlemsstat kan bestämma att ett varumärke inte skall registreras, eller om det i redan är registrerat, att det skall kunna förklaras ogiltigt i följande fall:
a) Om användningen av varumärket kan förbjudas med stöd av andra lagbestämmelser än medlemsstatens eller gemenskapens varumärkeslagstiftning.
b) Om varumärket omfattar ett tecken av högt symbolvärde, särskilt en religiös symbol.
c) Om varumärket innehåller andra tecken, emblem eller vapen än de som nämns i artikel 6 ter i Pariskonventionen och som är av allmänt intresse, under förutsättning att vederbörande myndigheter inte givit tillstånd till dess registrering i enlighet med medlemsstatens lagstiftning.
d) Om ansökan om registrering av varumärket har gjorts i ond tro av den sökande.
3. Ett varumärke skall inte vägras registrering eller ogiltigförklaras med

stöd av punkt 1 b, c eller d, om det före tidpunkten för registreringsansökan och som en följd av det bruk som har gjorts av det har förvärvat särskiljningsförmåga. En medlemsstat kan dessutom besluta att denna bestämmelse skall gälla även då särskiljningsförmågan har förvärvats efter tidpunkten för registeringsansökan eller tidpunkten för registreringen.

4. En medlemsstat kan med avsteg från punkterna 1, 2 och 3, bestämma att registreringshinder eller grunder för ogiltighetsförklaring gällande i den staten före ikraftträdandet av detta direktivs tvingande bestämmelser skall gälla för ansökan om varumärke som gjorts före den tidpunkten.

Förslag till lagtext:

13 § *Ett varumärke får* registreras *endast om* det är ägnat att särskilja innehavarens varor från andras. *Ett märke* som uteslutande eller med endast mindre ändring eller tillägg *anger* varans art, beskaffenhet, mängd, användning, pris eller geografiska ursprung eller tiden för dess framställande, skall *inte* i och för sig anses *ha* särskiljningsförmåga. Vid bedömande av om *ett* märke *har* särskiljningsförmåga skall hänsyn *tas* till alla föreliggande omständigheter och särskilt till *den omfattning och den tid* märket varit i bruk.

Som varumärke får inte registreras kännetecken som uteslutande består av en form som följer av varans art eller en form som krävs för att uppnå ett tekniskt resultat eller en form som ger varan ett betydande värde.

14 § *Ett* varumärke *får inte* registreras:

1) om i märket utan tillstånd *tagits in* sådan statlig eller internationell beteckning eller sådant kommunalt vapen, som enligt lag eller författning *inte får* obehörigen brukas *som* varumärke, eller *också* något som lätt kan förväxlas därmed;

2) om märket är ägnat att vilseleda allmänheten;

3) om märket eljest strider mot lag eller författning eller allmän ordning eller är ägnat att väcka förargelse;

4) om märket innehåller eller består av något, som är ägnat att uppfattas *som* annans firma eller *som* annans släktnamn, konstnärsnamn eller likartat namn eller annans porträtt, där namnet eller porträttet uppenbarligen *inte* åsyftar någon sedan länge avliden;

5) om märket innehåller något, som är ägnat att uppfattas *som* titel på annans skyddade litterära eller konstnärliga verk, där titeln är egenartad, eller kränker annans upphovsrätt till litterärt eller konstnärligt verk eller annans rätt till fotografisk bild eller mönster;

6) om märket är förväxlingsbart med annan näringsidkares namn eller firma, med annans varumärke, som är registrerat efter tidigare ansökan, eller med annans varukännetecken, som är inarbetat då ansökan om registrering *görs*; eller

7) om märket är förväxlingsbart med varukännetecken, som vid tiden för ansökningen *används* av annan, samt ansökningen gjorts med vetskap *om detta* och sökanden *inte* använt sitt märke innan det andra kännetecknet togs i bruk.

I fall som avses under 4), 5), 6) och 7) *får* registrering ske, om den vars rätt är i fråga *medger* det och *det inte i övrigt möter* hinder enligt första stycket.

Promemorians bedömning: Innebar att direktivets bestämmelser inte ansågs föranleda något behov av lagändring (se promemorian s. 98 ff.).

Remissinstanserna: Ett flertal remissinstanser har uttalat att en bestämmelse motsvarande artikel 3 punkt 1 e saknas i VmL och inte kan anses innefattad i någon annan bestämmelse i den lagen. Dessa remissinstanser har därför föreslagit att en bestämmelse som motsvarar artikel 3 punkt 1 e förs in som ett särskilt registreringshinder i VmL. Ett par

remissinstanser har framfört att för att överensstämmelse skall nås mellan artikelns punkt 1 g och 14 § första stycket 2) VmL krävs att ordet "uppenbarligen" tas bort ur den bestämmelsen i VmL. I övrigt har remissinstanserna lämnat promemorians bedömning utan erinran.

Skälen för förslaget: Artikeln innehåller de registreringshinder och grunder för upphävande av ett varumärke som vanligtvis ställs upp för att tillgodose vissa allmänna hänsyn, de s.k. absoluta registreringshindren.

Punkt 1 a - d motsvarar i sak 13 § första stycket första och andra meningen VmL och uppställer det grundläggande kravet att ett varumärke skall ha särskiljningsförmåga.

Punkt 1 e ställer upp ett särskilt registreringshinder som saknar motsvarighet i VmL. Visserligen föreskrivs i 5 § VmL att ensamrätten till ett varumärke inte omfattar sådan del av ett kännetecken som huvudsakligen har till uppgift att göra varan eller dess förpackning mera ändamålsenlig eller eljest fylla annan uppgift än att vara varukännetecken. Bestämmelsen i 5 § VmL kan emellertid inte anses utgöra något registreringshinder, vilket är det som avses med direktivbestämmelsen. Ett uttryckligt registreringshinder som motsvarar direktivets bestämmelse i denna del bör därför tas in i VmL. Det kan ske genom att ett nytt andra stycke förs in i 13 § VmL.

Punkt 1 f kan anses motsvaras av 14 § första stycket 3) VmL som förbjuder registrering av ett märke som strider mot lag eller författning eller allmän ordning eller är ägnat att väcka förargelse.

Punkt 1 g har motsvarande innebörd som 14 § första stycket 2) VmL om hinder för registrering av märken som är ägnade att vilseleda allmänheten, men med det undantaget att direktivet inte anger något krav på att det skall vara *uppenbart* att märket kan komma att vilseleda allmänheten. För att vara i överensstämmelse med direktivet bör därför ordet "uppenbarligen" tas bort ur lagtexten i 14 § första stycket 2) VmL.

Punkt 1 h svarar mot 14 § första stycket 1) VmL i vad avser skyddet för statlig eller internationell beteckning. Av punkt 2 c följer att även andra beteckningar än statliga eller internationella - som exempelvis kommunala vapen - kan skyddas.

Punkt 2 är en fakultativ bestämmelse. Som berörts ovan i anslutning till punkt 1 h möjliggör punkt 2 c att skyddet för kommunalt vapen i 14 § första stycket 1) VmL bör kunna bibehållas.

Punkt 2 d - som ger möjlighet att hindra registrering av ett varumärke om ansökan har gjorts i ond tro - kommer att beröras nedan under avsnitt 6.2.4 i anslutning till artikel 4.4 g.

I övrigt aktualiserar inte punkt 2 något behov av ändringar i svensk varumärkesrätt.

Punkt 3 innehåller regler som avser att ge möjlighet att beträffande märke, vilket inte i och för sig är särskiljande, ta hänsyn till särskiljningsförmåga som uppkommit genom att märket använts i sådan omfattning att det faktiskt kommit att bli erkänt som innehavarens särskilda varukännetecken. I 13 § första stycket tredje meningen VmL finns en bestämmelse med samma syfte. Svensk rätt får med hänsyn härtill anses uppfylla EG-direktivets krav på denna punkt.

Punkt 4 är en fakultativ bestämmelse som innehåller vissa övergångs-

regler. Det finns inte anledning för Sverige att tillämpa denna punkt.

6.2.4 Ytterligare registreringshinder eller ogiltighetsgrunder med avseende på konflikter med äldre rättigheter (Artikel 4)

Mitt förslag: Skyddet för kända varukännetecken utökas som en följd av artikel 4 punkt 4 a. Detta ändringsförslag behandlas närmare i avsnitt 6.2.5 i anslutning till artikel 5.2. I övrigt föranleder artikel 4 inga lagändringar.

Artikel 4 - Ytterligare registreringshinder eller ogiltighetsgrunder med avseende på konflikter med äldre rättigheter

1. Ett varumärke skall inte registreras eller om det är registrerat skall det kunna ogiltigförklaras:
a) om det är identiskt med ett äldre varumärke och de varor eller tjänster som varumärket har ansökts eller registrerats för är identiska med de varor eller tjänster för vilka det äldre varumärket är skyddat,
b) om det på grund av sin identitet eller likhet med det äldre varumärket och identiteten eller likheten mellan de varor eller tjänster som täcks av varumärkena föreligger en risk att allmänheten förväxlar dem, inbegripet risken för att varumärket associeras med det äldre varumärket.
2. Med "äldre varumärken" i punkt 1 avses
a) följande kategorier av varumärken för vilka ansökan om registrering gjorts tidigare än ansökan om registrering av varumärket i fråga, med vederbörlig hänsyn tagen till de anspråk som kan göras på företrädesrätt för dessa varumärken:
i) EG-varumärken,
ii) varumärken som har registrerats i medlemsstat eller, vad avser Belgien, Luxemburg och Nederländerna, hos Benelux varumärkesmyndighet,
iii) varumärken som blivit föremål för internationell registrering med rättsverkan i medlemsstaten i fråga,
b) EG-varumärken som i enlighet med förordningen om EG-varumärken gör befogat anspråk på anciennitet gentemot ett varumärke i a ii och iii även om det senare varumärket inte har vidmakthållits eller innehavaren inte förnyat registreringen,
c) ansökan om varumärken nämnda i a och b under förutsättning av deras registrering,
d) varumärken som, vid tidpunkten för ansökan om registrering eller, i förekommande fall, vid tidpunkten för begäran om företrädesrätt med avseende på ansökan om registrering av varumärket, är välkända i en medlemsstat, i den betydelse som ges ordet "välkänt" i artikel 6 bis i Pariskonventionen.
3. Ett varumärke skall inte heller registreras eller, om det är registrerat, skall det kunna ogiltigförklaras om det är identiskt med, eller liknar ett äldre EG-varumärke enligt punkt 2, och det avses bli registrerat för eller har registrerats för varor eller tjänster som inte liknar dem för vilka det äldre EG-varumärket är registrerat, om det äldre EG-varumärket är känt i gemenskapen och användningen av det yngre varumärket utan skälig anledning skulle dra otillbörlig fördel av eller vara till förfång för det äldre

EG-varumärkets särskiljningsförmåga eller renommé.

4. En medlemsstat kan vidare besluta att ett varumärke inte skall registreras eller, om det är registrerat, skall kunna ogiltigförklaras i följande fall:

a) Om varumärket är identiskt med, eller liknar ett äldre nationellt varumärke enligt punkt 2 och det avses bli registrerat för eller redan har registrerats för varor och tjänster som inte liknar dem för vilka det äldre varumärket är registrerat, om det äldre varumärket är känt i medlemsstaten i fråga och användningen av det yngre varumärket utan skälig anledning skulle dra otillbörlig fördel av eller vara till förfång för det äldre varumärkets särskiljningsförmåga eller renommé.

b) Om rätten till ett oregistrerat varumärke eller till ett annat i förvärvsverksamhet använt tecken har förvärvats före tidpunkten för ansökan om registrering av det yngre märket eller före tidpunkten för den företrädesrätt som åberopats till stöd för ansökan om registrering av det yngre märket och om det oregistrerade varumärket eller tecknet ger innehavaren rätt att förbjuda användningen av det yngre varumärket.

c) Om användningen av ett varumärke kan förbjudas med stöd av en annan äldre rättighet än de rättigheter som sägs i punkterna 2 och 4 b och särskilt

i) rätten till ett namn,
ii) rätten till egen bild,
iii) en upphovsrätt,
iv) en industriell rättighet.

d) Om varumärket är identiskt med eller liknar ett äldre kollektivmärke till vilket var knutet en rätt som gått ut högst tre år före tidpunkten för ansökan.

e) Om varumärket är identiskt med eller liknar ett äldre garanti- eller kontrollmärke till vilket var knutet en rätt som gått ut inom en tid som fastställts av medlemsstaten i fråga före tidpunkten för ansökan.

f) Om varumärket är identiskt med eller liknar ett äldre varumärke som registrerats för identiska eller liknande varor och tjänster och till vilka var knutna en rätt som på grund av bristande förnyelse har upphört högst två år före ansökan, förutsatt att innehavaren av det äldre varumärket inte gett sitt tillstånd till registreringen av det yngre varumärket eller inte använt sitt varumärke.

g) Om varumärket kan förväxlas med ett märke som användes i utlandet vid tidpunkten för ansökan och som fortfarande används där, under förutsättning att sökanden vid tidpunkten för ansökan var i ond tro.

5. Medlemsstaterna kan om det är lämpligt tillåta att varumärket inte skall vägras registrering eller ogiltigförklaras om innehavaren av det äldre varumärket eller den äldre rättigheten ger sitt medgivande till registreringen av det yngre varumärket.

6. En medlemsstat kan med avvikelse från punkterna 1 - 5, bestämma att de registreringshinder eller ogiltighetsgrunder som gällde i den staten före ikraftträdandet av detta direktivs tvingande bestämmelser skall gälla för varumärken för vilka ansökan gjorts före den tidpunkten.

Promemorians förslag: Förslaget om att skyddet för kända varukännetecken skall utökas överensstämmer med mitt. Även promemorians bedömning att artikeln i övrigt inte föranleder några lagändringar överenstämmer med min (se promemorian s. 101).

Remissinstanserna: Förslaget att skyddet för kända varukännetecken skall utökas har tillstyrkts av remissinstanserna. Några remissinstanser har emellertid ifrågasatt - som en följd av punkt 2 d i artikeln - om inte hinder mot registrering av ett yngre varukännetecken skall föreligga då ett varukännetecken redan är inarbetat i någon EES-stat. I övrigt har remissinstanserna inte invänt mot promemorians bedömning att lagändringar, med

anledning av artikeln, inte är behövliga.

Skälen för bedömningen: Artikeln innehåller de registreringshinder och grunder för upphävande av ett varumärke som ställs upp för att tillgodose vissa enskilda hänsyn. Det handlar här om hinder för registrering av ett varumärke som beror på det ifrågavarande märkets relation till visst eller vissa andra kännetecken eller rättigheter. De nu berörda registreringshindren brukar betecknas som relativa registreringshinder.

Punkt 1 a och b svarar i sak dels mot 6 § första stycket VmL, dels, till viss del, mot 14 § första stycket 6) VmL och innehåller bestämmelser om skyddet för äldre förväxlingsbara varumärken. Reglerna i direktivet är dock något annorlunda utformade än i VmL. Enligt 6 § första stycket VmL anses kännetecken förväxlingsbara endast om de avser varor av samma eller liknande slag. Endast sådana fall omfattas därför av registreringshinder på grund av förväxlingsrisk. Detsamma gäller enligt EG-direktivet. Direktivet innehåller emellertid för sådana fall då det inte är fråga om identiska varumärken och identiska varor ett särskilt krav som måste vara uppfyllt för att hinder för registrering skall föreligga. När det är fråga om sådana fall krävs enligt direktivet för att hinder mot registrering av det yngre varumärket skall föreligga inte bara ett visst mått av märkes- och varuslagslikhet utan också att det föreligger risk för att allmänheten förväxlar varumärkena. Något motsvarande krav har inte ställts upp i lagtexten i VmL. Också enligt svensk varumärkesrätt gäller emellertid, även om detta inte uttryckligen framgår av lagtexten, att faran för förväxling skall bedömas mot bakgrund av att en eventuell köpare i allmänhet inte har möjlighet att samtidigt jämföra de båda märkena (jfr SOU 1958:10 s. 252 och prop. 1960:167 s. 76). Härav följer att det självfallet vid förväxlingsbedömningen görs en bedömning av risken för att allmänheten förväxlar varumärkena. Innebörden av VmL måste därför anse vara i överensstämmelse med direktivet i denna del.

I punkt 2 anges vad som i punkt 1 avses med äldre varumärken. Enligt EES-avtalet behöver EFTA-länderna inte anpassa sina varumärkeslagar till punkterna 2 a i) och 2 b i artikeln. Orsaken till det är att EFTA-länderna för närvarande inte ges möjlighet att delta i systemet med gemenskapsvarumärket. Något system för internationell registrering av varumärken som avses i punkt 2 a iii är Sverige inte anslutet till. Detta utesluter följaktligen tillämpningen av den bestämmelsen för svensk del. De äldre varumärken som skall beaktas vid tillämpningen av VmL blir därför - i enlighet med punkt 2 a ii, c och d - äldre nationella registrerade varumärken och ansökningar om registrering under förutsättning av deras registrering samt varumärken som är notoriskt kända enligt artikel 6 bis i Pariskonventionen, dvs. inarbetade varumärken. I sak finns bestämmelser i 14 § första stycket 6) VmL som får anses täcka det som erfordras till följd av föreskrifterna i EG-direktivet. Några remissinstanser - Stockholms handelskammare, Sveriges Advokatsamfund, Sveriges Industriförbund och Grossistförbundet Svensk Handel - har dock ifrågasatt om inte lydelsen av punkt 2 d i artikeln innebär att hinder mot registrering av ett varumärke skall föreligga redan då ett äldre märke är inarbetat i någon EES-stat. Mot bakgrund av att det i direktivbestämmelsen talas om märke som är "well-known in a Member

State" skulle det kunna uppfattas så att det inte krävs att det inarbetade märket är notoriskt känt i den stat där registrering söks, utan att hinder mot registrering skall föreligga redan då märket är känt på detta sätt i någon EES-stat. Enligt min bedömning är avsikten med artikel 6 bis i Pariskonventionen att undvika bl.a. registrering av ett varumärke som kan förväxlas med annat märke som redan är känt i det land där registreringen söks. Jag kan också konstatera att den nya danska varumärkeslagen (Varemærkelov av den 6 juni 1991), som är avsedd att vara i överensstämmelse med EG-direktivet, föreskriver att bara märken som är notoriskt kända i Danmark ("her i landet") är avsedda att utgöra hinder för registrering av yngre varumärke. Jag är därför av den uppfattningen att nuvarande bestämmelser i 14 § första stycket 6) VmL inte strider mot direktivet.

Punkt 3 innehåller en bestämmelse till skydd för EG-varumärket som Sverige enligt EES-avtalet inte behöver beakta.

Punkt 4 innehåller enbart fakultativa bestämmelser.

Punkt 4 a innehåller bestämmelser som möjliggör ett utökat skydd för kända varukännetecken i förhållande till vad som gäller enligt motsvarande bestämmelser i 6 § andra stycket VmL. Jag föreslår att innehållet i denna direktivbestämmelse tas in i VmL. Detta förslag kommer närmare att behandlas i anslutning till artikel 5.2.

Punkt 4 b och c får anses i sak vara innefattade i bestämmelserna i 14 § första stycket 4) och 5) VmL.

Bestämmelserna i punkt 4 d, e och f, saknar motsvarighet i VmL. De är av speciellt slag. Någon anledning att införa dessa regler i svensk varumärkesrätt föreligger inte.

Punkt 4 g, som innehåller en bestämmelse om skydd för ett varumärke som tagits i bruk i utlandet, svarar mot innehållet i 14 § första stycket 7) VmL, utom i vad avser *var* märket skall ha tagits i bruk. Bestämmelsen i VmL är nämligen inte begränsad enbart till den situationen då ett varumärke tagits i bruk i utlandet utan även första ibruktagande här i landet ger ett visst skydd för märket. Det har hävdats att bestämmelsen i VmL fyller en viktig funktion. Fråga uppkommer därför om 14 § första stycket 7) VmL kan behållas i sin gällande utformning eller om paragrafen måste begränsas så att den enbart syftar på varumärken som tagits i bruk i utlandet. Som framhållits i anslutning till artikel 3.2 d finns det även möjlighet att vägra registrering av ett varumärke, om ansökan om registrering har gjorts i ond tro. Detta måste rimligen avse en sådan situation då ansökan i ett land görs om registrering av ett varumärke, vilket är förväxlingsbart med ett varukännetecken som vid tiden för ansökan används av annan i samma land samt ansökan om registrering gjorts med vetskap om detta, dvs. i ond tro. Mot denna bakgrund gör jag den bedömningen att 14 § första stycket 7) VmL kan och bör behållas i sin nuvarande utformning.

Punkt 5, som ger möjlighet att tillåta att varumärket inte skall vägras registrering eller inte skall ogiltigförklaras om den vars rätt är i fråga medger det, kan i sak anses tillräckligt täckt av bestämmelserna i 14 § andra stycket VmL.

Punkt 6 innehåller en fakultativ övergångsbestämmelse som inte behöver

6.2.5 Rättigheter som är knutna till ett varumärke (Artikel 5)

Mitt förslag: Skyddet för kända varukännetecken utökas.

Artikel 5 - Rättigheter som är knutna till ett varumärke

1. Det registrerade varumärket ger innehavaren en ensamrätt. Innehavaren har rätt att förhindra tredje man, som inte har hans tillstånd, att i näringsverksamhet använda

a) tecken som är identiska med varumärket med avseende på de varor och tjänster som är identiska med dem för vilka varumärket är registrerat,

b) tecken, som på grund av sin identitet eller likhet med varumärket och identiteten eller likheten hos de varor eller tjänster som täcks av varumärket och tecknet, kan leda till förväxling hos allmänheten, inbegripet risken för association mellan tecknet och varumärket.

2. En medlemsstat kan också besluta att innehavaren skall ha rätt att förhindra tredje man, som inte har hans tillstånd, från att i näringsverksamhet använda ett tecken som är identiskt med eller liknar varumärket med avseende på varor och tjänster av annan art än dem för vilka varumärket är registrerat, om detta är känt i den medlemsstaten och om användningen av tecknet utan skälig anledning drar otillbörlig fördel av eller är till förfång för varumärkets särskiljningsförmåga eller renommé.

3. Bl.a. kan följande förbjudas enligt punkterna 1 och 2:

a) Att anbringa tecknet på varor eller deras förpackning.

b) Att utbjuda varor till försäljning, marknadsföra dem eller lagra dem för dessa ändamål eller utbjuda eller tillhandahålla tjänster under tecknet.

c) Att importera eller exportera varorna under tecknet.

d) Att använda tecknet på affärshandlingar och i reklam.

4. Om en medlemsstats bestämmelser inte gör det möjligt att förbjuda användningen av ett tecken enligt vad som nämns i punkterna 1 b eller 2 före ikraftträdandet av detta direktivs tvingande bestämmelser, kan den fortsatta användningen av tecknet inte förhindras med stöd av de rättigheter som är knutna till varumärket.

5. Punkterna 1 - 4 skall inte beröra en medlemsstats bestämmelser om skydd mot användning av ett tecken för annat ändamål än att särskilja varor eller tjänster, om användning av tecknet i fråga utan skälig anledning drar otillbörlig fördel av eller är till förfång för varumärkets särskiljningsförmåga eller renommé.

Förslag till lagtext.

6 § Kännetecken anses förväxlingsbara enligt denna lag endast om de *avser* varor av samma eller liknande slag.

Förväxlingsbarhet kan även åberopas till förmån för ett kännetecken som är väl ansett här i landet, om användningen av ett annat liknande kännetecken skulle dra otillbörlig fördel av eller skulle vara till förfång för det väl ansedda kännetecknets särskiljningsförmåga eller anseende.

Promemorians förslag: Överenstämmer i sak med mitt. I förslaget till lagtext har dock vissa ändringar gjorts i förhållande till promemorians

förslag (se promemorian s. 105).

Remissinstanserna: Alla remissinstanser som har berört frågan om skydd för kända varukännetecken har tillstyrkt att den möjlighet till utökat skydd för kända varukännetecken som direktivet ger utnyttjas. Flera av remissinstanserna har dock synpunkter på innebörden av direktivets bestämmelse i denna del och på utformningen av den nya regel som skall ge uttryck för det utökade skyddet. Vad remissinstanserna har anfört i anslutning till dessa frågor framgår i det följande.

Skälen för förslaget: Artikeln innehåller bestämmelser om vilka rättigheter som är knutna till innehavet av ett varumärke.

Punkterna 1 och 3 i artikeln motsvarar i sak 4 § första stycket VmL och medför inte behov av några lagändringar.

I punkt 2 i artikeln finns särskilda regler om det skydd som ett kännetecken kan ha med avseende på varor eller tjänster av annan art än dem för vilka kännetecknet är registrerat eller används. För att den som har rätt till ett kännetecken skall vara skyddad mot att någon annan använder ett förväxlingsbart kännetecken i detta fall, krävs att det förstnämnda kännetecknet är känt i landet i fråga *och* att användningen av det andra kännetecknet utan skälig anledning drar otillbörlig fördel av eller är till förfång för det kända kännetecknets särskiljningsförmåga eller renommé.

I svensk rätt finns liknande regler i 6 § andra stycket VmL. Bestämmelserna i 6 § VmL bygger på den s.k. specialitetsgrundsatsen, dvs. kännetecken anses ha skydd mot förväxling endast om de avser varor eller tjänster av samma eller liknande slag (6 § första stycket VmL). När det gäller att avgöra om varor eller tjänster är av samma eller liknande slag skall särskilt beaktas vilka varor, som normalt ingår i ett visst sortiment eller distribueras av samma detaljist- och grossistföretag eller är framställda av samma råmaterial eller är avsedda för samma ändamål eller används inom samma verksamhetsområde.

Specialitetsgrundsatsen är emellertid inte utan undantag. Ett utvidgat skydd utöver gränserna för varuslagslikhet har ansetts vara motiverat för två olika situationer och bestämmelser om detta återfinns i 6 § andra stycket VmL.

Den ena utvidgningen avser ett skydd för *särskilt kända* varumärken och ger uttryck för den s.k. Kodakdoktrinen. Detta utvidgade skydd är enligt förarbetena (se SOU 1958:10 s. 134 f. och prop. 1960:167 s. 77) till VmL motiverat av att om ett särskilt välkänt märke används för andra varor än dem för vilka det inarbetats kan köpare få den felaktiga föreställningen att varorna härrör från varumärkesinnehavaren eller att det föreligger en samhörighet mellan denne och den som obehörigen använder märket. Det utökade skyddet i en sådan situation är alltså motiverat såväl av hänsyn till innehavarens goodwill som av hänsyn till konsumenterna. Det utvidgade skyddet har fått den utformningen att förväxlingsbarhet oberoende av varuslagslikhet *undantagsvis* skall kunna åberopas till förmån för ett kännetecken som är synnerligen starkt inarbetat och känt inom vida kretsar av allmänheten här i landet och om det med hänsyn härtill kan anses att användningen av ett annat liknande kännetecken innebär ett otillbörligt utnyttjande av det förra märkets goodwill. Bestämmelsen om skydd för

särskilt kända varumärken är alltså konstruerad med två inarbetningskriterier och ett otillbörlighetsrekvisit.

Vad gäller inarbetningskraven sägs i förarbetena (se SOU 1958:10 s. 136) att det inte räcker att märket är inarbetat, dvs. allmänt känt bland dem till vilka det riktar sig, utan inarbetningen skall vara synnerligen stark, varmed avses att praktisk taget varje person inom den krets som normalt tar befattning med varan - i olika tillverknings-och handelsled eller som varans mottagare - skall känna till märket. Härtill kommer det ytterligare kravet att märket skall vara känt inom vida kretsar av allmänheten. I detta ligger att kännedomen om märket skall vara vitt spridd också bland dem som inte tillhör den krets som märket vänder sig till. Det är alltså ett mycket strängt krav på inarbetning som ställs upp. För att detta krav skall vara uppfyllt torde det i praktiken krävas att i varje fall 80-90 procent av personerna i omsättningskretsen känner till märket. Det anses då vara synnerligen starkt inarbetat (jfr Levin, Noveller i varumärkesrätt, s. 91 ff.).

Beträffande otillbörlighetsrekvisitet framhålls i förarbetena (se SOU 1958:10 s. 138 och s. 258) att detta inte är beroende av något subjektivt rekvisit hos den som vill begagna det kända märket. Det är i stället tillräckligt att kännetecknets användning rent objektivt framstår som ett otillbörligt utnyttjande av det välkända märkets goodwill.

Det andra undantaget från huvudregeln om varuslagslikhet som förutsättning för förväxlingsbarhet avser varumärke vars goodwill på grund av arten av de varor för vilka kännetecknet används kan sägas vara speciellt ömtålig, t.ex. vissa livsmedel, njutningsmedel eller skönhetsmedel. Det har ansetts att om ett varumärke inarbetats för en sådan vara och ett liknande märke används för exempelvis råttgift, medel mot alkoholism eller könssjukdomar kan det skada det inarbetade märkets renommé. Förväxlingsbarhet kan därför oberoende av varuslagslikhet undantagsvis åberopas till förmån för ett kännetecken som är inarbetat om, med hänsyn till den särskilda arten av de varor eller tjänster som det är fråga om, användningen av ett liknande kännetecken uppenbarligen skulle förringa det inarbetade märkets goodwill. Även denna bestämmelse - som brukar kallas råttgiftregeln - är avsedd att tillämpas endast undantagsvis (jfr prop. 1960:167 s. 77).

Frågan är nu om någon ändring bör göras i VmL med anledning av EG-direktivets bestämmelser (artiklarna 4.4 a och 5.2) om skydd utöver varuslagsgränserna för här i landet kända varumärken.

De i frågavarande direktivbestämmelserna får sägas vara i överensstämmelse med en internationell utveckling som är avsedd att ge ett bättre skydd för kända varukännetecken än vad som är fallet enligt gällande svensk rätt. Bestämmelserna är visserligen fakultativa men bland EG:s medlemsstater finns en tendens att utnyttja de möjligheter att ge ett bättre skydd för kända varumärken som dessa direktivbestämmelser erbjuder. Ett sådant utvidgat skydd har införts i de nya varumärkeslagar som utfärdats i Danmark (Varemærkelov av den 6 juni 1991) och i Frankrike (Loi No 91-7 du 4 janvier 1991 relative aux marques de fabrique, de commerce ou de service). Att den allmänna internationella utvecklingen går mot ett utökat skydd för väl kända varumärken talar för att även Sverige bör slå in på den vägen.

Från användarhåll har hävdats att det, för att balansera den skärpning av användningstvånget som EG-direktivet föreskriver (se nedan avsnitt 6.2.10 om artiklarna 10 - 13), finns behov av att utnyttja de möjligheter som direktivet ger att öka skyddet för kända varumärken. Vidare bör beaktas att ett varukännetecken kan bli så känt med avseende på vissa varor eller tjänster att dess användning i samband med helt andra typer av varor eller tjänster kan leda allmänheten att tro det finns ett gemensamt ursprung till varorna. Detta torde vara mer vanligt i dag, då konsumenterna har vant sig vid att varuhus, stormarknader och snabbköp har ett stort utbud av varor, än det var vid VmL:s tillkomst med den struktur som då fanns vid försäljning av varor. Även detta talar för att skyddet för kända varumärken bör utökas.

Med hänsyn till vad jag nu har anfört anser jag - i likhet med remissinstanserna - att de svenska reglerna i VmL om skydd utöver varuslagsgränserna för kända varukännetecken bör anpassas till EG-direktivets bestämmelser i denna del.

Vad sedan gäller den närmare innebörden av EG-direktivets bestämmelser om skydd för varumärken utöver varuslagsgränserna har remissinstanserna framfört ett flertal olika uppfattningar. Detsamma gäller frågan om hur en regel i VmL om utökat skydd utöver varuslagsgränserna skall utformas och om hur en sådan regel skall bedömas i relation till det i VmL gällande kravet på "allmänt känt" som förutsättning för inarbetningsskydd (jfr 2 § tredje stycket VmL).

Alla remissinstanser som yttrat sig i frågan är eniga om att innebörden av den nu aktuella direktivbestämmelsen är att förutsättningarna för att ett varukännetecken skall kunna vinna skydd utanför gränserna för varuslagslikhet inte får vara så restriktiva som enligt gällande svensk varumärkesrätt. Några remissinstanser - bl.a. juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet och Sveriges Industriförbund - har menat att det avgörande rekvisitet i EG-direktivets regel är skada eller förfång antingen med avseende på märket i form av urvattning eller för konsumenterna i form av vilseledande. I grunden kan inget utläsas om någon erforderlig grad av inarbetning, utöver att kännetecknet skall ha "a reputation". Enligt juridiska fakultetsnämnden ligger det dock i sakens natur att ett varumärke knappast kan vare sig urvattnas eller vilseleda beträffande kommersiellt ursprung, om det inte är inarbetat. Enligt Sveriges Industriförbund och Grossistförbundet Svensk Handel bör rätten att förhindra användning av liknande kännetecken också utanför varuslagsgränserna kunna föreligga så snart användningen av det andra kännetecknet faktiskt drar otillbörlig fördel av eller skadar det egna kännetecknets särskiljningsförmåga eller anseende. Vid bedömningen härav måste givetvis det äldre kännetecknets ställning på marknaden vägas in, men det kan ifrågasättas om något särskilt krav på att kännetecknet skall vara känt av en viss andel av omsättningskretsen bör ställas upp. Vissa andra remissinstanser - bland dem Svenska Industriens Patentingenjörers Förening (SIPF), Svenska Patentombudsföreningen (SPOF), Sveriges Advokatsamfund och jur. dr Lars Holmqvist - tycks uppfatta innebörden av direktivets bestämmelse så att den innebär att förutsättningarna för att ett kännetecken skall få skydd utanför gränserna för varuslagslikhet visserligen

inte får vara så restriktiva som enligt gällande svensk varumärkesrätt men att det å andra sidan inte räcker att kännetecknet är inarbetat (allmänt känt) i omsättningskretsen.

Även enligt min uppfattning kan det slås fast att det i EG-direktivet uppställda kravet på hur känt ett varumärke skall vara för att få skydd utanför varuslagsgränserna - som i direktivbestämmelsens engelska lydelse uttrycks med *"has a reputation"* - är ett lägre ställt krav än det i VmL använda "synnerligen starkt inarbetat och känt inom vida kretsar av allmänheten". Vad gäller den nedre gräns för hur känt ett märke skall vara för att få skydd utöver varuslagsgränserna kan jag konstatera att direktivets lydelse inte ger möjlighet till några säkra slutsatser i det avseendet. Det måste överlämnas åt rättstillämpningen att avgöra den frågan. Som några remissinstanser framfört ligger det emellertid i sakens natur att användning av ett annat liknande kännetecken vanligen inte kan dra fördel av eller vara till förfång varukänneteckens särskiljningsförmåga eller renommé, om inte det sistnämnda kännetecknet är inarbetat. Som jag nyss var inne på får det alltså överlämnas åt rättstillämpningen att avgöra under vilka förutsättningar som ett varukännetecken skall anses vara så känt att det - på det sätt som anges i bestämmelserna i direktivet - kan få skydd utanför gränserna för varuslagslikhet. Därvid måste beaktas inte bara rättsutvecklingen i Sverige utan också den rättsutveckling som sker bland de stater som ingår i EES. För samarbetet inom EES-området är det av vikt att rättstillämpningen i Sverige i detta avseende inte kommer att avvika från vad som sker i Europa i övrigt.

Vad sedan gäller utformningen av en regel i VmL som skall ge uttryck för direktivbestämmelsen bör en sådan regel lämpligen kunna tas in som ett nytt andra stycke i 6 § VmL. Den kan då utformas som ett undantag från specialitetsgrundsatsen. När det gäller förutsättningarna för att det utökade skyddet skall uppstå angavs det i promemorian att kännetecknet skulle vara "väl känt". Flera remissinstanser har funnit detta uttryck vara olämpligt, särskilt som kravet för att ett kännetecken skall anses vara inarbetat uttrycks med orden "allmänt känt". Några remissinstanser har därför - mot bakgrund av EG-direktivets engelska lydelse (*"has a reputation"*) - föreslagit att uttrycket "väl ansett" skall användas. Jag kan godta det.

Promemorians förslag till regel om utökat skydd för kända varukännetecken var utformad med direktivets regel som förebild. Av den anledningen innehöll förslaget ett krav på att förväxlingsbarhet kunde åberopas om användningen av ett annat kännetecken "utan skälig anledning" skulle dra otillbörlig fördel av kända varukännetecknets renommé. Så gott som samtliga remissinstanser som yttrat sig i frågan om utökat skydd för kända varukännetecken har ifrågasatt om det kan föreligga någon situation där en näringsidkare har skälig anledning att dra otillbörlig fördel av ett känt varukännetecken. Med hänvisning till att man i den nya danska varumärkeslagen har kunnat undvara begreppet "utan skälig anledning" har remissinstanserna föreslagit att det får utgå ur den föreslagna lydelsen till svensk bestämmelse om utökat skydd för kända varukännetecken. Även detta förslag från remissinstanserna kan jag godta. Regeln om skyddet för kända varukännetecken utanför varuslagsgränserna bör alltså kunna utformas så

att detta skydd skall föreligga för ett väl ansett varukännetecken, om användningen av ett annat liknande kännetecken innebär ett otillbörligt utnyttjande av det väl ansedda kännetecknets ställning på marknaden eller är skadligt för kännetecknets särskiljningsförmåga eller goodwill.

Med denna utformning av regeln om skydd för kända varukännetecken torde den särskilda bestämmelsen i 6 § andra stycket b) VmL (råttgift-regeln) kunna undvaras. Denna bedömning har lämnats utan erinran av remissinstanserna.

Med hänsyn till vad jag nu har anfört om utformningen av de nya reglerna i VmL om utökat skydd för kända varukännetecken finns det enligt min mening ingen risk för att det - som vissa remissinstanser har menat - skapas ett inte godtagbart "haltande" system mellan skyddet för dessa kända varumärken och ensamrätt till ett varumärke som uppkommit på grund av inarbetning. Vissa remissinstanser har anfört att det för att säkerställa ett gott samspel mellan de olika bestämmelserna är angeläget att se över bestämmelserna i 2 § tredje stycket VmL angående kraven för inarbetnings-skydd. En sådan översyn kan vara motiverad. Den kan dock inte göras inom ramen för detta lagstiftningsärende.

Liksom remissinstanserna har jag funnit att punkterna 4 och 5 i artikeln inte medför behov av några ändringar i VmL.

6.2.6 Begränsningar av ett varumärkes rättsverkan (Artikel 6)

Mitt förslag: Utöver vad som är tillåtet enligt gällande rätt, skall var och en i näringsverksamhet som kännetecken för sina varor eller tjänster kunna använda också sin adress samt uppgifter om varornas art, kvalitet, kvantitet, avsedda ändamål, värde och geografiska ursprung, tidpunkten för deras framställande eller andra egenskaper som varorna har under förutsättning att det är i överensstämmelse med god affärssed.

Artikel 6 - Begränsningar av ett varumärkes rättsverkan

1. Varumärket ger inte innehavaren rätt att förhindra tredje man att i näringsverksamhet använda
a) sitt eget namn eller adress,
b) uppgifter om varornas eller tjänsternas art, kvalitet, kvantitet, avsedda ändamål, värde, geografiska ursprung, tidpunkten för framställandet eller andra egenskaper,
c) varumärket om det är nödvändigt för att ange en varas eller tjänsts avsedda ändamål, särskilt som tillbehör eller reservdel,
förutsatt att tredje man handlar i enlighet med god affärssed.
2. Varumärket ger inte innehavaren rätt att förbjuda tredje man att i näringsverksamhet använda en äldre rättighet som endast gäller i ett avgränsat geografiskt område om rättigheten erkänns av den ifrågavarande medlemsstatens lagstiftning samt används inom gränserna för det territorium

i vilken den är erkänd.

Förslag till lagtext:

3 § *Var och en får* i näringsverksamhet, *under förutsättning att det är i överensstämmelse med god affärssed*, som kännetecken för sina varor, använda

- sitt släktnamn, *sin adress* eller sin firma, *eller*
- *uppgifter om varornas art, kvalitet, kvantitet, avsedda ändamål, värde och geografiska ursprung, tidpunkten för deras framställande eller andra egenskaper hos varorna.*

Näringsidkare har *också* skydd enligt denna lag mot att *deras släktnamn, adress* eller *firma av andra* obehörigen *används som varukännetecken.*

Promemorians förslag: Innebar att det i 3 § VmL enbart skulle göras en ändring av innebörd att var och en också skulle kunna utnyttja sin adress i näringsverksamhet (se promemorian s. 110).

Remissinstanserna: Ett par remissinsstanser har menat att bestämmelser måste införas i VmL som begränsar ett varumärkes rättsverkan om det innehåller tecken som anges i artikel 6 punkt 1 b). En remissinstans har påpekat att kriteriet på att användningen skall stå i överensstämmelse med god affärssed måste beaktas.

Skälen för förslaget: De i punkt 1 artikel 6 nämnda begränsningarna i varumärkesrätten är endast till vissa delar i överenstämmelse med gällande rätt.

Punkt 1 a får - med undantag för adress - i sak anses täckt av 3 § VmL. För att i fråga om adress anpassa svensk varumärkesrätt till direktivet är det nödvändigt att något jämka innehållet i 3 § VmL.

Som flera remissinstanser har påpekat finns det i VmL inte någon uttrycklig bestämmelse som svarar mot punkt 1 b. Den typ av tecken som anges i punkten - uppgifter om varornas art, kvalitet, kvantitet etc. - kan genom inarbetning förvärva tillräcklig särskiljningsförmåga för registrering (jfr 13 § första stycket VmL). Innehavaren av ett på denna grund registrerat varumärke skulle därmed med stöd av VmL kunna hindra annan från att använda sådana kännetecken som avses i punkt 1 b. Direktivet begränsar emellertid på ett ovillkorligt sätt varumärkets rättsverkan. Det är därför, enligt min mening, nödvändigt att det i VmL tas in en bestämmelse som begränsar rättsverkan av ett varumärke som innehåller sådana tecken som anges i punkt 1 b.

Vad som föreskrivs i punkt 1 c kan motsatsvis anses framgå av 4 § andra stycket VmL. Den bestämmelsen bör i nuläget inte ändras utan stå kvar i 4 § andra stycket.

De ändringar som erfordras för att uppfylla direktivets bestämmelser i nu berörda delar kan enligt min mening göras genom att det i 3 § VmL förs in vissa regler som begränsar varumärkets rättsverkan. Som Patentbesvärsrätten påpekat måste därvid 3 § - för att stå i överensstämmelse med artikel 6.1. - också ändras i det hänseendet att det nu uppställda förväxlingsbarhetskriteriet utgår och det i stället anges att användningen av de aktuella kännetecknen skall stå i överensstämmelse med god affärssed.

6.2.7 Konsumtion av de rättigheter som är knutna till ett varumärke (artikel 7)

Mitt förslag: En bestämmelse om regional konsumtion av varumärkesrätten förs in i varumärkeslagen. Vidare ändras lagen så att det blir möjligt att hindra fortsatt marknadsföring av varorna under varukännetecknet även i de fall då varorna förändrats genom andra åtgärder än aktiva åtgärder av annan än varukännetecknets innehavare.

Artikel 7 - Konsumtion av de rättigheter som är knutna till ett varumärke

1. Ett varumärke ger inte innehavaren rätt att förbjuda användningen av varumärket för varor som av innehavaren eller med hans samtycke har förts ut på marknaden under varumärket inom gemenskapen.
2. Punkt 1 skall inte gälla när innehavaren har skälig grund att motsätta sig fortsatt marknadsföring av varorna, särskilt när varornas beskaffenhet har förändrats eller försämrats efter att de har förts ut på marknaden.

Förslag till lagtext:

4 § *Rätten* till *ett* varukännetecken enligt 1-3 §§ innebär, att annan än innehavaren *inte får* i näringsverksamhet använda ett därmed förväxlingsbart kännetecken för sina varor, vare sig på varan eller dess förpackning, i reklam eller affärshandling eller på annat sätt, däri inbegripet *också* muntlig användning. Vad *som* nu sagts skall gälla oavsett om varan *tillhandahålls* eller är avsedd att tillhandahållas här i *landet* eller utomlands eller *också* hit *införs*. Är i fall som avses i 2 § kännetecknet *inte* inarbetat i hela *landet*, gäller rätten endast inom det område där kännetecknet är inarbetat.

Som otillåten användning enligt första stycket anses, att någon vid tillhandahållande av reservdel, tillbehör eller liknande, som lämpar sig för annans vara, åberopar dennes kännetecken på sådant sätt, att det kan *ge* sken av att vad som *tillhandahålls kommer* från kännetecknets innehavare eller av att denne *medgett* kännetecknets användning.

Rätten till ett varukännetecken omfattar inte att kännetecknet används för varor som under det kännetecknet har bringats i omsättning inom Europeiska ekonomiska samarbetetsområdet av rättsinnehavaren eller med dennes samtycke.

Har *en* vara tillhandahållits under *ett* visst kännetecken och har *den* därefter *förändrats eller försämrats, får inte*, då varan *på nytt tillhandahålls* i näringsverksamhet här i *landet*, kännetecknet användas *om inte* förändringen tydligt *anges* eller *annars* tydligt framgår.

Promemorians bedömning: Innebar att någon konsumtionsbestämmelse inte skulle tas in i Vml. Promemorian innehöll heller inget förslag om möjlighet att hindra fortsatt marknadsföring av varor även i fall då varorna förändrats till följd av andra orsaker än aktiva åtgärder av annan än varukännetecknets innehavare (se promemorian s. 111).

Remissinstanserna: Bedömningen att någon konsumtionsbestämmelse i enlighet med direktivets artikel 7.1 inte skall föras in i VmL har fått ett blandat mottagande. Bedömningen har fått stöd av Svea hovrätt, Närings-

frihetsombudsmannen och Statens pris- och konkurrensverk. Patent- och registreringsverket, Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Svenska Föreningen för Industriellt Rättsskydd och Svenska AIPPI-gruppen har däremot menat att en uttrycklig bestämmelse om konsumtion i enlighet med direktivets bestämmelse måste föras in i VmL. Sveriges Industriförbund och Grossistförbundet Svensk Handel har uttalat att det möjligen bör övervägas att införa en uttrycklig konsumtionsbestämmelse i VmL. Stockholms tingsrätt har förklarat sig inte kunna dela promemorians bedömning att punkt 2 i artikeln i sak kan anses vara täckt av 4 § tredje stycket VmL.

Skälen för bedömningen: I avsnitt 4 har jag behandlat frågan om konsumtion av de immateriella ensamrätterna. Utöver vad som har sagts där kan följande anföras.

Varumärkesrätten - liksom andra industriella rättigheter - anses i princip vara territoriellt begränsad. Utgångspunkten är således att varje land inom sitt område självständigt bestämmer - låt vara under hänsynstagande till internationella överenskommelser - bl.a. vilken omfattning rättigheten skall ha.

Varumärkesrätten ger innehavaren en ensamrätt såväl att sälja som att importera sådana varor som omfattas av rättigheten. Ensamrätten omfattar emellertid bara den första överlåtelsen. Därefter anses varumärkesrätten - med undantag för vissa fall då produkten har förändrats - vara konsumerad. Som en följd av den territoriella begränsningen av rättigheten anses i många länder att ensamrätten är konsumerad bara i det land, eller det territorium, där den konsumtionsgrundande överlåtelsen har ägt rum.

I Sverige - liksom i övriga nordiska länder och i många andra europeiska länder - gäller emellertid enligt praxis att varumärkesrätten konsumeras oavsett i vilket land eller på vilket territorium som varan med rättighetshavarens tillstånd har förts ut på marknaden. I Sverige gäller därför global konsumtion av varumärkesrätten. En svensk märkesinnehavare vars varor har förts ut på marknaden av honom själv eller med hans samtycke kan därför inte åberopa varumärkesrätten för att hindra varans vidareförsäljning. Han kan därför inte heller förhindra s.k. parallellimport, dvs. att annan än han själv importerar varan till Sverige sedan den en gång överlåtits.

Som redan framhållits i avsnitt 4 gäller i EG, som en följd av Romfördragets grundläggande regler i artiklarna 30 och 36 om varors fria rörlighet att när en vara som är varumärkesskyddad har förts ut på marknaden i gemenskapen av varumärkets innehavare eller med hans samtycke är varumärkesrätten konsumerad. Den kan därför inte inom EG åberopas för att hindra varans vidareförsäljning. Denna princip om en "EG-konsumtion" (en regional konsumtion) har lagts fast av EG-domstolen genom flera rättsfall. EG-domstolen har emellertid framhållit att principen inte gäller när rättighetens innehavare har giltiga skäl att motsätta sig fortsatt marknadsföring av varorna, särskilt när varornas beskaffenhet har förändrats eller försämrats sedan de förts ut på marknaden.

I EES-avtalets bestämmelser om immaterialrätt återfinns dels en allmän bestämmelse om konsumtion (artikel 2 i protokollet om immateriell

äganderätt), dels - som en följd av anpassningen till de tre EG-direktiven - särskilda bestämmelser om konsumtion (bilaga XVII) av bl.a. varumärkesrätten.

Enligt den allmänna bestämmelsen gäller att en immateriell rättighet som erkänns av den lag som gäller hos en avtalsslutande part inte kan användas för att förhindra import eller marknadsföring av en vara som innehavaren av rättigheten eller någon annan med hans samtycke har fört ut på marknaden i EES. Bestämmelsen är avsedd att återspegla den princip om konsumtion av bl.a. varumärkesrätt som utbildats genom EG-domstolens rättspraxis. Som en följd av denna bestämmelse kommer det inte - med de undantag som gäller enligt praxis - att vara möjligt att använda varumärkesrätten för att förhindra parallellimport inom EES-området. Bestämmelsen är i detta hänseende en minimibestämmelse. Eftersom Sverige redan tillämpar principen om global konsumtion av varumärkesrätten strider inte svensk varumärkesrätt mot EES-avtalets allmänna bestämmelser om konsumtion.

Den särskilda bestämmelsen om konsumtion i artikel 7.1 i direktivet har anpassats till att gälla för EES-området. I EES-avtalet (punkt 4 c. i bilaga XVII) har därför föreskrivits att ett varumärke inte ger innehavaren rätt att förbjuda användningen av varumärket för varor som under det varumärket av innehavaren eller med hans samtycke har förts ut på marknaden hos en avtalsslutande part (in a Contracting Party).

När det gäller lydelsen av EG-direktivets motsvarande bestämmelse är det emellertid omtvistat om den innebär att varumärkesrätten konsumeras bara om varan förts ut på marknaden inom området för EG eller om global konsumtion av varumärkesrätt kan fortsätta att gälla (jfr exv. det danska förslaget till varumärkeslag, Lovforslag nr. L 83, Folketinget 1990-91, 2. samling, s. 13).

Det framstår således som klart att EES-avtalet innebär att Sverige i varje fall måste acceptera en regional EES-vid konsumtion av varumärkesrätten. Frågan är då om Sverige kan behålla global konsumtion inom varumärkesrätten eller om vi här i landet måste införa regler om EES-vid konsumtion. Flera remissinstanser har framhållit att EG-direktivet innehåller en uttrycklig bestämmelse om (åtminstone) EG-konsumtion, vilken skall överföras till svensk rätt, som för närvarande saknar uttryckliga bestämmelser om konsumtion. Det får, enligt dessa remissinstanser, anses vara ett klart krav på den svenska anpassningen att direktivets bestämmelse i denna del förs över till svensk rätt. Huruvida direktivets bestämmelse skall uppfattas som en minimi- eller maximiregel får emellertid, enligt dessa remissinstanser, lämnas öppet till "europeisk" rättspraxis.

Även *Lagrådet* har menat att en uttrycklig bestämmelse om konsumtion bör föras in i lagen och utformas i enlighet med EES-avtalets och direktivets bestämmelser. Ett sådant alternativ behöver enligt Lagrådets mening inte innebära annat än ett förtydligande av att åtminstone EES-vid konsumtion gäller samtidigt som det får överlämnas till rättstillämpningen att avgöra om anpassningen till EG innebär att den rådande globala konsumtionen skall begränsas.

För egen del gör jag följande överväganden i denna fråga.

Av direktivets bestämmelser om vilka rättigheter som är knutna till ett varumärke framgår att ensamrätten till ett varumärke ger innehavaren en rätt att förbjuda att varor importeras under tecknet (se artikel 5.3.c i direktivet). Med beaktande av enbart detta skulle det vara nödvändigt att tillämpa en princip om nationell konsumtion av varumärkesrätten. Direktivets artikel 7.1 om konsumtion av de rättigheter som är knutna till ett varumärke innebär emellertid under två förutsättningar ett undantag från den ensamrätt som innehavaren av en varumärkesrätt har enligt direktivet. Förutsättningarna är dels att varorna har förts ut på marknaden under det aktuella varukännetecknet av innehavaren av ensamrätten eller av någon som har hans samtycke till detta, dels att detta skett inom Europeiska gemenskapen. Om dessa förutsättningar inte är uppfyllda synes direktivet kräva att ensamrätten gäller. Förutsättningarna är inte uppfyllda om varorna har förts ut på marknaden utanför Europeiska gemenskapen.

Det sagda leder mig till den slutsatsen att det även för svenskt vidkommande finns anledning att införa en uttrycklig regel om konsumtion av varumärkesrätten för att anpassa svensk varumärkesrätt till EG-direktivets bestämmelser. Beaktas de aktuella bestämmelserna i ett sammanhang talar övervägande skäl för slutsatsen att det är oförenligt med direktivet att upprätthålla en princip om internationell konsumtion. På grund härav, och eftersom jag anser det mindre lämpligt att införa en lagregel vars innebörd är oklar, finner jag att en regel om regional (EES-vid) konsumtion bör tas in i VmL.

Denna regel kan tas in som ett nytt tredje stycke till 4 § VmL, varvid nuvarande tredje stycket - med vissa anpassningar för vilka redogörs nedan - får bli ett nytt fjärde stycke.

Punkt 2 i artikeln innehåller i sin tur ett undantag från konsumtionsprincipen för de fall då varan förändrats eller har försämrats. I nuvarande 4 § tredje stycket VmL finns bestämmelser som till viss del motsvarar direktivets regler på denna punkt. Bestämmelserna i VmL innebär emellertid att varumärkeshavaren bara kan hindra fortsatt marknadsföring av varorna om förändringen av varorna skett genom aktiva åtgärder av annan än kännetecknets innehavare (jfr SOU 1958:10 s. 246). Som Stockholms tingsrätt har påpekat är punkt 2 i direktivbestämmelsen inte begränsad till förändringar som är en följd av aktiva åtgärder av någon utan omfattar också naturlig förändring eller försämring av varornas beskaffenhet. Enligt min mening är tingsrättens påpekande korrekt och bör följaktligen föranleda en anpassning av 4 § VmL till direktivets lydelse i denna del. Denna anpassning innebär också att det krav som för närvarande gäller för tillämpningen av bestämmelsen på att förändringen av varan skall vara *väsentlig* måste tas bort, eftersom ett sådant krav saknas i direktivbestämmelsen. Som ovan sagts tas de nya bestämmelserna i detta hänseende in som ett nytt fjärde stycke till 4 §.

Mitt förslag: Uttryckliga bestämmelser om att licens att använda varumärket kan ges åt någon samt om innebörden av licensen tas in i varumärkeslagen.

Artikel 8 - Licens

1. Det kan ges licens för ett varumärke för en del eller alla de varor eller tjänster för vilka det är registrerat samt för hela eller del av medlemsstatens territorium. En licens kan vara exklusiv eller icke-exklusiv.
2. Innehavaren av ett varumärke kan åberopa de till varumärket knutna rättigheterna gentemot en licenstagare som överträder en bestämmelse i licensavtalet med avseende på licensens giltighetstid, den av registreringen skyddade formen under vilken varumärket får användas, arten av de varor eller tjänster för vilka licensen är utfärdad, området inom vilket varumärket får användas eller kvaliteten på de av licenstagaren tillverkade varorna eller tillhandahållna tjänsterna.

Förslag till lagtext:

34 § Innehavaren av ett varumärke kan ge någon annan rätt att använda varumärket (licens) för en del eller alla de varor som varumärket är registrerat för samt för hela eller en del av landet. Licensen kan vara exklusiv eller icke-exklusiv.

Innehavaren av ett varumärke kan åberopa de rättigheter som är knutna till varumärket gentemot en licenstagare som överträder en bestämmelse i licensavtalet med avseende på licensens giltighetstid, den form under vilken varumärket får användas, arten av de varor för vilka licensen är utfärdad, det geografiska område inom vilket varumärket får användas eller kvaliteten på de av licenstagaren tillverkade varorna.

Licensen skall på begäran antecknas i varumärkesregistret. Sådan anteckning får dock inte göras, om licenstagarens användning av varumärket uppenbarligen är ägnad att vilseleda allmänheten. Om det visas att licensen har upphört att gälla, skall anteckningen tas bort ur registret.

Om inte annat har avtalats, får licenstagaren inte överlåta sin rätt vidare.

Rätten till varumärke eller kännetecken enligt 2 § andra stycket *får inte* tas i mät. *Om innehavarens egendom avträds till konkurs*, ingår dock rätten i konkursboet.

Promemorians förslag: Överenstämmer med mitt (se promemorian s 114).

Remissinstanserna: Förslaget har godtagits eller lämnats utan erinran. Svea hovrätt har dock påpekat att promemorians förslag till lydelse av 34 § andra stycket kan vara tvetydigt då där talats om "området inom vilket varumärket får användas". Direktivets engelska text - som anger "territory" - anger klart att det är det geografiska området som avses.

Skälen för förslaget: Gällande svensk rätt om upplåtelse av licens är i allt väsentligt i överensstämmelse med direktivets bestämmelser även om detta endast indirekt framgår av 34 § VmL.

Den gällande synen är alltså att licens för ett varumärke kan upplåtas för en del av eller alla de varor eller tjänster för vilka märket är registrerat.

Licens är möjlig att ge med territoriell begränsning och kan vara exklusiv eller icke-exklusiv.

Om licenstagaren använder ett varumärke utöver vad som medges enligt licensen, torde det anses som ett intrång i varumärkesrätten. Särskilt gäller detta om användningen går utöver licensens giltighetstid, den form under vilken varumärket får användas, arten av varor eller tjänster för vilka licensen gäller samt området inom vilket märket får användas. Detta följer av att det endast är dessa delar av varumärkesrätten som upplåtits till licenstagaren medan licensgivaren alltjämt är att anse som ägare till själva varumärkesrätten.

Däremot torde det enligt nuvarande svensk varumärkesrätt inte anses vara ett intrång i varumärkesrätten om licenstagaren inte följer de kvalitetskrav som parterna har kommit överens om när det gäller varor som skall tillverkas av licenstagaren eller tjänster som denne skall tillhandahålla. Åtgärder mot sådana överträdelser torde i stället få grundas på avtalsrättsliga förpliktelser.

Det sagda innebär att rättsläget i Sverige i denna del i huvudsak överensstämmer med direktivet. De svenska rättsreglerna i saken är emellertid inte uttryckta i lag. I klarhetens intresse bör bestämmelsen i VmL om licens kompletteras så att den i sak motsvarar direktivets bestämmelser. Det får bl.a. till följd att åtgärder mot överträdelser av överenskommelser om kvalitet på varor eller tjänster kan grundas på licensbestämmelserna i VmL i stället för eller vid sidan av avtalsrättsliga förpliktelser.

Svea hovrätts påpekande beträffande andra stycket i 34 § har - i förhållande till promemorians förslag - föranlett mig att jämka lagtexten på det sätt hovrätten har föreslagit.

6.2.9 Begränsning till följd av passivitet (Artikel 9)

Mitt förslag: Artikeln föranleder ändringar av reglerna i 8 § varumärkeslagen om preklusion av en äldre varumärkesrätts möjlighet att ingripa mot ett yngre varumärke.

Artikel 9 - Begränsning till följd av passivitet

1. Om innehavaren av ett i artikel 4.2 nämnt äldre varumärke har funnit sig i att ett yngre varumärke, som är registrerat i en medlemsstat, har använts i medlemsstaten under fem år i följd och han har varit medveten om det, har han inte längre rätt att med åberopande av det äldre varumärket begära att det yngre varumärket skall ogiltigförklaras eller motsätta sig att det används med avseende på de varor eller tjänster för vilka det har brukats, förutsatt att ansökan om registrering av det yngre märket inte har gjorts i ond tro.

2. En medlemsstat kan bestämma att punkt 1 skall gälla mutatis mutandis för innehavaren av ett i artikel 4.4 a nämnt äldre varumärke eller annan

äldre rättighet som nämns i artikel 4.4 b eller c.

3. I de fall som nämns i punkterna 1 och 2 har innehavaren av ett yngre registrerat varumärke inte rätt att motsätta sig användningen av den äldre rättigheten, även om den inte längre kan åberopas gentemot det yngre varumärket.

Förslag till lagtext:

8 § *Rätten till ett* registrerat varumärke *kan, med avseende på de varor för vilka det har använts, bestå* vid sidan av *en* äldre rätt till *ett* förväxlingsbart kännetecken, *om* registreringen sökts i god tro *och innehavaren av den äldre rätten under fem år i följd har varit medveten om och funnit sig i användningen här i landet av det registrerade varumärket.*

Promemorians förslag: Överensstämmer med mitt. Förslaget till lagtext har, med beaktande av synpunkter från remissinstanserna, ändrats något i förhållande till promemorians förslag (se promemorian s. 117).

Remissinstanserna: Flera remissinstanser har - i förhållande till promemorians förslag till lagtext - påpekat att det torde vara väsentligt att det anges att det yngre märket får bestå vid sidan av det äldre endast såvitt gäller de varor eller tjänster för vilka det yngre märket har använts. Två remissinstanser har ifrågasatt om en ändring av 8 § VmL är nödvändig. Några remissinstanser har vidare menat att det torde vara tveksamt om direktivets artikel 9 verkligen medger att en rätt till ett yngre inarbetat kännetecken får bestå vid sidan av rätten till ett registrerat varumärke, om innehavaren av det senare märket inte har inskridit inom rimlig tid.

Skälen för förslaget: Artikeln innehåller regler om preklusion av ensamrätten till ett varukännetecken till förmån för ett annat förväxlingsbart varumärke som har registrerats. Reglerna i artikeln innebär ett undantag från huvudregeln om tidsprioriteten som utslagsgivande vid kollision mellan rättigheter.

Reglerna i EG-direktivet täcks till viss del av 8 § VmL. Där anges att en yngre rätt till ett varumärke som förvärvats genom registrering får bestå vid sidan av en äldre rätt till ett förväxlingsbart kännetecken under förutsättning dels att registreringen sökts i god tro, dels att den varit gällande i fem år från registreringsdagen innan talan väcks om rättighetens bestånd, dels att varumärket fått en inte oväsentlig användning. Har preklusion inträtt, får rätten till det registrerade varumärket bestå vid sidan av en äldre rätt till förväxlingsbart varukännetecken. Den äldre rättens innehavare har således inte möjlighet att ingripa mot användningen av det yngre märket. Å andra sidan kan den yngre rättens innehavare inte hindra utövningen av den äldre rätten (jfr SOU 1958:10 s. 262 f. och prop. 1960:167 s. 80 f.).

Direktivets regler avviker emellertid på några punkter från 8 § VmL. För att uppfylla åtagandena i EES-avtalet är det därför, enligt min uppfattning, nödvändigt att jämka innehållet i 8 § VmL så att det stämmer överens med EG-direktivet på denna punkt.

För att preklusionsregeln skall kunna åberopas fordras alltjämt att registreringen skall ha sökts i god tro. Vidare torde det alltjämt skall gälla att registreringen skall ha varit gällande i fem år från registreringsdagen. Det följer nämligen av en uttrycklig föreskrift i artikel 6 bis 2. i Pariskonventionen för industriellt rättsskydd att den som har en äldre varu-

märkesrätt skall ha minst fem år från *registreringsdagen* på sig för att kunna göra sin rätt gällande gentemot en senare registreringshavare (jfr SOU 1958:10 s 77 och 263).

Vad gäller användningen av det registrerade varumärket för att preklusion skall inträda torde krävas att märket under femårsperioden använts kontinuerligt.

De svenska reglerna i 8 § VmL går i ett avseende längre än EG-direktivets regler gör. I de svenska reglerna krävs nämligen inte - som enligt direktivbestämmelsen - att den äldre rättighetens innehavare har varit medveten om det yngre märkets användning. Det räcker med att det yngre märket rent faktiskt använts i inte oväsentlig omfattning och att fem år förflutit från registreringsdagen. Direktivet innebär däremot att det är av avgörande betydelse om den äldre rättighetens innehavare faktiskt har varit medveten om det yngre märkets användning och funnit sig i detta för att preklusion skall inträda.

Av direktivet framgår vidare att det yngre registrerade varumärket får bestå vid sidan av den äldre rätten endast såvitt gäller de varor eller tjänster för vilka det använts. Som flera remissinstanser påpekat är det väsentligt att det framgår av lagtexten.

Slutligen vill jag med anledning av att några remissinstanser menat att det är tveksamt om direktivet medger att en rätt till ett yngre inarbetat kännetecken får bestå vid sidan av rätten till ett äldre registrerat varumärke, om innehavaren av det senare märket inte har inskridit inom rimlig tid framhålla följande.

Enligt 9 § VmL förlorar en innehavare av en äldre rätt möjligheten att ingripa mot en yngre rätt, om han inte gör det inom rimlig tid. Bestämmelsen är uttryck för en passivitetsregel och förutsätter att den yngre rätten förvärvats genom inarbetning. Huruvida den yngre rätten dessutom är registrerad är utan betydelse för regelns tillämpning (jfr SOU 1958:10 s. 78). Jag kan konstatera att det i den nya danska varumärkeslagen finns bestämmelser som motsvarar 9 § VmL och att direktivets artikel 9 inte ansetts utgöra hinder för ett land att ha ytterligare passivitetsregler. Mot denna bakgrund anser jag att 9 § VmL och de principer den ger uttryck för kan och bör behållas i svensk varumärkesrätt.

Mitt förslag: I varumärkeslagen tas in en särskild bestämmelse om användning av varumärke samt bestämmelser som innebär att ett varumärke inte får upphävas om det står i konflikt med ett äldre inte använt varumärke, att användningstvånget skärps från det nuvarande s.k. modifierade användningstvånget till att det skall ha gjorts verkligt bruk av varumärket för de varor eller tjänster för vilka det registrerats, att en karenstid vid begäran om hävning av en registrering införs vid påbörjad eller återupptagen användning av ett varumärke och att s.k. delhävning av en registrering blir möjlig.

Artikel 10 - Bruk av varumärken

1. Om innehavaren av varumärket inte inom fem år efter det att registreringsförfarandet avslutats har gjort verkligt bruk av varumärket i medlemsstaten för de varor eller tjänster för vilka det registrerats, eller om sådant bruk inte skett under fem år i följd, skall varumärket bli föremål för de sanktioner som bestäms i detta direktiv, under förutsättning att det inte finns giltiga skäl till att varumärket inte använts.

2. Även det följande utgör bruk enligt punkt 1:

a) Användning av varumärket i en form som skiljer sig i detaljer vilka inte förändrar märkets särskiljande egenskaper så som det registrerats.

b) Anbringandet i medlemsstaten i fråga av varumärket på varor eller deras emballage endast för exportändamål.

3. Varje användning av ett varumärke med tillstånd av innehavaren eller person som är behörig att använda kollektiv-, garanti- eller kontrollmärke skall anses utgöra bruk av innehavaren.

4. Om ett varumärke registrerats före tidpunkten för ikraftträdandet av detta direktivs tvingande bestämmelser i medlemsstaten i fråga gäller följande:

a) Om en bestämmelse som gäller före tidpunkten i fråga föreskriver sanktioner mot ett varumärke som inte använts under en sammanhängande period skall den i punkt 1 nämnda femårsperioden anses ha börjat löpa vid samma tid som den redan påbörjade perioden under vilken varumärket inte använts.

b) Om ingen bestämmelse om användning trätt i kraft före tidpunkten i fråga, skall de i punkt 1 nämnda femårsperioderna anses börja löpa tidigast från den tidpunkten.

Artikel 11 - Rättsliga eller administrativa sanktioner vid bristande användning av ett varumärke

1. Ett varumärke får inte ogiltigförklaras med åberopande av att det står i konflikt med ett äldre varumärke om det sistnämnda inte uppfyller kraven på användning i artikel 10.1 - 10.3 eller, i förekommande fall, i artikel 10.4.

2. En medlemsstat får bestämma att registrering av ett varumärke inte får vägras med åberopande av att det står i konflikt med ett äldre varumärke, om det sistnämnda inte uppfyller kraven på användning i artikel 10.1 - 10.3 eller, i förekommande fall, i artikel 10.4.

3. Om ett genkäromål om upphävande av registrering görs, får en

medlemsstat bestämma, utan hinder av tillämpningen av artikel 12, att ett varumärke inte med framgång kan åberopas i ett mål om intrång om det efter invändning från en part slås fast att varumärket kan hävas i enlighet med artikel 12.1.

4. Om det äldre varumärket har använts för en del av de varor eller tjänster för vilka det registrerats, skall det vid tillämpning av punkterna 1, 2 och 3 anses vara registrerat endast för den delen av varorna eller tjänsterna.

Artikel 12 - Grunder för upphävande

1. Ett varumärke skall kunna upphävas om det inom en sammanhängande femårsperiod utan giltiga skäl inte har tagits i verkligt bruk i medlemsstaten i fråga för de varor eller tjänster för vilka det registrerats. Emellertid kan ingen kräva att varumärket skall upphävas om varumärket har tagits i verkligt bruk eller dess bruk återupptagits under tiden mellan utgången av femårsperioden och ansökan om upphävande. Om bruket av varumärket påbörjas eller återupptas inom en tremånadersperiod före ansökan om upphävande, och denna tremånadersperiod inleds tidigast vid utgången av den sammanhängande femårsperioden under vilket märket inte använts, skall emellertid användningen lämnas utan avseende om förberedelserna för att inleda eller återuppta den vidtogs först efter det att innehavaren fick kännedom om att en ansökan om upphävande kunde komma att göras.

2. Ett varumärke skall också kunna bli föremål för upphävande om det, efter den dag då det registrerades,

a) som ett resultat av innehavarens verksamhet eller passivitet, har blivit en allmän beteckning i handeln för en vara eller tjänst för vilket det är registrerat,

b) som ett resultat av det bruk innehavaren gjort av varumärket eller den användning till vilken innehavaren gett sitt tillstånd med avseende på varorna eller tjänsterna för vilka det är registrerat, kan komma att vilseleda allmänheten, särskilt vad gäller varornas eller tjänsternas art, kvalitet eller geografiska ursprung.

Artikel 13 - Registreringshinder eller grunder för upphävande eller ogiltighetsförklaring avseende endast en del av varorna eller tjänsterna

I de fall då registreringshinder eller grunder för upphävande eller ogiltighetsförklaring föreligger endast för en del av de varor eller tjänster för vilka varumärket har ansökts eller registrerats, skall vägran att registrera, upphävande eller ogiltigförklaring av varumärket endast avse dessa varor eller tjänster.

Förslag till lagtext:

25 § *Har ett* varumärke registrerats i strid mot denna lag och *föreligger alltjämt* skälet mot registrering, *får registreringen hävas* i den ordning *som föreskrivs* nedan, *om inte* rätt till märket *ändå får* bestå enligt 8 eller 9 §. *Är ett registrerat varumärke förväxlingsbart med någon annans varumärke, får dock registreringen av det förstnämnda varumärket inte hävas på denna grund, om det andra varumärket inte uppfyller kraven på användning enligt 25 a §* .

Registreringen *får också* hävas, om innehavaren *inte* längre är näringsidkare eller om märket

1) är vilseledande,

2) inte längre har någon särskiljningsförmåga,

3) strider mot allmän ordning, eller

4) är ägnat att väcka förargelse.
Att registreringen får hävas även vid utebliven användning av varumärket framgår av 25 a §.

25 a § *Har innehavaren av ett registrerat varumärke inte inom fem år efter det att registreringsförfarandet avslutats gjort verkligt bruk av varumärket här i landet för de varor som det registrerats för eller har sådant bruk inte skett inom en period av fem år i följd får registreringen hävas, om det inte finns giltiga skäl till att varumärket inte använts.*
Med sådant bruk som avses i första stycket likställs
1) att varumärket används i en annan form än den registrerade formen, om avvikelsen avser endast detaljer och inte förändrar märkets egenartade karaktär, och
2) att varumärket här i landet anbringas på varor eller deras emballage endast för exportändamål.
Med att ett varumärke används av rättighetshavaren likställs vid tillämpningen av denna lag att varumärket används av någon annan med rättighetshavarens samtycke.
Registreringen får dock inte hävas, om varumärket har använts under tiden mellan utgången av femårsperioden och ansökan om hävning av registreringen. Användning som påbörjas eller återupptas efter femårsperiodens utgång och inom tre månader före ansökan om hävning skall emellertid lämnas utan avseende, om förberedelserna för att påbörja eller återuppta användningen vidtogs efter det att rättighetshavaren fått kännedom om att en ansökan om hävning kunde komma att göras.

25 b § *Om det finns grund för hävning av en registrering endast för en del av de varor som ett varumärke har registrerats för, skall registreringen hävas bara för dessa varor.*

26 § *Var och en som lider förfång av registreringen får föra talan vid domstol mot märkeshavaren om att registreringen skall hävas.* Talan som grundas på *en bestämmelse* i 13 §, 14 § 1) - 3), 25 § andra stycket, *25 a § eller 25 b § får också* föras av *den* myndighet som regeringen bestämmer *samt* av *en* sammanslutning av berörda näringsidkare.
Angående domstols behörighet i mål om registrerings hävande skall utöver vad *i övrigt* är *föreskrivet* gälla, att Stockholms tingsrätt är behörig, *om* märkeshavaren *inte* har hemvist *i Sverige.*

Promemorians förslag: Överensstämmer med mitt men med det tillägget att det införs en bestämmelse av innebörd att ett varumärke inte får upphävas om det står i konflikt med ett äldre inte använt varumärke (se promemorian s. 120 ff.).

Remissinstanserna: De remissinstanser som berört frågan om användningstvång har framfört synpunkter på den närmare utformningen av de regler som behövs för att uppfylla direktivets bestämmelser i denna del. En remissinstans har påpekat att VmL bör ändras för att anpassa svensk rätt till artikel 11.1. Vad remissinstanserna anfört i olika delfrågor framgår i det följande.

Skälen för förslaget: Den nu gällande bestämmelsen i VmL om användningstvång av ett varumärke finns i 25 § andra stycket. Där sägs bl.a. att registreringen får hävas om märket inte har varit i bruk under de senaste fem åren och innehavaren inte visar skäl för sin underlåtenhet att använda märket. Till följd av den bestämmelsen måste rättighetshavaren använda varumärket för att undgå att registreringen kan komma att hävas.
EG-direktivets bestämmelser om användningstvång finns i artiklarna 10 -

Huvudregeln om bruk av varumärken finns i artikel 10 som stadgar att om innehavaren av ett varumärke inte inom fem år efter det att registreringsförfarandet har avslutats har gjort verkligt bruk av varumärket för de varor eller de tjänster för vilka det registrerats eller om sådant bruk inte skett inom fem år i följd, skall varumärket kunna bli förmål för vissa sanktioner, om det inte finns giltiga skäl för att varumärket inte använts.

Direktivet klargör uttryckligen att med verkligt bruk avses även dels att märket används i en annan form än den registrerade, om avvikelsen avser endast detaljer och inte förändrar märkets särskiljande egenskaper, dels att märket anbringas på varor eller deras emballage endast för exportändamål. Av direktivet framgår också att med varumärkesinnehavarens bruk av varumärket likställs att någon annan med rättighetshavarens samtycke använder märket.

En sanktion som enligt EG-direktivet skall kunna förekomma vid bristande användning är att registreringen hävs (artikel 12). Vidare skall registreringen av ett varumärke inte kunna hävas under åberopande av att det står i konflikt med ett äldre varumärke, om det äldre varumärket inte uppfyller direktivets krav på användning (artikel 11).

De nuvarande reglerna om användningstvång i VmL måste ändras i flera hänseenden för att vara i överensstämmelse med direktivets regler. I det följande kommer jag därför att ta upp förhållandet mellan gällande svensk rätt och direktivets regler och lämna förslag till de ändringar som erfordras.

När det först gäller tidsrymden överensstämmer den *femårsperiod* som anges i artikel 10 med vad som gäller enligt svensk rätt. Som framgår av direktivets ordalydelse i denna del kan femårsperioden inte börja löpa tidigare än registreringsdagen. Därefter kan den börja löpa vid vilken efterföljande tidpunkt som helst. Varje tillfälle av bruk som uppfyller kravet på verklig användning är tillräcklig för att för att leda till att en ny femårsperiod börjar löpa. Ett par remissinstanser - Svenska Patentombudsföreningen (SPOF) och jur. dr Lars Holmqvist - har i anslutning härtill påpekat att den i promemorian föreslagna lydelsen av 25 a § första stycket kan missförstås. Uttrycket "användning inte skett under fem år i följd" kan tolkas så att användning måste ha skett under fem år i följd. Det är därför - enligt dessa remissinstanser - nödvändigt att uttrycket "*under*" inte används eftersom det ger intrycket av att sammanhängande bruk under fem år i följd krävs för att undgå hävning, vilket inte är avsett. Remissinstansernas påpekanden i denna del bör, enligt min mening, föranleda en förändring av den föreslagna lagtexten. Genom att i stället föreskriva att användning inte skett *inom* en period av fem år i följd bör tvetydigheten i denna del kunna undanröjas.

När det sedan gäller arten av det bruk som skall föreligga för att hävning på grund av underlåtet bruk skall vara utesluten ger den nuvarande svenska lagstiftningen inte någon närmare ledning. Den rättspraxis som finns beträffande regeln om användningstvång är inte omfattande men kan dock sägas ge viss ledning i frågan om arten av det bruk som skall föreligga. Sålunda gäller t.ex. att det faller sig naturligt att användningstvånget innebär att märket skall användas för sitt ändamål som varukännetecken och

inte som t.ex. firma eller personnamn (jfr NJA 1983 s. 875). Vidare gäller att bruk av varumärket inte enbart är begränsat till fall av användning i samband med omsättning mot vederlag. Ett tillhandahållande av vara utan vederlag kan visserligen inte ensamt för sig betraktas som bruk. Däremot kan märket anses som brukat om varumärket använts i reklam eller annan förberedande marknadsföringsåtgärd till främjande av en vara som ännu inte kommit ut på marknaden. Förutsättningen för detta är emellertid att varan inom en med hänsyn till förhållandena rimlig tid kommer att finnas tillgänglig för den omsättningskrets inom vilken den skall omsättas (jfr NJA 1987 s. 22).

När det gäller arten av det bruk som skall föreligga uppställer EG-direktivet ett krav på *verkligt bruk* av varumärket. Som *Lagrådet* har påpekat i sitt yttrande i anslutning till 25 a § kan det vara lämpligt att detta får komma till klart uttryck i lagtexten. Det bör kunna slås fast att bruket - för att vara i överensstämmelse med direktivets krav - måste vara allvarligt menat, dvs. ske i samband med en på affärsmässiga överväganden grundad marknadsföring av varan eller tjänsten till allmänheten. Skentransaktioner, s.k. proformaförsäljningar eller rent bortslumpande av märkta varor bör därför inte utgöra bruk i den mening som direktivet ställer upp. Däremot torde det inte vara stridande mot direktivets krav att, i enlighet med den praxis som utbildats, som verkligt bruk godta både användning av märket på själva varan och användning av märket i samband med utbjudande eller försäljning av varan eller tjänsten. Som verkligt bruk bör också kunna godtas att märket används i reklam eller kataloger eller i andra marknadsföringsåtgärder under förutsättning att detta sker i ett tidsmässigt rimligt samband med att varan förs ut på marknaden.

Inom de ramar som nu antytts får frågan om bruk har förekommit eller inte har förekommit överlämnas åt rättstillämpningen. Av direktivets bestämmelser (artikel 10.2 och 3) framgår dock uttryckligen att även vissa andra former av användning av märket - bruk av märket efter oväsentliga ändringar i det, endast för exportändamål och av annan än märkesinnehavaren - också skall utgöra verkligt bruk.

I vissa fall kan en märkesinnehavare vilja använda sitt *varumärke i en form som i detaljer skiljer sig från den i vilken det registrerats*. Som exempel kan nämnas att ett figur- eller ordmärke används i en lätt modifierad form. Direktivets bestämmelse i denna del (artikel 10.2 a) ansluter till artikel 5. C. 2 i Pariskonventionen för industriellt rättsskydd som föreskriver att innehavarens bruk av ett varumärke i en form som endast genom beståndsdelar, vilka inte ändrar märkets egenartade karaktär, skiljer sig från den form i vilken det registrerats inte skall medföra ogiltighet av registreringen. Frågan om bruk av ett modifierat märke är inte uttryckligen behandlad i VmL:s regler om användningstvång. Av rättspraxis (jfr NJA 1991 s. 23) får sägas framgå att svensk rätt är i överensstämmelse med direktivets krav i denna del.

I VmL finns inte någon motsvarighet till EG-direktivets krav att användning av ett varumärke *endast för exportändamål* skall anses som verkligt bruk.

I VmL saknas också bestämmelser om att *bruk av annan än märkesinne-*

havaren skall utgöra bruk av märket. Det torde dock följa av allmänna principer att även sådant bruk av märket som sker av annan med varumärkesinnehavarens samtycke bör godtas som bruk, även om uttrycklig föreskrift om detta i lagen hittills ansetts kunna undvaras.

Att de nu angivna fallen utgör verkligt bruk bör uttryckligen klargöras i VmL. Det kan ske genom att nya bestämmelser om det införs i lagen.

En särskilt viktig fråga är om det skall finnas ett *produktrelaterat användningstvång*, dvs. om registreringen av ett varumärke skall kunna bestå bara för de varor för vilka det verkligen använts, eller om användningen av ett varumärke för en vara skall vara tillräcklig för att registreringen skall kunna vidmakthållas för samtliga varor för vilka märket är registrerat.

Enligt svensk varumärkesrätt gäller att om varumärket är registrerat för flera varuslag så kan registreringen upprätthållas i hela sin vidd även om användning av märket skett endast inom ett av varuslagen (jfr prop. 1960:167 s. 149). Ett varumärke registreras i en eller flera klasser av varor eller tjänster. Varje klass innehåller olika slag av varor eller tjänster. Följaktligen kan, om registreringen av varumärket omfattar flera varuslag i en eller flera klasser av varor eller tjänster men varumärket bara används för ett av varuslagen, registreringen ändå vidmakthållas för alla de slag av varor eller tjänster och i alla de klasser som omfattas av registreringen. Registreringar som omfattar flera klasser eller varor i flera klasser kan därför i stor utsträckning hindra registrering av andra märken. I ett fall då ett registrerat varumärke inte används i hela sin registrerade vidd kommer det således att ligga hindrande i vägen mot användning av nya liknande varumärkesrätter.

Enligt EG-direktivet krävs det för att en registrering skall kunna upprätthållas att det gjorts verkligt bruk av varumärket *för de varor eller tjänster för vilka det registrerats*. Det skall följaktligen inte vara möjligt att, om en registrering av ett varumärke har skett för flera slag av varor eller tjänster i en eller flera klasser, kunna upprätthålla registreringen i hela sin registrerade vidd bara för att märket används för ett visst slag av de varor eller tjänster för vilka det registrerats. I ett sådant fall skall det vara möjligt att kunna få varumärkesregistreringen upphävd för de varor eller tjänster för vilka varumärket inte har använts. Detta framgår uttryckligen av artikel 13 i direktivet. Därmed kommer registreringen att kunna vidmakthållas bara för de varor eller tjänster för vilka märket verkligen har använts. Till följd av de åtaganden som Sverige gör genom EES-avtalet måste svensk rätt nu anpassas till EG-direktivet på denna punkt.

Direktivet ger ingen ledning i frågan om hur snäv avgränsningen av begreppet *varor eller tjänster* skall vara i detta sammanhang. Det är i detta avseende också svårt att ställa upp någon allmän regel. Frågan om den närmare gränsdragningen har inom EG överlämnats åt rättstillämpningen. Detsamma torde få ske inom EES.

Ibland kan sådana omständigheter föreligga att det skulle vara obilligt mot en varumärkeshavare att åberopa dennes underlåtenhet att använda märket som grund för hävning. Det gäller i fall då det finns *giltiga skäl till att varumärket inte använts*. Det torde vara omöjligt att närmare ange alla de

situationer i vilka en innehavare av en varumärkesrätt kan göra gällande giltiga skäl för att varumärket inte använts. Som grundläggande princip torde emellertid gälla att bara situationer som uppstår oberoende av varumärkesrättens innehavare kan grunda sådana giltiga skäl. Märkeshavaren bör alltså inte med framgång kunna hävda att han inte har kunnat använda märket som en följd av bristande resurser. Exempelvis bör inte finansiella svårigheter, svårigheter att få arbetskraft, svårigheter att erhålla råmaterial eller svårigheter vid marknadsföringen kunna grunda giltiga skäl för att varumärket inte använts. Svårigheter av nu angiven art kan ingå som ett normalt led i en verksamhet och större eller mindre svårigheter i detta hänseende bör knappast utgöra tillräckliga skäl för att märket inte använts. Undantag får göras för de fall då svårigheterna har uppkommit oberoende av varumärkeshavarens vilja eller förmåga t. ex. då de uppkommit som en följd av krig eller andra svåra krisförhållanden.

Inom vissa näringsgrenar råder speciella förhållanden som en följd av att det för den vara för vilken varumärket skall användas krävs särskilda godkännanden eller tillstånd av myndighet. Som typexempel kan nämnas registrering av farmaceutisk specialitet, tillstånd för hantering av kemisk produkt eller säkerhetsmärkning av viss produkt. Föreligger en faktisk omöjlighet att att använda varumärket i avvaktan på sådana godkännanden, måste detta anses vara sådana omständigheter över vilka varumärkeshavaren inte råder och de bör följaktligen kunna utgöra giltiga skäl till varför varumärket inte har använts.

Som framgår av den nu gällande lydelsen av 25 § andra stycket och 26 § VmL kan en varumärkesregistrering hävas om märket inte har varit i bruk under "de senaste fem åren". Några uttalanden om den närmare innebörden av detta uttryck finns inte i förarbetena till VmL. Innebörden av lagtextens lydelse i denna del är uppenbarligen att bara en användningsfri femårsperiod omedelbart före det att talan om hävning på grund av underlåten användning väcks är av betydelse.

Den nuvarande ordningen innebär alltså att hänsyn tas bara till den frånvaro av användning som infallit omedelbart innan det görs gällande att varumärkesrätten skall upphöra på denna grund. Följaktligen räcker det för varumärkesrättens bevarande att användningen av märket påbörjas eller återupptas kort innan hävningsförfarandet inleds. Den som vill göra gällande underlåten användning måste därför räkna med att varumärkeshavaren kan återuppta användningen efter det att förhandlingar inletts eller andra åtgärder gjorts före det att talan om hävning väcks. Den nu tillämpade ordningen medför inte ett effektivt användningstvång.

VmL är i detta avseende inte i överensstämmelse med EG-direktivet som föreskriver en *karenstid* av tre månader, under vilken tid en påbörjad eller återupptagen användning av ett varumärke inte undanröjer en annars föreliggande grund för begäran om hävning med hänvisning till frånvaro av användning (artikel 12.1). Som ytterligare förutsättningar för att en påbörjad eller återupptagen användning skall lämnas utan avseende ställer direktivet upp ett krav på att tremånadersperioden inleds tidigast vid utgången av den sammanhängande femårsperiod under vilken märket inte har använts och att den påbörjade eller återupptagna användningen eller

förberedelserna för detta har skett först efter det att varumärkeshavaren har fått kännedom om att en begäran om hävning kunde komma att ske. Påbörjad eller återupptagen användning i "ond tro" innebär alltså inte att varumärkeshavaren har åstadkommit en sådan användning som undanröjer hävningsgrunden.

Även vad gäller den nu berörda frågan om karenstid måste svensk rätt anpassas till EG-direktivet. Den i promemorian föreslagna lydelsen av 25 a § fjärde stycket VmL, vilken avser att uttrycka direktivets bestämmelser i denna del, har emellertid kritiserats av remissinstanserna som varande svårförståelig. Flera av dessa har föreslagit att andra meningen i fjärde stycket formuleras på ett annat sätt. I enlighet med detta föreslår jag att bestämmelsen får en förenklad utformning som inte kan anses stå i strid med artikel 12.1 i EG-direktivet.

Några remissinstanser - Stockholms tingsrätt, Sveriges Industriförbund och Grossistförbundet Svensk Handel - har framfört att artikel 11.1 och 11.4 i direktivet innehåller obligatoriska bestämmelser som saknar motsvarighet i svensk varumärkesrätt. Artikel 11.1 innehåller bestämmelser om att ett varumärke inte får ogiltigförklaras med åberopande av att det står i konflikt med ett äldre varumärke om det det sistnämnda varumärket inte uppfyller direktivets krav på användning. Enligt Stockholms tingsrätt utgör 14 § första stycket 6) VmL hinder mot registrering - och därmed även grund för upphävande - av ett varumärke om det finns ett äldre förväxlingsbart varumärke och detta oavsett om det äldre varumärket används eller inte. För att i enlighet med direktivets regler säkerställa att ett registrerat varumärke inte kan upphävas i en situation där det finns ett äldre förväxlingsbart varumärke som inte uppfyller kraven på användning bör, enligt min mening, en särskild bestämmelse härom tas in i VmL. Denna bestämmelse kan lämpligen tas in som en sista mening i 25 § första stycket VmL.

Av vad som nu har anförts framgår att det behövs ganska betydande ändringar i VmL för att anpassa svensk rätt till artiklarna 10 - 13 i EG-direktivet. De erforderliga ändringarna kan ske genom att det görs ändringar 25 och 26 §§ VmL samt genom att två nya paragrafer, 25 a § och 25 b §, förs in i lagen.

6.2.11 Beslut i efterhand om ogiltighetsförklaring eller upphävande av ett varumärke (Artikel 14)

Min bedömning: Artikeln föranleder ingen lagändring.

Artikel 14 - Beslut i efterhand om ogiltighetsförklaring eller upphävande av ett varumärke

Om anciennitet för ett äldre varumärke som inte har vidmakthållits eller som inte förnyats åberopas för ett EG-varumärke, kan det i efterhand beslutas om ogiltighetsförklaring eller upphävande av det äldre varumärket.

Promemorians bedömning: Överenstämmer med min (se promemorian s. 130).

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har berört artikeln.

Skälen för bedömningen: Enligt EES-avtalet föreligger ingen skyldighet att införliva artikel 14. Den artikeln syftar enbart på visst hänsynstagande till EG-varumärket.

6.2.12 Särskilda bestämmelser för kollektivmärken, garantimärken och kontrollmärken (Artikel 15)

Min bedömning: Några bestämmelser som möjliggör att tecken eller upplysningar som anger en varas eller tjänsts geografiska ursprung skall kunna utgöra kollektivmärken förs inte nu in i svensk varumärkesrätt.

Artikel 15 - Särskilda bestämmelser för kollektivmärken, garantimärken och kontrollmärken

1. Utan hinder av artikel 4 kan medlemsstater, vilkas bestämmelser tillåter registrering av kollektivmärken, garanti- eller kontrollmärken, bestämma att sådana märken inte skall registreras, eller att de skall upphävas eller ogiltigförklaras, med stöd av ytterligare grunder än de som nämns i artiklarna 3 och 12 i de fall dessa märkens funktion kräver det.

2. Oberoende av artikel 3.1 c kan en medlemsstat bestämma att tecken eller upplysningar, som i handeln kan ange varornas eller tjänsternas geografiska ursprung, får utgöra kollektiv-, garanti- eller kontrollmärken. Ett sådant märke ger inte innehavaren rätt att förbjuda tredje man att i näringsverksamhet använda sådana tecken eller upplysningar, förutsatt att han brukar dem i överensstämmelse med god affärssed. I synnerhet får ett sådant märke inte åberopas gentemot en tredje man som har rätt att använda ett geografiskt namn.

Promemorians förslag: Innebar att det i kollektivmärkeslagen skulle tas in bestämmelser som möjliggör att tecken eller upplysningar som anger en varas eller tjänsts geografiska ursprung skall kunna utgöra kollektivmärke (se promemorian s. 131 f.).

Remissinstanserna: Endast ett fåtal remissinstanser har berört artikeln. Patent- och registreringsverket har anfört att en registrering av ett kollektivmärke som anger geografiskt ursprung ger en så begränsad ensamrätt att nyttan av en registrering av detta slag kan sättas i fråga. Sveriges Industriförbund och Grossistförbundet Svensk Handel har påtalat att frågan om skydd för geografiska ursprungsbeteckningar bör bli föremål för en mer övergripande utredning och det därför saknas skäl att nu ge skydd för sådana beteckningar som varumärken.

Skälen för bedömningen: Direktivet ger möjlighet att tillåta registrering av kollektivmärken som i handeln kan ange en varas eller tjänsts geografiska ursprung. Omfattningen av det rättsskydd som följer med ett sådant märke är förenat med vissa förbehåll.

I promemorian antogs att det kunde vara av intresse för livsmedelsindustrin och vid försäljning av förädlade lantbruksprodukter att kunna skydda sådana varors geografiska ursprungsangivelser. Ingen remissinstans

har emellertid framhållit något behov av en sådan regel. Vissa berörda remissinstanser har i stället avrått från att i nuläget införa en regel av innebörd att tillåta registrering av kollektivmärken som anger geografiskt ursprung. Jag förordar därför att promemorians förslag i denna del inte genomförs.

6.3 Vissa andra ändringsförslag i VmL

6.3.1 Registreringsansökans innehåll

Mitt förslag: Sökanden skall inte längre behöva lämna uppgift om den rörelse för vilken varumärket är avsett.

Förslag till lagtext:
17 § Den som vill låta registrera *ett* varumärke skall *ge in en* skriftlig ansökan *om detta* till registreringsmyndigheten. Ansökningen skall innehålla uppgift om sökandens namn eller firma och de slag eller klasser av varor för vilka märket är avsett; *dessutom* skall märket tydligt *anges*.

Promemorians förslag: Överenstämmer med mitt i vad avser att uppgift inte längre skall behöva lämnas om den rörelse för vilken varumärket är avsett, men innebar dessutom att sökanden skulle precisera de varor eller tjänster för vilka märket önskas registrerat (se promemorian s. 132 f.).

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser som yttrat sig har tillstyrkt den förenkling av handläggningen som det innebär att sökanden inte längre skall behöva lämna uppgift om sin rörelse och med ett undantag - Patent- och registreringsverket - godtagit förslaget om att ansökan skall innehålla en förteckning över de slag av varor för vilka märket är avsett.

Skälen för förslaget: Det har från registreringsmyndighetens - Patent- och registreringsverkets - sida framförts att det vore en administrativ förenkling om kravet på att sökanden skall ange den rörelse för vilket märket är avsett att användas kan utgå. Uppgiften behövs inte. Förslaget har tillstyrkts av remissinstanserna. Med hänsyn härtill föreslås att registreringsmyndighetens förslag genomförs.

Enligt gällande ansökningsförfarande skall en registreringsansökan vidare innehålla uppgift om de *varuslag* eller *varuklasser* för vilka märket är avsett. Det anses att varuuppgiften kan, om sökanden så önskar, lämnas enbart genom genom en hänvisning till de varor som ingår i en viss varuklass eller vissa varuklasser (jfr SOU 1958:10 s. 295 och prop. 1960:167 s. 122).

Närmast som en konsekvens av det skärpta användningstvång som införs i enlighet med EG-direktivets regler borde det - enligt promemorians förslag - framöver ankomma på sökanden att noga ange de varor eller tjänster eller slag av varor eller tjänster för vilka märket önskas registrerat.

Det skulle alltså inte vara tillräckligt att enbart hänvisa till de varor som ingår i en viss varuklass eller vissa varuklasser.

Patent- och registreringsverket har i och för sig välkomnat principen om att ansökan bör innehålla en förteckning över de varor eller tjänster för vilka märket är avsett. Verket har emellertid påtalat att en förändring av detta slag i ansökningsförfarandet inte får medföra att varu- och tjänsteförteckningarna blir ohanterligt långa. Det kan därför erfordras att avgifterna för varumärkesansökningar utformas på ett sätt så att avgifterna sätts i relation till antalet sökta varor eller tjänster. Denna fråga kräver dock noggranna överväganden och bör lösas i nordiskt samarbete. Verket har därför föreslagit att frågan om ansökan skall innehålla en förteckning över de slag av varor eller tjänster för vilka märket är avsett bör tas upp till behandling i en fortsatt översyn av varumärkeslagstiftningen.

Patent- och registreringsverkets inställning gör att jag förordar att man avvaktar med att ta ställning till promemorians förslag om att ansökan skall innehålla en förteckning över de slag av varor eller tjänster för vilka märket är avsett. Frågan om en ordning där sökanden noga skall ange de varor eller tjänster för vilka varumärket önskas registrerat får i stället tas upp till bedömning i ett senare sammanhang.

6.3.2 Ansökan om förnyelse

Mitt förslag: En begäran om förnyelse av en varumärkesregistrering skall kunna göras på så sätt att förnyelseavgiften betalas in till registreringsmyndigheten utan att den behöver åtföljas av en särskild ansökan.

Förslag till lagtext:

23 § *En ansökan* om förnyelse görs skriftligen hos registreringsmyndigheten tidigast ett år före och senast sex månader efter registreringsperiodens utgång.

Avser ansökan enbart förnyelse av registreringen, skall inbetalning av förnyelseavgiften till registreringsmyndigheten anses utgöra en ansökan om förnyelse.

På handläggningen av *en ansökan* om förnyelse skall vad *som föreskrivs* i 19 § *ha* motsvarande tillämpning.

Promemorians förslag: Överensstämmer i sak med mitt förslag (se promemorian s. 134 f.).

Remissinstanserna: Förslaget har tillstyrkts av Patent- och registreringsverket, Sveriges Industriförbund och Grossistförbundet Svensk Handel. Svenska Patentombudsföreningen (SPOF) har framfört ett flertal invändningar mot förslaget och menat att det inte kan införas utan en ingående utredning.

Skälen för förslaget: Enligt 23 § VmL skall en ansökan om förnyelse av en varumärkesregistrering göras skriftligen antingen inom viss tid före eller viss tid efter registreringsperiodens utgång. För handläggning av en ansökan om förnyelse skall vad i 19 § VmL sägs äga motsvarande tillämpning, dvs. i ett ärende om förnyelse kan föreläggande utfärdas och ansökan kan avskrivas eller avslås.

23 § VmL kompletteras av 12 § varumärkesförordningen som anger vad en ansökan om förnyelse skall innehålla. Bl. a. finns där bestämmelser om att ändrade adressuppgifter för ombud skall anges och att sökanden kan begränsa sin skyddsrätt, samt att han i sådant fall skall ange den eller de klasser av varor eller tjänster som registreringen enligt sökandens uppfattning därefter kommer att omfatta.

Patent- och registreringsverket har påpekat att en ansökan om *enbart* förnyelse av en registrering som görs utan att några särskilda uppgifter lämnas i anslutning till förnyelsen kan ersättas med en inbetalning av den korrekta förnyelseavgiften. En ändring i denna riktning skulle, enligt registreringsmyndigheten, medföra en inte obetydlig resursbesparing.

Förslaget om att en förnyelseansökan kan förenklas är rimligen till nytta såväl för registreringsmyndigheten som för innehavaren av en varumärkesregistrering. Jag delar därför registreringsmyndighetens bedömning att en förenkling av förfarandet vid ansökan om förnyelse bör genomföras. Jag kan - med anledning av vad SPOF anfört i anslutning till promemorians förslag i denna del - tillägga att om förfarandet innehåller andra moment än som enbart syftar på förnyelse av själva registreringen måste en särskild ansökan göras i enlighet med bestämmelserna i 23 § VmL och 12 § varumärkesförordningen. För att detta skall komma till klarare uttryck föreslår jag vissa ändringar i lagtexten i förhållande till den lydelse som den hade i promemorians förslag.

Mitt förslag: Samtliga nu föreslagna lagändringar i varumärkeslagen utom konsumtionsbestämmelsen bör träda i kraft den 1 januari 1993. Den nya lagen skall tillämpas även på varumärken som har registrerats före den nya lagens ikraftträdande. Har ansökan om registrering av ett varumärke gjorts och har ansökan kungjorts enligt 20 § VmL före ikraftträdandet av den nya lagen, skall ansökan behandlas och avgöras enligt lagen i dess äldre lydelse.

Förslag till lagtext:

1. Denna lag träder i kraft, ifråga om 4 § tredje stycket den dag regeringen bestämmer och i övrigt den 1 januari 1993.
2. Denna lag tillämpas även på varumärken som registrerats före denna lags ikraftträdande.
3. Ansökan om registrering av varumärke som har kungjorts enligt 20 § varumärkeslagen före ikraftträdandet av denna lag skall behandlas och avgöras enligt lagen i dess äldre lydelse.

Promemorians förslag: Innebar att lagändringarna skulle träda i kraft den 1 januari 1993 (se promemorian s 135 f.).

Remissinstanserna: Svea hovrätt har framfört allvarliga invändningar mot att det skärpta användningstvånget kommer att gälla med retroaktiv verkan. Enligt Sveriges Industriförbund och Grossistförbundet Svensk Handel saknas det skäl att genomföra de föreslagna ändringarna tidigare än vad som erfordras till följd av EES-avtalets ikraftträdande. I övrigt har remissinstanserna inte yttrat sig över de föreslagna ikraftträdande och övergångsbestämmelserna.

Skälen för förslaget: De viktigaste av de föreslagna ändringarna i VmL föranleds av Sveriges åtaganden i EES-avtalet. Eftersom EES-avtalet förutsätts träda i kraft den 1 januari 1993 kan det förutsättas att ändringarna i VmL måste träda i kraft samma dag. För det fall att EES-avtalet inte träder i kraft den 1 januari 1993 bör det märkas att anpassningen till EG-direktivet om varumärken innebär en harmonisering av varumärkesrätten i ett europeiskt perspektiv och innebär bl.a. utökade möjligheter att få kännetecken registrerade som varumärken och ger ett bättre skydd för kända varukännetecken utöver varuslagsgränserna. Vidare får det anses vara ett angeläget intresse att de nu gällande reglerna om användningstvång skärps i enlighet med direktivets bestämmelser. Detta gör att jag - med ett undantag - förordar att lagändringarna träder i kraft den 1 januari 1993. Vid samma tidpunkt bör även de föreslagna ändringar i VmL som inte föranleds av EES-avtalet träda i kraft. Däremot bör bestämmelsen om

regional konsumtion inte träda i kraft om inte EES-avtalet träder i kraft. Regeringen bör därför ges möjlighet att förordna om när den ändringen skall träda i kraft.

Inom immaterialrätten är det en erkänd grundsats att ny lagstiftning bör bli tillämplig även på rättigheter som har uppkommit och förhållanden som har inträtt före den nya lagstiftningens ikraftträdande. Detta bör gälla även för de lagändringar som nu föreslås bli genomförda. Det bör gälla också för talan om hävande enligt 25 a § VmL av registrering som meddelats före den nya lagens ikraftträdande, även om anspråket grundas på att märket inte varit i bruk i enlighet med de nu föreslagna nya bestämmelserna om användningstvång. Att denna hävningsgrund skall kunna tillämpas fullt ut även på äldre registreringar får - som jag redan varit inne på - anses vara ett angeläget intresse. Remissinstanserna har i allmänhet inte invänt mot detta. Om EES-avtalet träder i kraft gäller vidare, enligt artikel 10.4 i direktivet, att om ett varumärke registrerats före tidpunkten för införandet av direktivets regler om användningstvång och om det före denna tidpunkt i landet i fråga finns en bestämmelse som föreskriver sanktioner mot ett varumärke som inte använts under en sammanhängande period, skall den femårsperiod som nämns i artikel 10.1 och som kan konstituera bristande bruk anses ha börjat löpa vid samma tid som den redan påbörjade perioden under vilket märket inte använts. För svenskt vidkommande betyder detta att EES-avtalet inte medger annat än att ge bestämmelserna om hävning vid underlåten användning skall ha retroaktiv verkan.

I princip bör de nya reglerna tillämpas på ansökningar som är anhängiga när lagändringarna träder i kraft. Har ansökningsförfarandet kommit så långt att ansökan kungjorts, bör den dock avgöras enligt äldre regler.

7 Skyddet för datorprogram

7.1 Nuvarande förhållanden

Datorprogram har länge ansetts åtnjuta skydd enligt de upphovsrättsliga reglerna. Ett uttryckligt skydd för datorprogram infördes i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (upphovsrättslagen) med ikraftträdande den 1 juli 1989 (se prop. 1988/89:85, SFS 1989:396). Lagregleringen byggde på ett förslag av upphovsrättsutredningen i betänkandet Upphovsrätt och datorteknik (SOU 1985:51). Den har tillkommit i nordiskt samarbete och i stort sett likalydande regler finns i de andra nordiska länderna. I Sverige gäller således numera enligt 1 § första stycket upphovsrättslagen att den som har skapat ett litterärt verk har upphovsrätt till verket om det utgör bl.a. datorprogram.

Innebörden av det sagda är att datorprogram i princip åtnjuter samma upphovsrättsliga skyddsomfång som andra litterära verk. Datorprogram skyddas således t.ex. inte bara mot direkt kopiering utan också mot framställning av exemplar av programmet i bearbetat skick utan rättighetsinnehavarens tillstånd.

Upphovsrätten kännetecknas av två grundläggande principer som dock inte är uttryckligen lagfästa. För det första skall ett verk för att komma i åtnjutande av skydd enligt upphovsrättslagen besitta s.k. verkshöjd. Den närmare innebörden av detta villkor får avgöras från fall till fall. Allmänt gäller emellertid att ett verk måste vara resultatet av ett individuellt skapande och skall präglas av ett visst mått av originalitet (jfr ordet "skapa" i 1 §). För det andra gäller att de idéer som ligger bakom ett verk inte kan få något upphovsrättsligt skydd. Dessa principer gäller även datorprogram och medför att ett helt banalt program som inte uppvisar något nyskapande inte kan få skydd. Vidare åtnjuter inte de formler eller algoritmer som ett datorprogam bygger på upphovsrättsligt skydd. Det är endast den utformning som upphovsmannen till programmet givit sin programidé som skyddas.

7.2 EG:s direktiv om skydd för datorprogram

EG:s råd antog den 14 maj 1991 ett direktiv angående harmonisering av det rättsliga skyddet för datorprogram. Syftet med direktivet är att eliminera de skillnader i programskyddet som finns mellan medlemsländerna och att förbättra skyddet mot piratkopiering. I det följande behandlas frågan om en anpassning av det svenska regelsystemet om skydd för datorprogram till de regler som finns i direktivet. Genom det blivande EES-avtalet har nämligen Sverige åtagit sig att göra en sådan anpassning. Direktivet i dess engelska lydelse finns i *bilaga 11*. En svensk översättning av direktivet fogas parallellt vid den engelska texten.

Direktivet är ett resultat av att EG:s råd funnit att olikheter i rättsskyddet för datorprogram i medlemsländerna har direkt och negativ effekt på den gemensamma marknaden samt att dessa olikheter mycket väl kan bli större

allteftersom medlemsländerna inför ny lagstiftning på detta område.

Direktivet syftar inte till att genomföra ett fullständigt närmande till varandra av medlemsstaternas bestämmelser om datorprogram. Det har i stället ansetts vara tillräckligt att begränsa harmoniseringen till de nationella bestämmelser som mer direkt kan motverka den fria rörligheten av varor eller tjänster och därför kan hindra en väl fungerande inre marknad.

Direktivet innehåller inte någon fullständig reglering av de frågor som kan bli aktuella när det gäller skydd för datorprogram. Endast vissa med avseende på direktivets syfte mera betydelsefulla frågor regleras. Till att börja med slår direktivet fast att medlemsländerna skall tillhandahålla upphovsrättsligt skydd för datorprogram som litterära verk. Vidare anges vem och vad som skall åtnjuta upphovsrättsligt skydd samt de ensamrätter som skyddade personer kan förlita sig på för att kunna godkänna eller förbjuda vissa handlingar. Slutligen anges skyddstidens längd. Andra frågor om skydd för datorprogram har överlåtits åt den nationella lagstiftningen att reglera.

I den följande framställningen redogörs för direktivets olika artiklar och de överväganden och förslag avseende ändringar i upphovsrättslagen som innehållet i dessa artiklar föranleder.

7.3 Ändringar till följd av EG:s direktiv om skydd för datorprogram

EG:s direktiv föranleder i huvudsak följande ändringar i upphovsrättslagen.

- Skyddet av datorprogram skall omfatta även *förberedande designmaterial* för datorprogram.
- Alla rättigheter till datorprogram som utvecklas av en *arbetstagare* som ett led i hans arbetsuppgifter eller efter instruktioner av arbetsgivaren skall övergå till arbetsgivaren såvida inte annat avtalats.
- *Konsumtionspunkten* för spridningsrätten till ett exemplar av ett datorprogram skall vara den första överlåtelsen av exemplaret och konsumtionen blir regional (EES-vid).
- Det skall inte längre vara tillåtet att kopiera datorprogram för *enskilt bruk*.
- Om inte annat är avtalat, skall det vara tillåtet att utan rättsinnehavarens tillstånd *rätta fel* i programmet.
- Rätten att framställa *säkerhetskopia* utan rättsinnehavarens tillstånd skall vara tvingande till förmån för den som har rätt att använda ett datorprogram. Denne skall också ha en tvingande rätt att utan rättsinnehavarens tillstånd inom ramen för tillåten användning *observera och prova* datorprogrammets funktion i syfte att utröna bakomliggande idéer och principer.
- Den som har rätt att använda ett datorprogram skall ha en tvingande rätt att översätta och analysera (*dekompilera*) ett programs kod i den omfattning som behövs för att åstadkomma att programmet skall kunna samverka med andra program.
- Den som säljer, hyr ut eller i annat förvärvssyfte innehar hjälpmedel vars enda syfte är att underlätta olovligt borttagande eller kringgående av

anordning (*kopieringsspärr*) som anbringats för att skydda ett datorprogram mot olovlig exemplarframställning skall dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

- Den som kopierar datorprogram för *enskilt bruk* utan tillstånd av upphovsmannen eller hans rättsinnehavare skall inte dömas till straff.

7.3.1 Förberedande designmaterial för datorprogram

Mitt förslag: Skyddet av datorprogram skall omfatta även förberedande designmaterial för programmet.

Artikel 1 - Skyddsobjekt.

1. I enlighet med bestämmelserna i detta direktiv skall medlemsstaterna ge datorprogram upphovsrättsligt skydd som litterära verk enligt Bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk. I detta direktiv omfattar termen datorprogram dessas förberedande designmaterial.
2. Skydd enligt detta direktiv skall gälla ett datorprograms alla uttrycksformer. Idéer och principer som ligger bakom de olika detaljerna i ett datorprogram, även de som ligger bakom dess gränssnitt, är inte upphovsrättsligt skyddade enligt detta direktiv.
3. Ett datorprogram skall skyddas om det är originellt i den meningen att det är upphovsmannens egen intellektuella skapelse. Inga andra bedömningsgrunder skall tillämpas *vid fastställandet av om* det skall komma i åtnjutande av skydd.

Förslag till lagtext:

1 § Den som skapat ett litterärt eller konstnärligt verk har upphovsrätt till verket, vare sig det utgör skönlitterär eller beskrivande framställning i skrift eller tal, datorprogram, musikaliskt eller sceniskt verk, filmverk eller alster av bildkonst, byggnadskonst eller brukskonst eller det har kommit till uttryck på annat sätt.

Till *litterära* verk *hänförs kartor, samt även andra* i teckning eller grafik eller i plastisk form *utförda* verk av beskrivande art.

Vad som i denna lag sägs om datorprogram skall i tillämpliga delar gälla även förberedande designmaterial för datorprogram.

Promemorians förslag: Överensstämmer med mitt (se promemorian s. 141).

Remissinstanserna: En remissinstans har ansett att 1 § upphovsrättslagen även skall reglera kravet på verkshöjd på samma sätt som i artikel 1.3. Flera remissinstanser har haft synpunkter på motiveringen såvitt avser frågan om krav på verkshöjd för datorprogram. Slutligen har ett fåtal remissinstanser efterlyst en analys av eventuella konflikter mellan upphovsrättsligt skydd och kretsmönsterskydd när datorprogram är inkorporerade i chips. Vad de närmare anfört framgår i det följande.

Skälen för mitt förslag: Direktivets första artikel innehåller tre grundläggande principer. För det första skall datorprogram och förberedande

designmaterial för datorprogram ges samma skydd som litterära verk enligt Bernkonventionen. För det andra är det datorprogrammets uttrycksform och inte de bakomliggande idéerna som skall skyddas. För det tredje skall datorprogram uppfylla kravet på originalitet för att åtnjuta skydd.

Direktivet innehåller inte någon uttrycklig definition av *begreppet datorprogram*. Det som anges är att begreppet datorprogram även inkluderar förberedande designmaterial för datorprogram och att skydd skall ges till ett datorprograms alla uttrycksformer.

Innebörden av termen datorprogram diskuterades vid tillkomsten av den nuvarande regleringen om skydd för datorprogram i upphovsrättslagen (se prop. 1988/89:85 s. 7 ff.). Det går knappast att ge någon heltäckande definition av vad som skall anses som datorprogram i immaterialrättslig mening. Vanligen avses dock den serie instruktioner som erfordras för att en dator skall kunna arbeta. Datorprogram kan förekomma i olika former. Vanligtvis brukar man skilja mellan "källkod" och "objektkod", där källkod utgör programmet i skriven, för ögat uppfattbar form och objektkod utgör den maskinläsbara formen av programmet. I denna senare form kan programmet finnas på ett materiellt underlag av typ diskett, magnetband, chips eller liknande eller också direkt inmatat i en dators minne.

Vad som menas med *förberedande designmaterial för datorprogram* kan inte heller definieras på något uttömmande sätt även om det går att beskriva i allmänna ordalag. Enligt direktivets ingress är förberedande designarbete sådant arbete "som leder till utvecklingen av datorprogram, under förutsättning att det förberedande arbetet är av sådan art att det kan resultera i ett datorprogram i ett senare skede". Förberedande designmaterial för datorprogram kan i princip ta sig vilka uttryck som helst, t.ex. grafiska ritningar, matematiska formler och beräkningar, ritningar i allmänhet och tekniska beskrivningar av hur t.ex. en maskin fungerar. Vad som omfattas beror helt på ifrågavarande programs utformning, omfattning och uppgift. Sådant material åtnjuter redan idag skydd enligt upphovsrättslagen under förutsättning av att det uppfyller kravet på verkshöjd.

I samband med datorprogram förekommer det även sådant material som brukar kallas "supporting material" och som behövs för förståelsen av programmet men som inte kan anses vara en uttrycksform för programmet. Till detta material hör programbeskrivningar och handledningar. Dessa förekommer oftast i skriven form och omfattas normalt redan av det upphovsrättsliga skyddet utan att några speciella problem är förenade med detta. Material av det slaget inbegrips inte i begreppet datorprogram.

Skillnaden mellan förberedande designmaterial för datorprogram och dess "supporting material" är emellertid väsentlig. Material som utgör förberedande designmaterial för datorprogram skall enligt direktivet åtnjuta samma upphovsrättsliga skydd som om det vore ett självständigt datorprogram. Detta har betydelse för t.ex. förberedande designmaterial för datorprogram framtagna av arbetstagare under sådana förhållanden som anges i direktivets artikel 2.3 (se avsnitt 7.3.2).

I konsekvens med vad jag tidigare sagt anser jag att det i upphovsrättslagen bör anges att förberedande designmaterial för datorprogram innefattas

i begreppet datorprogram.

Då upphovsrättslagen, som tidigare framhållits, inkluderar datorprogram bland de litterära och därigenom skyddade verken föranleder artikel 1.1 i direktivet inga övriga lagändringar.

I artikel 1.2 och 3 tas upp två grundläggande upphovsrättsliga frågor, nämligen i artikel 1.2 frågan om vad som skall skyddas och i artikel 1.3 frågan om kravet på originalitet.

Skydd skall enligt artikel 1.2 ges oberoende av den form i vilken datorprogrammet uttrycks. Däremot skall *bakomliggande idéer och principer* inte skyddas. Det bör noteras att direktivet inte utesluter skydd för logik, algoritmer och programmeringsspråk. Sådant skydd kan dock bara omfatta utformningen av dessa företeelser. Enligt min mening överensstämmer direktivets bestämmelser i denna del med allmänna upphovsrättsliga principer som redan är gällande i svensk rätt.

Enligt artikel 1.3 skall ett datorprogram skyddas om det är *originellt* på så sätt att det är upphovsmannens egen intellektuella skapelse. I ingressen till direktivet anges vidare att "de bedömningsgrunder som skall tillämpas för att fastställa om ett datorprogram är ett originalverk eller inte, bör inte omfatta provningar avseende programmets kvalitativa eller estetiska egenskaper." Syftet med artikel 1.3 är att harmoniera de för närvarande olika kraven på verkshöjd i EG:s medlemsländer.

Det är emellertid enligt en grundläggande upphovsrättslig princip gällande rätt i Sverige att en litterär eller konstnärlig produkt måste besitta verkshöjd för att komma i åtnjutande av upphovsrättsligt skydd. Detta innebär att det krävs ett visst mått av självständighet och originalitet hos produkten. Kravet på och innebörden av begreppet verkshöjd är dock inte uttryckligen lagreglerat.

När det gäller frågan om vad som bör krävas för att ett datorprogram skall anses uppnå verkshöjd uttalades vid tillkomsten av den nuvarande regleringen av skyddet för datorprogram bl.a. följande:

"Den frågan går det inte att i lagtext eller allmänna motivuttalanden lämna något exakt svar på. Av allmänna bedömningskriterier följer emellertid att enkla, okomplicerade program normalt sett inte kan nå verkshöjd. Kravet på verkshöjd på detta område bör alltså i princip ställas förhållandevis högt. I likhet med vad som gäller för andra verkstyper bör verkshöjdskravet innebära att det endast undantagsvis kan inträffa att två personer oberoende av varandra skapar identiska program. Verkshöjd bör däremot inte anses föreligga när situationen är sådan att endast en eller ett fåtal tänkbara lösningar kan användas för att nå avsett resultat med ett program. I sådana fall är resultatet givet av de yttre faktorerna, och något utrymme finns knappast för den originalitet som krävs för att ett upphovsrättsligt verk skall anses föreligga" (se prop. 1988/89:85 s. 27-28).

Flera remissinstanser har anfört att det enda krav på verkshöjd som får ställas enligt direktivet är att upphovsmannen inte har kopierat programmet från någon annan. Svensk rätt överensstämmer därför inte med direktivet i detta avseende. Några remissinstanser menar att uttalanden i promemorian tillsammans med uttalanden i prop. 1988/89:85 kan leda till den felaktiga slutsatsen att det ställs särskilda krav på verkshöjd för datorprogram jämfört

med vad som gäller för andra typer av litterära verk.

Det kan inte uteslutas att det ovan redovisade uttalandet i det tidigare lagstiftningsärendet kan ge intryck av att det ställs särskilda krav på verkshöjd såvitt avser datorprogram jämfört med vad som gäller för andra verk. Enligt min mening skall dock samma krav i detta avseende ställas på datorprogram som på andra i 1 § upphovsrättslagen angivna verk för att datorprogram skall kunna komma i åtnjutande av upphovsrättsligt skydd. Enligt min bedömning överensstämmer således direktivet med svensk rätt även på denna punkt.

7.3.2 Datorprogram utvecklade i anställningsförhållande

Mitt förslag: Alla rättigheter till datorprogram som utvecklas av arbetstagare som ett led i hans arbetsuppgifter eller efter instruktioner av arbetsgivare skall övergå till arbetsgivaren såvida inte annat avtalats.

Artikel 2 - Upphovsmannaskap till datorprogram

1. Upphovsmannen till ett datorprogram skall vara den fysiska person eller grupp av fysiska personer som har skapat programmet eller, när en medlemsstats lagstiftning medger det, den juridiska person som av den berörda lagstiftningen anses vara rättsinnehavare. När en medlemsstats lagstiftning erkänner gemensamma verk, skall den person som av medlemsstatens lagstiftning bedöms ha skapat verket anses vara dess upphovsman.
2. Om ett datorprogram har skapats gemensamt av en grupp fysiska personer skall dessa personer äga ensamrätten gemensamt.
3. Om ett datorprogram har skapats av en arbetstagare som ett led i dennes arbetsuppgifter eller efter arbetsgivarens anvisningar, skall arbetsgivaren ensam vara berättigad att utöva alla ekonomiska rättigheter till det program som skapats på detta sätt, om inte annat har föreskrivits genom avtal.

Artikel 3 - Den skyddade personkretsen

Skydd skall ges alla fysiska och juridiska personer som enligt nationell upphovsrätt om litterära verk är berättigade därtill.

Förslag till lagtext:

27 § Upphovsrätt må, med den begränsning som följer av vad i 3 § sägs, helt eller delvis överlåtas.

Överlåtelse av exemplar innefattar icke överlåtelse av upphovsrätt. I fråga om beställd porträttbild äger upphovsmannen dock icke utöva sin rätt utan tillstånd av beställaren eller, efter dennes död, av hans efterlevande make och arvingar.

Beträffande överlåtelse av upphovsrätt i vissa särskilda avseenden föreskrivs i 30-*40* §§. Dessa bestämmelser tillämpas dock endast i den mån

ej annat avtalats.

Datorprogram skapade i anställningsförhållanden

40 a § Upphovsrätten till ett datorprogram, som skapas av en arbetstagare som ett led i hans arbetsuppgifter eller efter instruktioner av arbetsgivaren, övergår till arbetsgivaren, såvida inte något annat har avtalats.

Promemorians förslag: Överensstämmer i stort sett med mitt (se promemorian s. 145).

Remissinstanserna: Ett tämligen stort antal remissinstanser har yttrat sig över förslaget. De flesta har godtagit att de ekonomiska rättigheterna till datorprogram skapade i anställningsförhållande skall övergå till arbetsgivaren såvida inte något annat har avtalats. Den del av förslaget som handlar om de ideella rättigheternas övergång har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av de remissinstanser som kan sägas representera arbetsgivar- eller industriintressen medan det avstyrkts av de remissinstanser som kan anses företräda upphovsmanna- och arbetstagarintressen. Flera remissinstanser har haft sypunkter på regelns utformning och innehåll. Vad de närmare anfört framgår i det följande. Flera remissinstanser har i samband med detta avsnitt tagit upp frågan om att skyddet för datorprogram bör regleras i en särskild lag eller i varje fall i ett särskilt kapitel i upphovsrättslagen för att undvika att särreglerna för datorprogram får "smittoeffekter" för andra upphovsrättsligt skyddade verk.

Skälen för mitt förslag: Artikel 2 anger att både enskilda fysiska personer och grupper av fysiska personer skall kunna vara upphovsmän till datorprogram som de har skapat. Vidare skall även juridiska personer kunna vara upphovsmän under förutsättning av att den nationella lagstiftningen tillåter det. Slutligen fastslås att de ekonomiska rättigheterna till datorprogram som skapats av en arbetstagare som ett led i hans arbetsuppgifter eller efter instruktioner av arbetsgivaren skall utövas av arbetsgivaren såvida inte annat avtalats.

Enligt artikel 2.1 och 2.2 skall *enskilda fysiska personer och grupper av fysiska personer* kunna vara upphovsmän. Detta överensstämmer med bestämmelserna i 1 och 6 §§ upphovsrättslagen. För att två eller flera upphovsmän skall kunna ha gemensam upphovsrätt till ett verk förutsätts att de olika upphovsmännens bidrag inte i sig utgör självständiga verk.

Direktivet överlåter till den nationella rätten att avgöra huruvida *juridiska personer* skall kunna vara upphovsmän till upphovsrättsligt skyddade verk. Den svenska upphovsrättslagen ger inga möjligheter för juridiska personer att vara upphovsmän även om de naturligtvis till följd av överlåtelse kan inneha de ekonomiska rättigheterna till ett upphovsrättsligt skyddat verk. Något skäl att ändra upphovsrättslagen i detta avseende föreligger inte.

Mot bakgrund av det sagda anser jag att artikel 2.1 och 2.2 inte bör föranleda någon lagändring.

Enligt artikel 2.3 skall alla *ekonomiska rättigheter till datorprogram framtagna av en arbetstagare* som ett led i hans arbetsuppgifter eller efter instruktioner av arbetsgivaren utövas av arbetsgivaren såvida inte annat

avtalats. Om detta innebär att arbetsgivaren skall anses som ursprunglig rättighetsinnehavare eller om det rör sig om en överlåtelse av de ekonomiska rättigheterna till datorprogrammet, anges dock inte i direktivet.

I upphovsrättslagen finns inga bestämmelser som reglerar frågan om vem som skall ha rätt till verk som tas fram i anställnings- och uppdragsförhållanden. Det har överlämnats åt parterna att i avtal reglera denna fråga. När skydd för datorprogram infördes i upphovsrättslagen diskuterades frågan om en eventuell reglering av rätten till datorprogram framtagna av anställda i anställningsförhållanden. Denna diskussion ledde dock inte till någon lagreglering. I lagstiftningsärendet anförde föredragande statsrådet i denna fråga bl. a. följande:

"I anställningsförhållanden förekommer det att parterna inte uttryckligen har avtalat om vad som skall gälla i fråga om rätten till datorprogram som arbetstagaren har skapat i sin anställning. Man får då försöka utröna parternas vilja och uppfattning med stöd av olika omständigheter. Till dessa hör bl. a. avsikten med anställningen och praxis i den bransch det gäller. Rent allmänt torde beträffande de ekonomiska rättigheterna gälla att verk som är tillkomna i tjänsten får utnyttjas av arbetsgivaren i hans normala verksamhet och i den omfattning som någorlunda säkert kunde förutses när verket tillkom" (se prop. 1988/89:85 s. 21).

En anpassning av svensk rätt till artikel 2.3 innebär att det i upphovsrättslagen bör tas in en uttrycklig regel om rätten till datorprogram som skapats i anställningsförhållanden. Utformningen av en sådan regel aktualiserar ett antal frågor.

Till en början kan det konstateras att regeln, till följd av direktivets begränsningar i detta avseende, kan inskränkas till anställningsförhållanden. Uppdragsförhållanden kommer även i fortsättningen att regleras genom avtal mellan parterna. Vidare blir regeln begränsad till datorprogram. För övriga upphovsrättsliga verk blir frågan även i fortsättningen oreglerad.

Upphovsrätten kännetecknas av en uppdelning mellan upphovsmannens ideella och i princip oförytterliga rättigheter, å ena sidan, och hans överlåtbara rättigheter av i huvudsak ekonomiskt värde, å andra sidan. Hela upphovsrätten till ett verk tillkommer från början alltid skaparen av verket, dvs. den enskilde upphovsmannen. Den del av upphovsrätten som har ekonomiskt värde kan fritt överlåtas medan upphovsrättens ideella innehåll endast i begränsad omfattning kan efterges. Sistnämnda förhållande framgår av 3 och 27 §§ upphovsrättslagen. Bakgrunden till dessa stadganden var att den ideella rätten ansågs vara av djupt personlig natur och upphovsmannen borde därför inte kunna göra något generellt avstående från sina ideella rättigheter. Vid tillkomsten av 3 § konstaterades emellertid att ett alltför långt gående överlåtelseförbud av den ideella rätten skulle kunna utgöra hinder för upphovsmannen att ekonomiskt utnyttja verket (se prop. 1960:17 s. 64 ff.).

Direktivet reglerar inte frågan om de ideella rättigheterna till datorprogram framtagna av arbetstagare som ett led i deras arbetsuppgifter eller efter instruktioner av arbetsgivaren utan överlåter detta till den nationella rätten. Frågan blir då om regleringen i upphovsrättslagen skall omfatta enbart de ekonomiska rättigheterna eller om även de ideella rättigheterna

skall övergå till arbetsgivaren.

Flera remissinstanser har varit kritiska mot promemorians förslag att övergången till arbetsgivaren av upphovsrätten skulle omfatta även de ideella rättigheterna till programmet. Ett av de argument som anförts mot ett sådant förslag är att det skulle strida mot Bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk. Konventionen innehåller emellertid inte något absolut förbud mot eftergivande av ideella rättigheter. Artikel 6 bis stadfäster existensen av och innehållet i de ideella rättigheterna men anger samtidigt att de rättsliga åtgärder som fordras till skydd för ideella rättigheter regleras av lagstiftningen i det enskilda konventionslandet. Den svenska lagens skydd för ideella rättigheter är inte utan undantag. Det framgår av 13 och 26 §§ upphovsrättslagen. Enligt dessa bestämmelser får byggnad eller bruksföremål ändras utan upphovsmannens tillstånd och utan hänsyn till den ideella rätten. I 3 § tredje stycket upphovsrättslagen finns en bestämmelse enligt vilken upphovsmannen kan efterge sin rätt i viss omfattning. Bestämmelsen reglerar emellertid endast möjligheterna för upphovsmannen att genom en rättshandling efterge sin ideella rätt. Den bestämmelsen hindrar således inte att en inskränkning eller överföring av en rättighet sker genom en direkt lagregel (jfr vad som nyss anförts om 13 och 26 §§).

Några remissinstanser har menat att skyddet mot kränkande ändringar och rätten för upphovsmannen att anges med namn är väsentlig även i fråga om upphovsrätt till datorprogram samt att mitt förslag medför att det blir svårt för upphovsmän att sluta acceptabla avtal med arbetsgivare. För egen del vill jag anföra följande.

Det är vanligt förekommande att datorprogram skapas i anställningsförhållanden. Det kan då vara enskilda personer eller ett fåtal personer som är upphovsmän, men det kan också vara fråga om ett stort antal personer som samarbetar. Datorprogram är vidare som regel produkter som tas fram med ett utpräglat kommersiellt syfte. Det sistnämnda gäller naturligtvis i synnerhet de datorprogram som utvecklas i anställningsförhållanden. Från arbetsgivarens synpunkt innebär utvecklingen av ett datorprogram som regel en betydande investering. För arbetsgivaren är det därför viktigt att kunna tillgodogöra sig datorprogrammets ekonomiska värde. Samtidigt får de intressen av ideell natur i upphovsrättslagens bemärkelse som de anställda upphovsmännen kan ha anses vara obetydliga. Rätten för upphovsmannen att få anges med namn kan naturligtvis ha betydelse för denne. Å andra sidan torde det i praktiken, i varje fall om det rör sig om program som tagits fram av bred och skiftande personkrets, inte alltid vara möjligt att tillgodose detta krav. Vidare är det en förutsättning för arbetsgivarens möjligheter att exploatera sitt datorprogram att det skall kunna ändras och anpassas för att tillgodose sådana behov som kan uppkomma vid marknadsföringen och användningen av programmet. Detta kan komma att försvåras om de ideella rättigheterna blir kvar hos upphovsmannen. Det är därför rimligt att en reglering av upphovsrättens övergång till arbetsgivaren även omfattar de ideella rättigheterna. Det kan samtidigt inte anses orimligt att den som är anställd i en verksamhet där skapandet av datorprogram är en naturlig del av arbetsuppgifterna får finna sig i att hans eller hennes

program kan komma att ändras eller bearbetas för att passa olika typer av användning.

Mot bakgrund av det sagda anser jag således att det för datorprogram i upphovsrättslagen bör införas en särregel om upphovsrättens övergång till arbetsgivaren. Regeln bör omfatta både de ekonomiska och de ideella rättigheterna till programmen. Den bör dock inte medföra att arbetsgivaren blir ursprunglig rättighetshavare. I stället bör den leda till att upphovsrätten i sin helhet övergår från upphovsmannen till arbetsgivaren som då blir innehavare av upphovsrätten. Några remissinstanser har ifrågasatt om begreppet övergång täcker överförandet av både den ideella och den ekonomiska rätten. Enligt min mening kan begreppet övergång knappast förstås på annat sätt än att det innefattar både den ideella och den ekonomiska rättens övergång. Detta torde för övrigt kunna härledas ur rubriken till 41 § upphovsrättslagen, där det talas om upphovsrättens (hela) övergång vid upphovsmannens död. Det kan nämnas att man i Danmark sedan 1989 har en regel av det slag som jag nu förordar. En fråga av intresse i detta sammanhang är om den av mig föreslagna regeln kan komma i konflikt med den nuvarande utformningen av reglerna i 3 och 28 §§ upphovsrättslagen. Vad som regleras i 3 § har redan berörts. I 28 § anges att den som förvärvat en upphovsrätt genom överlåtelse inte får ändra verket och inte får överlåta det vidare (om inte annat avtalats).

Den av mig förordade regeln medför - som nyss har sagts - att upphovsrätten övergår till arbetsgivaren. Den överlåts alltså inte och inte heller sker överföringen genom någon eftergift från den anställdes sida. Därmed blir bestämmelserna i 3 och 28 §§ upphovsrättslagen inte tillämpliga. Av det skälet finns det enligt min mening inte skäl att - som vissa remissinstanser har varit inne på - göra någon ändring i sistnämnda paragrafer. Det nya danska regelsystemet har även i detta avseende utformats på det sätt som jag förordar.

Om arbetsgivaren, sedan han förvärvat rättigheten till följd av den regel som jag nu förordar, i sin tur överlåter rättigheten, blir naturligtvis 28 § tillämplig på den överlåtelsen.

Att 3 § inte blir tillämplig på nu diskuterade fall torde i praktiken sakna betydelse.

Den av mig förordade nya regeln bör gälla endast såvida inte annat avtalats mellan arbetsgivare och arbetstagare. En sådan lagändring innebär alltså att parterna på arbetsmarknaden även i fortsättningen har frihet att avtala om vad som skall gälla för rättigheter till datorprogram som tas fram i anställningsförhållanden. Till följd härav torde det skydd som 3 § är avsett att ge inte behövas.

Flera remissinstanser har emellertid pekat på att det inte framgår tillräckligt tydligt att den nya regeln är dispositiv. Den i promemorian föreslagna lydelsen av 40 a § som reglerar övergång av upphovsrätt till arbetsgivaren, innehåller inte något undantag för det fall att parterna i avtal har kommit överens om att avvika från lagens regel. I 27 § som reglerar överlåtelse av upphovsrätt finns däremot ett sådant uttryckligt undantag (se tredje stycket). I promemorian förutsattes att detta undantag också skulle omfatta 40 a §. Med hänsyn till att 40 a § inte avser överlåtelse av

upphovsrätt är detta inte någon lämplig lösning. Jag instämmer därför i att det finns en oklarhet här. I 40 a § bör uttryckligen anges att bestämmelsen i den paragrafen är dispositiv. Till följd härav bör 27 § ändras så att hänvisningen i den paragrafen inte längre omfattar 40 a §. Jag har även tagit intryck av de remissinstanser som anser att lydelsen av 40 a § i princip bör vara i överensstämmelse med motsvarande bestämmelse i kretsmönsterlagen.

Varken artikel 2.3 eller ingressen till direktivet ger någon vägledning om de närmare förutsättningar som skall föreligga för att regeln i 40 a § om presumtion för att rättigheten övergår till arbetsgivaren skall bli tillämplig. Detta är följaktligen ytterst en fråga för EG-domstolen. Någon närmare analys av denna rättsfråga kan därför inte göras i detta lagstiftningsärende. Det torde dock inte vara aktuellt med någon arbetsgivarpresumtion för rättigheter till datorprogram som har tillkommit mera som en tillfällig biprodukt än som en naturlig följd av arbetsuppgiftens utförande.

Den föreslagna regeln om upphovsrättens övergång från anställda till arbetsgivare bör införas i 3 kap. upphovsrättslagen som en ny 40 a §. Jag delar *Lagrådets* uppfattning att den i promemorian och lagrådsremissen föreslagna lydelsen bör ändras för att erhålla bättre överensstämmelse med artikel 2.3. Nuvarande 40 a § bör flyttas och bli 11 a § (se nedan under redogörelsen för artikel 5).

Slutligen vill jag återigen betona att de nu föreslagna ändringarna av upphovsrättslagen endast gäller datorprogram. Avsikten är inte att de på något sätt skall tjäna som ledning för prövningen av denna fråga för andra upphovsrättsligt skyddade verk. Enligt min mening framgår det tillräckligt tydligt av de lagtexter som jag föreslår. Jag anser därför att det inte finns anledning att reglera frågan om skydd för datorprogram i en särskild lag eller i ett särskilt kapitel i upphovsrättslagen. Frågan om den lagtekniska utformningen av den lagen får så småningom övervägas på nytt i större sammanhang (jfr avsnitt 7.3.3).

7.3.3 Konsumtionspunkten för spridningsrätten

Mitt förslag: Konsumtionspunkten för spridningsrätten till ett exemplar av ett datorprogram skall vara den första överlåtelsen av exemplaret. Konsumtionen av spridningsrätten blir regional (EES-vid).

Artikel 4 - De särskilda ensamrätterna

Om inte annat följer av artikel 5 och 6 skall rättsinnehavarens ensamrätt enligt artikel 2 innefatta rätten att utföra eller ge tillstånd till följande:

a) varaktig eller tillfällig, delvis eller fullständig återgivning av ett datorprogram på vilket sätt och i vilken form som helst. I den mån som laddning, visning, körning, överföring eller lagring av det berörda datorprogrammet nödvändiggör sådan återgivning av ett datorprogram krävs rättsinnehavarens tillstånd.

b) översättning, anpassning, sammanställning och varje annan ändring av ett datorprogram samt återgivning av därav följande resultat, dock utan att inskränka de rättigheter som tillhör den person som ändrar programmet.

c) alla former av spridning till allmänheten, inbegripet uthyrning, av datorprogrammets original eller kopior av detta. Den första försäljningen av en kopia av programmet, som görs inom gemenskapen av rättsinnehavaren själv eller med dennes samtycke, medför förlust av spridningsrätten till den berörda kopian inom gemenskapen. Detta gäller dock inte rätten att kontrollera vidare uthyrning av programmet eller kopia av detta.

Förslag till lagtext:

23 § Sedan ett litterärt eller musikaliskt verk har utgivits, får exemplar, som omfattas av utgivningen, spridas vidare och visas offentligt. *För exemplar av datorprogram gäller i fråga om sådan spridning i stället att spridningen är tillåten sedan exemplaret med upphovsmannens samtycke har överlåtits inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.* Exemplar av musikaliska verk *och av datorprogram* får dock inte utan upphovsmannens samtycke tillhandahållas allmänheten genom uthyrning eller annan därmed jämförlig rättshandling. *Exemplar av datorprogram i maskinläsbar form får inte heller lånas ut till allmänheten utan sådant samtycke.*

Promemorians förslag: Överensstämmer med mitt utom såvitt avser förslaget om regional konsumtion (se promemorian s. 150).

Remissinstanserna: Flera remissinstanser har ifrågasatt om överlåtelse skall vara den konsumtionsgrundande handlingen.

Skälen för mitt förslag: Artikel 4 anger innehållet i rättsinnehavarens ensamrätt till programmet. Artikel 4 a definierar reproduktionsrätten. Artikel 4 b beskriver innehållet i rättsinnehavarens rätt att motsätta sig ändringar i programmet. Artikel 4 c behandlar innehållet i rättsinnehavarens ensamrätt såvitt avser förfoganden över exemplar av programmet. De åtgärder som anges i artikel 4 kräver rättsinnehavarens tillstånd såvitt inte annat följer av artiklarna 5 och 6.

Enligt artikel 4 a krävs således rättsinnehavarens samtycke för i princip alla slag av *mångfaldigande* av ett datorprogram.

Enligt 2 § upphovsrättslagen innebär upphovsrätten, med de inskränkningar som följer av andra bestämmelser i lagen, en ensamrätt att förfoga över verket genom att framställa exemplar av det och genom att göra det tillgängligt för allmänheten, i ursprungligt eller ändrat skick, i översättning eller bearbetning, i annan litteratur- eller konstart eller i annan teknik. Rätten till exemplarframställning omfattar också det fallet att verket överförs till en anordning genom vilken det kan återges.

När det gäller datorprogram innebär detta att rättsinnehavaren i princip har ensamrätt att bestämma över mångfaldigandet, dvs. exemplarframställningen, t.ex. att kopiera av datorprogrammets flödesplaner, överföra programmet från flexskiva till magnetband eller mata in programmet för lagring i datorns centralenhet där det skall styra processerna i datorn. Rättsinnehavaren har också rätt att bestämma över programmets offentliggörande och utgivning samt över utnyttjandet av bearbetningar av programmet (jfr SOU 1985:5 s. 93).

Jag anser därför att artikel 4 a innehåller i allt väsentligt samma regler om rätten till mångfaldigande eller reproduktion som den svenska upphovsrättslagen och någon lagändring är därför inte erforderlig på denna

punkt.

Artikel 4 b innehåller vidare en bestämmelse om att rättsinnehavarens samtycke krävs för varje *ändring av ett datorprogram*.

Ändringsrätten är inte reglerad på samma uttryckliga sätt i upphovsrättslagen. Av artikel 12 i Bernkonventionen framgår emellertid att rättsinnehavaren skall kunna motsätta sig ändringar i ett verk. I upphovsrättslagen, som även i detta avseende har bedömts vara i överensstämmelse med våra åtaganden enligt Bernkonventionen, anges att rätten till mångfaldigande och rätten att göra verket tillgängligt för allmänheten även gäller verket i ändrat skick. Härav framgår att ändringar i princip kräver upphovsmannens samtycke, en regel från vilken undantag görs i t.ex. 13 § upphovsrättslagen. Med hänsyn till det anförda finns det enligt min mening inte anledning att på grund av direktivet införa någon uttrycklig regel om ändringsrätt. En sådan regel som bara gäller datorprogram skulle dessutom skapa osäkerhet om gällande rätt beträffande andra verk.

Slutligen reglerar artikel 4 c innehållet i den del av ensamrätten som består av *rätten att sprida exemplar av ett datorprogram*. Sålunda skall rättsinnehavaren ha ensamrätten till alla former av spridning till allmänheten av datorprogrammets original eller kopior av detta. Denna spridningsrätt innefattar även uthyrning. Så fort ett exemplar av ett datorprogram sålts med rättsinnehavarens samtycke är spridningsrätten till detta exemplar konsumerad. Detta gäller emellertid inte rätten att kontrollera uthyrningen av exemplaret; den ligger kvar hos rättsinnehavaren. Med uthyrning förstås enligt ingressen till direktivet "att ett datorprogram eller en kopia av detta i vinstsyfte görs tillgängligt för användande under en begränsad tidsperiod". Direktivet reglerar dock inte rätten till utlåning av datorprogram. Denna reglering överlåts därmed till den nationella lagstiftningen.

I rättsinnehavarens ensamrätt till sitt verk ingår, enligt 2 § upphovsrättslagen, även rätten att sprida exemplar av verket till allmänheten, vilket innebär att rättsinnehavaren har rätt att bestämma över försäljning och annan överlåtelse samt uthyrning och utlåning av exemplar av verket.

Rättsinnehavarens ovan angivna ensamrätt inskränks genom 23 § upphovsrättslagen. Enligt denna bestämmelse gäller att, sedan ett litterärt eller musikaliskt verk har utgivits, exemplar som omfattas av utgivningen får spridas vidare och visas offentligt. Enligt 8 § andra stycket upphovsrättslagen anses ett verk utgivet då exemplar av verket med upphovsmannens samtycke har förts i handeln eller blivit spritt till allmänheten.

Exemplar av datorprogram i maskinläsbar form får emellertid inte utan upphovsmannens samtycke tillhandahållas allmänheten genom uthyrning eller annan därmed jämförlig handling. Sådant exemplar får inte heller lånas ut till allmänheten utan upphovsmannens samtycke.

Bakgrunden till den nuvarande lydelsen av 23 § såvitt avser datorprogram är att det tidigare i och med att verket hade givits ut var tillåtet för vem som helst att utan upphovsmannens samtycke hyra eller låna ut exemplar av datorprogram i maskinläsbar form. För att förhindra att uthyrning eller offentlig utlåning från t.ex. bibliotek skulle kunna utgöra underlag för en omfattande enskild kopieframställning kompletterades 23 § så att rätten till utlåning och uthyrning till allmänheten av exemplar av datorprogram i

maskinläsbar form skulle ligga kvar hos upphovsmannen (jfr prop. 1988/89:85 s. 18).

För närvarande gäller således att exemplar av ett datorprogram inte får vare sig hyras eller lånas ut till allmänheten utan upphovsmannens samtycke, om exemplaret är i maskinläsbar form. Är exemplaret i skriftlig form, gäller de vanliga reglerna. Uthyrning och utlåning av ett exemplar av verket är tillåtet i och med att verket blivit utgivet, om exemplaret omfattas av utgivningen.

Förbudet mot utlåning och uthyrning gäller dock bara utlåning och uthyrning till allmänheten och inte sådan upplåtelse till den närmaste släkt- och vänkretsen.

Det sagda innebär att upphovsrättslagen och direktivet i denna del skiljer sig åt på så sätt att spridningsrätten till ett exemplar av ett datorprogram enligt upphovsrättslagen konsumeras vid utgivningen medan enligt direktivet spridningsrätten konsumeras när ett exemplar av programmet har sålts. En anpassning till direktivet medför att direktivets konsumtionspunkt införs i 23 § upphovsrättslagen men bara när det gäller datorprogram.

Innebörden av den föreslagna ändringen i 23 § i upphovsrättslagen är att konsumtion av spridningsrätten till ett exemplar av ett datorprogram inträder när exemplaret har överlåtits oavsett om programmet samtidigt är utgivet.

Flera remissinstanser är negativa till användningen av begreppet överlåtelse för den konsumtionsgrundande handlingen. Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet menar att eftersom upphovsrättslagen använder "överlåtelse" för både upplåtelse och överlåtelse (försäljning), och den vanligaste överlåtelseformen är just upplåtelse, finns det skäl att i detta sammanhang, som rör en begränsning som inte skall missförstås, just använda ordet "sålt". Bl.a. Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd (KLYS) och Svenska Bokförläggareföreningen anser att man inte bör göra större inskränkningar i spridningsrätten än vad direktivet kräver. I direktivet anges "första försäljningen" som konsumtionspunkt. Eftersom överlåtelse i svensk rätt innefattar övergång av äganderätten även på andra sätt än genom köp, såsom byte och gåva och det inte anförts några särskilda skäl för den föreslagna generella utvidgningen till att omfatta all överlåtelse, bör regleringen begränsas till vad direktivet kräver, dvs. försäljning.

Varken artikel 4 c eller den föreslagna lydelsen av 23 § berör försäljning eller överlåtelse av rätten till verket som sådant utan av exemplar av verket, exempelvis den diskett som innehåller ett exemplar av det aktuella programmet. När det i den föreslagna lydelsen av 23 § talas om överlåtelse av ett exemplar av ett datorprogram kan det enligt min mening inte rimligen uppfattas på annat sätt än vad som är brukligt när det gäller egendom, nämligen såsom avseende köp, byte och gåva.

När det sedan gäller frågan om vilka fång som skall kunna grunda konsumtion vill jag anföra följande. Överlåtelse är ett vidare begrepp än försäljning. Enligt min uppfattning finns det inget i direktivet som hindrar att den konsumtionsgrundande handlingen utvidgas från försäljning till överlåtelse. Det lär inte heller medföra någon större skillnad i praktiken

eftersom det torde vara ganska sällan som exemplar av datorprogram överlåts genom gåva utan att programmet dessutom är utgivet enligt allmänna regler. För den föreslagna lösningen talar även att det är önskvärt med en enhetlig reglering av alla former av slutgiltiga överlåtelser vare sig dessa sker genom köp, byte eller gåva. I båda fallen har den ursprunglige innehavaren slutgiltigt avhänt sig äganderätten till exemplaret och kan i princip inte återta eller disponera över detsamma efter överlåtelsen.

En remissinstans har påpekat att den föreslagna regleringen skulle omfatta vederlagsfria överlåtelser, t.ex. av ett fåtal demonstrationsexemplar som delas ut gratis i marknadsföringssyfte innan programmet sätts på marknaden. I sådana fall skulle spridningsrätten konsumeras enligt den föreslagna lydelsen av 23 § upphovsrättslagen vilket inte torde bli fallet vid en tillämpning av direktivets bestämmelser. Jag vill i denna fråga bara peka på att i den mån programexemplar istället för att ges bort upplåtes genom lån inträder därigenom ingen konsumtion för denna programvara.

Det kunde övervägas att låta regeln om konsumtion vid överlåtelse i stället för utgivning få generell räckvid för samtliga upphovsrättsligt skyddade litterära och konstnärliga verk. Beträffande konstverk gäller redan enligt 25 § upphovsrättslagen att spridningsrätten konsumeras när exemplar överlåtits eller verket utgivits; samma regel är tänkbar för de litterära och musikaliska verkens del. Det torde emellertid föra för långt att i det nu aktuella lagstiftningsärendet som gäller de lagändringar som föranleds av EES-avtalet göra så långtgående lagändringar som en generell ändring av reglerna om konsumtion skulle innebära. Frågan får istället tas upp inom ramen för en allmän översyn av upphovsrättslagen.

Det kan noteras att det nyligen lagts fram ett förslag i Danmark om en generell konsumtionsregel, jfr § 22 i kulturministeriets utkast av den 20 maj 1992, J.nr. 92:001.1/8100-1.

Även om spridningsrätten är konsumerad har rättsinnehavaren enligt svensk rätt och enligt direktivet kvar en ensamrätt till *uthyrning* av programexemplaret, vilket således inte får hyras ut utan tillstånd. Enligt svensk rätt gäller denna ensamrätt endast exemplar i maskinläsbar form medan direktivet ger en sådan rätt även när det gäller exemplar i skriftlig form. Den svenska lagen måste därför ändras på denna punkt.

Direktivet reglerar inte vad som skall gälla vid *utlåning* och det nuvarande innehållet i bestämmelsen om rättsinnehavarens ensamrätt vid utlåning av exemplar i maskinläsbar form kan behållas. Det blir vidare som tidigare tillåtet att utan rättsinnehavarens tillstånd låna ut exemplar i skriftlig form när spridningsrätten till exemplaret har konsumerats.

En annan fråga beträffande konsumtionen av spridningsrätten är vilken verkan den skall ha i territoriellt hänseende. Denna fråga har behandlats ur ett allmänt perspektiv i avsnittet om konsumtion. Därutöver vill jag anföra följande om konsumtion av spridningsrätten till exemplar av datorprogram.

Upphovsrätten är i princip territoriellt begränsad. Detta innebär att varje land bestämmer utformningen av sin nationella upphovsrätt. Anslutning till internationella överenskommelser kan naturligtvis påverka den nationella upphovsrättens innehåll.

När det gäller verkan av konsumtion gäller i Sverige för närvarande

global konsumtion. Det innebär att rättsinnehavarens ensamrätt när det gäller överlåtelse av exemplar av datorprogram konsumeras med verkan i hela världen oavsett i vilket land som datorprogrammet utgivits. Det enda kravet är att utgivningen skett med rättsinnehavarens samtycke.

Som framhållits under avsnitt 2 utgör EG ett gemensamt och regionalt territorium för frågan om spridningsrättens konsumtion. Spridningsrätten till ett exemplar av ett datorprogram konsumeras således i princip i hela EG, om överlåtelsen äger rum i t. ex. Tyskland.

I EES-avtalets bestämmelser om immaterialrätt återfinns dels en allmän bestämmelse om konsumtion (artikel 2 i protokollet om immateriell äganderätt), dels - som en följd av anpassningen till de tre EG-direktiven - särskilda bestämmelser om konsumtion (bilaga XVII) av bl.a. upphovsrätten till datorprogram.

För upphovsrätten och varumärkesrätten gäller enligt svensk rätt samma konsumtionsprincip, dvs. global konsumtion. Direktiven om varumärkesrätt och skydd för datorprogram har i allt väsentligt samma bestämmelser om konsumtion. Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet och Svenska föreningen för industriellt rättsskydd har framhållit att EG:s direktiv innehåller en uttrycklig bestämmelse om (åtminstone) EG-konsumtion. Dessa remissinstanser anser att den bestämmelsen måste föras in i upphovsrättslagen. Huruvida direktivets bestämmelse skall uppfattas som en minimi- eller maximiregel får enligt dessa remissinstanser visa sig med tiden.

Beträffande frågan om regleringen av spörsmålet huruvida konsumtion av rättigheter knutna till datorprogram skall vara global eller EES-vid har *Lagrådet*, i linje med vad som anförts avseende varumärken, ifrågasatt om inte en bestämmelse om konsumtion av rättigheterna till datorprogram utformad i nära anslutning till artikel 4 c i direktivet bör tas in i lagen.

Jag har i denna fråga samma uppfattning som jag tidigare tillkännagivit beträffande varumärken (se avsnitt 6.2.7).

Det sagda innebär att Sverige får gå över till principen om regional konsumtion även för spridningsrätt till datorprogram.

7.3.4 Inskränkningar i rätten till datorprogram

Mitt förslag: Det skall inte längre vara tillåtet att kopiera datorprogram för enskilt bruk.

Om inte annat är avtalat, skall det vara tillåtet att utan rättsinnehavarens tillstånd rätta fel i programmet.

Rätten att framställa säkerhetskopia utan rättsinnehavarens tillstånd skall vara tvingande till förmån för den som har rätt att använda ett datorprogram. Denne skall också ha en tvingande rätt att utan rättsinnehavarens tillstånd inom ramen för tillåten användning observera och prova datorprogrammets funktion i syfte att utröna bakomliggande idéer och principer.

Artikel 5 - Undantag från ensamrätterna

1. I avsaknad av särskilda avtalsbestämmelser skall de i artikel 4 a och b angivna åtgärderna inte kräva rättsinnehavarens tillstånd, om de krävs för att den som lagligen förvärvat datorprogrammet skall kunna använda programmet i överensstämmelse med dess avsedda ändamål. Detta gäller även rättelse av fel.
2. En person som har rätt att använda ett datorprogram får inte genom avtal hindras från att göra en säkerhetskopia av detta om denna är nödvändig för den aktuella användningen.
3. Den person som har rätt att använda en kopia av ett datorprogram skall utan rättsinnehavarens tillstånd ha rätt att iaktta, undersöka eller prova programmets funktion i syfte att utröna de idéer och principer som ligger bakom programmets olika detaljer, under förutsättning att detta sker vid sådan laddning, visning, körning, överföring eller lagring av programmet som han har rätt att utföra.

Förslag till lagtext:

11 § Av *offentliggjorda* verk får enstaka exemplar framställas för enskilt bruk. Vad sålunda framställts får *inte* utnyttjas för annat ändamål.

Vad *som sägs* i första stycket gäller inte byggnadsverk och datorprogram och medför *inte* rätt att för eget bruk låta *någon* annan framställa bruksföremål eller *skulpturer* eller genom konstnärligt förfarande efterbilda *andra* konstverk.

11 a § Den som har förvärvat rätt att använda ett datorprogram får framställa sådana exemplar av programmet och göra sådana ändringar i programmet som är nödvändiga för att han skall kunna använda programmet för dess avsedda ändamål. Detta gäller även rättelse av fel.

Den som har rätt att använda ett datorprogram får framställa säkerhetsexemplar av programmet, om detta är nödvändigt för den avsedda användningen av programmet.

Exemplar som framställs med stöd av första eller andra stycket får inte utnyttjas för andra ändamål och får inte heller användas när rätten att utnyttja programmet har upphört.

Den som har rätt att använda ett datorprogram får iaktta, undersöka eller prova programmets funktion för att fastställa de idéer och principer som ligger bakom programmets olika detaljer. Detta gäller under förutsättning att det sker vid sådan laddning, visning på skärm, körning, överföring eller lagring av programmet som han har rätt att utföra.

Avtalsvillkor som inskränker användarens rätt enligt andra och fjärde styckena är ogiltiga.

Promemorians förslag: Överensstämmer med mitt (se promemorian s. 156).

Remissinstanserna: Av de remissinstanser som har yttrat sig lämnar samtliga den del av förslaget som avser rättelse av fel, säkerhetskopior och observationer m.m. utan erinran. Flera remissinstanser har ifrågasatt att regleringen föreslås införd i 2 kap. upphovsrättslagen.

Skälen för mitt förslag: Medan artikel 4 beskriver innehållet i rättsinnehavarens ensamrätt anger artikel 5 undantag från denna ensamrätt.

De grundläggande förutsättningarna för att de i artikel 5 angivna åtgärderna skall kunna komma i fråga är att de utförs av en behörig person och att åtgärderna är i överensstämmelse med den avsedda användningen av datorprogrammet.

Enligt artikel 5.1 har sålunda den som lagligen förvärvat ett datorprogram en rätt att framställa *brukskopior* av och göra *ändringar* och *rättelser* i det förvärvade programmet. Vidare ger artikel 5.2 den rättmätige användaren av ett datorprogram rätt att framställa en *säkerhetskopia* av programmet.

Artikel 5.3 ger den person som har rätt att använda en kopia av ett datorprogram en rätt att utan rättsinnehavarens tillstånd undersöka eller prova programmets funktion för att utröna de idéer och principer som ligger bakom programmets olika detaljer.

Den rätt till undersökning av programmet som är tillåten enligt artikel 5.3 skiljer sig från den s.k. reverse engineering (dekompilering) som anges i artikel 6 (se avsnitt 7.3.5). Artikel 5.3 innebär inte någon rätt att utföra åtgärder i själva programmet utan är begränsad till observation av datorprogrammets funktion. Observationerna får ske endast i anslutning till sådan laddning, visning, körning, överföring eller lagring av programmet som användaren har rätt till. Dekompilering (återgivning eller översättning av kodens form) enligt artikel 6 innebär däremot en rätt att göra ingrepp i själva programmet. Någon sådan rätt ges inte i artikel 5.3. Den i sistnämnda bestämmelse angivna formen av rätt till undersökning är å andra sidan inte omgärdad av alla de villkor som gäller för att dekompilering enligt artikel 6 skall få utföras.

Artikel 5.1 är dispositiv medan artikel 5.2 och 5.3 är tvingande till förmån för den behörige användaren av datorprogrammet.

Inskränkningar i upphovsrätten vid överlåtelse av datorprogram regleras av 40 a § upphovsrättslagen. Enligt denna bestämmelse, som är dispositiv, innefattar överlåtelse av rätten att utnyttja datorprogram en rätt för nyttjaren att framställa sådana exemplar av programmet och göra sådana anpassningar i exemplaren som behövs för den medgivna användningen samt att framställa reservexemplar och exemplar som behövs från skyddssynpunkt. Sådana exemplar får inte utnyttjas för annat ändamål och får inte heller användas när rätten att utnyttja datorprogrammet har upphört.

Syftet med 40 a § upphovsrättslagen är att överlåtna datorprogram skall kunna användas på ett ändamålsenligt sätt. När ett datorprogram används innebär detta som regel att kopior av programmet skapas och flyttas mellan olika enheter i datorn. Vidare kan den som använder ett datorprogram

behöva skydda sig mot risken att programmet utplånas av misstag. För att motverka att så sker kan en eller ett par reserv- eller säkerhetskopior framställas. Det förekommer även att datorprogram behöver bearbetas för att kunna användas på avsett sätt (jfr prop. 1988/89:85 s. 20).

Upphovsrättslagen innehåller emellertid inte någon uttrycklig bestämmelse om att användare har rätt att korrigera fel i datorprogram. Någon bestämmelse som motsvarar artikel 5.3 finns inte heller i upphovsrättslagen.

Som framgår av det sagda överensstämmer 40 a § upphovsrättslagen enligt min mening i vissa delar med artikel 5.1 och 5.2 i direktivet. Upphovsrättslagen skiljer sig emellertid från direktivet i flera väsentliga avseenden. Bl.a. är bestämmelsen i upphovsrättslagen dispositiv i sin helhet medan nämnda bestämmelser i direktivet är till en del tvingande och till en annan del dispositiva.

För att nå full överensstämmelse med direktivet anser jag att innehållet i artikel 5 bör införlivas med upphovsrättslagen. Detta kan lämpligen ske genom att nuvarande 40 a § ersätts med den i promemorian föreslagna lagtexten i 11 a § som i huvudsak följer direktivets ordalydelse.

I promemorian har angivits att de frågor som regleras i artikel 5 gäller inskränkningar i upphovsrätten. I promemorian har därför ansetts att deras naturliga plats vid ett införlivande med upphovsrättslagen är i 2 kap. Detta har kritiserats vid remissbehandlingen av promemorians förslag.

Bl.a. Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet menar att den i promemorian föreslagna 11 a § (och dessutom den där likaså föreslagna 11 b §, se avsnitt 7.3.5) inte alls reglerar upphovsrättsliga fenomen och inskränkningar i upphovsrätten som motiverar en inplacering i 2 kap. Bestämmelserna utgör i stället inskränkningar i avtalsfriheten genom att vissa avtalsvillkor ogiltigförklaras. Om sådant alls skall stå i upphovsrättslagen, bör det enligt fakultetsnämnden i konsekvensens namn placeras i 3 kap. upphovsrättslagen, där ju vissa avtalsrättsliga anordningar har samlats.

Som framgår av artikel 9 är rätten att göra säkerhetsexemplar, utföra vissa undersökningar av programmet (artikel 5.2 och 5.3) samt att dekompilera detsamma (artikel 6) tvingande till förmån för den som har rätt att använda ett datorprogram. Detta innebär att den innehavare av upphovsrätt till datorprogram som vill exploatera programmet ekonomiskt måste acceptera att den som t.ex. köper eller hyr exemplar av det aktuella programmet företar sådana ingrepp i det upphovsrättsligt skyddade datorprogrammet som beskrivs i artiklarna 5.2, 5.3 och 6. Den nuvarande 40 a § upphovsrättslagen är dispositiv i sin helhet och är placerad i anslutning till en rad dispositiva bestämmelser i upphovsrättslagen. Den föreslagna lydelsen av 11 a § är dispositiv i vissa delar medan den är tvingande i andra delar. Den föreslagna lydelsen av 11 b § är tvingande i sin helhet. Dessa båda bestämmelser uttrycker således väsentliga rättigheter till fördel för den som har rätt att använda ett datorprogram. Dessa rättigheter är tvingande och kan således inte avtalas bort av den rättsinnehavare som vill utnyttja sin rätt kommersiellt. Rättigheterna tillkommer envar som har rätt att - på vilken grund det vara må (t.ex. efter överlåtelse, upplåtelse eller arv av exemplar av programmet) - använda programmet.

Följaktligen anser jag att det rör sig om inskränkningar i ensamrätten till datorprogram och att bestämmelserna, åtminstone tills vidare i avvaktan på en mera genomgripande översyn av upphovsrättslagen, bör placeras i 2 kap. i den lagen. Jag förordar därför att de i förevarande avsnitt aktuella bestämmelserna - på sätt som föreslagits i promemorian - tas in i 2 kap. som en ny 11 a §.

I sista meningen i 40 a § i dess gällande lydelse finns en bestämmelse om begränsning av hur en säkerhetskopia får användas. Jag anser att dessa begränsningar bör gälla även i fortsättningen.

Direktivets text innehåller olika uttryck för den som får vidta de åtgärder reglerna behandlar. I artikel 5.1 används uttrycket "den som lagligen förvärvat datorprogrammet", i artikel 5.2 uttrycket "en person som har rätt att använda ett datorprogram" och i artikel 5.3 uttrycket "den som har rätt att använda en kopia av ett datorprogram". Enligt vad som från dansk sida upplysts vid nordiska överläggningar på departementsnivå är det inte avsett att vara någon skillnad i betydelse mellan de tre uttrycken. De avser alla tre både överlåtelse- och upplåtelsefallen och bör kunna översättas med "den som har rätt att använda ett datorprogram".

I motsats till upphovsrättslagen innehåller direktivet inte någon rätt till kopiering för enskilt bruk av datorprogram. I 11 § tredje stycket upphovsrättslagen finns en uttrycklig sådan rätt när det gäller program i maskinläsbar form. Rätten att göra sådana kopior av program i skriftlig form följer av 11 § första stycket. En anpassning till direktivet kräver att 11 § ändras så att kopiering av datorprogram i båda formerna blir otillåten.

7.3.5 Dekompilering

Mitt förslag: Den som har rätt att använda ett datorprogram skall ha en tvingande rätt att översätta och analysera ett programs kod i den omfattning som behövs för att åstadkomma att programmet skall kunna samverka med andra program.

Artikel 6 - Dekompilering

1. Rättsinnehavarens tillstånd skall inte krävas när återgivning av koden eller översättning av kodens form enligt artikel 4 a och b är oundgänglig för att erhålla den information som är nödvändig för att uppnå samverkansförmåga mellan ett självständigt skapat datorprogram och andra program, under förutsättning att följande villkor är uppfyllda:

a) åtgärderna utförs av licenstagaren eller av annan person som har rätt att använda en kopia av programmet, eller för deras räkning av en person som har rätt därtill,

b) den information som är nödvändig för att uppnå samverkansförmåga, har inte tidigare varit lätt åtkomlig för de i punkt a angivna personerna, och

c) åtgärderna är begränsade till att gälla de delar av originalprogrammet som är nödvändiga för att uppnå samverkansförmåga.

2. Bestämmelserna i punkt 1 skall inte medge att den information som

erhållits

a) används för andra ändamål än att uppnå det självständigt skapade datorprogrammets samverkansförmåga,

b) överlämnas till andra personer, utom när detta är nödvändigt för det självständigt skapade datorprogrammets samverkansförmåga, eller

c) används för utveckling, tillverkning eller marknadsföring av ett datorprogram som i väsentliga delar liknar det berörda programmets uttrycksform, eller används för andra åtgärder som medför intrång i upphovsrätten.

3. I överensstämmelse med bestämmelserna i Bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk får bestämmelserna i denna artikel inte tolkas så att de tillämpas på sätt som otillbörligt skadar rättsinnehavarens legitima intressen eller står i konflikt med ett normalt utnyttjande av datorprogrammet.

Förslag till lagtext:

11 b § Återgivning av ett datorprograms kod eller översättning av kodens form är tillåten om åtgärderna krävs för att få den information som är nödvändig för att uppnå samverkansförmåga mellan programmet och ett annat program. Detta gäller dock endast under förutsättning att följande villkor är uppfyllda:

a) åtgärderna utförs av en person som har rätt att använda programmet eller för hans räkning av en person som har fått rätt att utföra åtgärderna,

b) den information som är nödvändig för att uppnå samverkansförmåga har inte tidigare varit lätt åtkomlig för de i punkt a angivna personerna, och

c) åtgärderna är begränsade till de delar av originalprogrammet som är nödvändiga för att uppnå den avsedda samverkansförmågan.

Bestämmelserna i första stycket innebär inte att informationen får:

a) användas för andra ändamål än att uppnå den avsedda samverkansförmågan,

b) överlämnas till andra personer, utom när detta är nödvändigt för att uppnå den avsedda samverkansförmågan,

c) användas för utveckling, tillverkning eller marknadsföring av ett datorprogram som i förhållande till det skyddade programmet har en väsentligen likartad uttrycksform, eller

d) användas för andra åtgärder som utgör intrång i upphovsrätten.

Avtalsvillkor som inskränker användarens rätt enligt denna paragraf är ogiltiga.

Promemorians förslag: Överensstämmer med mitt (se promemorian s.161).

Remissinstanserna: Inga remissinstanser har berört förslaget i sak. Beträffande lagtekniska synpunkter se avsnitt 7.3.4.

Skälen för mitt förslag: Artikel 6 innehåller en tvingande rätt för en behörig användare av datorprogram att under vissa förutsättningar utan rättsinnehavarens samtycke återge eller översätta ett programs kod för att erhålla sådan information som är nödvändig för att uppnå samverkansförmåga mellan två eller flera program, s.k. *reverse engineering*.

Orsaken till att direktivet innehåller en artikel av detta slag är att de idéer och principer som ligger bakom ett datorprogram inte åtnjuter upphovsrättsligt skydd. Den som tar del av ett traditionellt upphovsrättsligt skyddat verk får fri tillgång till verkets bakomliggande idéer och principer genom att ta del av verket i fråga. Det går emellertid som regel inte att ta del av ett datorprograms bakomliggande idéer och principer genom att endast observera hur datorprogrammet fungerar. För detta krävs att programmets

objektkod (den maskinläsbara versionen av programmet) översätts till källkod (den skrivna versionen av programmet). Detta förfarande kallas dekompilering.

Även om idéerna och principerna i ett datorprogram inte åtnjuter upphovsrättsligt skydd, kommer de till följd av bestämmelserna i artiklarna 4 och 5 i praktiken att skyddas genom att de med användning av upphovsrättsliga regler görs oåtkomliga för studium. Om det riktiga i detta råder olika meningar. Det kan emellertid inte råda någon tvekan om att en obegränsad rätt till s.k. reverse engineering innebär att utvecklare av datorprogram får ett svagt skydd, bestående endast i skydd av programmets form, för produkter vars utveckling ofta varit ett resultat av mycket omfattande arbetsinsatser och investeringar. Å andra sidan får inte programmen göras så slutna att förvärvaren inte kan använda dessa. I artikel 6 skapas därför en möjlighet för förvärvaren att på vissa villkor få studera programmets utformning för att det skall vara möjligt att använda programmet tillsammans med andra program.

Den grundläggande förutsättningen enligt direktivet för att dekompilering skall få äga rum är att den information som blir tillgänglig är oundgänglig för att uppnå samverkansförmåga mellan ett datorprogram och andra program. Därutöver skall tre villkor vara uppfyllda. För det första skall åtgärden utföras av någon som har rätt att använda programmet. Rättsinnehavaren är således skyddad mot åtgärder av någon som inte har rätt att använda det. För det andra skall den nödvändiga informationen inte tidigare ha varit lätt åtkomlig för de personer som har rätt att använda programmet och de personer som dessa ger rätt att utföra dekompileringen. Detta innebär att rättsinnehavaren kan förhindra dekompilering genom att publicera information om gränssnitt i t.ex allmänt tillgänglig programdokumentation. För det tredje begränsas de för dekompilering tillåtna åtgärderna till att avse de delar av originalprogrammet som det är nödvändigt att vidta åtgärder i för att uppnå samverkansförmåga. Genom detta villkor skyddas rättsinnehavaren mot att hela program dekompileras.

Användningen av den sålunda lagligt erhållna informationen begränsas därefter av följande fyra villkor. Syftet med dessa villkor är att förhindra att information som erhållits genom dekompilering används på ett obehörigt sätt. För det första får informationen inte användas för andra ändamål än att uppnå samverkansförmågan. För det andra får informationen inte överlämnas till andra personer utom när detta är nödvändigt för att uppnå samverkansförmågan. För det tredje får inte den erhållna informationen användas för att utveckla, tillverka eller marknadsföra ett datorprogram som i förhållande till det skyddade programmet har en väsentligen likartad uttrycksform. För det fjärde får den inte användas för andra ändamål som medför intrång i upphovsrätten. Det är således möjligt att utveckla datorprogram som ett resultat av dekompilering så länge datorprogrammet inte medför intrång i upphovsrätten till det dekompilerade programmet.

Rätten till dekompilering är tvingande till förmån för användaren. Upphovsrättslagen innehåller inte någon motsvarighet till artikel 6. Jag anser därför att innehållet i denna artikel bör införlivas med svensk rätt genom en ny bestämmelse i upphovsrättslagen.

Enligt artikel 6 sista stycket får denna artikel, i enlighet med Bernkonventionen, inte tolkas på ett sätt som är oskäligt mot rättsinnehavaren eller som står i strid med ett normalt utnyttjande av det berörda datorprogrammet. Detta är enbart en tolkningsregel och den behöver följaktligen inte införlivas med upphovsrättslagen.

Som jag har varit inne på i avsnitt 7.3.4. bör den nya bestämmelsen placeras i 2 kap. upphovsrättslagen, lämpligen som en 11 b §.

7.3.6 Sanktioner och kopieringsspärrar

Mitt förslag: Kopiering av datorprogram för enskilt bruk utan tillstånd av upphovsmannen eller hans rättsinnehavare skall inte leda till straff.

Den som säljer, hyr ut eller i annat förvärvssyfte innehar ett hjälpmedel vars enda syfte är att underlätta olovligt borttagande eller kringgående av anordning som anbringats för att skydda ett datorprogram mot olovlig exemplarframställning skall dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Artikel 7 - sanktionerna

1. Om inte annat följer av bestämmelserna i artiklarna 4, 5 och 6 skall medlemsstaterna i enlighet med sin nationella lagstiftning besluta om lämpliga åtgärder mot personer som utför någon av de i punkterna a, b och c nedan angivna åtgärderna:

a) varje åtgärd som innebär att en kopia av ett datorprogram omsätts, trots att personen i fråga vet om eller har grundad anledning att misstänka att kopian medför intrång i upphovsrätten,

b) innehav för kommersiella ändamål av en kopia av ett datorprogram, trots att personen i fråga vet om eller har grundad anledning att misstänka att kopian medför intrång i upphovsrätten,

c) varje åtgärd som innebär omsättning eller innehav för kommersiella ändamål av varje hjälpmedel vars enda syfte är att underlätta att en teknisk anordning som har anbringats för att skydda ett datorprogram avlägsnas eller kringgås utan tillstånd.

2. Varje kopia av ett datorprogram som medför intrång i upphovsrätten skall kunna tas i beslag i enlighet med lagstiftningen i den berörda medlemsstaten.

3. Medlemsstaterna kan besluta om beslag av de hjälpmedel som anges i punkt 1 c angivna hjälpmedel.

Förslag till lagtext:

53 § Den som beträffande ett litterärt eller konstnärligt verk *vidtar åtgärder*, som innebär intrång i den till verket *enligt* 1 och 2 kap. knutna upphovsrätten eller som strider mot föreskrift enligt 41 § andra stycket eller mot 50 §, döms, om det sker uppsåtligen eller av grov oaktsamhet, till böter eller fängelse i högst två år.

Den som för sitt enskilda bruk kopierar ett datorprogram som är utgivet eller varav exemplar har överlåtits med upphovsmannens samtycke, skall

inte dömas till straff, om förlagan för kopieringen inte används i näringsverksamhet eller offentlig verksamhet och han inte utnyttjar framställda exemplar av datorprogrammet för annat ändamål än sitt enskilda bruk.

Vad som sägs i första stycket gäller också, om någon till riket för spridning till allmänheten inför exemplar av verk, där exemplaret framställts utom riket under sådana omständigheter, att en *sådan* framställning här i riket skulle *ha* varit straffbar enligt vad *som sägs i det stycket.*

För försök eller förberedelse till brott som avses i första och *tredje* styckena döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

57 a § Den som i annat fall än som avses i 53 § säljer, hyr ut eller för försäljning, uthyrning eller annat förvärssyfte innehar ett hjälpmedel som är avsett endast för att underlätta olovligt borttagande eller kringgående av en anordning som anbringats för att skydda ett datorprogram mot olovlig exemplarframställning, döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt när det gäller kopieringsspärrar. När det gäller ansvarsregeln föreslogs i promemorian att ringa fall av intrång i upphovsrätt och fotografirätt inte skall medföra straff (se promemorian s.165).

Remissinstanserna: Ett stort antal remissinstanser har framfört kritik mot förslaget att ringa fall av brott mot upphovsrätt och fotografirätt inte skall medföra straff.

Skälen för mitt förslag: I artikel 7 anges att lämpliga åtgärder skall vidtas mot personer som omsätter eller i kommersiellt syfte innehar kopior av datorprogram som innebär intrång i upphovsrätten till programmet. Detsamma gäller personer som omsätter eller i kommersiellt syfte innehar hjälpmedel för kringgående eller avlägsnande av kopieringsspärrar. Den närmare utformningen av åtgärdernas innehåll överlämnas till respektive lands nationella lagstiftning. Slutligen innehåller artikel 7 vissa bestämmelser om beslag.

Enligt artikel 7.1 a och b skall lämpliga sanktioner vidtas mot de personer som *omsätter* eller i *kommersiellt syfte innehar* inkräktande kopior av datorprogram. En förutsättning är att de vet om eller har grundad anledning misstänka att det rör sig om kopior av datorprogram som gör intrång i upphovsrätten. Dessutom anger artikel 7.2 att kopior av datorprogram som innebär intrång i upphovsrätten skall kunna tas i *beslag.*

Bestämmelser om ansvar och ersättningsskyldighet för den som gör intrång i upphovsrätt finns i 7 kap. upphovsrättslagen.

Den som gör intrång i upphovsrätten, kan enligt 53 § dömas till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma gäller den som för spridning till allmänheten importerar verk som framställts på ett sådant sätt utomlands att framställningen i fråga hade varit otillåten i Sverige. För att straff skall kunna utdömas krävs att gärningen skett uppsåtligen eller av grov oaktsamhet.

Enligt 54 § kan skadestånd utgå vid intrång i upphovsrätten. Den som utnyttjar ett verk på ett sätt som strider mot upphovsrättslagen skall alltid betala skälig ersättning för utnyttjandet även om detta skett i god tro. Om intrånget sker uppsåtligen eller av grov oaktsamhet, skall skadestånd utgå även för annan förlust än utebliven ersättning samt för lidande eller annat

förfång. Skadestånd kan, enligt 53 §, även utgå vid annan överträdelse än utnyttjande om överträdelsen skett uppsåtligen eller av grov oaktsamhet, t.ex. vid en kränkning av upphovsmannens ideella rättigheter.

Slutligen kan, enligt 55 §, den som vidtagit en sådan åtgärd som anges i 53 § bli skyldig att under vissa förutsättningar avstå egendom med avseende på vilken överträdelsen föreligger till upphovsmannen mot lösen. Detta gäller även sådana hjälpmedel som kan användas endast för framställning av egendomen. I vissa fall kan domstolen på begäran, i stället för att förordna om inlösen, föreskriva att egendomen skall förstöras.

Om brott mot upphovsrättslagen skäligen kan antas föreligga, kan den inkräktande egendomen tas i beslag enligt 59 §. Om det inte är fråga om brott, kan egendomen bli föremål för säkerhetsåtgärder enligt 15 kap. rättegångsbalken.

Svea hovrätt och Föreningen Svensk Programvaruindustri (SPI) har framhållit att enligt artikel 7.1.b skall även innehav av olovligt framställda kopior medföra sanktioner. I 53 § stadgas straff för den som vidtager åtgärd som innebär intrång i upphovsrätten. Eftersom innehav knappast kan falla in under begreppet vidtager åtgärd är enligt dessa remissinstanser en komplettering av 53 § nödvändig.

I den frågan gör jag följande bedömning. Upphovsrättslagens straffbestämmelser innebär bl.a. att den som gör intrång i upphovsmannens ekonomiska rättigheter kan drabbas av påföljd. Innehållet i de ekonomiska rättigheterna är definierade i 2 § som bl.a. ger upphovsmannen ensamrätt till spridning och mångfaldigande av det skyddade verket. I 53 § stadgas straff för den som vidtar åtgärder som innebär intrång i upphovsrätten medan artikel 7.1.b reglerar innehav. Frågan är närmast om sådant innehav kan anses omfattas av 53 § upphovsrättslagen eller om denna bestämmelse måste kompletteras. Artikel 7.1.b reglerar inte varje form av innehav utan endast det som sker i kommersiellt syfte. Att endast inneha olovligt framställda kopior av datorprogram lär knappast falla under straffbestämmelsen i 53 §. Det säger sig självt att det torde vara ytterst sällan förekommande med sådant innehav utan att det också föreligger olovligt mångfaldigande eller olovlig spridning. Om det inte är fråga om fullbordat brott, dvs. olovligt mångfaldigande och olovlig spridning, utan endast om innehav kan reglerna i 53 § tredje stycket om försök och förberedelse bli tillämpliga. Bestämmelserna i 54 § om ersättning och skadestånd för intrång i upphovsrätt kan också bli tillämpliga.

Det sagda innebär enligt min mening att kraven på sanktioner i artikel 7.1 a och b samt 7.2 i direktivet redan får anses tillgodosedda av gällande bestämmelser i upphovsrättslagen.

Anpassningen till artikel 5 medför att kopiering för enskilt bruk av datorprogram inte längre skall vara tillåten utan utgör intrång i upphovsrätten. Det gäller vare sig programmet är i skriftlig eller maskinläsbar form (se avsnitt 7.3.4). Sådan otillåten kopiering kommer då bl.a. att omfattas av de bestämmelser i 7 kap. upphovsrättslagen som blir tillämpliga vid intrång i upphovsrätten.

När den nuvarande bestämmelsen i 11 § tredje stycket upphovsrättslagen om kopiering för enskilt bruk av datorprogram i maskinläsbar form infördes

angavs (se prop. 1988/89:85 s. 14 f) utgångspunkten vara att det är mycket lätt att kopiera program. Det förelåg därför ett behov av att begränsa rätten till kopiering av datorprogram för enskilt bruk såvitt avsåg datorprogram i maskinläsbar form. Detta ansågs nödvändigt för att minska de ekonomiska skadeverkningarna av en omfattande privatkopiering. Beträffande program i skriven form ansågs det däremot inte finnas något skäl att införa en särreglering i detta avseende.

En viktig utgångspunkt vid bedömningen av vilka begränsningar som skulle göras i kopieringsrätten var att det av allmänna kriminalpolitiska hänsyn var önskvärt med endast sådana begränsningar i rätten att kopiera datorprogram för enskilt bruk som var oundgängligen nödvändiga. Det ansågs vidare olämpligt att införa ett förbud vars efterlevnad inte kunde kontrolleras. En sådan åtgärd skulle kunna bidra till att minska respekten för lagstiftningen i allmänhet.

Övervägandena ledde fram till att rätten till kopiering för enskilt bruk begränsades till sådana program som är utgivna. Vidare begränsades rätten till det strikt enskilda bruket. För det första får förlagan för kopieringen inte användas i näringsverksamhet eller offentlig verksamhet. Vidare får det kopierade programmet endast användas inom den närmaste familje- och vänkretsen. Slutligen är det tillåtet att framställa enstaka exemplar men då bara till personer i den kretsen för deras personliga bruk.

Införlivandet av direktivet medför att otillåten kopiering av ett datorprogram i maskinläsbar och skriftlig form för enskilt bruk skall anses utgöra intrång i upphovsrätten till datorprogrammet. Under förutsättning att det skett uppsåtligen eller av grov oaktsamhet utgör det då brott enligt 53 § upphovsrättslagen.

De kriminalpolitiska överväganden som låg bakom bedömningen i samband med att den nuvarande bestämmelsen om kopiering av datorprogram för enskilt bruk infördes får anses fortfarande ha giltighet. Med hänsyn till att artikel 7 i och för sig inte innehåller något krav på kriminalisering kunde det därför övervägas om sådan kopiering skall vara fri från straff fastän den är otillåten. Bestämmelserna i 54 och 55 §§ skulle i allt väsentligt emellertid vara tillämpliga och erbjuda sanktioner vid intrång i upphovsrätten.

Det kan emellertid inte uteslutas att även kopiering för enskilt bruk skulle kunna ta sig sådana former att det är motiverat med straffsanktioner. Det kan exempelvis röra sig om värdefulla program. Vidare kan det vara så att gärningsmannen ägnat sig åt en vidlyftig kopieringsverksamhet när det gäller att skaffa egna kopior och att sprida kopior till vänner och anförvanter. Är det däremot ett mindre allvarligt fall, bör gärningsmannen kunna undgå straff.

På de anförda skälen föreslogs i promemorian att kopiering av datorprogram som regel skall vara straffbart enligt 53 § upphovsrättslagen utom när det är fråga om mindre allvarliga former då det skulle vara fritt från straff. Förslaget innebar emellertid också att ringa fall av sådana intrång som avses i 53 § generellt skulle vara straffria.

Förslaget har mött starkt motstånd från remissinstanserna som har anfört att den nuvarande lydelsen av 53 § upphovsrättslagen har en allmänpreven-

tiv effekt och att en generell regel om straffrihet skulle riskera att urholka respekten för de immateriella rättigheterna. Några remissinstanser har anfört att frågan bör utredas närmare och tas upp i det inom justitiedepartementet pågående arbetet med en översyn av det immaterialrättsliga sanktionssystemet.

Med hänsyn till vad som kommit fram vid remissbehandlingen är jag inte beredd att nu förorda att det införs en regel om generell straffrihet i ringa fall. Frågan bör i stället tas upp i samband med den nämnda översynen av det immaterialrättsliga sanktionssystemet. Till dess bör man nöja sig med att - liksom hittills - låta kopiering för enskilt bruk av datorprogram vara straffritt. Utformningen av en sådan bestämmelse bör ansluta till den nuvarande lydelsen av 11 § tredje stycket. Jag delar *Lagrådets* uppfattning om hur bestämmelsen bör utformas.

Detta innebär att det straffria området liksom tidigare begränsas till kopiering av program som är utgivna, eller nu även överlåtna (jfr den föreslagna lydelsen av 23 §), och som inte används i offentlig verksamhet eller näringsverksamhet. Det förutsätts också att det framställda exemplaret inte utnyttjas för annat ändamål än enskilt bruk.

Frågan blir då vilka sanktioner som blir tillgängliga för olovlig kopiering av datorprogram. Som nämnts tidigare är bestämmelserna i 54 § om ersättning och 55 § om inlösen och förstörande m.m., utom vad gäller förverkande av vissa hjälpmedel (fjärde stycket), tillämpliga. Någon möjlighet att enligt 59 § tredje stycket få egendomen tagen i beslag finns inte när det inte är fråga om brott. Däremot är säkerhetsåtgärderna i 15 kap. rättegångsbalken i princip tillgängliga. Det bör understrykas att talan enligt 55 § andra stycket upphovsrättslagen om förstörande m. m. får väckas även av allmän åklagare, om det är påkallat ur allmän synpunkt.

Artikel 7.1 c anger att det skall finnas sanktioner mot personer som omsätter eller i kommersiellt syfte innehar hjälpmedel för att underlätta ett olovligt avlägsnande eller kringgående av *kopieringsspärrar* i datorprogram. I artikel 7.3 överlåts åt den nationella rätten att avgöra om sådana hjälpmedel skall kunna tas i beslag. Dessa hjälpmedel utgörs som regel av särskilda datorprogram som kan ta bort eller eliminera effekten av kopieringsspärrar. Det kan emellertid också vara fråga om skrivna handledningar. För att träffas av bestämmelsen i direktivet skall hjälpmedlet ha som enda syfte att underlätta att kopieringsspärrar avlägsnas eller kringgås utan lov. Avlägsnandet eller kringgåendet av kopieringsspärrar kan i sig vara ett intrång i upphovsrätten bestående i att programmet ändras. Å andra sidan har den som har rätt att använda ett datorprogram exempelvis rätt att göra en säkerhetskopia. Om en sådan kopiering kräver att en kopieringsspärr avlägsnas eller kringgås, är det i så fall tillåtet. Innehavet av ett hjälpmedel av beskrivet slag innebär emellertid i sig inget intrång i upphovsrätten. De gärningar för vilka direktivet kräver sanktioner är omsättning eller innehav i kommersiellt syfte av hjälpmedlet. Direktivets bestämmelse handlar inte om någon kränkning av upphovsrätten i sig utan om ett särskilt sanktionerad förbud, där sanktionen överlåts till den nationella lagregleringen.

Någon motsvarighet till artikel 7.1 c finns inte i svensk rätt. Det är inte

helt okomplicerat att införliva bestämmelsen med svensk rätt. Till en början är det en begränsning att hjälpmedlet skall vara avsett för att underlätta ett olovligt avlägsnande eller kringgående av kopieringsspärrar. Som nämnts har den rättmätige innehavaren av en kopia av ett datorprogram enligt artikel 5 i EG:s direktiv alltid rätt att göra en säkerhetskopia. Om ett datorprogram har en kopieringsspärr och den omöjliggör för användaren att göra en säkerhetskopia, bör han ha rätt att använda ett hjälpmedel av nu aktuellt slag för att göra kopian. Samma hjälpmedel kan naturligtvis användas även för olovlig kopiering men har då inte detta som enda användningsområde och kan därför i princip säljas fritt. Om det datorprogram som skall kopieras medger att exempelvis en eller ett par kopior görs men är spärrat för ytterligare kopiering, saknas det i och för sig behov av hjälpmedlet för lovligt bruk.

Frågan kompliceras ytterligare av att en del av de hjälpmedel för brytande av kopieringsspärrar som saluförs kan användas för kopiering av olika datorprogram. Beträffande vissa program kan hjälpmedlet behövas för lovlig kopiering medan för andra program är det obehövligt. Till detta kommer att metoden för att avlägsna eller kringgå en kopieringsspärr kan vara densamma för flera olika datorprogram. Vad som nu sagts gäller naturligtvis även exempelvis kopiering för lovlig dekompilering.

Ett införlivande av artikel 7.1 c bör i detta avseende ske strikt i enlighet med direktivets lydelse. Det innebär att bestämmelsen får en begränsad räckvidd, åtminstone inledningsvis. Genom att anpassa sina kopieringsspärrar till de regler om lovlig kopiering som direktivet innehåller kommer datorprogramföretagen att kunna på sikt göra hjälpmedlen för avlägsnande och kringgående av kopieringsspärrar helt eller i det närmast helt otillåtna.

Bestämmelsen i 7.1 c gäller sådan befattning med hjälpmedlet som utgörs av omsättning (putting into circulation) eller innehav i kommersiellt syfte. Denna formulering torde vara avsedd att omfatta försäljning och uthyrning samt innehav för försäljning, uthyrning eller annat kommersiellt syfte. Med det sistnämnda avses exempelvis att mot ersättning åt andra göra olovliga kopieringar med användande av hjälpmedlet.

Artikel 7.1.c är begränsad till att avse situationer där det förligger antingen omsättning eller innehav i kommersiellt syfte. Detta innebär att t.ex. endast innehav av ett sådant hjälpmedel utan något kommersiellt syfte inte täcks av bestämmelsen. Användandet av hjälpmedlet kan emellertid utgöra ett led i ett intrång enligt 53 § upphovsrättslagen. Vidare kan innehav av ett sådant hjälpmedel i princip utgöra ett led i förberedelsen av ett sådant intrång och medföra ansvar enligt bestämmelserna i 23 kap. brottsbalken.

Mot bakgrund av det sagda anser jag att en bestämmelse i överensstämmelse med artikel 7.1 c bör införas i svensk rätt. Med hänsyn till dess nära samband med upphovsrätten bör den tas in i upphovsrättslagen. Den bör placeras i 7 kap. som 57 a §. Bestämmelsen bör utformas som en straffbestämmelse. För ansvar skall krävas uppsåt. Brott av detta slag bör normalt föranleda böter. Det kan emellertid inte uteslutas att det i det enskilda fallet kan förekomma försvårande omständigheter som motiverar ett fängelsestraff. Fängelse bör därför ingå i straffskalan men med fängelse

i sex månader som maximistraff. I många fall kommer de gärningar som nu avses att utgöra medverkan till fullbordat brott mot 53 § eller medverkan till försök eller förberedelse till sådant brott. Ansvar skall då endast komma i fråga enligt 53 §.

Ett par remissinstanser har invänt att bestämmelsen borde ha samma subjektiva rekvisit och straffskala som 53 §. Enligt min uppfattning bör dock regeln utformas på det sätt som jag nu har angivit. Bestämmelsen torde få en begränsad betydelse. I det stora flertalet fall kommer som jag nämnt 53 § att kunna tillämpas i stället.

Som nämnts kan ett hjälpmedel av angivet slag vara i skriven form. Det kan exempelvis bestå i en tryckt handbok med råd om hur man kringgår kopieringsspärrar. Hjälpmedlet skulle även kunna bestå i t. ex. en demonstrationsvideo eller en ljudupptagning. Tryckta skrifter och filmer, videogram och ljudupptagningar som är avsedda att spridas till allmänheten kan endast bli föremål för rättsliga åtgärder om så medges enligt tryckfrihetsförordningen (TF) eller yttrandefrihetsgrundlagen (YGL). 57 a § omfattas inte av de undantag för upphovsrätten som finns i 1 kap. 8 § TF och 1 kap. 12 § YGL. Det kan därför inte föreligga brott enligt 57 a § om hjälpmedlet utgör tryckt skrift enligt TF eller medium som omfattas av YGL.

Bestämmelserna i 54-56 §§ om ersättningsskyldighet, inlösen och förstörelse av egendom förutsätter att det föreligger intrång i upphovsrätten. Skall gärningen bedömas enligt 53 §, blir de nyssnämnda bestämmelserna tillämpliga. Så är däremot inte fallet, om gärningen skall bedömas enligt den föreslagna 57 a §. Frågan blir då om det behövs särskilda bestämmelser om bl.a. förverkande och ersättningsskyldighet i fråga om brott mot 57 a §.

Sådana hjälpmedel för avlägsnande eller kringgående av kopieringsspärrar som omsatts eller innehafts i kommersiellt syfte i strid med den föreslagna straffbestämmelsen torde kunna förverkas enligt 36 kap. 3 § brottsbalken. Uppfyller de kraven för straffansvar finns det nämligen som regel ingen legitim användning för dem. Förverkande enligt nämnda lagrum av sådana hjälpmedel torde för övrigt kunna göras även hos en person som innehar programmet för andra än kommersiella syften under förutsättning att övriga rekvisit enligt lagrummet är uppfyllda. Något behov av ett särskilt stadgande om förverkande av sådana hjälpmedel finns därför inte. Att beslag får ske för att säkra egendomen framgår av 27 kap. 14 a § rättegångsbalken. Något behov av bestämmelser motsvarande dem som i övrigt finns i 55 och 56 §§ finns inte heller.

Bestämmelsen om ersättningsskyldighet i 54 § är utformad för att särskilt tillgodose rättighetsinnehavarens intresse av att få ersättning för intrånget i hans rättigheter. Något behov av en särskild sådan ersättningsrätt i de fall 57 a § skall tillämpas finns inte. Frågan om ersättning får i stället prövas enligt allmänna skadeståndsrättsliga regler.

7.3.7 Giltighetstid

Min bedömning: Inget behov av lagändring föreligger.

Artikel 8 - Skyddets giltighetstid

1. Skyddstiden skall gälla intill utgången av femtionde året efter det år då upphovsmannen avled eller vid gemensam upphovsrätt efter den sist avlidne upphovsmannens dödsdag. För verk som har offentliggjorts anonymt eller under pseudonym eller om en juridisk person i enlighet med nationell lagstiftning anses som upphovsman i överensstämmelse med artikel 2.1, skall skyddstiden gälla intill utgången av femtionde året efter det år då verket offentliggjordes.
2. De medlemsstater som redan har en längre skyddstid än den som anges i punkt 1 får bibehålla denna till dess att skyddstiden för upphovsrättsliga verk mer allmänt har harmoniserats med gemenskapsrätten.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med min (se s.174).

Remissinstanserna: Inga remissinstanser har yttrat sig.

Skälen för min bedömning: Artikel 8 är utformad i överensstämmelse med Bernkonventionen och motsvarar 43 och 44 §§ i upphovsrättslagen.

7.4 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Mitt förslag: De nya reglerna bör träda i kraft, beträffande bestämmelsen i 23 § upphovsrättslagen den dag regeringen bestämmer och i övrigt den 1 januari 1993. De skall tillämpas även på datorprogram som har tillkommit dessförinnan dock utan att inverka på åtgärder som utförts eller rättigheter som förvärvats före denna dag.

Artikel 9 - Den fortsatta tillämpningen av andra rättsliga bestämmelser

1. Bestämmelserna i detta direktiv skall inte påverka tillämpningen av andra rättsliga bestämmelser såsom bestämmelser om patenträtt, varumärken, otillbörlig konkurrens, yrkeshemligheter, skydd för halvledarprodukter eller avtalsrätt. Varje avtalsbestämmelse som strider mot artikel 6 eller mot de i artikel 5.2 och 5.3 angivna undantagen skall vara ogiltig.
2. Bestämmelserna i detta direktiv skall även gälla program som har skapats före den 1 januari 1993 dock utan att inverka på åtgärder som utförts eller rättigheter som förvärvats före denna dag.

Förslag till lagtext:

1. Denna lag träder i kraft, i fråga om 23 § den dag regeringen bestämmer och i övrigt den 1 januari 1993.
2. Lagen tillämpas även på verk som har tillkommit före ikraftträdandet utom såvitt gäller åtgärder som vidtagits eller rättigheter som förvärvats dessförinnan.

Promemorians förslag: Överensstämmer till största delen med mitt (se promemorian s. 175).

Remissinstanserna: En del remissinstanser har påpekat att det är osäkert om EES-avtalet hinner träda i kraft den 1 januari 1993 och det saknas skäl att genomföra ändringarna av de immaterialrättsliga lagarna tidigare än vad som erfordras till följd av EES-avtalets ikraftträdande.

Skälen för mitt förslag: EES-avtalet skall träda i kraft den 1 januari 1993, under förutsättning att alla avtalsslutande parter har deponerat sina ratifikations- eller godkännandeinstrument. Efter denna dag träder avtalet i kraft den första dagen av den andra månaden som följer efter den sista notifikationen. Den senaste tidpunkten för en sådan notifikation är den 30 juni 1993. Efter den dagen skall avtalsparterna sammankalla en diplomatkonferens för att bedöma läget. Det kan inte uteslutas att avtalet träder i kraft senare än den 1 januari 1993. EG skall förverkliga sin s.k. inre marknad med ikraftträdande den 1 januari 1993. Enligt min mening är det en fördel att nu bestämma att lagändringarna - med ett undantag - bör träda i kraft den 1 januari 1993. Däremot bör bestämmelsen om bl. a. regional konsumtion i 23 § upphovsrättslagen inte träda i kraft om inte EES-avtalet träder i kraft. Regeringen bör därför ges möjlighet att förordna om när den ändringen skall träda i kraft.

Artikelns övergångsbestämmelse innebär att även datorprogram som har skapats före ikraftträdandet den 1 januari 1993 omfattas av direktivet. Detta gäller dock inte för de åtgärder som vidtagits och de rättigheter som förvärvats dessförinnan. En åtgärd i form av dekompilering blir således inte retroaktivt tillåten när denna lag träder i kraft.

Av 5 § lagen (1964:163) om införande av brottsbalken följer att den nya bestämmelsen om ansvarsfrihet i 53 § upphovsrättslagen skall tillämpas även beträffande gärningar som begås före i ikraftträdandet.

8 Vissa särskilda ändringsförslag i växtförädlarrättslagen

8.1 Skydd för ytterligare släkten m.m.

Mitt förslag: Växtförädlarrättslagen utvidgas till att omfatta växtsläktena Acer spp. (lönn), Begonia spp. (begonia), Betula spp. (björk), Caragana spp. (ärtbuske), Cornus spp. (kornell, snöbär), Euonymus spp. (spindelträd), Potentilla spp. (fingerört, tok), Rhododendron spp. (azalea, rhododendron), Spiraea spp. (spirea), Syringa spp. (syrén), och Viburnum spp. (olvon) samt växtarten Vicia sativa L. (fodervicker).

Lagen skall även generellt tillämpas på växtsorter av hybrider mellan de släkten och arter som omfattas av lagen.

Förslag till lagtext:

1 § Denna lag skall tillämpas på växtsorter som tillhör de växtsläkten eller växtarter som anges i bilagan till denna lag.

Lagen skall tillämpas även på växtsorter som är hybrider mellan de växtsläkten eller växtarter som anges i bilagan.

Växtsortnämndens förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har tillstyrkt förslaget.

Skälen för mitt förslag: För att omfattas av växtförädlarrätt bör enligt vad som för närvarande gäller ett växtsläkte eller en växtart vara odlingsbar och således tillhöra kulturväxterna. Det bör också finnas ett behov av att skydda sorter av släktet eller arten i fråga. Slutligen måste det finnas möjlighet att prova sorterna för registrering (jfr SOU 1969:15 s. 73 f.).

De växtsläkten som Växtsortnämnden har föreslagit skall omfattas av växtförädlarrätt är alla odlingsbara. Försöksavdelningen för norrländsk trädgårdsodling vid Sveriges lantbruksuniversitet och Arboretum Norr har i en gemensam skrivelse till Växtsortnämnden förklarat att man har för avsikt att söka växtförädlarrätt bl.a. för sorter av släktena Acer, Betula, Caragana, Cornus, Euonymus, Rhododendron, Spirea, Syringa och Viburnum. Även en annan förädlare har uttryckt intresse för att skydda sorter av släktet Acer. I fråga om släktena Begonia och Potentilla skyddas redan nu underarterna Begonia elatior (Begonia x Hiemalis) respektive Potentilla fruticosa. Av Växtsortnämndens skrivelse framgår att det torde finnas möjlighet att sluta avtal med andra länder om provning av sorter från de aktuella växtsläktena.

Det finns alltså förutsättningar för att låta sorter av de nu omnämnda växtsläktena omfattas av växtförädlarrättslagen. Jag anser att det är angeläget att de bereds möjlighet till ett sådant skydd. Växtförädlarrätt-

slagen bör således utvidgas till att omfatta sorter av dessa släkten. De underarter av Begonia och Potentilla som nu finns upptagna i bilagan bör därvid utgå. Jag vill i sammanhanget också nämna att enligt den reviderade text av 1961 års konvention om skydd för växtförädlingsprodukter (UPOV-konventionen) som antogs vid en diplomatkonferens i mars 1991 skall de stater som ansluter sig till denna text efter en viss övergångstid skydda sorter av samtliga växtsläkten och växtarter. Den nya konventionstexten har ännu inte trätt i kraft och det kan komma att dröja någon tid innan förslag läggs fram om att Sverige skall ratificera den ändrade lydelsen av konventionen.

Vicia sativa L. (fodervicker) bortföll av misstag vid den senaste ändringen av växtförädlarrättslagen (se prop. 1990/91:74, LU19, rskr. 192). Detta misstag bör nu rättas till.

På förslag av Statens utsädeskontroll har vidare några av de latinska benämningarna i bilagan till lagen ändrats så att de bättre överensstämmer med de benämningar som används internationellt.

För närvarande finns ett antal hybrider uppräknade i bilagan till växtförädlarrättslagen. Så är t.ex. Festulolium spp. (rajsvingel), som är en hybrid mellan ängssvingel och engelskt rajgräs, upptagen i bilagan trots att såväl Festuca spp. (svingel) som Lolium spp. (rajgräs) också finns med där. Jag anser att det är naturligt att det skall vara generellt möjligt att skydda hybridsorter av växtsläkten och växtarter som omfattas av bilagan till växtförädlarrättslagen. En bestämmelse om detta föreslås därför bli införd i lagen som ett nytt andra stycke i 1 §. De hybrider som nu finns förtecknade i bilagan utom Begonia elatior (Begonia x Hiemalis) bör av praktiska skäl kvarstå i denna.

8.2 Avskaffande av besvärsavgiften

Mitt förslag: Bestämmelserna om besvärsavgift slopas.

Förslag till lagtext:

19 § *Växtsortnämndens beslut enligt 18 § överklagas hos Statens jordbruksverk inom två månader från beslutets dag.*
Jordbruksverkets beslut får överklagas av sökanden, om det har gått honom emot. Verkets beslut överklagas hos Regeringsrätten inom två månader från beslutets dag.

48 § *Annat slutligt beslut av Växtsortnämnden enligt denna lag än som avses i 18 § överklagas hos Jordbruksverket inom två månader från beslutets dag.*
Jordbruksverkets beslut överklagas hos Regeringsrätten inom två månader från beslutets dag.

Växtsortnämndens förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har tillstyrkt förslaget.

Skälen för mitt förslag: Av 19 § växtförädlarrättslagen följer att den som vill föra talan mot ett slutligt beslut av Växtsortnämnden i ärende angående ansökan om registrering av en växtsort skall betala besvärsavgift. Besvären tas annars inte upp till prövning av Statens jordbruksverk. Detsamma gäller enligt 48 § växtförädlarrättslagen vid talan mot annat slutligt beslut av Växtsortnämnden. Besvärsavgiften utgör för närvarande 900 kr.

Motsvarande bestämmelser om besvärsavgift i varumärkeslagen, patentlagen och mönsterskyddslagen avskaffades i samband med följdlagstiftningen till 1986 års förvaltningslag (jfr prop. 1986/87:39, KU 11, rskr. 59). Ändringen hängde samman med den skyldighet för Patent- och registreringsverket att i vissa fall ompröva sina egna beslut som följer av 27 § förvaltningslagen (1986:223). Att behålla skyldigheten att betala besvärsavgift ansågs kunna ge upphov till krångel i de fall Patent- och registreringsverket ändrar ett överklagat beslut i stället för att överlämna överklagandet till Patentbesvärsrätten (se prop. 1986/87:39 s. 73 f och 76).

Förvaltningslagens bestämmelse om skyldighet att i vissa fall ompröva sina beslut gäller också för Växtsortnämnden. Av samma skäl som anfördes i 1986 års lagstiftningsärende bör bestämmelserna om besvärsavgift vid besvär över Växtsortnämndens beslut slopas. I enlighet med detta föreslås att andra meningen i 19 § första stycket och andra meningen i 48 § första stycket växtförädlarrättslagen upphävs. Med hänsyn till att nämndens beslut sällan överklagas torde inkomstbortfallet bli helt obetydligt.

9 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom Justitiedepartementet upprättats förslag till

1. lag om skydd för kretsmönster i halvledarprodukter,
2. lag om ändring i patentlagen (1967:837),
3. lag om ändring i mönsterskyddslagen (1970:485),
4. lag om ändring i växtförädlarrättslagen (1971:392),
5. lag om ändring i varumärkeslagen (1960:644),
6. lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk.

Lagrådet har granskat lagförslagen.

10 Hemställan

Med hänvisning till vad jag har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att anta lagförslagen.

11 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

Sammanfattning av promemorian (Ds 1992:13)

I promemorian läggs fram förslag om sådana ändringar i de immaterialrättsliga lagarna som behövs till följd av de åtaganden som Sverige har gjort i avtalet om ett europeiskt ekonomiskt samarbetsområde (EES-avtalet). I promemorian behandlas endast de delar av EES-avtalet som berör immaterialrättsliga frågor.

I *avsnitt 1* behandlas allmänt frågan om EES-avtalets inverkan på den svenska immaterialrätten.

Avsnitt 2 handlar om konsumtion av de immateriella rättigheterna. I avsnittet läggs fram förslag om ändrade konsumtionsprinciper på patent-, mönsterskydds- och växtförädlarrättens områden. Förslagen innebär de nämnda ensamrätterna skall anses vara komsumerade, om den skyddade produkten, varan eller materialet förts ut inom det europeiska ekonomiska samarbetsområdet av rättighetshavaren eller med dennes samtycke.

Frågor rörande skyddet för kretsmönster i halvledarprodukter behandlas i *avsnitt 3*. Där föreslås bl.a. att kravet på verkshöjd även skall innefatta nyhetskrav, att rätten till kretsmönster som utvecklas av arbetstagare övergår till arbetsgivaren såvida inte annat har avtalats, att både juridiska och fysiska personer med anknytning till EES kan vara innehavare av rätt till kretsmönster samt att godtroende förvärvare av skyddade kretsmönster får fortsätta utnyttja dessa mot skälig ersättning. En ny lag om skydd för kretsmönster föreslås bli införd.

Förändringar av den svenska varumärkesrätten som en följd av anpassningen till ett EG-direktiv om varumärken behandlas i *avsnitt 4*. Där läggs bl.a. fram förslag som utökar möjligheten att få olika tecken erkända som varumärken, som förstärker skyddet för väl kända varukännetecken och som skärper användningstvånget för varumärken.

Avsnitt 5 behandlar det rättsliga skyddet för datorprogram. I avsnittet föreslås sådana ändringar i upphovsrättslagen, som behövs för att anpassa den till EGs direktiv om skydd för datorprogram. De ändringar som föreslås är bl.a. att skydd av datorprogram även omfattar programmets förberedande designmaterial, att alla rättigheter till datorprogram som utvecklas av arbetstagare övergår till arbetsgivaren såvida inte annat avtalats, att konsumtionspunkten är den första överlåtelsen av ett exemplar av ett datorprogram, att kopiering för enskilt bruk blir otillåtet samt att användare av datorprogram får en tvingande rätt att göra säkerhetskopior och utföra s.k. dekompilering.

Förteckning över remissinstanser som har yttrat sig över departementspromemorian (Ds 1992:13) Ändringar i de imaterialrättsliga lagarna med anledning av EES-avtalet m.m.

Efter remiss har yttrande över promemorian avgetts av Svea hovrätt, Stockholms tingsrätt, Marknadsdomstolen, Patentbesvärsrätten, Kommerskollegium, Konsumentverket, Näringsfrihetsombudsmannen, Patent- och registreringsverket, Riksarkivet, Riksåklagaren, Statens pris- och konkurrensverk, Statens växtsortnämnd, Försvarets civilförvaltning, Universitetet i Linköping, Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Annonsörföreningen, ASEA Brown Boveri AB, Centralorganisationen SACO/SR, Föreningen Sveriges Konsthantverkare och Industriformgivare, Föreningen Svensk Programvaruindustri, Föreningen Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå (STIM), Företagarnas riksorganisation, Grossistförbundet Svensk Handel, Handelshögskolan i Stockholm, Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd (KLYS), Lantbrukarnas Riksförbund LRF, Läkemedelsindustriföreningen, Standardiseringskommissionen i Sverige - SIS, Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar, Svenska gruppen av the International Federation of Producers of Phonograms and Videograms (IFPI), Stockholms handelskammare, Svensk Industridesign, Svenska AIPPI-gruppen, Svenska arbetsgivareföreningen (SAF), Svenska artisters och musikers intresseorganisation (SAMI), Svenska bokförläggareföreningen, Svenska Fotografernas Upphovsrättsråd, Svenska föreningen för industriellt rättsskydd (SFIR), Svenska Industriens Patentingenjörers Förening (SIPF), Svenska journalistförbundet, Svenska kommunförbundet, Svenska patentombudsföreningen (SPOF), Svenska tidningsutgivareföreningen (TU), Sveriges advokatsamfund, Sveriges Industriförbund, Sveriges Köpmannaförbund, Sveriges Marknadsförbund, Sveriges Radio AB, Teatrarnas Riksförbund, Telefonaktiebolaget L M Ericsson, Tidningarnas arbetsgivareförening (TA) och Tjänstemännens centralorganisation (TCO).

Yttrande har också kommit in från Datorprogramföretagens Intresseförening mot Illegal Kopiering, DIMIK, Svenska Teaterförbundet och Sveriges Videodistributörers Förening, SVF, samt från Jur. dr Lars Holmqvist och Jur. dr h.c. Claes Uggla.

Dataföreningen i Sverige, Delegationen för Industriell Utveckling inom Informationsteknologiområdet, Industrins Uppfinnarnämnd, Konstnärernas Riksorganisation, Kooperativa Förbundet, Landsorganisationen (LO), Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK), Näringslivets Delegation för Marknadsrätt, Svenska Elektro- och Dataingenjörers Förening, Svenska Föreningen för Upphovsrätt, Svenska Industritjänstemannaförbundet, Svenska Uppfinnareföreningen, Sveriges Allmänna Exportförening, Teatrarnas Riksförbund och Televerket har beretts tillfälle att avge yttranden men har avstått från att yttra sig.

Lagrådsremissens lagförslag

1 Förslag till
Lag om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter

Härigenom föreskrivs följande.

Skydd för kretsmönster för halvledarprodukter

1§ I denna lag stadgas om rätt till skydd för kretsmönster för halvledarprodukter.

Ett kretsmönster skall vara resultatet av en egen intellektuell insats av den som har skapat det och det får inte vara allmänt förekommande inom halvledarindustrin. Består ett kretsmönster av delar som är allmänt förekommande inom halvledarindustrin, skyddas det endast om kombinationen av delarna uppfyller villkoren.

Skyddets omfattning

2§ Rätt till kretsmönster för en halvledarprodukt innebär en uteslutande rätt att

1. framställa exemplar av kretsmönstret,
2. utföra kretsmönstret på eller i ett materiellt underlag,
3. i kommersiellt syfte importera kretsmönstret eller en halvledarprodukt som har tillverkats med utnyttjande av kretsmönstret, samt
4. göra kretsmönstret tillgängligt för allmänheten genom att exemplar av kretsmönstret eller produkter som kretsmönstret ingår i bjuds ut till försäljning, uthyrning eller utlåning eller sprids till allmänheten på annat sätt.

Innehavare av rätt till skydd

3 § Rätt till kretsmönster tillkommer den fysiska person som har skapat kretsmönstret under förutsättning av att han är medborgare eller har sin vanliga vistelseort i en stat som ingår i det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och att andra stycket inte är tillämpligt.

Rätt till kretsmönster som har skapats av arbetstagare i anställningsförhållande tillkommer arbetsgivaren såvida inte annat har avtalats och arbetsgivaren är en fysisk person som är medborgare eller har sin vanliga vistelseort i en stat som ingår i samarbetsområdet eller är en juridisk person som bedriver förvärvsverksamhet i en sådan stat.

I de fall då rätt till kretsmönster inte föreligger enligt första och andra styckena skall sådan rätt tillkomma sådana fysiska och juridiska personer som uppfyller de i andra stycket angivna villkoren om anknytning till samarbetsområdet under förutsättning av att en sådan person har fått ensamrätt att utnyttja kretsmönstret kommersiellt i hela samarbetsområdet och det första kommersiella utnyttjandet sker i en stat som ingår i detta område.

Rätt till kretsmönster skall också tillkomma den som övertagit rättigheten från de personer som anges i första till tredje styckena.

Skyddstid

4 § Rätt till kretsmönster uppstår när det har skapats och varar till utgången av det tionde året efter det år då kretsmönstret först utnyttjades kommersiellt i någon del av världen.

Rätten upphör femton år efter utgången av det år då kretsmönstret skapades, om det då ännu inte har utnyttjats kommersiellt.

Inskränkningar i skyddet

5 § Utan hinder av 2 § får exemplar framställas av kretsmönstret uteslutande för undervisning om eller analys av kretsmönstret. Enstaka exemplar får också framställas för enskilt bruk.

Exemplar som har framställts med stöd av första stycket får inte utnyttjas för något annat ändamål.

6 § Rätt till kretsmönster omfattar inte exemplar av kretsmönster eller produkter i vilka kretsmönster ingår, om de spritts till allmänheten inom det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet med rättsinnehavarens samtycke.

7 § Om ett exemplar av ett kretsmönster utgör allmän handling, skall exemplaret utan hinder av 2 § tillhandahållas i den ordning som föreskrivs i 2 kap. tryckfrihetsförordningen.

Överlåtelse av rätten

8 § Överlåtelse av ett exemplar av ett kretsmönster innefattar inte överlåtelse av rätten till kretsmönstret.

Om den som innehar rätten till ett kretsmönster har gett någon annan rätt att yrkesmässigt utnyttja detta (licens), får denne överlåta sin rätt vidare endast om avtal har träffats om denna. Om licensen ingår i en rörelse, får den dock överlåtas i samband med överlåtelse av rörelsen eller en del av denna.

Straff m.m.

9 § Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet vidtar en åtgärd som innebär intrång i rätten enligt 2 § skall dömas till böter eller fängelse i högst två år.

För försök eller förberedelse till brott enligt första stycket döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

Åklagare får väcka åtal för brott enligt första eller andra stycket endast om målsäganden anger brottet till åtal eller åtal krävs från allmän synpunkt.

10 § Den som i strid mot denna lag förvärvar ett exemplar av ett skyddat kretsmönster och inte känner till eller har skälig anledning att anta att kretsmönstret är skyddat har rätt att fortsätta att utnyttja exemplaret av det skyddade kretsmönstret kommersiellt även efter det att han har fått kännedom om att kretsmönstret är skyddat. För utnyttjandet skall ersättning lämnas enligt 11 § första stycket.

11 § Den som i strid mot denna lag utnyttjar ett kretsmönster skall betala ersättning för utnyttjandet till den som innehar rätten till mönstret om och i den mån det är skäligt.

Om det sker det uppsåtligen eller av oaktsamhet skall ersättning betalas

också för den ytterligare skada som intrånget har medfört. Då ersättningens storlek bestäms skall hänsyn tas även till innehavarens intresse av att intrång inte begås och till övriga omständigheter av annan än rent ekonomisk betydelse.

12 § Den som vidtar en åtgärd som innebär överträdelse enligt 9 § är skyldig att, om det är skäligt, mot lösen avstå den egendom som överträdelsen avser till den som innehar rätten till kretsmönstret.

I stället för att förordna om inlösen enligt första stycket får domstolen, om det är skäligt, besluta att egendomen skall förstöras, ändras eller utsättas för andra åtgärder som är ägnade att förebygga missbruk. Detta gäller dock inte om förverkande eller åtgärder som är ägnade att förebygga missbruk skall beslutas enligt 36 kap. brottsbalken. Talan enligt detta stycke förs av den som innehar rätten till kretsmönstret. Sådan talan får föras även av åklagare, om det krävs från allmän synpunkt.

Bestämmelserna i första och andra styckena gäller inte mot den som i god tro har förvärvat egendomen eller en särskild rätt till den.

13 § Sådan egendom som avses i 12 § får tas i beslag, om brott enligt denna lag skäligen kan antas föreligga. I fråga om sådant beslag tillämpas reglerna om beslag i brottmål i allmänhet.

14 § Har ett annat föremål än som avses i 12 § använts som hjälpmedel vid sådan framställning av exemplar av kretsmönstret som utgör brott enligt denna lag, får föremålet eller dess värde förklaras förverkat, om det behövs för att förebygga brott eller om det finns andra särskilda skäl till det. Detsamma gäller föremål som har använts vid försök till brott som avses i denna paragraf eller som omfattas av åtgärd som utgör förberedelse till sådant brott.

Lagens tillämpningsområde

15 § Regeringen får, under förutsättning av ömsesidighet eller om det följer av avtal med främmande stat eller mellanfolklig organisation som riksdagen godkänt, föreskriva om lagens tillämplighet i förhållande till andra stater än dem som ingår i det europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

---

1. Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.
2. Lagen (1986:1425) om skydd för kretsmönster i halvledarprodukter skall upphöra att gälla den dag regeringen bestämmer.
3. Lagen tillämpas även på kretsmönster som har tillkommit före ikraftträdandet utom såvitt gäller åtgärder som vidtagits eller rättigheter som förvärvats dessförinnan. Har exemplar av kretsmönster framställts före den 1 april 1987, får de dock utan hinder av 2 § spridas vidare.

2 Förslag till Lag om ändring i patentlagen (1967:837)

Härigenom föreskrivs att 3 § patentlagen (1967:837) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
3 §[1]	
Den genom patent förvärvade ensamrätten innebär att, med de undantag som anges nedan, *annan än patenthavaren ej må* utan *dennes lov* utnyttja uppfinningen genom att	Den genom patent förvärvade ensamrätten innebär att, med de undantag som anges nedan, *ingen får* utan *patenthavarens samtycke* utnyttja uppfinningen genom att
1) tillverka, utbjuda, bringa i omsättning eller använda patentskyddat alster eller införa eller inneha sådant alster för ändamål som nu sagts,	1) tillverka, utbjuda, bringa i omsättning eller använda patentskyddat alster eller införa eller inneha sådant alster för ändamål som nu sagts,
2) använda patentskyddat förfarande eller, om han vet eller det med hänsyn till omständigheterna är uppenbart att förfarandet *ej* får användas utan patenthavarens *lov*, utbjuda det för användning här i *riket*,	2) använda patentskyddat förfarande eller, om han vet eller det med hänsyn till omständigheterna är uppenbart att förfarandet *inte* får användas utan patenthavarens *samtycke*, utbjuda det för användning här i *Sverige*,
3) utbjuda, bringa i omsättning eller använda alster som tillverkats enligt patentskyddat förfarande eller införa eller inneha alstret för ändamål som nu sagts.	3) utbjuda, bringa i omsättning eller använda alster som tillverkats enligt patentskyddat förfarande eller införa eller inneha alstret för ändamål som nu sagts.
Ensamrätten innebär även att annan än patenthavaren *ej må* utan *dennes lov* utnyttja uppfinningen genom att erbjuda eller tillhandahålla någon som *ej* är berättigad att utnyttja uppfinningen sådant medel för att utöva den här *i riket* som hänför sig till något väsentligt i uppfinningen, om den som erbjuder eller tillhandahåller medlet vet eller det med hänsyn till omständigheterna är uppenbart att medlet är lämpat och avsett att användas vid utövande av uppfinningen. Är medlet en *i handeln allmänt förekommande vara*, gäller vad nu sagts dock endast om den som erbjuder eller tillhandahåller medlet *söker* påverka mottagaren till handling som avses i första stycket. Vid tillämpning av bestämmelserna i detta stycke skall såsom berättigad att utnyttja uppfinningen *icke* anses	Ensamrätten innebär även att *ingen får* utan *patenthavarens samtycke* utnyttja uppfinningen genom att erbjuda eller tillhandahålla någon som *inte* är berättigad att utnyttja uppfinningen sådant medel för att utöva den här *i Sverige* som hänför sig till något väsentligt i uppfinningen, om den som erbjuder eller tillhandahåller medlet vet eller det med hänsyn till omständigheterna är uppenbart att medlet är lämpat och avsett att användas vid utövande av uppfinningen. Är medlet en vara *som allmänt förekommer i handeln*, gäller vad nu sagts dock endast om den som erbjuder eller tillhandahåller medlet *försöker* påverka mottagaren till *en sådan* handling som avses i första stycket. Vid tillämpning av bestämmelserna i detta stycke skall den som utnyttjar uppfinningen på *det* sätt som sägs i

[1] Senaste lydelse 1978:149

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
den som utnyttjar uppfinningen på sätt som sägs i tredje stycket 1, 3 eller 4.	tredje stycket 1, 3 eller 4 *inte* anses såsom berättigad att utnyttja uppfinningen.
Från *ensamrätt undantagas*	Från *ensamrätten undantas*
1) utnyttjande som *ej* sker yrkesmässigt,	1) utnyttjande som *inte* sker yrkesmässigt,
2) utnyttjande av patentskyddat alster som bringats i omsättning *här i riket* av patenthavaren eller med dennes samtycke,	2) utnyttjande av patentskyddat alster som bringats i omsättning *inom det europeiska ekonomiska samarbetsområdet* av patenthavaren eller med dennes samtycke,
3) utnyttjande av uppfinning för experiment, som avser själva uppfinningen,	3) utnyttjande av uppfinning för experiment som avser själva uppfinningen,
4) beredning på apotek av läkemedel enligt läkares förskrivning i enskilt fall eller *åtgärd* med sålunda berett läkemedel.	4) beredning på apotek av läkemedel enligt läkares förskrivning i enskilt fall eller *åtgärder* med sålunda berett läkemedel.

---

1. Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

2. 3 § tredje stycket 2) skall inte gälla för livsmedel eller läkemedel, som åtnjuter patentskydd på annan grund än att de utgör alster av ett patentskyddat förfarande och som förts ut på marknaden i Finland eller för läkemedel, som åtnjuter patentskydd på annan grund än att de utgör alster av ett patentskyddat förfarande och som förts ut på marknaden i Island, förrän den dag regeringen särskilt bestämmer.

3 Förslag till
Lag om ändring i mönsterskyddslagen (1970:485)

Härigenom föreskrivs att 5 § om mönsterskyddslagen (1970:485) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	5 §
Mönsterrätt innebär att, med de undantag som anges nedan, *annan än* innehavaren av mönsterrätten (mönsterhavaren) *icke* får utan dennes *lov* utnyttja mönstret yrkesmässigt genom att tillverka, införa till *riket*, *utbjuda*, saluhålla, överlåta eller *uthyra* vara, vars utseende icke väsentligen skiljer sig från mönstret eller som i sig har upptagit något som *icke* väsentligen skiljer sig från detta.	Mönsterrätt innebär, med de undantag som anges nedan, *att ingen får utan samtycke av den som är* innehavare av mönsterrätten (mönsterhavaren) utnyttja mönstret yrkesmässigt genom att tillverka, införa till *Sverige*, *bjuda ut*, saluhålla, överlåta eller *hyra ut* vara, vars utseende *inte* väsentligen skiljer sig från mönstret eller som i sig har upptagit något som *inte* väsentligen skiljer sig från detta.
Mönsterrätten omfattar endast de varor för vilka mönstret registrerats och därmed likartade varor.	Mönsterrätten omfattar endast de varor för vilka mönstret registrerats och därmed likartade varor. *Mönsterrätten omfattar inte utnyttjande av en vara, om den har bringats i omsättning inom det europeiska ekonomiska samarbetsområdet av mönsterhavaren eller med dennes samtycke.*

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

4 Förslag till Lag om ändring i växtförädlarrättslagen (1971:392)

Härigenom föreskrivs i fråga om växtförädlarrättslagen (1971:392)
dels att 1, 4, 19 och 48 §§ skall ha följande lydelse,
dels att bilagan till lagen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
1 §[1]	
Denna lag skall tillämpas på växtsorter som tillhör de växtsläkten eller växtarter som anges i bilagan till denna lag.	
	Lagen skall tillämpas även på växtsorter av hybrider mellan de växtsläkten eller växtarter som anges i bilagan.
4 §	
Växtförädlarrätt innebär att, med de undantag som anges nedan, *annan än* innehavaren av växtförädlarrätten (sortinnehavaren) *icke* får utan dennes *lov* utnyttja växtsorten yrkesmässigt genom att	Växtförädlarrätt innebär, med de undantag som anges nedan, *att ingen får utan samtycke av* innehavaren av växtförädlarrätten (sortinnehavaren) utnyttja växtsorten yrkesmässigt genom att
1. framställa eller till riket *införa* växtmaterial av sorten i syfte att materialet skall *utbjudas* till försäljning för förökningsändamål eller *eljest* tillhandahållas för sådant ändamål,	1. framställa eller till *Sverige föra in* växtmaterial av sorten i syfte att materialet skall *bjudas ut* till försäljning för förökningsändamål eller *på annat sätt* tillhandahållas för sådant ändamål,
2. *utbjuda* till försäljning eller *eljest* tillhandahålla växtmaterial av sorten för förökningsändamål,	2. *bjuda ut* till försäljning eller *på annat sätt* tillhandahålla växtmaterial av sorten för förökningsändamål,
3. i fall, då upprepad användning av växtmaterial av sorten är nödvändig för framställning av växtmaterial av annan sort, använda växtmaterial av sorten för sådan framställning och i syfte att det framställda materialet skall *utbjudas* till försäljning för förökningsändamål eller *eljest* tillhandahållas för sådant ändamål.	3. i *de* fall, då upprepad användning av växtmaterial av sorten är nödvändig för framställning av växtmaterial av annan sort, använda växtmaterial av sorten för sådan framställning och i syfte att det framställda materialet skall *bjudas ut* till försäljning för förökningsändamål eller *på annat sätt* tillhandahållas för sådant ändamål.
I fråga om prydnadsväxter innebär växtförädlarrätten därjämte att annan än sortinnehavaren *icke* får utan dennes *lov* använda plantor eller delar av plantor som förökningsmaterial för yrkesmässig framställning av snittblommor eller annat material för prydnadsändamål.	I fråga om prydnadsväxter innebär växtförädlarrätten därjämte att ingen får utan sortinnehavarens *samtycke* använda plantor eller delar av plantor som förökningsmaterial för yrkesmässig framställning av snittblommor eller annat material för prydnadsändamål.

[1] Senaste lydelse 1982:991

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	Växtförädlarrätten omfattar inte utnyttjande av det material av en växtsort, som har bringats i omsättning inom det europeiska ekonomiska samarbetsområdet av sortinnehavaren eller med dennes samtycke.
	19 §[2]
Talan enligt 18 § föres hos statens jordbruksverk genom besvär inom två månader från beslutets dag. Den som vill anföra besvär skall inom samma tid erlägga fastställd besvärsavgift vid påföljd att besvären annars ej upptages till prövning.	*Växtsortsnämndens beslut enligt 18 § överklagas hos statens jordbruksverk inom två månader från beslutets dag.*
Mot beslut av jordbruksverket får talan föras av sökanden, om beslutet gått honom emot. Talan föres hos regeringsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag.	*Jordbruksverkets beslut får överklagas av sökanden, om det har gått honom emot. Verkets beslut överklagas hos regeringsrätten inom två månader från beslutets dag.*
	48 §[2]
Talan mot annat slutligt beslut av växtsortnämnden enligt denna lag än som avses i 18 § föres hos jordbruksverket genom besvär inom två månader från beslutets dag. Den som vill anföra besvär skall inom samma tid erlägga fastställd besvärsavgift vid påföljd att besvären annars ej upptages till prövning.	*Annat slutligt beslut av växtsortnämnden enligt denna lag än som avses i 18 § överklagas hos jordbruksverket inom två månader från beslutets dag.*
Talan mot jordbruksverkets beslut föres hos regeringsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag.	*Jordbruksverkets beslut överklagas hos regeringsrätten inom två månader från beslutets dag.*

[2] Senaste lydelse 1991:386

Acer spp.	*Lönn*
Agrostis spp.	Ven
Allium spp.	Lök
Alopecurus pratensis L.	Ängskavle
Alstroemeria L.	Perulilja
Anethum graveolens L.	Dill
Apium graveolens L.	Selleri
Aronia spp.	Aronia
Asparagus officinalis L.	Sparris
Avena byzantina K. Koch	Rödhavre
Avena sativa L.	Havre
Begonia spp.	*Begonia*
Beta vulgaris L. ssp. vulgaris var. altissima Döll	Sockerbeta
Beta vulgaris L. ssp. vulgaris var. conditiva Alef.	Rödbeta
Beta vulgaris L. ssp. vulgaris var. crassa Alef.	Foderbeta
Betula spp.	*Björk*
Brassica napus L. var. oleifera Metzg.	Raps
Brassica napus L. var. napobrassica (L.) Rchb.	Kålrot
Brassica nigra (L.) W. Koch	Svartsenap
Brassica oleracea L.	Kål
Brassica oleracea L. ssp. acephala DC.	Fodermärgkål
Brassica rapa L. var. oleifera Metzg.	Rybs
Brassica rapa L. var. *rapa (L.) Thell.*	Rova
Bromus arvensis L.	Renlosta
Bromus inermis Leyss.	Foderlosta
Camelina sativa (L.) Crantz	Oljedådra
Cannabis sativa L.	Hampa
Capsicum annuum L.	Paprika
Caragana spp.	*Ärtbuske*
Chrysanthemum spp.	Krysantemum
Cornus spp.	*Kornell, snöbär*
Cucumis melo L.	Melon
Cucumis sativus L.	Gurka
Cynosurus cristatus L.	Kamäxing
Dactylis glomerata L.	Hundäxing
Daucus carota L.	Morot
Dianthus caryophyllus L.	Nejlika
Euonymus spp.	*Spindelträd*
Euphorbia pulcherrima Willd. ex Klotzsch	Julstjärna
Festuca spp.	Svingel
Festulolium spp.	Rajsvingel
Fragaria spp.	Jordgubbar, smultron
Glycine max (L.) Merrill	Sojaböna

[3] Senaste lydelse 1991:168

Helianthus annuus L.	Solros
Hippophae spp.	Havtorn
Hordeum vulgare L.	Korn
Lactuca sativa L.	Sallat
Linum usitatissimum L.	Lin
Lolium spp.	Rajgräs
Lonicera spp.	Try
Lupinus angustifolius L.	Blålupin
Lupinus luteus L.	Gullupin
Lycopersicon esculentum P. Mill.	Tomat
Malus spp. (även grundstam)	Äpple
Medicago spp.	Lusern
Ornithopus sativus Brot.	Seradella
Papaver somniferum L.	Vallmo
Pastinaca sativa L.	Palsternacka
Pelargonium-Peltatum-Hybridi	Hängpelargon
Pelargonium-Peltatum x Pelargonium-Zonale-Hybridi	
Pelargonium-Zonale-Hybridi	Vanlig pelargon
Petroselinum crispum (Mill.) Nym. ex A. W. Hill	Persilja
Phalaris arundinacea L.	Rörflen
Phaseolus coccineus L.	Rosenböna
Phaseolus vulgaris L.	Böna
Phleum spp.	Timotej
Pisum sativum L. *sensu lato*	Ärt
Poa spp.	Gröe
Populus spp.	Asp, *poppel*
Potentilla spp.	*Fingerört, tok*
Prunus spp. (även grundstam)	Körsbär, plommon, persika, aprikos
Pyrus spp. (även grundstam)	Päron
Raphanus sativus L. var. niger (Mill.) S. Kerner	Rättika
Raphanus sativus L. var. radicula Pers.	Rädisa
Rhododendron spp.	*Azalea, rhododendron*
Ribes spp. (även grundstam)	Vinbär, krusbär
Rosa spp.	Ros, nypon
Rubus spp.	Hallon, björnbär
Saintpaulia ionantha H. Wendl.	Saintpaulia
Salix spp.	Pil, sälg, vide
Secale cereale L.	Råg
Sinapis alba L.	Vitsenap
Solanum tuberosum L.	Potatis
Sorbus spp.	Rönn
Spinacia oleracea L.	Spenat
Spiraea spp.	*Spirea*
Streptocarpus x hybridus Voss	Kornettblomma
Syringa spp.	*Syrén*
Trifolium hybridum L.	Alsikeklöver
Trifolium pratense L.	Rödklöver
Trifolium repens L.	Vitklöver
Triticosecale Wittmack	Rågvete

Triticum aestivum L. emend. Fiori et Paol.	Vete
Triticum durum Desf.	Makaronivete
Triticum turgidosecale	Rågvete
Vaccinium spp.	Blåbär, lingon
Viburnum spp.	*Olvon*
Vicia faba L. var. major Harz.	Bondböna
Vicia faba L. var. minor Harz.	Åkerböna
Vicia sativa L.	*Fodervicker*
Vicia villosa Roth	Luddvicker
Zea mays L.	Majs

Denna lag träder i kraft, i fråga om 4 § den dag regeringen bestämmer och i övrigt den 1 januari 1993.

5 Förslag till Lag om ändring i varumärkeslagen (1960:644)

Härigenom föreskrivs i fråga om varumärkeslagen (1960:644)

dels att 1, 2, 3, 4, 6, 8, 13, 14, 17, 23, 25, 26, och 34 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas två nya paragrafer, 25 a § och 25 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
1 §	
Genom registrering enligt denna lag förvärvar näringsidkare ensamrätt till varumärke såsom särskilt kännetecken för att från andras varor skilja sådana varor, som de tillhandahåller i sin rörelse.	
Varumärke kan bestå av figur, ord, bokstäver eller siffror, så ock av säregen utstyrsel av vara eller dess förpackning.	*Ett varumärke kan bestå av alla tecken som kan återges grafiskt, särskilt ord, inbegripet personnamn, samt figurer, bokstäver, siffror och formen eller utstyrseln på en vara eller dess förpackning, förutsatt att tecknen kan särskilja en näringsidkares varor från andra näringsidkares.*
Vad i denna lag *stadgas* om varor skall i tillämpliga delar gälla även tjänster.	Vad *som sägs* i denna lag om varor skall i tillämpliga delar gälla även tjänster.
Om kollektivmärken *är särskilt stadgat.*	Om kollektivmärken *finns särskilda bestämmelser.*
2 §	
En näringsidkare har även utan registrering ensamrätt till varumärke, då märket blivit inarbetat.	
Genom inarbetning förvärvar han ensamrätt *jämväl* till *slagord eller* annat i näringen använt särskilt varukännetecken.	Genom inarbetning förvärvar han ensamrätt *också* till *andra särskilda* varukännetecken *som används* i näringen.
Ett kännetecken anses inarbetat, om det här i *riket* bland dem, *till vilka* det riktar sig, är allmänt känt som beteckning för innehavarens varor.	Ett kännetecken anses inarbetat, om det här i *Sverige* bland dem *som* det riktar sig till, är allmänt känt som beteckning för innehavarens varor.
3 §	
Envar må i näringsverksamhet använda sitt släktnamn eller sin firma som kännetecken för sina varor, *där det ej* är ägnat att framkalla förväxling med *annans* skyddade varukännetecken. Näringsidkare har *ock* skydd enligt denna lag mot att *namnet eller firman av annan* obehörigen *användes som dylikt* kännetecken.	*Var och en får* i näringsverksamhet, *under förutsättning att det är i överensstämmelse med god affärssed,* som kännetecken för sina varor, använda - sitt släktnamn, *sin adress* eller sin firma , *eller* - *uppgifter om varornas art, kvalitet, kvantitet, avsedda ändamål, värde och geografiska ursprung, tidpunkten för deras framställande eller andra egenskaper hos varorna.*

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	Näringsidkare har *också* skydd enligt denna lag mot att *deras släktnamn, adress* eller *firma av andra* obehörigen *används som varukännetecken.*
	4 §
Rätt till varukännetecken enligt 1-3 §§ innebär, att annan än innehavaren *icke må* i näringsverksamhet använda ett därmed förväxlingsbart kännetecken för sina varor, vare sig på varan eller dess förpackning, i reklam eller affärshandling eller på annat sätt, däri inbegripet *jämväl* muntlig användning. Vad nu sagts skall gälla oavsett om varan *tillhandahålles* eller är avsedd att tillhandahållas här i *riket* eller utomlands eller *ock* hit *införes*. Är i fall som avses i 2 § kännetecknet *icke* inarbetat i hela *riket*, gäller rätten endast inom det område där kännetecknet är inarbetat.	*Rätten* till *ett* varukännetecken enligt 1-3 §§ innebär, att annan än innehavaren *inte får* i näringsverksamhet använda ett därmed förväxlingsbart kännetecken för sina varor, vare sig på varan eller dess förpackning, i reklam eller affärshandling eller på annat sätt, däri inbegripet *också* muntlig användning. Vad *som* nu sagts skall gälla oavsett om varan *tillhandahålls* eller är avsedd att tillhandahållas här i *landet* eller utomlands eller *också* hit *införs*. Är i fall som avses i 2 § kännetecknet *inte* inarbetat i hela *landet*, gäller rätten endast inom det område där kännetecknet är inarbetat.
Som otillåten användning enligt första stycket anses, att någon vid tillhandahållande av reservdel, tillbehör eller liknande, som lämpar sig för annans vara, åberopar dennes kännetecken på sådant sätt, att det kan *giva* sken av att vad som *tillhandahålles härrör* från kännetecknets innehavare eller av att denne *medgivit* kännetecknets användning.	*Som otillåten användning* enligt första stycket anses, att någon vid tillhandahållande av reservdel, tillbehör eller liknande, som lämpar sig för annans vara, åberopar dennes kännetecken på sådant sätt, att det kan *ge* sken av att vad som *tillhandahålls kommer* från kännetecknets innehavare eller av att denne *medgett* kännetecknets användning.
Har vara tillhandahållits under visst kännetecken och har därefter *annan än kännetecknets innehavare väsentligt förändrat den genom bearbetning, reparation eller liknande, må ej*, då varan ånyo *tillhandahålles* i näringsverksamhet här i *riket*, kännetecknet användas *utan att* förändringen tydligt *angives* eller *eljest* tydligt framgår.	Har *en* vara tillhandahållits under *ett* visst kännetecken och har *den* därefter *förändrats eller försämrats, får inte*, då varan *på nytt tillhandahålls* i näringsverksamhet här i *landet*, kännetecknet användas *om inte* förändringen tydligt *anges* eller *annars* tydligt framgår.
	6 §
Kännetecken anses förväxlingsbara enligt denna lag endast om de *avse* varor av samma eller liknande slag.	Kännetecken anses förväxlingsbara enligt denna lag endast om de *avser* varor av samma eller liknande slag.
Dock må även eljest förväxlingsbarhet undantagsvis kunna åberopas:	*Förväxlingsbarhet kan även åberopas till förmån för ett kännetecken som är väl ansett här i landet, om*
a) till förmån för kännetecken,	*användningen av ett annat liknande*

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
som är synnerligen starkt inarbetat och känt inom vida kretsar av allmänheten här i riket, såframt med hänsyn härtill användningen av ett annat liknande kännetecken skulle innebära ett otillbörligt utnyttjande av det förras goodwill; eller *b) till förmån för kännetecken, som är inarbetat, där med hänsyn till den särskilda arten av de varor, om vilka är fråga, användningen av ett annat liknande kännetecken uppenbarligen skulle förringa det förras goodwill.*	*kännetecken skulle dra otillbörlig fördel av eller skulle vara till förfång för det väl ansedda kännetecknets särskiljningsförmåga eller anseende.*
8 §	
Har registrerat varumärke *kommit till användning i icke oväsentlig omfattning, må rätt därtill såvitt avser varor av samma eller liknande slag som de för vilka märket använts,* bestå vid sidan av äldre rätt till förväxlingsbart kännetecken, *såframt* registreringen sökts i god tro *och varit gällande i fem år från registreringsdagen innan talan väckes om dess bestånd.*	*Rätten till ett* registrerat varumärke *kan, med avseende på de varor för vilka det har använts,* bestå vid sidan av *en* äldre rätt till *ett* förväxlingsbart kännetecken, *om* registreringen sökts i god tro *och innehavaren av den äldre rätten har varit medveten om och funnit sig i användningen här i landet av det registrerade varumärket under fem år i följd.*
13 §	
Varumärke må registreras *allenast såframt* det är ägnat att särskilja innehavarens varor från andras. *Märke,* som uteslutande eller med endast mindre ändring eller tillägg *angiver* varans art, beskaffenhet, mängd, användning, pris eller geografiska ursprung eller tiden för dess framställande, skall *icke* i och för sig anses *äga* särskiljningsförmåga. Vid bedömande av om *ett* märke *äger* särskiljningsförmåga skall hänsyn *tagas* till alla föreliggande omständigheter och särskilt till *den tid och omfattning* märket varit i bruk. *Varumärke, som enbart består av bokstäver eller siffror och icke kan anses som figurmärke, må registreras endast om märket genom inarbetning visats äga särskiljningsförmåga.* *Såsom varumärke må icke registreras kännetecken, enbart bestående av något, som är ägnat att uppfattas som sökandens släktnamn eller*	*Ett varumärke får* registreras *endast om* det är ägnat att särskilja innehavarens varor från andras. *Ett märke* som uteslutande eller med endast mindre ändring eller tillägg *anger* varans art, beskaffenhet, mängd, användning, pris eller geografiska ursprung eller tiden för dess framställande, skall *inte* i och för sig anses *ha* särskiljningsförmåga. Vid bedömande av om *ett* märke *har* särskiljningsförmåga skall hänsyn *tas* till alla föreliggande omständigheter och särskilt till *den omfattning och den tid* märket varit i bruk. *Som varumärke får inte registreras kännetecken som uteslutande består av en form som följer av varans art eller en form som krävs för att uppnå ett tekniskt resultat eller en form som ger varan ett betydande värde.*

hans släktnamn jämte förnamn, initialer, titel eller dylikt eller ock såsom firma.

14 §

Varumärke *må ej* registreras:

1) om i märket utan tillstånd *intagits* sådan statlig eller internationell beteckning eller sådant kommunalt vapen, som enligt lag eller författning *icke må* obehörigen brukas *såsom* varumärke, eller *ock* något som lätt kan förväxlas därmed;

2) om märket *uppenbarligen* är ägnat att vilseleda allmänheten;

3) om märket *eljest* strider mot lag eller författning eller allmän ordning eller är ägnat att väcka förargelse;

4) om märket innehåller eller består av något, som är ägnat att uppfattas *såsom* annans firma eller *ock såsom* annans släktnamn, konstnärsnamn eller likartat namn eller annans porträtt, där namnet eller porträttet uppenbarligen *icke* åsyftar någon sedan länge avliden;

5) om märket innehåller något, som är ägnat att uppfattas *såsom* titel på annans skyddade litterära eller konstnärliga verk, där titeln är egenartad, eller kränker annans upphovsrätt till litterärt eller konstnärligt verk eller annans rätt till fotografisk bild eller mönster;

6) om märket är förväxlingsbart med annan näringsidkares namn eller firma, med annans varumärke, som är registrerat efter tidigare ansökan, eller med annans varukännetecken, som är inarbetat då ansökan om registrering *göres*; eller

7) om märket är förväxlingsbart med varukännetecken, som vid tiden för ansökningen användes av annan, samt ansökningen gjorts med vetskap *härom* och sökanden *ej* använt sitt märke innan det andra kännetecknet togs i bruk.

I fall som avses under 4), 5), 6) och 7) *må* registrering ske, om den vars rätt är i fråga *medgiver* det och hinder enligt första stycket *eljest ej*

Ett varumärke *får inte* registreras:

1) om i märket utan tillstånd *tagits in* sådan statlig eller internationell beteckning eller sådant kommunalt vapen, som enligt lag eller författning *inte får* obehörigen brukas *som* varumärke, eller *också* något som lätt kan förväxlas därmed;

2) om märket är ägnat att vilseleda allmänheten;

3) om märket *på annat sätt* strider mot lag eller författning eller allmän ordning eller är ägnat att väcka förargelse;

4) om märket innehåller eller består av något, som är ägnat att uppfattas *som* annans firma eller *som* annans släktnamn, konstnärsnamn eller likartat namn eller annans porträtt, där namnet eller porträttet uppenbarligen *inte* åsyftar någon sedan länge avliden;

5) om märket innehåller något, som är ägnat att uppfattas *som* titel på annans skyddade litterära eller konstnärliga verk, där titeln är egenartad, eller kränker annans upphovsrätt till litterärt eller konstnärligt verk eller annans rätt till fotografisk bild eller mönster;

6) om märket är förväxlingsbart med annan näringsidkares namn eller firma, med annans varumärke, som är registrerat efter tidigare ansökan, eller med annans varukännetecken, som är inarbetat då ansökan om registrering *görs*; eller

7) om märket är förväxlingsbart med varukännetecken, som vid tiden för ansökningen användes av annan, samt ansökningen gjorts med vetskap *om detta* och sökanden *inte* använt sitt märke innan det andra kännetecknet togs i bruk.

I fall som avses under 4), 5), 6) och 7) *får* registrering ske, om den vars rätt är i fråga *medger* det och *det inte i övrigt möter* hinder enligt

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
möter.	första stycket.
	17 §
Den som vill låta registrera varumärke skall till registreringsmyndigheten *ingiva* skriftlig ansökan *härom.* Ansökningen skall innehålla uppgift om sökandens namn eller firma *samt den rörelse* och de slag eller klasser av varor för vilka märket är avsett; *därjämte* skall märket tydligt *angivas.*	Den som vill låta registrera *ett* varumärke skall *ge in en* skriftlig ansökan *om detta* till registreringsmyndigheten. Ansökningen skall innehålla uppgift om sökandens namn eller firma och de slag eller klasser av varor för vilka märket är avsett; *dessutom* skall märket tydligt *anges.*
	23 §
Ansökan om förnyelse görs skriftligen hos registreringsmyndigheten tidigast ett år före och senast sex månader efter registreringsperiodens utgång.	*En ansökan* om förnyelse görs skriftligen hos registreringsmyndigheten tidigast ett år före och senast sex månader efter registreringsperiodens utgång. *Avser ansökan enbart förnyelse av registreringen, skall inbetalning av förnyelseavgiften till registreringsmyndigheten anses utgöra en ansökan om förnyelse.*
Om *handläggning* av *ansökan* om förnyelse skall vad i 19 § *stadgas äga* motsvarande tillämpning.	Om *handläggningen* av *ansökningen* om förnyelse skall vad *som föreskrivs* i 19 § *ha* motsvarande tillämpning.
	25 §
Om varumärke registrerats i strid mot denna lag och skälet mot registrering *alltjämt* föreligger, *må* i den ordning nedan *stadgas* registreringen hävas, *där ej* enligt 8 eller 9 § rätt till märket *likväl må* bestå.	*Har ett* varumärke registrerats i strid mot denna lag och *föreligger alltjämt* skälet mot registrering, *får registreringen hävas* i den ordning *som föreskrivs* nedan, om inte rätt till märket *ändå får* bestå enligt 8 eller 9 §. *Är ett registrerat varumärke förväxlingsbart med någon annans varumärke, får dock registreringen av det förstnämnda varumärket inte hävas, om det andra varumärket inte uppfyller kraven på användning enligt 25 a §.*
Registreringen *må ock* hävas, om innehavaren *ej* längre är näringsidkare eller om märket är vilseledande, förlorat sin särskiljningsförmåga eller blivit stridande mot allmän ordning eller ägnat att väcka förargelse, *så ock om märket icke varit i bruk under de fem senaste åren och innehavaren icke visar skäl för sin underlåtenhet att använda märket.*	Registreringen *får också* hävas, om innehavaren *inte* längre är näringsidkare eller om märket *1) är vilseledande, 2) inte längre har någon särskiljningsförmåga, 3) strider mot allmän ordning, eller 4) är ägnat att väcka förargelse.* *Att registrering får hävas även vid utebliven användning av varumärket framgår av 25 a §.*

25 a §

Har innehavaren av ett registrerat varumärke inte inom fem år efter det att registreringsförfarandet avslutats använt varumärket här i landet för de varor som det registrerats för eller har sådan användning inte skett inom en period av fem år i följd får registreringen hävas, om det inte finns giltiga skäl till att varumärket inte använts.

Med sådan användning som avses i första stycket likställs

1) att varumärket används i en annan form än den registrerade formen, om avvikelsen avser endast detaljer och inte förändrar märkets egenartade karaktär, och

2) att varumärket här i landet anbringas på varor eller deras emballage endast för exportändamål.

Om ett varumärke används av någon annan än rättighetshavaren men med rättighetshavarens samtycke, skall det vid tillämpningen av denna lag anses likställt med att märket används av rättighetshavaren.

Registreringen får dock inte hävas, om varumärket har använts under tiden mellan utgången av femårsperioden och ansökan om hävning av registreringen. Användning som påbörjas eller återupptas efter femårsperiodens utgång och inom tre månader före ansökan om hävning skall emellertid lämnas utan avseende, om förberedelserna för att påbörja eller återuppta användningen vidtogs efter det att rättighetshavaren fått kännedom om att en ansökan om hävning kunde komma att göras.

25 b §

Om det finns grund för hävning av en registrering endast för en del av de varor som ett varumärke har registrerats för, skall registreringen bara hävas för dessa varor.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	26 §[1]
Om registrerings hävande må envar som lider förfång av registreringen föra talan vid domstol mot märkeshavaren. Talan som grundas på *stadgande* i 13 §, 14 § 1) - 3 eller 25 § andra stycket, *må ock* föras av myndighet som regeringen bestämmer *ävensom* av sammanslutning av berörda näringsidkare.	*Var och en som lider förfång av registreringen får föra talan vid domstol mot märkeshavaren om att registreringen skall hävas.* Talan som grundas på *en bestämmelse* i 13 §, 14 § 1) - 3), 25 § andra stycket eller *25 a § får också* föras av *den* myndighet som regeringen bestämmer *samt* av *en* sammanslutning av berörda näringsidkare.
Angående domstols behörighet i mål om registrerings hävande skall utöver vad *eljest* är *stadgat* gälla, att Stockholms tingsrätt är behörig, *då* märkeshavaren *icke* har hemvist *inom riket.*	Angående domstols behörighet i mål om registrerings hävande skall utöver vad *i övrigt* är *föreskrivet* gälla, att Stockholms tingsrätt är behörig, *om* märkeshavaren *inte* har hemvist *i Sverige.*
	34 §
	Innehavaren av ett varumärke kan medge någon annan att använda varumärket (licens) för en del eller alla de varor som varumärket är registrerat för samt för hela eller en del av landet. Licensen kan vara exklusiv eller icke-exklusiv.
	Innehavaren av ett varumärke kan åberopa de rättigheter som är knutna till varumärket gentemot en licenstagare som överträder en bestämmelse i licensavtalet med avseende på licensens giltighetstid, den form under vilken varumärket får användas, arten av de varor för vilka licensen är utfärdad, det geografiska område inom vilket varumärket får användas eller kvaliteten på de av licenstagaren tillverkade varorna.
Har innehavaren av registrerat varumärke medgivit annan rätt att i närings använda märket (licens), skall på begäran anteckning därom göras i varumärkes registret. Sådan anteckning må dock ej ske, där licenstagarens användning av märket uppenbarligen är ägnad att vilseleda allmänheten. Visas att licensen upphört att gälla, skall anteckningen avföras ur registret.	*Licensen skall på begäran antecknas i varumärkesregistret. Sådan anteckning får dock inte göras, om licenstagarens användning av varumärket uppenbarligen är ägnad att vilseleda allmänheten. Om det visas att licensen har upphört att gälla, skall anteckningen tas bort ur registret.*

[1] Senaste lydelse 1977:732

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Där ej annat avtalats, äger licenstagaren ej överlåta sin rätt vidare.	*Om inte annat har avtalats, får licenstagaren inte överlåta sin rätt vidare.*
Rätt till varumärke eller kännetecken, som avses i 2 § andra stycket, *må ej* tagas i mät. *Avträdes* innehavarens egendom till konkurs, ingår dock rätten i konkursboet.	*Rätten* till varumärke eller kännetecken enligt 2 § andra stycket *får inte* tas i mät. *Om innehavarens egendom avträds till konkurs*, ingår dock rätten i konkursboet.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993.
2. Denna lag tillämpas även på varumärken som registrerats före denna lags ikraftträdande.
3. Ansökan om registrering av varumärke som har kungjorts enligt 20 § före ikraftträdandet av denna lag skall behandlas och avgöras enligt lagen i dess äldre lydelse.

6 Förslag till
Lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk

dels att 1, 11, 23, 40a, 53 §§ skall ha följande lydelse,

dels att i lagen skall införas tre nya paragrafer, 11 a och b samt 57 a av följande lydelse,

dels att i lagen närmast före 40 a § skall införas en rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
1 §	
Den som skapat ett litterärt eller konstnärligt verk har upphovsrätt till verket, vare sig det utgör skönlitterär eller beskrivande framställning i skrift eller tal, datorprogram, musikaliskt eller sceniskt verk, filmverk eller alster av bildkonst, byggnadskonst eller brukskonst eller det har kommit till uttryck på annat sätt.	
Till *litterärt* verk *hänföres karta, så ock annat* i teckning eller grafik eller i plastisk form *utfört* verk av beskrivande art.	Till *litterära* verk *hänförs kartor, samt även andra* i teckning eller grafik eller i plastisk form *utförda* verk av beskrivande art. *Vad som i denna lag sägs om datorprogram skall i tillämpliga delar gälla även förberedande designmaterial för datorprogram.*
11 §	
Av *offentliggjort* verk får enstaka exemplar framställas för enskilt bruk. Vad sålunda framställts får *ej* utnyttjas för annat ändamål.	Av *offentliggjorda* verk får enstaka exemplar framställas för enskilt bruk. Vad sålunda framtställts får *inte* utnyttjas för annat ändamål.
Vad i första stycket *sägs* medför *ej* rätt att för eget bruk låta annan framställa bruksföremål eller *skulptur* eller genom konstnärligt förfarande efterbilda *annat* konstverk, *ej* heller rätt att utföra byggnadsverk.	Vad *som sägs* i första stycket medför *inte* rätt att för eget bruk låta *någon* annan framställa bruksföremål eller *skulpturer* eller genom konstnärligt förfarande efterbilda *andra* konstverk, *och inte* heller rätt att utföra byggnadsverk *eller framställa datorprogram.*
Den som med stöd av första stycket vill kopiera datorprogram i maskinläsbar form får göra detta endast för sitt enskilda bruk och bara under förutsättning att programmet är utgivet och att förlagan för kopieringen inte används i näringsverksamhet eller offentlig verksamhet. Kopian får ej utnyttjas för annat ändamål.	

Nuvarande lydelse

40 a §

Överlåtelse av rätten att utnyttja ett datorprogram innefattar rätt att framställa sådana exemplar av programmet och göra sådana anpassningar i exemplaren som behövs för den medgivna användningen samt att framställa reservexemplar och exemplar som behövs från skyddssynpunkt. Sådana exemplar får inte utnyttjas för annat ändamål och får inte heller användas när rätten att utnyttja programmet har upphört.

Föreslagen lydelse

11 a §

Den som har rätt att använda ett datorprogram får framställa sådana exemplar av programmet och göra sådana ändringar i programmet som är nödvändiga för att han skall kunna använda programmet för dess avsedda ändamål. Detta gäller även rättelse av fel.

Den som har rätt att använda ett datorprogram får framställa ett säkerhetsexemplar av programmet, om detta är nödvändigt för den aktuella användningen av programmet.

Exemplar som framställs med stöd av första eller andra stycket får inte utnyttjas för andra ändamål och får inte heller användas när rätten att utnyttja programmet har upphört.

Den som har rätt att använda ett datorprogram får iaktta, undersöka eller prova programmets funktion för att fastställa de idéer och principer som ligger bakom programmets olika detaljer. Detta gäller under förutsättning att det sker vid sådan laddning, visning på skärm, körning, överföring eller lagring av programmet som han har rätt att utföra.

Avtalsvillkor som inskränker användarens rätt enligt andra och fjärde styckena är ogiltiga.

11 b §

Återgivning av ett datorprograms kod eller översättning av kodens form är tillåten om åtgärderna krävs för att få den information som är nödvändig för att uppnå samverkansförmåga mellan programmet och ett annat program. Detta gäller dock endast under förutsättning att följande villkor är uppfyllda:

a) åtgärderna utförs av en person som har rätt att använda programmet eller för hans räkning av en person som han har givit rätt att utföra åtgärderna,

b) den information som är nödvändig för att uppnå samverkansförmåga har inte tidigare varit lätt åtkomlig för de i punkt a angivna

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	personerna, och *c) åtgärderna är begränsade till de delar av originalprogrammet som är nödvändiga för att uppnå samverkansförmåga.* *Bestämmelserna i första stycket innebär inte att informationen får:* *a) användas för andra ändamål än att uppnå den avsedda samverkansförmågan,* *b) överlämnas till andra personer, utom när detta är nödvändigt för att uppnå den avsedda samverkansförmågan,* *c) användas för utveckling, tillverkning eller marknadsföring av ett datorprogram som i förhållande till det skyddade programmet har en väsentligen likartad uttrycksform, eller* *d) användas för andra åtgärder som utgör intrång i upphovsrätten.* *Avtalsvillkor som inskränker användarens rätt enligt denna paragraf är ogiltiga.*
23 §	
Sedan ett litterärt eller musikaliskt verk har utgivits, får exemplar, som omfattas av utgivningen, spridas vidare och visas offentligt. Exemplar av musikaliska verk får dock inte utan upphovsmannens samtycke tillhandahållas allmänheten genom uthyrning eller annan därmed jämförlig rättshandling. Detsamma gäller exemplar av datorprogram i maskinläsbar form. Sådana exemplar får inte heller utan upphovsmannens samtycke lånas ut till allmänheten.	Sedan ett litterärt eller musikaliskt verk har utgivits, får exemplar, som omfattas av utgivningen, spridas vidare och visas offentligt. *För exemplar av datorprogram gäller i stället att sådan spridning och visning är tillåten när exemplaret med upphovsmannens samtycke har överlåtits.* Exemplar av musikaliska verk *och av datorprogram* får dock inte utan upphovsmannens samtycke tillhandahållas allmänheten genom uthyrning eller annan därmed jämförlig rättshandling. *Exemplar av datorprogram i maskinläsbar form får inte heller lånas ut till allmänheten utan sådant samtycke.*
27 §	
Upphovsrätt må, med den begränsning som följer av vad i 3 § sägs, helt eller delvis överlåtas. Överlåtelse av exemplar innefattar icke överlåtelse av upphovsrätt. I fråga om beställd porträttbild äger upphovsmannen dock icke utöva sin rätt utan tillstånd av beställaren eller, efter dennes död, av hans	Upphovsrätt må, med den begränsning som följer av vad i 3 § sägs, helt eller delvis överlåtas. Överlåtelse av exemplar innefattar icke överlåtelse av upphovsrätt. I fråga om beställd porträttbild äger upphovsmannen dock icke utöva sin rätt utan tillstånd av beställaren eller, efter dennes död, av hans

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
efterlevande make och arvingar.	efterlevande make och arvingar.
Beträffande överlåtelse av upphovsrätt i vissa särskilda avseenden föreskrivs i 30-40 a §§. Dessa bestämmelser tillämpas dock endast i den mån ej annat avtalats.	Beträffande överlåtelse av upphovsrätt i vissa särskilda avseenden föreskrivs i 30-*40* §§. Dessa bestämmelser tillämpas dock endast i den mån ej annat avtalats.
	Datorprogram skapade i anställningsförhållanden
	40 a §
	Upphovsrätten till ett datorprogram, som skapas av en arbetstagare i anställningsförhållande eller efter instruktioner av arbets givaren, övergår till arbetsgivaren såvida inte något annat har avtalats.
53 §	
Den som beträffande ett litterärt eller konstnärligt verk *vidtager åtgärd*, som innebär intrång i den till verket *jämlikt* 1 och 2 kap. knutna upphovsrätten eller som strider mot föreskrift enligt 41 § andra stycket eller mot 50 §, döms, om det sker uppsåtligen eller av grov oaktsamhet, till böter eller fängelse i högst två år.	Den som beträffande ett litterärt eller konstnärligt verk *vidtar åtgärder*, som innebär intrång i den till verket *enligt* 1 och 2 kap. knutna upphovsrätten eller som strider mot föreskrift enligt 41 § andra stycket eller mot 50 §, döms, om det sker uppsåtligen eller av grov oaktsamhet, till böter eller fängelse i högst två år.
	Den som för enskilt bruk kopierar datorprogram som är utgivet eller överlåtet och inte används i näringsverksamhet eller offentlig verksamhet skall inte dömas till straff.
Samma lag vare, om någon till riket för spridning till allmänheten inför exemplar av verk, där exemplaret framställts utom riket under sådana omständigheter, att en *dylik* framställning här i riket skulle *hava* varit straffbar enligt vad *i första stycket sägs*.	*Vad som sägs i första stycket gäller också*, om någon till riket för spridning till allmänheten inför exemplar av verk, där exemplaret framställts utom riket under sådana omständigheter, att en *sådan* framställning här i riket skulle *ha* varit straffbar enligt vad *som sägs i det stycket*.
För försök eller förberedelse till brott som avses i första och andra styckena döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.	För försök eller förberedelse till brott som avses i första och *tredje* styckena döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	57 a § *Den som i annat fall än som avses i 53 § säljer, hyr ut eller för försäljning, uthyrning eller annat förvärvssyfte innehar ett hjälpmedel som är avsett endast för att underlätta olovligt borttagande eller kringgående av en anordning som anbringats för att skydda ett datorprogram mot olovlig exemplarframställning, döms till böter eller fängelse i högst sex månader.*

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993.

2. Lagen tillämpas även på verk som har tillkommit före i kraftträdandet utom såvitt gäller åtgärder som vidtagits eller rättigheter som förvärvats dessförinnan. Vad som föreskrivs om verk gäller också framföranden, upptagningar och utsändningar som avses i 45, 46 och 48 §§ samt arbete som avses i 49 §.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1992-10-02

Närvarande: f. d. regeringsrådet Bengt Hamdahl, justitierådet Hans-Gunnar Solerud, regeringsrådet Anders Swartling.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 10 september 1992 har regeringen på hemställan av statsrådet Laurén beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till lag om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter, m. m.

Förslagen har inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Christina Hagelberg och kammarrättsassessorn Tomas Norström.

Förslagen föranleder följande yttrande av *lagrådet*:

Förslaget till lag om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter

Den reglering som föreskrivs i EG:s direktiv om rättsligt skydd för kretsmönster i halvledarprodukter (87/54/EEG) skiljer sig enligt remissprotokollet så väsentligt från 1986 års kretsmönsterlag att det är motiverat att ersätta denna med en helt ny lag.

Det remitterade lagförslaget aktualiserar till en början en övergripande fråga av terminologisk art, nämligen hur man i författningen skall beskriva föremålet för de olika åtgärder - mångfaldigande, import och spridning - som ryms inom ensamrätten till ett kretsmönster.

I 1986 års lag görs i första hand skillnad mellan kretsmönstret som sådant och "exemplar" av kretsmönstret. Det senare uttrycket är avsett att ha en vid omfattning och inbegripa bl. a. ritningar och avbildningar av mönstret, förlagor (s. k. masker) samt halvledarprodukter (chips) i vilka mönstret ingår (prop. 1986/87:49 s. 18 och 20). Som föremål för spridning anges i 1 och 3 §§ samma lag också "produkter som mönstret ingår i". Därmed avses klockor, miniräknare eller större produkter som innehåller ett chips med det aktuella kretsmönstret (a. prop. s. 20).

I artikel 5 i EG-direktivet anges kortfattat vilka åtgärder ensamrätten till ett kretsmönster skall omfatta. Vidare ges föreskrifter om bl. a. konsumtion. Föremålet för import och kommersiellt utnyttjande beskrivs i punkt 1 a) som "ett kretsmönster eller en halvledarprodukt som har tillverkats med utnyttjande av kretsmönster". Enligt punkt 5 skall ensamrätten under där angivna förutsättningar anses konsumerad när "kretsmönstret eller halvledarprodukten" släppts ut på marknaden. Den i 1986 års lag gjorda distinktionen mellan kretsmönstret och "exemplar" av detta har således ingen motsvarighet i direktivet. Detsamma gäller det i lagen använda uttrycket "produkter som mönstret ingår i".

Terminologin i det remitterade lagförslaget bygger i det nu aktuella hänseendet väsentligen på 1986 års lag. Distinktionen mellan kretsmönstret

och "exemplar" av detta upprätthålls sålunda i bl. a. 2 § 1. och 2., 5-8 §§ och 10 §. Vidare återkommer uttrycket "produkter som kretsmönstret ingår i" både i bestämmelsen om spridningsrätt i 2 § och i konsumtionsregeln i 6 §. Den nya bestämmelsen i 2 § om import beskriver däremot importföremålet som "kretsmönstret eller en halvledarprodukt som har tillverkats med utnyttjande av kretsmönstret", dvs. med ett uttryck som synes ha hämtats från artikel 5 i direktivet.

En mer enhetlig terminologi skulle vara att föredra. Vid valet av terminologi gör sig olika synpunkter gällande. Det är å ena sidan angeläget att lagen i detta hänseende ansluter så nära till direktivet att risken för betydande avvikelser i sak elimineras. Det bör å andra sidan noteras att den nya lagen - liksom för övrigt också 1986 års lag - delvis har ett vidare innehåll än direktivet och att det för regleringen av vissa frågor som inte närmare behandlas i direktivet är en fördel att behålla distinktionen mellan kretsmönstret som sådant och "exemplar" av detta. Det senast sagda gäller bl. a. regleringen i 7 och 8 §§.

Dessa till synes motstrida synpunkter låter sig i själva verket förenas. Det framstår på grund av sammanhanget som uppenbart att direktivets beskrivning av föremålet för import, kommersiellt utnyttjande och åtgärder som leder till konsumtion omfattar inte endast halvledarprodukter som tillverkats med utnyttjande av mönstret utan också andra "exemplar" av mönstret, t. ex. ritningar och avbildningar. Det bör således vara möjligt att i 2 och 6 §§ i den nya lagen beskriva föremålet för import och spridning till allmänheten med uttrycket "exemplar av kretsmönstret" utan att riskera någon avvikelse i sak från direktivet. Ett sådant ordval ansluter bättre än det i remissen föreslagna till lagens terminologi i övrigt.

På grund av det sagda förordar lagrådet att, vid beskrivningen i 2 § av föremålet för import och spridning till allmänheten, uttrycken "kretsmönstret eller en halvledarprodukt som har tillverkats med utnyttjande av kretsmönstret" respektive "exemplar av kretsmönstret eller produkter som kretsmönstret ingår i" ersätts med uttrycket "exemplar av kretsmönstret". Motsvarande ändring bör ske i 6 §. För att undanröja varje risk för misstolkning bör det samtidigt uttryckligen anges, lämpligen genom ett tillägg till 2 §, att uttrycket "exemplar av kretsmönstret" avser även en halvledarprodukt som har tillverkats med utnyttjande av kretsmönstret. Den föreslagna punkt 2 i 2 § blir med detta tillägg överflödig och bör utgå.

Med anledning av vad som i förarbetena till 1986 års lag uttalades om spridningen av klockor, miniräknare och andra "produkter som mönstret ingår i" bör tilläggas att det av lagrådet förordade uttrycket "exemplar av kretsmönstret" inte utesluter att den nya lagens bestämmelser om import och spridning tillämpas på produkter som - vid sidan av andra beståndsdelar - innehåller en halvledarprodukt med ett skyddat kretsmönster. Den närmare avgränsningen i detta hänseende får göras i rättstillämpningen med beaktande av bl. a. rättsutvecklingen inom EG.

Lagen bör vidare på några punkter underkastas redaktionella justeringar, i följd varav lagen i berörda delar enligt lagrådets förslag får den lydelse som framgår av bilagan till lagrådets protokoll.

Förslaget till lag om ändring i patentlagen (1967:837)

Enligt punkt 2 av övergångsbestämmelserna får regeringen möjlighet att föreskriva att den nya bestämmelsen om regional konsumtion i 3 § tredje stycket 2) under en övergångstid inte skall gälla för vissa produkter som förts ut på marknaden i Finland respektive Island. Lagrådet anser att den avsedda innebörden kommer till klarare uttryck om bestämmelsen formuleras om enligt följande.

2. Intill den dag regeringen särskilt bestämmer skall, vid tillämpning av den nya bestämmelsen i 3 § tredje stycket 2), den omständigheten att livsmedel eller läkemedel bringats i omsättning i Finland eller att läkemedel bringats i omsättning i Island inte anses innebära att produkten ifråga bringats i omsättning inom det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Vad nu sagts gäller dock endast i fråga om produkter som åtnjuter patentskydd i Sverige på annan grund än att de utgör alster som tillverkats enligt ett patentskyddat förfarande.

Förslaget till lag om ändring i mönsterskyddslagen (1970:485)

Förslaget lämnas utan erinran.

Förslaget till lag om ändring i växtförädlarrättslagen (1971:392)

19 och 48 §§

Enligt dessa paragrafer överklagas växtsortnämndens beslut till jordbruksverket och jordbruksverkets beslut till regeringsrätten. På grund av reglerna i förvaltningsprocesslagen erfordras inte något prövningstillstånd för sakprövning i regeringsrätten. Detta strider mot de principer som nu tillämpas för regeringsrättens roll i instanskedjan. En motsvarande ordning gäller endast för de beslut enligt ålderdomliga, delvis obsoleta bestämmelser, som räknas upp i 2 § lagen (1971:309) om behörighet för allmän förvaltningsdomstol att pröva vissa mål. Frågan har inte behandlats i betänkandet (SOU 1991:106) Domstolarna inför 2000-talet, och något mål enligt växtförädlarrättslagen torde inte ha förekommit i regeringsrätten. En ändring av paragraferna i enlighet härmed bör vidtas i samband med behandlingen av det nämnda betänkandet eller av annat lagstiftningsärende.

Förslaget till lag om ändring i varumärkeslagen (1960:644)

Konsumtion av de rättigheter som är knutna till ett varumärke

Artikel 7.1 i EG-direktivet (89/104/EEG) anses inte böra föranleda någon lagstiftningsåtgärd. Detta motiveras huvudsakligen med att EES-avtalet (punkt 4 c. i bilaga XVII), som innehåller en till EES anpassad regel av eljest samma lydelse som nämnda artikel, endast kräver EES-regional

konsumtion, att i Sverige redan gäller global konsumtion och att en sådan bör behållas (avsnitt 6.2.7 i remissen). Samtidigt synes remissen emellertid godta att det får anses oklart om en global konsumtion är förenlig med direktivet. Mot införandet av en bestämmelse i varumärkeslagen som är utformad i nära anslutning till EES-avtalets regel och direktivets artikel anförs att det skulle te sig egendomligt att införa en konsumtionsbestämmelse vars innebörd är oklar.

Enligt lagrådets mening synes det visserligen tveksamt om direktivets text, och därmed EES-avtalets motsvarande regel, ger stöd för annan uppfattning om konsumtionsregelns innebörd än den remissen tagit till utgångspunkt. Rent sakligt, särskilt från konkurrensrättslig utgångspunkt, synes också goda skäl tala för att en global konsumtion skall gälla. Av lagrådsremissen, liksom av uttalanden av flera remissinstanser som yttrat sig över den departementspromemoria (Ds 1992:13) som ligger till grund för remissen, får emellertid anses framgå att det inom EG råder en icke helt ogrundad osäkerhet om direktivets innebörd på denna punkt. Därmed får även EES-avtalet anses behäftat med sådan osäkerhet.

Med remissförslaget ställs det praktiska rättslivet och rättstillämpande myndigheter inför uppgiften att med ledning av EES-avtalets, eller ytterst direktivets, text och ett uttalande i förarbetena om att innebörden av den sistnämnda är omtvistad avgöra huruvida en i Sverige rådande regel om global konsumtion uppfyller Sveriges åtagande enligt EES-avtalet. Lagrådet ifrågasätter om denna ordning är så mycket lämpligare än alternativet att införa en uttrycklig bestämmelse som, om än oklar, utformats i enlighet med EES-avtalets och direktivets bestämmelser och därmed får tolkas i samklang med förlagorna.

Med hänsyn till det anförda och i linje med ståndpunkten att den svenska lagstiftaren vid införandet av bestämmelser som har sin grund i EGs rättsakter bör iaktta restriktivitet när det gäller uttalanden i lagförarbeten om hur en regel bör tolkas (jfr t. ex. prop. 1991/92:170 s. 150) anser lagrådet att övervägande skäl talar för att det i varumärkeslagen införs en bestämmelse av i huvudsak samma lydelse som punkt 4 c. i bilaga XVII och artikel 7.1 i direktivet och att det överlämnas åt rättstillämpningen att avgöra om rätten till ett varumärke konsumeras globalt eller endast EES-regionalt. Av vad som framgått under föredragningen av lagrådsremissen är det också en dylik väg som valts i Danmark.

Ett sådant alternativ behöver enligt lagrådets mening inte innebära annat än ett förtydligande av att åtminstone EES-vid konsumtion gäller samtidigt som det får överlämnas till rättstillämpningen huruvida anpassningen till EG innebär att den rådande globala konsumtionen skall begränsas.

25 §

Den nya bestämmelsen i första stycket andra meningen om hinder mot hävning av registrering bör förtydligas så att det klart framgår att sådant hinder föreligger endast när hävning annars skulle komma i fråga på den i bestämmelsen behandlade grunden, dvs. förväxlingsbarhet med ett varumärke som inte uppfyller användningskravet.

25 a §

Beträffande användningstvånget uppställer EG-direktivet, som framhålls i remissen (avsnitt 6.2.10), ett krav på verkligt bruk av varumärket. Enligt den nu gällande bestämmelsen i 25 § andra stycket krävs att märket har varit i bruk. När lagens krav nu skall anpassas till EG-direktivet föreslås i första stycket i förevarande paragraf att kravet bestäms till att varumärket skall ha använts. I remissen lämnas också synpunkter på när verkligt bruk i direktivets mening får anses ha förekommit.

Det kan måhända göras gällande att det inte föreligger någon egentlig skillnad mellan det krav den nu gällande bestämmelsen uppställer och det krav som följer av EG-direktivet. Eftersom den närmare innebörden av kravet ändock kan komma att påverkas av tolkningen i direktivets bestämmelse och detta i den svenska versionen översatts med verkligt bruk, anser lagrådet emellertid att den ändring av varumärkeslagen som nu sker av anpassningsskäl bör knytas närmare direktivets text. I likhet med den nu gällande lydelsen av 25 § andra stycket synes ordet använda, eller avledningar av detta, kunna förekomma vid sidan av ordet bruk.

Med en närmast redaktionell ändring av remissförslagets text i tredje stycket skulle de tre första styckena i 25 a § kunna få följande lydelse.

Har innehavaren av ett registrerat varumärke inte inom fem år efter det att registreringsförfarandet avslutats gjort verkligt bruk av varumärket här i landet för de varor som det registrerats för eller har sådant bruk inte skett inom en period av fem år i följd får registreringen hävas, om det inte finns giltiga skäl till att varumärket inte använts.

Med sådant bruk som avses i första stycket likställs

1) att varumärket används i en annan form än den registrerade formen, om avvikelsen avser endast detaljer och inte förändrar märkets egenartade karaktär, och

2) att varumärket här i landet anbringas på varor eller deras emballage endast för exportändamål.

Med att ett varumärke används av rättighetshavaren likställs vid tillämpningen av denna lag att varumärket används av någon annan med rättighetshavarens samtycke.

26 §

Reglerna för hävning av en varumärkesregistrering på grund av bristande användning har uppdelats på två paragrafer 25 a § och 25 b §. I tydlighetens intresse bör därför en hänvisning i förevarande paragraf göras inte bara till 25 a § utan även till 25 b §.

Förslaget till lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk

Konsumtion av de rättigheter som är knutna till ett datorprogram

Beträffande frågan om reglering av spörsmålet huruvida konsumtion av rättigheter knutna till datorprogram skall vara global eller EES-vid har i

lagrådsremissen intagits samma ståndpunkt som beträffande varumärken (avsnitt 7.3.3). I linje med vad lagrådet anfört avseende varumärken ifrågasätter lagrådet om inte en bestämmelse om konsumtion av rättigheterna till datorprogram utformad i nära anslutning till texten i artikel 4 c i EG-direktivet 91/250/EEG borde intas i lagen.

11 §

I tydlighetens intresse bör paragrafen få följande lydelse.

Av offentliggjorda verk får enstaka exemplar framställas för enskilt bruk. Vad sålunda framställts får inte utnyttjas för annat ändamål.

Vad som sägs i första stycket gäller inte byggnadsverk och datorprogram och medför inte rätt att för eget bruk låta någon annan framställa bruksföremål eller skulpturer eller genom konstnärligt förfarande efterbilda andra konstverk.

40 a §

En bättre överensstämmelse med artikel 2.3 i EG-direktivet 91/250/EEG erhålles om paragrafen får innehålla att upphovsrätten till ett datorprogram, som skapas av en arbetstagare som ett led i hans arbetsuppgifter eller efter instruktioner av arbetsgivaren, övergår till arbetsgivaren, såvida inte något annat har avtalats.

53 §

Den straffrihetsregel som föreslås i andra stycket av denna paragraf är enligt remissprotokollet (avsnitt 7.3.6) avsedd att nära ansluta till regeln om tillåten kopiering i nuvarande 11 § tredje stycket. För att uppnå den avsedda överensstämmelsen och inskränka det straffria området till sådan kopiering som görs för enskilt bruk i den mening som framgår av förarbetena till nuvarande 11 § tredje stycket (prop. 1988/89:85) bör andra stycket i 53 § utformas på följande sätt.

Den som för sitt enskilda bruk kopierar ett datorprogram som är utgivet eller varav exemplar har överlåtits med upphovsmannens samtycke, skall inte dömas till straff, om förlagan för kopieringen inte används i näringsverksamhet eller offentlig verksamhet och han inte utnyttjar framställda exemplar av datorprogrammet för annat ändamål än sitt enskilda bruk.

Bilaga till lagrådets protokoll 1992-10-02

Förslag till lag om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter

Skyddsföremålet

1 § För rätt till kretsmönster enligt denna lag krävs att kretsmönstret är resultatet av en egen intellektuell insats av den som har skapat det och att kretsmönstret inte är allmänt förekommande inom halvledarindustrin. Består ett kretsmönster av delar som är allmänt förekommande inom halv-

ledarindustrin, skyddas det endast om kombinationen av delarna uppfyller villkoren.

Skyddets omfattning

2 § Rätt till kretsmönster för en halvledarprodukt innebär en uteslutande rätt att

1. framställa exemplar av kretsmönstret,
2. i kommersiellt syfte importera exemplar av kretsmönstret, samt
3. göra kretsmönstret tillgängligt för allmänheten genom att exemplar av kretsmönstret bjuds ut till försäljning, uthyrning eller utlåning eller sprids till allmänheten på annat sätt.

Med exemplar av kretsmönster avses även en halvledarprodukt som har tillverkats med utnyttjande av kretsmönstret.

Innehavare av rätt till skydd

3 § Rätt till kretsmönster tillkommer den fysiska person som har skapat kretsmönstret under förutsättning att han är medborgare eller har sin vanliga vistelseort i en stat som ingår i det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och att andra stycket inte är tillämpligt.

Rätt till kretsmönster som har skapats av arbetstagare i anställningsförhållande tillkommer arbetsgivaren under förutsättning att inte annat har avtalats och att arbetsgivaren är en fysisk person som är medborgare eller har sin vanliga vistelseort i en stat som ingår i samarbetsområdet eller är en juridisk person som bedriver förvärvsverksamhet i en sådan stat.

I de fall då rätt till kretsmönster inte föreligger enligt första och andra styckena skall sådan rätt tillkomma sådana fysiska och juridiska personer som uppfyller de i andra stycket angivna villkoren om anknytning till samarbetsområdet under förutsättning att en sådan person har fått ensamrätt att utnyttja kretsmönstret kommersiellt i hela samarbetsområdet och först utnyttjar kretsmönstret kommersiellt i en stat som ingår i detta område.

Rätt till kretsmönster skall också tillkomma den som övertagit rättigheten från de personer som anges i första till tredje styckena.

6 § Rätt till kretsmönster omfattar inte exemplar av kretsmönster som har spritts till allmänheten inom det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet av rättsinnehavaren eller med dennes samtycke.

9 § Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet vidtar en åtgärd som innebär intrång i rätten enligt 2 § skall dömas till böter eller fängelse i högst två år.

För försök eller förberedelse till brott enligt första stycket döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

Åklagare får väcka åtal för brott enligt första eller andra stycket endast om målsäganden anger brottet till åtal eller åtal är påkallat från allmän synpunkt.

12 § Den som vidtar en åtgärd som innebär intrång i rätten enligt 2 § är skyldig att, om det är skäligt, mot lösen avstå den egendom som överträdelsen avser till den som innehar rätten till kretsmönstret.

I stället för att förordna om inlösen enligt första stycket får domstolen, om det är skäligt, besluta att egendomen skall förstöras, ändras eller utsättas för andra åtgärder som är ägnade att förebygga missbruk. Detta gäller dock inte om förverkande eller åtgärder som är ägnade att förebygga missbruk skall beslutas enligt 36 kap. brottsbalken. Talan enligt detta stycke förs av den som innehar rätten till kretsmönstret. Sådan talan får föras även av åklagare, om det är påkallat från allmän synpunkt.

Bestämmelserna i första och andra styckena gäller inte mot den som i god tro har förvärvat egendomen eller en särskild rätt till den.

---

1. Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer, då lagen (1986:1425) om skydd för kretsmönster i halvledarprodukter skall upphöra att gälla.

2. Lagen tillämpas även på kretsmönster som har tillkommit före ikraftträdandet utom såvitt gäller åtgärder som vidtagits eller rättigheter som förvärvats dessförinnan. Har exemplar av kretsmönster framställts före den 1 april 1987, får de dock utan hinder av 2 § spridas vidare.

PROTOCOL 28 ON INTELLECTUAL PROPERTY

Article 1

Substance of protection

1. For the purposes of this Protocol the term "intellectual property" shall include the protection of industrial and commercial property as covered by Article 13 of the Agreement.

2. Without prejudice to the provisions of this Protocol and of Annex XVII, the Contracting Parties shall upon the entry into force of this Agreement adjust their legislation on intellectual property so as to make it compatible with the principles of free circulation of goods and services and with the level of protection of intellectual property attained in Community law, including the level of enforcement of those rights.

3. Subject to the procedural provisions of this Agreement and without prejudice to the provisions of this Protocol and of Annex XVII, the EFTA States will adjust, upon request and after consultation between the Contracting Parties, their legislation on intellectual property in order to reach at least the level of protection of intellectual property prevailing in the Community upon signature of this Agreement.

Article 2

Exhaustion of rights

1. To the extent that exhaustion is dealt with in Community measures or jurisprudence, the Contracting Parties shall provide for such exhaustion of intellectual property rights as laid down in Community law. Without prejudice to future developments of case law, this provision shall be interpreted in accordance with the meaning established in the relevant rulings of the Court

PROTOKOLL 28 OM IMMATERIELL ÄGANDERÄTT

Artikel 1

Skyddets omfattning

1. I detta protokoll skall uttrycket immateriell äganderätt omfatta skyddet för den industriella och kommersiella äganderätten enligt artikel 13 i avtalet.

2. Vid detta avtals ikraftträdande skall de avtalsslutande parterna anpassa sina rättsregler om immateriell äganderätt så att de blir förenliga med principerna om varors och tjänsters fria rörlighet samt med den skyddsnivå som gemenskapsrätten ger den immateriella äganderätten, inbegripet möjligheterna att på rättslig väg hävda dessa rättigheter, dock utan att det påverkar tillämpningen av bestämmelserna i detta protokoll och bilaga XVII.

3. I enlighet med förfaranderegleрna i detta avtal och utan att det påverkar tillämpningen av bestämmelserna i detta protokoll och i bilaga XVII, kommer EFTA-staterna, på begäran av och efter samråd mellan de avtalsslutande parterna, att anpassa sina rättsregler om immateriell äganderätt så att dessa åtminstone når upp till den skyddsnivå för den immateriella äganderätten som råder i den Europeiska gemenskapen vid undertecknandet av detta avtal.

Artikel 2

Konsumtion av rättigheterna

1. I den mån gemenskapsåtgärder eller rättsbildningen i gemenskapen behandlar konsumtion, skall de avtalsslutande parterna bestämma om sådan konsumtion för den immateriella äganderätten i enlighet med gemenskapsrätten. Utan att föregripa en framtida utveckling av rättspraxis skall denna bestämmelse skall tolkas i enlighet med innebörden i de avgöranden av betydelse i

of Justice of the European Communities given prior to the signature of this Agreement.

2. As regards patent rights, this provision shall take effect at the latest one year after the entry into force of this Agreement.

Article 3

Community Patents

1. The Contracting Parties undertake to use best endeavours to conclude within a period of three years after the entry into force of the Agreement relating to Community Patents (89/695/EEC) negotiations with a view to the participation of the EFTA States in that Agreement. However, for Iceland this date will not be earlier than 1 January 1998.

2. The specific conditions for the participation of the EFTA States to the Agreement relating to Community Patents (89/695/EEC) shall be subject to future negotiations.

3. The Community undertakes, after the entry into force of the Agreement relating to Community Patents, to invite those EFTA States who so request to enter into negotiations, in accordance with Article 8 of the Agreement relating to Community Patents, provided they will have in addition respected the provisions of paragraphs 4 and 5.

4. The EFTA States shall comply in their law with the substantive provisions of the European Patent Convention of 5 October 1973.

5. As regards patentability of pharmaceutical and foodstuff products, Finland shall comply with the provisions of paragraph 4 by 1 January 1995. As regards patentability of paharmaceutical products, Iceland shall comply with the provisions of paragraph 4 by 1 January 1997. The Community shall however not adress an invitation as mentioned in paragraph 3 to Finland and Iceland before these dates, respectively.

sammanhanget som meddelats av den Europeiska gemenskapens domstol före detta avtals undertecknande.

2. Beträffande patenträtt skall denna bestämmelse börja tillämpas senast ett år efter detta avtals ikraftträdande.

Artikel 3

Gemenskapspatent

1. De avtalsslutande parterna åtar sig att i möjligaste mån sträva efter att, inom tre år från det att avtalet om gemenskapspatent (89/695/EEG) har trätt i kraft, slutföra förhandlingar om EFTA-staternas anslutning till det avtalet. För Islands del skall denna tidpunkt dock inte inträda tidigare än den 1 januari 1998.

2. De särskilda villkoren för EFTA-staternas anslutning till avtalet om gemenskapspatent (89/695/EEG) skall vara föremål för framtida förhandlingar.

3. Gemenskapen åtar sig att, efter det att avtalet om gemenskapspatent har trätt i kraft, inbjuda de EFTA-stater som begär det till förhandlingar i enlighet med artikel 8 i avtalet om gemenskapspatent, förutsatt att de berörda staterna vid tidpunkten i fråga har uppfyllt bestämmelserna i punkt 4 och 5 nedan.

4. EFTA-staternas rättsregler skall överensstämma med de materiella bestämmelserna i den Europeiska patentkonventionen av den 5 oktober 1973.

5. Beträffande farmaceutiska produkters och livsmedelsprodukters patenterbarhet skall Finland före den 1 januari 1995 ha uppfyllt bestämmelserna i punkt 4. Beträffande farmaceutiska produkters patenterbarhet skall Island senast den 1 januari 1997 ha uppfyllt bestämmelserna i punkt 4. Gemenskapen skall emellertid inte rikta en sådan inbjudan som anges i punkt 3 till Finland respektive Island före dessa respektive tidpunk-

6. Notwithstanding Article 2, the holder, or his beneficiary, of a patent for a product mentioned in paragraph 5 filed in a Contracting Party at a time when a product patent could not be obtained in Finland or Iceland for that product may rely upon the rights granted by that patent in order to prevent the import and marketing of that product in the Contracting Parties where that product enjoys patent protection even if that product was put on the market in Finland or Iceland for the first time by him or with his consent.

This right may be invoked for the products referred to in paragraph 5 until the end of the second year after Finland or Iceland, respectively, has made these products patentable.

ter.

6. I fråga om patent för en produkt som anges i punkt 5, som har patentsökts hos någon av de avtalsslutande parterna vid en tidpunkt när produktpatent för den berörda produkten inte kunde erhållas i Finland eller Island, får patenthavaren eller dennes rättsinnehavare, utan hinder av artikel 2, använda sig av sin patenträtt för att förhindra att produkten importeras till eller marknadsförs i de avtalsslutande parter där produkten åtnjuter patentskydd, även om produkten första gången fördes ut på marknaden i Finland eller Island av patenthavaren själv eller med dennes samtycke.

Denna rätt får åberopas med avseende på de i punkt 5 angivna produkterna under högst två år efter det att Finland respektive Island har gjort de berörda produkterna patenterbara.

Article 4

Semiconductor products

1. The Contracting Parties shall have the right to take decisions on the extension of the legal protection of topographies of semiconductor products to persons from any third country or territory, which is not a Contracting Party to this Agreement, who do not benefit from the right to protection according to the provisions of this Agreement. They may also conclude agreements to this effect.

2. The Contracting Party concerned shall endeavour, where the right to protection for topographies of semiconductor products is extented to a non-Contracting Party, to ensure that the non-Contracting Party concerned will grant the right to protection to the other Contracting Parties to this Agreement under equivalent conditions to those granted to the Contracting Party concerned.

3. The extension of rights conferred by parallel or equivalent

Artikel 4

Halvledarprodukter

1. De avtalsslutande parterna skall ha rätt att besluta om utsträckning av rättsligt skydd för halvledarprodukters kretsmönster till personer från sådant tredje land eller territorium som inte är avtalspart, vilka inte åtnjuter rätt till skydd enligt bestämmelserna i detta avtal. De avtalsslutande parterna får även ingå avtal om sådan utsträckning.

2. När en avtalsslutande part utsträcker rätten till skydd för halvledarprodukters kretsmönster till en icke avtalsslutande part, skall den avtalsslutande parten sträva efter att säkerställa att den icke avtalsslutande parten ger de övriga avtalsslutande parterna rätt till skydd på villkor som är likvärdiga med dem som den berörda avtalsslutande parten har fått.

3. Rättigheter som utsträcks genom parallella eller likvärdiga avtal eller

agreements or understandings or equivalent decisions between any of the Contracting Parties and third countries shall be recognized and respected by all of the Contracting Parties.

4. In respect of paragraphs 1 to 3, the general information, consultation and dispute settlement procedures contained in this Agreement shall apply.

5. In any case of different relations arising between any of the Contracting Parties and any third country, consultations shall take place without delay as set out in paragraph 4 concerning the implications of such a divergence for the continuation of the free circulation of goods under this Agreement. Whenever such an agreement, understanding or decision is adopted, despite continuing disagreement between the Community and any other Contracting Party concerned, Part VII of this Agreement shall apply.

överenskommelser eller genom likvärdiga beslut mellan en avtalsslutande part och tredje land skall erkännas och respekteras av alla de avtalsslutande parterna.

4. För punkterna 1 - 3 gäller att reglerna i detta avtal om information, samråd och tvistlösningsförfarande skall tillämpas.

5. Om olikartade förhållanden i rättsskyddet uppkommer mellan någon av de avtalsslutande parterna och ett tredje land, skall samråd enligt punkt 4 inledas utan dröjsmål med avseende på vad en sådan olikhet kan innebära för varors fortsatta fria rörlighet enligt detta avtal. Varje gång ett avtal, en överenskommelse eller ett beslut antas, trots att skiljaktigheter kvarstår mellan gemenskapen och någon av de avtalsslutande parterna, skall del VII i detta avtal tillämpas.

Article 5

International Conventions

1. The Contracting Parties shall undertake to obtain their adherence before 1 January 1995 to the following multilateral conventions on industrial, intellectual and commercial property:

(a) Paris Convention for the Protection of Industrial Property (Stockholm Act, 1967);

(b) Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works (Paris Act, 1971);

(c) International Convention for the Protection of Performers, Producers of Phonograms and Broadcasting Organizations (Rome, 1961);

(d) Protocol relating to the Madrid Agreement concerning the international Registration of Marks (Madrid, 1989);

(e) Nice Agreement concerning the international Classification of Goods and Services for the purpose of the Registration of Marks

Artikel 5

Internationella konventioner

1. De avtalsslutande parterna åtar sig att före den 1 januari 1995 ansluta sig till följande multilaterala konventioner om industriell, immateriell och kommersiell äganderätt:

a) Pariskonventionen om industriellt rättsskydd (Stockholmstexten, 1967).

b) Bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk (Paristexten, 1971).

c) Den internationella konventionen om skydd för utövande konstnärer, framställare av fonogram samt radioföretag (Rom, 1961).

d) Protokollet till Madridöverenskommelsen om internationell registrering av varumärken (Madrid, 1989).

e) Niceöverenskommelsen om internationell klassificering av varor och tjänster vid registrering av varumärken (Geneve 1977, ändrad 1979).

(Geneva 1977, amended 1979);

(f) Budapest Treaty on the international Recognition of the Deposit of Microorganisms for the purpose of Patent Procedure (1980);

(g) Patent Cooperation Treaty (1984).

2. For the adherence of Finland, Ireland and Norway to the Protocol relating to the Madrid Agreement the date mentioned in paragraph 1 shall be replaced by 1 January 1996 and, for Iceland, 1 January 1997, respectively.

3. Upon entry into force of this Protocol, the Contracting Parties shall comply in their internal legislation with the substantive provisions of the Conventions listed in paragraph 1 (a) to (c). However, Ireland shall comply in its internal legislation with the substantive provisions of the Berne Convention by 1 January 1995.

f) Budapestkonventionen om deponering av mikroorganismer för patentändamål (1980).

g) Konventionen om patentsamarbete (1984).

2. Beträffande Finlands, Irlands och Norges anslutning till protokollet till Madridöverenskommelsen, skall den i punkt 1 angivna tidpunkten ersättas av den 1 januari 1996 och beträffande Islands tillträde av den 1 januari 1997.

3. Vid detta protokolls ikraftträdande skall de avtalsslutande parternas rättsregler överensstämma med de materiella bestämmelserna i de konventioner som anges i punkt 1 a - c. Irlands rättsregler skall dock senast den 1 januari 1995 överensstämma med de materiella bestämmelserna i Bernkonventionen.

Article 6

Negotiations concerning the General Agreement on Tariffs and Trade

The Contracting Parties agree, without prejudice to the competence of the Community and its Member States in matters of intellectual property, to improve the regime established by this Agreement as regards intellectual property in light of the results of the Uruguay Round negotiations.

Artikel 6

Förhandlingar om Allmänna tull- och handelsavtalet

De avtalsslutande parterna är, utan att detta påverkar gemenskapens och dess medlemsstaters behörighet beträffande den immateriella äganderätten, överens om att förbättra den i detta avtal fastställda ordningen beträffande den immateriella äganderätten mot bakgrund av utgången av förhandlingarna i Uruguayrundan.

Article 7

Mutual information and consultation

The Contracting Parties undertake to keep each other informed in the context of work within the framework of international organizations and within the context of agreements dealing with intellectual property.

The Contracting Parties also un-

Artikel 7

Ömsesidigt informations- och samrådsförfarande

De avtalsslutande parterna åtar sig att informera varandra om arbete som de bedriver inom ramen för internationella organisationer och i samband med avtal som behandlar immateriell äganderätt.

De avtalsslutande parterna åtar sig

dertake, in areas covered by a measure adopted in Community law, to engage upon request in prior consultation in the above-mentioned framework and contexts.

också att, inom områden som omfattas av en i gemenskapsrätten beslutad åtgärd, på begäran samråda i förväg i sådana situationer som nämnts ovan.

Article 8

Transitional provisions

The Contracting Parties agree to enter into negotiations in order to enable full participation of interested EFTA States in future measures concerning intellectual property which might be adopted in Community law.

Should such measures have been adopted before the entry into force of this Agreement negotiations to participate in such measures shall begin at the earliest opportunity.

Artikel 8

Övergångsbestämmelser

De avtalsslutande parterna är överens om att inleda förhandlingar för att säkerställa att EFTA-stater som så önskar fullt ut får delta i sådana framtida system beträffande immateriell äganderätt som kan komma att antas i gemenskapsrätten. Om sådana system antas före detta avtals ikraftträdande, skall förhandlingar angående deltagande i dessa system påbörjas snarast möjligt.

Article 9

Competence

The provisions of this Protocol are without prejudice to the competence of the Community and of its Member States in matters of intellectual property.

Artikel 9

Behörighet

Bestämmelserna i detta protokoll berör inte gemenskapens och dess medlemsstaters behörighet beträffande den immateriella äganderätten.

DECLARATION OF THE GOVERNMENT OF IRELAND TO PROTOCOL 28 ON INTELLECTUAL PROPERTY - INTERNATIONAL CONVENTIONS

Ireland understands Article 5 (1) of Protcol 28 as imposing a requirement on the Government of Ireland to undertake, subject to its constitutional requirements, to take all necessary steps to obtain adherence to the Conventions listed.

DEKLARATION AV IRLAND TILL PROTOKOLL 28 IMMATERIELL ÄGANDERÄTT - INTERNATIONELLA KONVENTIONER

Irland tolkar punkt 1 i artikel 5 i protokoll 28 som ett åtagande att med iakttagande av landets konstitutionella föreskrifter vidta alla nödvändiga åtgärder för att Irland skall ansluta sig till de angivna konventionerna.

ANNEX XVII
INTELLECTUAL PROPERTY

List provided for in Article 65.2

INTRODUCTION

When the acts referred to in this Annex contain notions or refer to procedures which are specific to the Community legal order, such as

- preambles;
- the addressees of the Community acts;
- references to territories or languages of the EC;
- references to rights and obligations of EC Member States, their public entities, undertakings or individuals in relation to each other; and
- references to information and notification procedures;

Protocol 1 on horizontal adaptions shall apply, unless otherwise provided for in this Annex.

ACTS REFERRED TO:

1. 387 L 0054: Council Directive 87/54/EEC of 16 December 1986 on the legal protection of topographies of semiconductor products (OJ No L 24, 27.1.1987, p. 36)

The provisons of the Directive shall, for the purposes of the present Agreement, be read with the following adaptations:

(a) In Article 1(1)(c), the reference to Article 223 (1)(b) of the EEC Treaty shall be replaced by reference to Article 129 of the EEA Agreement.

(b) Articles 3(6) to 3(8) shall not apply.

(c) Article 5(5) shall be replaced by the following:

"The exclusive rights to authorize or prohibit the acts specified in paragraph 1(b) shall not apply to any such act committed after the topography or semiconductor pro-

BILAGA XVII
IMMATERIELL ÄGANDERÄTT

Förteckning enligt artikel 65.2

INLEDNING

När de rättsakter som anges i denna bilaga innehåller begrepp eller hänvisar till förfaranden som är utmärkande för inom gemenskapens rättsordning, som t.ex.

- ingresser,
- addressater för gemenskapens rättsakter,
- hänvisningar till territorier eller språk inom EG,
- hänvisningar till inbördes rättigheter och skyldigheter för EG-medlemsstaterna samt offentliga organ, företag och enskilda personer i dessa stater
- hänvisningar till informations och anmälningsförfaranden,

skall protokoll 1 om övergripande anpassningar tillämpas, om inte annat föreskrivs i denna bilaga.

RÄTTSAKTER SOM DET HÄNVISAS TILL:

1. 387 L 0054: Rådets direktiv 87/54/EEG av den 16 december 1986 om rättsligt skydd för halvledarprodukters topografi (EGT nr L 24, 27.01.1987, s. 36)

bestämmelserna i direktivet skall, inom ramen för detta avtal, tillämpas med följande anpassning:

a) I artikel 1.1 c skall hänvisningen till artikel 223.1 b i Romfördraget ersättas av en hänvisning till artikel 129 i EES-avtalet.

b) Artikel 3.6 - 3.8 skall inte tillämpas.

c) Artikel 5.5 skall ersättas av följande:

"Ensamrätten att medge eller förbjuda de handlingar som nämns i punkt 1.b skall inte gälla en sådan handling som utförs efter det att kretsmönstret eller halvledarpro-

duct has been put on the market in a Contracting Party by the person entitled to authorize its marketing or with his consent".

2. 390 D 0510: First Council Decision 90/510/EEC of 9 October 1990 on the extension of the legal protection of topographies of semiconductor products to persons from certain countries and territories (OJ No L 285, 17.10.1990, p. 29)

The provisions of the Decision shall, for the purposes of the present Agreement, be read with the following adaptations:

(a) In the Annex, the references to Austria and Sweden shall be deleted.

(b) In addition, the following shall apply:

In the case that a country or territory listed in the Annex does not give the same protection as foreseen in that Decision to persons from a Contracting Party, the Contracting Parties will use their best endeavours to ensure that such protection is given by the said country or territory to the said Contracting Party at the latest one year after the date of entry into force of this Agreement.

3. (a) 390 D 0511: Second Council Decision 90/511/EEC of 9 October 1990 on the extension of the legal protection of topographies of semiconductor products to persons from certain countries and territories (OJ No L 285, 17.10.1990, p. 31)

(b) 390 D 0541: Commission Decision 90/541/EEC of 26 October 1990 in accordance with Council Decision 90/511/EEC determining the countries to the companies or other legal persons of which legal protection of topographies of semiconductors is extended (OJ No L 307, 7.11.1990, p. 21)

In addition to these two Decisions, the following shall apply:

The EFTA States undertake to adapt for the purposes of this Agreement Council Decision 90/511/EEC on the extension of the

dukten har släppts ut på marknaden hos en avtalsslutande part av någon som är behörig att tillåta dess marknadsföring, eller med hans samtycke."

2. 390 D 0510: Rådets första beslut 90/510/EEG av den 9 oktober 1990 om utsträckning av det rättsliga skyddet för kretsmönster hos halvledarprodukter till personer från vissa länder och territorier (EGT nr L 285, 17.10.1990, s. 29).

Bestämmelserna i beslutet, skall inom ramen för detta avtal, tillämpas med följande anpassning:

a) Hänvisningarna till Österrike och Sverige i bilagan skall strykas.

b) Dessutom skall följande gälla:

Om ett i bilagan upptaget land eller territorium inte ger samma skydd som anges i det berörda beslutet till personer från en avtalsslutande part, skall de avtalsslutande parterna sträva efter att säkerställa att sådant skydd ges av det berörda landet eller territoriet till den berörda avtalsslutande parten senast ett år efter det att detta avtal har trätt i kraft.

3. a) 390 D 0511: Rådets andra beslut 90/511/EEG av den 9 oktober 1990 om utsträckning av det rättsliga skyddet för kretsmönster hos halvledarprodukter till personer från vissa länder och territorier (EGT nr L 285, 17.10.1990, s. 31).

b) 390 D 0541: Kommissionens beslut 90/541/EEG av den 26 oktober 1990 genom vilket kommissionen i enlighet med rådets beslut 90/511/EEG fastställer till vilka länders bolag eller andra juridiska personer rättsligt skydd för halvledarprodukters kretsmönster sträcks ut (EGT nr L 307, 7.11.1990, s. 21).

Förutom dessa två beslut skall följande gälla:

EFTA-staterna åtar sig att för detta avtal anta rådets beslut (90/511/EEG) samt de beslut som fattats av kommissionen i enlighet

legal protection of topographies of semiconductor products to persons from certain countries and territories and the decisions taken by the Commission in accordance with this previous Council Decision, if their application is prolonged after 31 December 1992. Such amendment or replacement is to be adopted before the entry into force of this Agreement.

med det senast nämnda rådsbeslutet, om tillämpningen av dessa utsträcks till att gälla efter den 31 december 1992. Därpå följande ändringar eller utbyten skall antas av EFTA-staterna innan detta avtal trätt i kraft.

4. 389 L 0104: First Council Directive 89/104/EEC of 21 December 1988 to approximate the laws of the Member States relating to trade marks (OJ No L 40, 11.2.1989, p. 1)

The provisons of the Directive shall, for the purposes of the present Agreement, be read with the following adaptations:

(a) In Article 3(2), the term "trade mark law" shall be understood to be the trade mark law applicable in a Contracting Party.

(b) In Articles 4(2)(a)(i), (2)(b) and (3), 9 and 14, the provisions concerning the Community Trade Mark shall not apply to EFTA States unless the Community Trade Mark extends to these EFTA States.

(c) Article 7(1) shall be replaced by the following:

"The trade mark shall not entitle the proprietor to prohibit its use in relation to goods which have been put on the market in a Contracting Party under that trade mark by the proprietor or with his consent".

5. 391 L 0250: Council Directive 91/250/EEC of 14 May 1991 on the legal protection of computer programs (OJ No L 122, 17.5.1991, p. 42)

The provisions of the Directive shall, for the purposes of the present Agreement, be read with the following adaptation:

Article 4(c) shall be replaced by the following:

"Any form of distribution to the public, including the rental of the original computer program or of copies thereof. The first sale in a Contracting Party of a copy of a program by the right holder or with his consent shall exhaust the distri-

4. 389 L 0104: Rådets första direktiv 89/104/EEG av den 21 december 1988 om tillnärmningen av medlemsstaternas varumärkeslagar (EGT nr L 40, 11.02.1989, s. 1).

Bestämmelserna i direktivet, skall inom ramen för detta avtal, tillämpas med följande anpassning:

a) I artikel 3.2 skall med termen varumärkeslagstiftning förstås varumärkeslagstiftning som är tillämplig i en avtalsslutande part.

b) I artiklarna 4.2.a.i, 4.2.b, 4.3, 9 och 14 skall bestämmelserna om EG-varumärket inte gälla EFTA-staterna om inte EG-varumärket utsträcks till dem.

c) Artikel 7.1 skall ersättas av följande:

"Ett varumärke ger inte innehavaren rätt att förbjuda användningen av varumärket för varor som av innehavaren eller med hans samtycke har marknadsförts under varumärket i en avtalsslutande part."

5. 391 L 0250: Rådets direktiv 91/250/EEG av den 14 maj 1991 om rättsligt skydd för datorprogram (EGT nr L 122, 17.05.1991, s. 42).

Bestämmelserna i direktivet skall, inom ramen för detta avtal, tillämpas med följande ändringar:

Artikel 4 c skall ersättas av följande:

"alla former av spridning till allmänheten, inbegripet uthyrning, av datorprogrammets original eller kopior av detta. Den första försäljningen av en kopia av programmet som görs i en avtalsslutande part av rättsinnehavaren själv eller med

bution right within the territories of the Contracting Parties of that copy, with the exception of the right to control further rental of the program or a copy thereof".

dennes samtycke, medför förlust av spridningsrätten till den berörda kopian inom de avtalsslutande parternas territorier. Detta gäller dock inte rätten att kontrollera vidare uthyrning av programmet eller kopia av detta."

COUNCIL DIRECTIVE
of 16 December 1986 on the legal protection of topographies of semiconductor products
(87/54/EEC)

THE COUNCIL OF THE EUROPEAN COMMUNITIES,

Having regard to the treaty establishing the European Economic Community and in particular article 100 thereof,

Having regard to the proposal from the Commission[1],

Having regard to the opinion of the European Parliament[2],

Having regard to the opinion of the Economic and Social Committee[3],

Whereas semiconductor products are playing an increasingly important role in a broad range of industries and semiconductor technology can accordingly be considered as being of fundamental importance for the Community's industrial development;

Whereas the functions of semiconductor products depend in large part on the topographies of such products and whereas the development of such topographies requires the investment of considerable resources, human, technical and financial, while topographies of such products can be copied at a fraction of the cost needed to develop them independently;

Whereas topographies of semiconductor products are at present not clearly protected in all Member States by existing legislation and such protection, where it exists, has different attributes;

RÅDETS DIREKTIV
av den 16 december 1986
om rättsligt skydd för kretsmönster i halvledarprodukter
(87/54/EEG)

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS RÅD HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av fördraget om upprättande av Europeiska ekonomiska gemenskapen, särskilt artikel 100 i detta,

med beaktande av kommissionens förslag[1],

med beaktande av Europaparlamentets yttrande[2],

med beaktande av Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande[3], och

med beaktande av följande:

Halvledarprodukter har kommit att spela en allt mer betydelsefull roll inom en lång rad industrier och följaktligen kan halvledarteknologi anses vara av grundläggande betydelse för gemenskapens industriella utveckling.

Funktionerna hos halvledarprodukter beror till stor del på produkternas kretsmönster och utvecklingen av sådana kretsmönster tar i anspråk avsevärda mänskliga, tekniska och ekonomiska resurser, medan de däremot kan kopieras till en bråkdel av vad det skulle kosta att självständigt utveckla dem.

Halvledarprodukters kretsmönster skyddas för närvarande inte klart av gällande lagstiftning i alla medlemsstater och där ett sådant skydd finns är det av skiftande innebörd.

1. EGT nr. C 360, 31.12.1985, s. 14
2. EGT nr. C 255, 13.10.1986, s. 249
3. EGT nr. C 189, 28.7.1986, s. 5

Whereas certain existing differences in the legal protection of semiconductor products offered by the laws of the Member States have direct and negative effects on the functioning of the common market as regards semiconductor products and such differences could well become greater as Member States introduce new legislation on this subject;

Vissa olikheter i de olika medlemsstaternas rättsliga skydd för halvledarprodukter har direkta och negativa återverkningar på den gemensamma marknadens funktion vad gäller halvledarprodukter, och dessa olikheter kan mycket väl bli större i samband med att medlemsstaterna inför ny lagstiftning på området.

Whereas existing differences having such effects need to be removed and new ones having a negative effect on the common market prevented from arising;

Det föreligger ett behov av att dels undanröja olikheter som har dessa återverkningar och dels förhindra uppkomsten av nya, som kan komma att ge negativa effekter på den gemensamma marknaden.

Whereas, in relation to extension of protection to persons outside the Community, Member States should be free to act on their own behalf in so far as community decisions have not been taken within a limited period of time;

Beträffande utsträckningen av skyddet till personer från tredje land bör det stå medlemsstaterna fritt att agera självständigt i den mån gemenskapen inte har fattat beslut inom en begränsad tidsperiod.

Whereas the Community's legal framework on the protection of topographies of semiconductor products can, in the first instance, be limited to certain basic principles by provisions specifying whom and what should be protected, the exclusive rights on which protected persons should be able to rely to authorize or prohibit certain acts, exceptions to these rights and for how long the protection should last;

Gemenskapens rättsliga ram i fråga om skydd för halvledarprodukters kretsmönster kan i en första omgång begränsas till vissa grundläggande principer, med bestämmelser som anger vem och vad som skall skyddas, vilka ensamrätter skyddade personer kan stödja sig på när det gäller att tillåta eller förbjuda vissa handlingar, undantag från dessa rättigheter samt hur länge skyddet skall vara.

Whereas other matters can for the time being be decided in accordance with national law, in particular, whether registration or deposit is required as a condition for protection and, subject to an exclusion of licences granted for the sole reason that a certain period of time has elapsed, whether and on what conditions non-voluntary licences May be granted in respect of protected topographies;

Andra frågor kan tills vidare avgöras i enlighet med nationella bestämmelser, i synnerhet huruvida registrering eller deponering skall krävas som villkor för skydd och, med förbehåll för undantag som görs för licenser som meddelats endast på den grunden att en viss tidsperiod har utlöpt, huruvida och på vilka villkor tvångslicenser får meddelas med avseende på skyddade kretsmönster.

Whereas protection of topographies of semiconductor products in accordance with this directive should be without prejudice to the application of some
other forms of protection;

Skydd för halvledarprodukters kretsmönster i enlighet med detta direktiv utesluter inte tillämpning av andra former av skydd.

Whereas further measures concerning the legal protection of topo-

Ytterligare åtgärder rörande skyddet i gemenskapen för halvledar-

graphies of semiconductor products in the Community can be considered at a later stage, if necessary, while the application of common basic principles by all member states in accordance with the provisions of this directive is an urgent necessity,

produkters kretsmönster kan övervägas senare om så krävs, medan det däremot är nödvändigt att alla medlemsstater snarast börjar tillämpa gemensamma, grundläggande principer i enlighet med detta direktivs bestämmelser.

HAS ADOPTED THIS DIRECTIVE

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE

CHAPTER 1

KAPITEL 1

Definitions

Definitoner

Article 1

Artikel 1

1. For the purpose of this Directive:

(a) a "semiconductor product' shall mean the final or an intermediate form of any product :

(i) consisting of a body of material which includes a layer of semiconducting material; and

(ii) having one or more other layers composed of conducting, insulating or semiconducting material, the layers being arranged in accordance with a predetermined three-dimensional pattern; and

(iii) intended to perform, exclusively or together with other functions, an electronic function;

(b) the "topography' of a semiconductor product shall mean a series of related images, however fixed or encoded;

(i) representing the three-dimensional pattern of the layers of which a semiconductor product is composed; and

(ii) in which series, each image has the pattern or part of the pattern of a surface of the semiconductor product at any stage of its manufacture;

(c) "commercial exploitation' means the sale, rental, leasing or any other method of commercial distribution, or an offer for these purposes. However, for the purposes of articles 3 (4), 4 (1), 7 (1), (3) and (4) "commercial exploitation' shall not include exploitation under conditions of confidentiality

1. I detta direktiv avses med

a) "halvledarprodukt": slut- eller mellanledet av en produkt som

i) består av en materialstruktur i vilken ingår ett lager halvledande material, och

ii) har ett eller flera andra lager bestående av ledande, isolerande eller halvledande material och där lagren är placerade i enlighet med ett förutbestämt tredimensionellt mönster, samt

iii) är avsedd att ensam eller tillsammans med andra funktioner utföra en elektronisk funktion.

b) en halvledarprodukts "kretsmönster": En rad sammanhörande bilder som, oavsett hur de är fixerade eller kodade,

i) utgör det tredimensionella mönstret av de lager som en halvledarprodukt består av, och

ii) där varje bild i raden representerar hela eller en del av mönstret i en halvledarprodukts yta vid vilken tillverkningsfas som helst.

c) "kommersiellt utnyttjande": Försäljning, uthyrning, leasing eller andra kommersiella distributionsmetoder eller erbjudande om dessa. I artiklarna 3.4, 4.1, 7.1, 7.3 och 7.4 skall emellertid beteckningen "kommersiellt utnyttjande" inte omfatta utnyttjande i förtroliga sammanhang om det inte före-

to the extent that no further distribution to third parties occurs, except where exploitation of a topography takes place under conditions of confidentiality required by a measure taken in conformity with article 223 (1) (b) of the Treaty.

2. The Council acting by qualified majority on a proposal from the Commission, May amend paragraph 1 (a) (i) and (ii) in order to adapt these provisions in the light of technical progress.

kommer någon ytterligare distribution till tredje part, med undantag för de fall då utnyttjandet av ett kretsmönster äger rum i sådana förtroliga sammanhang som påkallats av en åtgärd som vidtagits i enlighet med artikel 223.1.b i fördraget.
2. På förslag av kommissionen kan rådet med kvalificerad majoritet ändra punkterna 1.a.i och 1.a.ii för att anpassa dem mot bakgrund av den tekniska utvecklingen.

CHAPTER 2
Protection of topographies of semiconductor products

KAPITEL 2
Skydd för kretsmönster i halvledarprodukter

Article 2

1. Member states shall protect the topographies of semiconductor products by adopting legislative provisions conferring exclusive rights in accordance with the provisions of the Directive.
2. The topography of a semiconductor product shall be protected in so far as it satisfies the conditions that it is the result of its creator's own intellectual effort and is not commonplace in the semiconductor industry. Where the topography of a semiconductor product consists of elements that are commonplace in the semiconductor industry, it shall be protected only to the extent that the combination of such elements, taken as a whole, fulfils the abovementioned conditions.

Artikel 2

1. Medlemsstaterna skall skydda kretsmönstren i halvledarprodukter genom lagstiftning som ger ensamrätter i enlighet med detta direktivs bestämmelser.

2. En halvledarprodukts kretsmönster skall skyddas i den utsträckning den uppfyller villkoren att dels vara resultatet av sin upphovsmans egen intellektuella insats, dels inte vara allmänt förekommande inom halvledarindustrin. I de fall då en halvledarprodukts kretsmönster består av delar som är allmänt förekommande inom halvledarindustrin skall den skyddas endast i den utsträckning kombinationen av delarna, betraktad som helhet, uppfyller de ovannämnda villkoren.

Article 3

1. Subject to paragraphs 2 to 5, the right to protection shall apply in favour of persons who are the creators of the topographies of semiconductor products.
2. Member States may provide that,
(a) where a topography is created in the course of the creator's employment, the right to protection shall apply in favour of the creator's employer unless the terms of employment provide to the contrary;

Artikel 3

1. Med förbehåll för punkterna 2 till 5 skall rätten till skydd gälla till förmån för personer som är skapare av halvledarprodukters kretsmönster.
2. En medlemsstat kan bestämma att
a) i de fall då ett kretsmönster har skapats av en person i hans anställning skall rätten till skydd gälla till förmån för arbetsgivaren, såvida inte anställningsvillkoren säger motsatsen,

(b) where a topography is created under a contract other than a contract of employment, the right to protection shall apply in favour of a party to the contract by whom the topography has been commissioned, unless the contract provides to the contrary.

3. (a) As regards the persons referred to in paragraph 1, the right to protection shall apply in favour of natural persons who are nationals of a Member State or who have their habitual residence on the territory of a Member State.

(b) Where Member States make provision in accordance with paragraph 2, the right to protection shall apply in favour of:

(i) natural persons who are nationals of a Member State or who have their habitual residence on the territory of a Member State;

(ii) companies or other legal persons which have a real and effective industrial or commercial establishment on the territory of a member state.

4. Where no right to protection exists in accordance with other provisions of this article, the right to protection shall also apply in favour of the persons referred to in paragraph 3 (b) (i) and (ii) who :

(a) first commercially exploit within a Member State a topography which has not yet been exploited commercially anywhere in the world; and

(b) have been exclusively authorized to exploit commercially the topography throughout the Community by the person entitled to dispose of it.

5. The right to protection shall also apply in favour of the successors in title of the persons mentioned in paragraphs 1 to 4.

6. Subject to paragraph 7, Member States may negotiate and conclude agreements or understandings with third states and multilateral conventions concerning the legal protection of topographies of semiconductor products whilst respecting Community law and in particular the rules laid down in this

b) i de fall då ett kretsmönster har skapats under ett annat avtal än ett anställningsavtal skall rätten till skydd gälla till förmån för den avtalspart som har beställt kretsmönsret, såvida inte avtalet säger motsatsen.

3. a) Beträffande de personer som nämns i punkt 1 skall rätten till skydd gälla till förmån för fysiska personer som är medborgare i en medlemsstat eller som har sin vanliga vistelseort på en medlemsstats territorium.

b) I de fall då en medlemsstat bestämmer i enlighet med punkt 2 skall rätten till skydd gälla tillförmån för:

i) fysiska personer som är medborgare i en medlemsstat eller som har sin vanliga vistelseort på en medlemsstats territorium,

ii) bolag eller andra juridiska personer som bedriver verklig och stadigvarande industriell eller affärsmässig verksamhet på en medlemsstats territorium.

4. I de fall då rätt till skydd inte föreligger enligt vad denna artikels övriga bestämmelser säger skall rätten till skydd även gälla till förmån för sådana personer som nämns i punkt 3.b.i och 3.b.ii vilka

a) i en medlemsstat först kommersiellt utnyttjar ett kretsmönster som ännu inte har utnyttjats kommersiellt i någon del av världen, och som

b) av den person som förfogar över kretsmönstren har fått ensamrätt att utnyttja den kommersiellt i hela gemenskapen.

5. Rätten till skydd skall också gälla den till vilken rättigheten övergått från sådana personer som nämns i punkt 1 - 4.

6. En medlemsstat kan, med förbehåll för punkt 7 och med iakttagande av gemenskapsrätten och i synnerhet reglerna i detta direktiv, ingå avtal eller överenskommelser med en tredje stat och multilaterala konventioner beträffande det rättsliga skyddet för kretsmönstren i halvledarprodukter.

Directive.

7. Member States may enter into negotiations which third states with a view to extending the right to protection to persons who do not benefit from the right to protection according to the provisions of this Directive. Member States who enter into such negotiations shall inform the Commission thereof.

When a Member State wishes to extend protection to persons who otherwise do not benefit from the right to protection according to the provisions of this Directive or to conclude an agreement or understanding on the extension of protection with a non-member state it shall notify the Commission. The Commission shall inform the other Member States thereof.

The Member State shall hold the extension of protection or the conclusion of the agreement or understanding in abeyance for one month from the date on which it notifies the Commission. However, if within that period the Commission notifies the Member State concerned of its intention to submit a proposal to the Council for all Member States to extend protection in respect of the persons or nonMember State concerned, the Member State shall hold the extension of protection or the conclusion of the agreement or undestanding in abeyance for a period of two months from the date of the notification by the Member State.

Where, before the end of this two-month period, the Commission submits such a proposal to the Council, the member state shall hold the extension of protection or the conclusion of the agreement or understanding in abeyance for a further period of four months from the date on which the proposal was submitted.

In the absence of a Commission notification or proposal or a Council decision within the time limits prescribed above, the member state may extend protection or conclude the agreement or understanding.

A proposal by the Commission to

7. En medlemsstat kan påbörja förhandlingar med en tredje stat i avsikt att sträcka ut rätten till skydd till personer som enligt detta direktivs bestämmelser inte åtnjuter rätt till skydd. En medlemsstat som påbörjar sådana förhandlingar skall underrätta kommissionen om detta.

När en medlemsstat önskar sträcka ut skyddet till någon som annars inte har rätt till skydd enligt detta direktivs bestämmelser, eller ingå avtal eller överenskommelse med en icke-medlemsstat om utsträckning av skyddet, skall detta anmälas till kommissionen. Kommissionen skall underrätta övriga medlemsstater om detta.

Medlemsstaten skall låta frågan om utsträckningen av skyddet eller ingåendet av avtalet eller överenskommelsen vila under en månad, räknat från den dag då den meddelade kommissionen. Om kommissionen emellertid inom den tiden till medlemsstaten anmäler sin avsikt att föreslå rådet att alla medlemsstaterna skall utsträcka skyddet med avseende på de berörda personerna eller icke-medlemsstaterna, skall medlemsstaten låta frågan om utsträckningen av skyddet eller ingåendet av avtalet eller överenskommelsen vila under två månader, räknat från dagen för medlemsstatens anmälan.

Om kommissionen före utgången av denna tvåmånadersperiod förelägger rådet ett sådant förslag skall medlemsstaten låta frågan om utsträckningen av skyddet eller ingåendet av avtalet eller överenskommelsen vila under ytterligare fyra månader, räknat från dagen för förslaget.

Om kommissionen inte gör anmälan eller framställer förslag eller rådet inte fattar beslut inom de nämnda tidsgränserna får medlemsstaten utsträcka skyddet eller ingå avtalet eller överenskommelsen.

Ett förslag från kommissionen om

extend protection, whether or not it is made following a notification by a Member State in accordance with the preceding paragraphs shall be adopted by the Council acting by qualified majority.

A Decision of the Council on the basis of a Commission proposal shall not prevent a Member State from extending protection to persons, in addition to those to benefit from protection in all Member States, who were included in the envisaged extension, agreement or understanding as notified, unless the Council acting by qualified majority has decided otherwise.

att utsträcka skydd skall antas av rådet med kvalificerad majoritet antingen det framställs efter en medlemsstats anmälan i överensstämmelse med vad som nyss sagts eller inte.

Ett rådsbeslut efter förslag från kommissionen skall inte hindra en medlemsstat från att sträcka ut skyddet till sådana personer, utöver dem som erhåller skydd i alla medlemsstater, som omfattades av den planerade utsträckningen, avtalet eller överenskommelsen i enlighet med vad som anmälts, såvida inte rådet med kvalificerad majoritet har beslutat annorlunda.

8. Commission proposals and Council Decisions pursuant to paragraph 7 shall be published for information in the Official Journal of the European Communities.

8. Kommissionsförslag och rådsbeslut i enlighet med punkt 7 skall i informationssyfte offentliggöras i Europeiska gemenskapernas officiella tidning.

Article 4

Artikel 4

1. Member States may provide that the exclusive rights conferred in conformity with article 2 shall not come into existence or shall no longer apply to the topography of a semiconductor product unless an application for registration in due form has been filed with a public authority within two years of its first commercial exploitation. Member States may require in addition to such registration that material identifying or exemplifying the topography or any combination thereof has been deposited with a public authority, as well as a statement as to the date of first commercial exploitation of the topography where it precedes the date of the applciation for registration.

1. En medlemsstat kan besluta att ensamrätt enligt artikel 2 inte skall uppstå eller inte längre skall gälla för en halvledarprodukts kretsmönster såvida inte en giltig registreringsansökan har ingivits till en offentlig myndighet inom två år efter det att kretsmönstret först utnyttjades kommersiellt. Förutom registrering kan en medlemsstat kräva att materiel som identifierar eller ger exempel på kretsmönstret eller en kombination av dessa båda skall deponeras hos en offentlig myndighet liksom uppgift om den dag då kretsmönstret först utnyttjades kommersiellt om denna ligger före dagen för registreringsansökan.

2. Member States shall ensure that material deposited in conformity with paragraph 1 is not made available to the public where it is a trade secret. This provision shall be without prejudice to the disclosure of such material pursuant to an order of a court or other competent authority to persons involved in litigation concerning the validity or infringement of the excusive rights

2. Medlemsstaterna skall säkerställa att materiel som deponeras i enlighet med punkt 1 inte görs tillgängligt för allmänheten i de fall det utgör affärshemligheter. Detta skall inte hindra att materiel, efter beslut av domstol eller annan behörig myndighet, görs tillgängligt för sådana personer som är inblandade i en rättstvist rörande giltighet eller intrång i ensamrätter

referred to in article 2.

3. Member States may require that transfers of rights in protected topographies be registered.

4. Member States may subject registration and deposit in accordance with paragraphs 1 and 3 to the payment of fees not exceeding their administrative costs.

5. Conditions prescribing the fulfilment of additional formalities for obtaining or maintaining protection shall not be admitted.

6. Member States which require registration shall provide for legal remedies in favour of a person having the right to protection in accordance with the provisions of this Directive who can prove that another person has applied for or obtained the registration of a topography without his authorization.

Article 5

1. The exclusive rights referred to in article 2 shall include the rights to authorize or prohibit any of the following acts :

(a) reproduction of a topography in so far as it is protected under article 2 (2);

(b) commercial exploitation or the importation for that purpose of a topography or of a semiconductor product manufactured by using the topography.

2. Notwithstanding paragraph 1, a Member State pay permit the reproduction of a topography privately for non commercial aims.

3. The exclusive rights referred to in paragraph 1 (a) shall not apply to reproduction for the purpose of analyzing, evaluating or teaching the concepts, processes, systems or techniques embodied in the topography or the topography itself.

4. The exclusive rights referred to in paragraph 1 shall not extend to any such act in relation to a topography meeting the requirements of article 2(2) and created on the basis of an analysis and evaluation of another topography, carried out in

som avses i artikel 2.

3. Medlemsstaterna kan kräva att övergång av rättigheterna till ett skyddat kretsmönster skall registreras.

4. Medlemsstaterna får belägga registrering eller deponering i enlighet med punkterna 1 och 3 med en avgift som inte får överstiga de administrativa kostnaderna.

5. Ytterligare formella krav för att erhålla eller behålla skydd är inte tillåtna.

6. De medlemsstater som kräver registrering skall föreskriva om rättsmedel till förmån för den som har rätt till skydd i enlighet med bestämmelserna i detta direktiv och som kan visa att en annan person har ansökt om eller erhållit registrering av ett kretsmönster utan hans medgivande.

Artikel 5

1. Den ensamrätt som anges i artikel 2 skall omfatta rätten att medge eller förbjuda följande handlingar:

a) mångfaldigande av ett kretsmönster i den utsträckning det är skyddat enligt artikel 2.2,

b) kommersiellt utnyttjande eller import för detta ändamål av ett kretsmönster eller en halvledarprodukt som har tillverkats med utnyttjande av kretsmönster.

2. Oberoende av vad som sägs i punkt 1 kan en medlemsstat tillåta mångfaldigande av ett kretsmönster för enskilt bruk utan kommersiella syften.

3. Den ensamrätt som avses i punkt 1.a skall inte gälla mångfaldigande i syfte att analysera, utvärdera eller undervisa om själva kretsmönstret eller de begrepp, processer, system eller den teknik som den innehåller.

4. Den ensamrätt som avses i punkt 1 skall inte utsträckas till en handling avseende ett kretsmönster som uppfyller kraven i artikel 2.2, skapad på grundval av analys och utvärdering av ett annat kretsmönster i överensstämmelse med

conformity with paragraph 3.

5. The exclusive rights to authorize or prohibit the acts specified in paragraph 1 (b) shall not apply to any such act committed after the topography or the semiconductor product has been put on the market in a member state by the person entitled to authorize its marketing or with his consent.

6. A person who, when he acquires a semiconductor product, does not know, or has no reasonable grounds to believe, that the product is protected by an exclusive right conferred by a Member State in conformity with this Directive shall not be prevented from commercially exploiting that product.

However, for acts committed after that person knows, or has reasonable grounds to believe, that the semiconductor product is so protected, Member States shall ensure that on the demand of the rightholder a tribunal may require, in accordance with the provisions of the national law applicable, the payment of adequate remuneration.

7. The provisions of paragraph 6 shall apply to the successors in title of the person referred to in the first sentence of that paragraph.

Article 6

Member States shall not subject the exclusive rights referred to in article 2 to licences granted, for the sole reason that a certain period of time has elapsed, automatically, and by operation of law.

Article 7

1. Member States shall provide that the exclusive rights referred to in article 2 shall come into existence:

(a) where registration is the condition for the coming into existence of the exclusive rights in accordance with article 4, on the earlier of the following dates:

(i) the date when the topography is first commercially exploited anywhere in the world;

punkt 3.

5. Ensamrätten att medge eller förbjuda de handlingar som nämns i punkt 1.b skall inte gälla en sådan handling som utförs efter det att kretsmönstret eller halvledarprodukten har släppts ut på marknaden i en medlemsstat av någon som är behörig att tillåta dess marknadsföring, eller med hans samtycke.

6. En person som vid förvärvandet av en halvledarprodukt inte vet, eller inte har skälig anledning att anta, att produkten är skyddad av en ensamrätt meddelad av en medlemsstat i enlighet med detta direktiv, skall inte hindras att kommersiellt utnyttja produkten ifråga.

Beträffande handlingar som utförs efter det att personen ifråga fått kännedom om eller fått skälig anledning att anta att halvledarprodukten är skyddad, skall emellertid medlemsstaterna tillse att en domstol, efter yrkande av rättsinnehavaren, kan utdöma skälig ersättning i enlighet med gällande nationell lag.

7. Bestämmelserna i punkt 6 skall gälla den till vilken rättigheten övergått från en sådan person som nämns i punktens första mening.

Artikel 6

Medlemsstaterna får inte göra den ensamrätt som avses i artikel 2 beroende av licenser som ges automatiskt, enbart på grund av att en viss tid har löpt ut, genom tillämpning av lag.

Artikel 7

1. Medlemsstaterna skall tillse att den ensamrätt som avses i artikel 2 skall uppstå

a) när registrering i enlighet med artikel 4 är ett krav för att ensamrätten skall uppstå, på den tidigaste av följande tidpunkter:

i) den dag då kretsmönstret först utnyttjas kommersiellt i någon del av världen,

(ii) the date when an application or registration has been filed in due form; or

(b) when the topography is first commercially exploited anywhere in the world; or

(c) when the topography is first fixed or encoded.

ii) den dag då en ansökan om registrering har gjorts i vederbörlig ordning, eller

b) när kretsmönstret först utnyttjas kommersiellt i någon del av världen, eller

c) när kretsmönstret först fixeras eller kodas.

2. Where the exclusive rights come into existence in accordance with paragraph 1 (a) or (b), the Member States shall provide, for the period prior to those rights coming into existence, legal remedies in favour of a person having the right to protection in accordance with the provisions of this directive who can prove that another person has fraudulently reproduced or commercially exploited or imported for that purpose a topography. This paragraph shall be without prejudice to legal remedies made available to enforce the exclusive rights conferred in conformity with article 2.

2. När ensamrätten uppstår i överensstämmelse med vad som sägs i punkt 1.a eller 1.b skall medlemsstaterna för tiden innan rättigheten uppstod besluta om rättsmedel till förmån för en person som har rätt till skydd i enlighet med bestämmelserna i detta direktiv och som kan visa att en annan person bedrägligen har mångfaldigat eller kommersiellt utnyttjat eller för detta ändamål har importerat ett kretsmönster. Denna punkt påverkar inte sådana rättsmedel som står till buds för att hävda den ensamrätt som givits i enlighet med artikel 2.

3. The exclusive rights shall come to an end 10 years from the end of the calendar year in which the topography is first commercially exploited anywhere in the world or, where registration is a condition for the coming into existence or continuing application of the exclusive rights, 10 years from the earlier of the following dates :

(a) the end of the calendar year in which the topography is first commercially exploited anywhere in the world;

(b) the end of the calendar year in which the application for registration has been filed in due form.

3. Ensamrätten upphör 10 år efter utgången av det kalenderår under vilket kretsmönstret först utnyttjades kommersiellt i någon del av världen eller, i det fall registrering är ett villkor för att ensamrätten skall uppstå eller fortsätta att gälla, 10 år efter den tidigaste av följande tidpunkter:

a) utgången av det kalenderår under vilket kretsmönstret först utnyttjades kommersiellt i någon del av världen,

b) utgången av det kalenderår under vilket en giltig ansökan om registrering ingavs.

4. Where a topography has not been commercially exploited anywhere in the world within a period of 15 years from its first fixation or encoding, any exclusive rights in existence pursuant to paragraph 1 shall come to an end and no new exclusive rights shall come into existence unless an application for registration in due form has been filed within that period in those member states where registration is a condition for the coming into

4. Om ett kretsmönster inte har utnyttjats kommersiellt i någon del av världen inom 15 år räknat från tidpunkten då det först fixerades eller kodades

skall alla enligt punkt 1 existerande exklusiva rättigheter löpa ut och inga nya sådana rättigheter skall uppstå, såvida inte en ansökan om registrering har gjorts i vederbörlig ordning inom denna tidsperiod i de medlemsstater där registrering är ett villkor för att de exklusiva rättig-

existence or continuing application of the exclusive rights.

Article 8

The protection granted to the topographies of semiconductor products in accordance with article 2 shall not extend to any concept, process, system, technique or encoded information embodied in the topography other than the topography itself.

Article 9

Where the legislation of Member States provides that semiconductor products manufactured using protected topographies may carry an indication, the indication to be used shall be a capital T as follows : T, "T', [T], T , T * or T .

CHAPTER 3

Continued application of other legal provisions

Article 10

1. The provisions of this Directive shall be without prejudice to legal provisions concerning patent and utility model rights.

2. The provisions of this Directive shall be without prejudice :

(a) to rights conferred by the Member States in fulfilment of their obligations under international agreements, including provisions extending such rights to nationals of, or residents in, the territory of the member state concerned;

(b) to the law of copyright in Member States, restricting the reproduction of drawing or other artistic representations of topographies by copying them in two dimensions.

3. Protection granted by national law to topographies of semiconductor products fixed or encoded before the entry into force of the national provisions enacting the Directive, but no later than the date

heterna skall kunna uppstå eller fortsätta att gälla.

Artikel 8

Det skydd som i enlighet med artikel 2 ges för halvledarprodukters kretsmönster omfattar endast själva kretsmönstret och inte de begrepp, processer, system, den teknik eller kodade information som är införlivad i det.

Artikel 9

I det fall då en medlemsstats lagstiftning föreskriver att halvledarprodukter som tillverkas med användning av skyddade kretsmönster får märkas, skall det använda tecknet vara ett stort T enligt följande: T, 'T', [T], T, T* eller T.

KAPITEL 3

Fortsatt tillämpning av andra rättsliga bestämmelser

Artikel 10

1. Bestämmelserna i detta direktiv påverkar inte rättsliga bestämmelser om patent och bruksmönsterrätter.

2. Bestämmelserna i detta direktiv påverkar inte

a) rättigheter som givits av en medlemsstat när den uppfyller sina skyldigheter enligt internationella avtal, inklusive bestämmelser som sträcker ut sådana rättigheter till medborgare i eller personer som är bosatta på ifrågavarande medlemsstats territorium,

b) upphovsrättsliga bestämmelser i medlemsstaterna som inskränker mångfaldigande av teckningar eller annat konstnärligt återgivande av kretsmönster vid tvådimensionell kopiering.

3. Sådant skydd som ges av nationella bestämmelser för halvledarprodukters kretsmönster som fixerats eller kodats före ikraftträdandet av de nationella bestämmelser som föreskrivs av detta

set out in article 11 (1), shall not be affected by the provisions of this directive.

CHAPTER 4

Final provisions

Article 11

1. Member States shall bring into force the laws, regulations or administrative provisions necessary to comply with this directive by 7 November 1987.

2. Member States shall ensure that they communicate to the Commission the texts of the main provisions of national law which they adopt in the field covered by this Directive.

Article 12

This Directive is adressed to the Member States.

Done at Brussels, 16 December 1986.

For the Council
The President
G. HOWE

direktiv men inte senare än den i artikel 11.1 nämnda dagen berörs inte av bestämmelserna i detta direktiv.

KAPITEL 4

Slutbestämmelser

Artikel 11

1. Medlemsstaterna skall sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv senast den 7 november 1987.

2. Medlemsstaterna skall se till att de till kommissionen överlämnar texterna till centrala bestämmelser i nationell lagstiftning som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

Artikel 12

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Bryssel den 16 december 1986.

På rådets vägnar
G. HOWE
Ordförande

FIRST COUNCIL DECISION of 9 October 1990 on the extension of the legal protection of topographies of semiconductor products to persons from certain countries and territories
(90/510/EEC)

THE COUNCIL OF THE EUROPEAN COMMUNITIES,

Having regard to the Treaty establishing the European Economic Community,

Having regard to Council Directive 87/54/EEC of 16 December 1986 on the legal protection of topographies of semiconductor products, and in particular Article 3 (7) thereof,

Having regard to the proposal from the Commission,

Whereas the right to legal protection of topographies of semiconductor products in the Community applies to persons qualifying for protection under Article 3 (1) to (5) of Directive 87/54/EEC;

Whereas the right to protection can be extended, by a Council Decision, to persons who do not benefit from protection under the said provisions;

Whereas the extension of protection should, as far as possible, be decided for the Community as a whole;

Whereas such protection has in fact previously been extended in respect of certain countries and territories on an interim basis only, in accordance with Decisions 87/532/EEC and 88/311/EEC, which both expire on 7 November 1990;

RÅDETS FÖRSTA BESLUT av den 9 oktober 1990 om utsträckning av det rättsliga skyddet för kretsmönster hos halvledarprodukter till personer från vissa länder och territorier
(90/510/EEG)

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS RÅD HAR FATTAT DETTA BESLUT

med beaktande av fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen,

med beaktande av rådets direktiv 87/54/EEG av den 16 december 1986 om rättsligt skydd för kretsmönster hos halvledarprodukter[1], särskilt artikel 3.7, i detta

med beaktande av kommissionens förslag,

och med beaktande av följande:

Rätten till rättsligt skydd för kretsmönster hos halvledarprodukter i gemenskapen gäller till förmån för sådana personer som anges i artiklarna 3.1-5 i direktiv 87/54/EEG.

Rätten till skydd kan genom ett rådsbeslut utsträckas till personer som inte åtnjuter skydd genom de nämnda bestämmelserna.

Beslut om utsträckning av skydd bör i största möjliga utsträckning gälla gemenskapen som helhet.

Sådant skydd har tidigare utsträckts, dock endast interimistiskt, till vissa länder och territorier, i enlighet med besluten 87/532/EEG[2] och 88/311/EEG[3], som båda upphör att gälla den 7 november 1990.

1. EGT nr. L 24, 27.1.1987, s. 36.
2. EGT nr. L 313, 4.11.1987, s. 22.
3. EGT nr. L 140, 7.6.1988, s. 13.

Whereas it now seems appropriate to extend protection on a permanent basis to those countries or territories which have an appropriate legislation protecting topographies of semiconductor products under their national law and which make this protection available on a permanent basis to those persons from the Member States of the Community who benefit from the right to protection under Directive 87/54/EEC.

Det synes nu lämpligt att besluta om permanent utsträckning till sådana länder eller territorier vars nationella rättsliga bestämmelser ger ett nöjaktigt skydd för halvledarprodukters kretsmönster och som tillhandahåller permanent skydd åt sådana personer från gemenskapens medlemsstater som åtnjuter rätt till skydd genom direktiv 87/54/EEG.

HAS ADOPTED THIS DECISION:

HÄRIGENOM BESLUTAS FÖLJANDE:

Article 1

Artikel 1

Member States shall extend the right to protection under Directive 87/54/EEC as follows:

(a) natural persons who are nationals of a country or territory listed in the Annex to this Decision or who have their habitual residence in the territory of one of those countries or territories shall be treated as if they were nationals of a Member State;

(b) companies or other legal persons of a country or territory listed in the Annex which have a real and effective industrial or commercial establishment in such a country or territory shall be treated as if they had a real and effective industrial or commercial establishment on the territory of a Member State.

Medlemsstaterna skall utsträcka rätten till skydd genom direktiv 87/54/EEG enligt följande:

a) fysiska personer som är medborgare i ett land eller territorium som anges i bilagan till detta beslut eller som har sin vanliga vistelseort i ett av dessa länder eller territorier, skall behandlas som om de vore medborgare i en medlemsstat.

b) bolag eller andra juridiska personer från ett land eller territorium som anges i bilagan till detta beslut och som bedriver verklig och stadigvarande industriell eller affärsmässig verksamhet i ett sådant land eller på ett sådant territorium, skall behandlas som om de bedrev verklig och stadigvarande industriell eller affärsmässig verksamhet på en medlemsstats territorium.

Article 2

Artikel 2

This Decision shall apply from 8 November 1990.

Detta beslut skall gälla från den 8 november 1990.

Article 3

This Decision is addressed to the Member States.

Done at Luxembourg 9 October 1990.

For the Council
The President
P. ROMITA

Artikel 3

Detta beslut riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Luxemburg den 9 oktober 1990.

På rådets vägnar
P. ROMITA
Ordförande

Annex	Bilaga
Australia	Australien
Austria	Österrike
Collectivité territoriale de Mayotte	Collectivité territoriale de Mayotte
Collecitvité territoriale de Saint-Pierre et Miquelon	Collectivité territoriale de Saint-Pierre et Miquelon
Japan	Japan
French Polynesis	Franska Polynesien
French Southern and Antarctic Territories	Franska södra och antarktiska territorierna
New Caledonia and dependencies	Nya Kaledonien och tillhörande områden
Sweden	Sverige
Wallis and Futuna Islands	Wallis- och Futunaöarna

SECOND COUNCIL DECISION of 9 October 1990 on the extension of the legal protection of topographies of semiconductor products to persons from certain countries and territories
(90/511/EEC)

RÅDETS ANDRA BESLUT av den 9 oktober 1990 om utsträckning av det rättsliga skyddet för kretsmönster hos halvledarprodukter till personer från vissa länder och territorier
(90/511/EEG)

THE COUNCIL OF THE EUROPEAN COMMUNITIES,

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS RÅD HAR FATTAT DETTA BESLUT

Having regard to the Treaty establishing the European Economic Community,

med beaktande av fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen,

Having regard to Council Directive 87/54/EEC of 16 December 1986 in the legal protection of topographies of semiconductor products, and in particular Article 3 (7) thereof,

med beaktande av rådets direktiv 87/54/EEG av den 16 december 1986 om rättsligt skydd för kretsmönster hos halvledarprodukter[1], särskilt artikel 3.7, i detta

Having regard to the proposal from the Commission,

med beaktande av kommissionens förslag,

Whereas the right to legal protection of topographies of semiconductor products in the Community applies to persons qualifying for protection under Article 3 (1) to (5) of Directive 87/54/EEC;

och med beaktande av följande:
Rätten till rättsligt skydd för kretsmönster hos halvledarprodukter i gemenskapen gäller till förmån för sådana personer som anges i artiklarna 3.1-5 i direktiv 87/54/EEG.

Whereas the right to protection can be extended, by a Council Decision, to persons who do not benefit from protection under the said provisions;

Rätten till skydd kan genom ett rådsbeslut utsträckas till personer som inte åtnjuter skydd genom de nämnda bestämmelserna.

Whereas the extension of protection should, as far as possible, be decided for the Community as a whole;

Beslut om utsträckning av skydd bör i största möjliga utsträckning gälla gemenskapen som helhet.

Whereas such protection has in fact previously been extended in respect of certain countries and territories on an interim basis only, in accordance with Decisions 87/532/EEC and 88/311/EEC, which both expire on 7 November 1990;

Sådant skydd har tidigare utsträckts, dock endast interimistiskt, till vissa länder och territorier, i enlighet med besluten 87/532/EEG[2] och 88/311/EEG[3], som båda upphör att gälla den 7 november 1990.

1. EGT nr. L 24, 27.1.1987, s. 36
2. EGT nr. L 313, 4.11.1987, s. 22
3. EGT nr. L 140, 7.6.1988, s. 13

Whereas it seems appropriate to continue to extend such protection on an interim basis to certain of those countries or territories to allow further time for conditions for mutual unlimited protection to be established;

Whereas one of the factors on which this Decision is based is the consideration that the countries or territories which have an appropriate legislation will continue to protect topographies of semiconductor products unde their national law and made this protection available to those persons from the Member States of the Community who benefit from the right to protection under Directive 87/54/EEC;

Whereas another factor on which this Decision is based is the consideration that countries or territories which do not yet have appropriate legislation will provide one and will make it accessible as soon as possible to persons from the Member States of the Community benefiting from the right to protection under Directive 87/54/EEC.

HAS ADOPTED THIS DECISION:

Article 1

1. Member States shall extend the right to protection under Directive 87/54/EEC as follows:

(a) natural persons who are nationals of a country or territory listed in the Annex to this Decision or who have their habitual residence in the territory of one of those countries or territories shall be treated as if the were nationals of a Member State;

(b) companies or other legal persons of a country or territory listed in the Annex which have a real and effective industrial or commercial establishment in such a country or territory shall be treated as if they have a real and effective industrial or commercial establishment on the territory of a Member State.

Det synes nu lämpligt att besluta om fortsatt intermistiskt utsträckning till vissa av dessa länder eller territorier, i avvaktan på att förutsättningar för ett ömsesidigt skydd utan begränsningar skall skapas.

En av de faktorer på vilka detta beslut grundas, är bedömningen att sådana länder eller territorier som har en tillfredsställande lagstiftning på området kommer att fortsätta att skydda halvledarprodukters kretsmönster genom nationella rättsliga bestämmelser samt göra detta skydd tillgängligt för sådana personer från gemenskapens medlemsstater som genom direktiv 87/54/EEG åtnjuter rätten till skydd.

En annan faktor på vilket detta beslut grundas är bedömningen att sådana länder eller territorier som ännu inte har en tillfredsställande författningsreglering på området kommer att anta en sådan, samt snarast möjligt göra den tillgänglig för personer från gemenskapens medlemsstater vilka genom direktiv 87/54/EEG åtnjuter rätten till skydd.

HÄRIGENOM BESLUTAS FÖLJANDE:

Artikel 1

1. Medlemstaterna skall utsträcka rätten till skydd genom direktiv 87/54/EEG enligt följande:

a) fysiska personer som är medborgare i ett land eller territorium som anges i bilagan till detta beslut eller som har sin vanliga vistelseort i ett av dessa länder eller territorier, skall behandlas som om de vore medborgare i en medlemsstat.

b) bolag eller andra juridiska personer från ett land eller territorium som anges i bilagan till detta beslut och som bedriver verklig och stadigvarande industriell eller affärsmässig verksamhet i ett sådant land eller på ett sådant territorium, skall behandlas som om de bedrev verklig och stadigvarande industriell eller affärsmässig verk-

2. The application of subparagraph 1 (b) shall be subject to the condition that companies or other legal persons of a Member State which have a right to protection under Directive 87/54/EEC benefit from protection in the country or territory in question.

3. The countries and territories listed in the Annex which satisfy the conditions laid down in paragraph 2 shall be determined by the Commission and communicated to the Member States.

Article 2

This Decision shall apply from 8 November 1990.

Member States shall extend the right to protection under this Decision to the persons referred to in Article 1 until 31 December 1992.

Any exclusive rights acquired under this Decision shall continue to produce their effect for the period laid down under Directive 87/54/EEC.

Article 3

This Decision is addressed to the Member States.

Done at Luxembourg 9 Ocober 1990.

For the Council
The President
P. ROMITA

samhet på en medlemsstats territorium.

2. Punkt 1.b skall gälla under förutsättning att bolag eller andra juridiska personer från en medlemsstat som genom direktiv 87/54/EEG har rätt till skydd, åtnjuter skydd i det berörda landet eller territoriet.

3. Kommissionen skall avgöra, samt till medlemsstaterna meddela, vilka av länderna och territorierna i bilagan som uppfyller förutsättningarna i punkt 2.

Artikel 2

Detta beslut skall gälla från den 8 november 1990.

Medlemsstaterna skall utsträcka rätten till skydd genom detta beslut till de i artikel 1 nämnda personerna till den 31 december 1992.

Alla exklusiva rättigheter som förvärvats genom detta beslut skall fortsätta att vara i kraft under den tid som fastställts i direktiv 87/54/EEG.

Artikel 3

Detta beslut riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Luxemburg den 9 oktober 1990.

På rådets vägnar
P. ROMITA
Ordförande

Annex	Bilaga
Anguilla	Anguilla
Bermuda	Bermuda
British Indian Ocean Territory	British Indian Ocean Territory
British Virgin Islands	British Virgin Islands
Cayman Islands	Caymanöarna
Channel Islands	Kanalöarna
Falkland Islands	Falklandsöarna
Finland	Finland
Hong Kong	Hong Kong
Iceland	Island
Isle of Man	Isle of Man
Liechtenstein	Liechtenstein
Montserrat	Montserrat
Norway	Norge
Pitcairn	Pitcairn
St Helena	St Helena
St Helena Dependence, (Ascension, Tristan da Cunha)	Till St Helena hörande områden (Ascension, Tristan da Cunha)
South Georgia and the South Sandwich Islands	Sydgeorgien och Sydsandwichöarna
Switzerland	Schweiz
Turks and Caicos Islands	Turk- och Caicosöarna
United States of America	Amerikas Förenta Stater

COMMISSION

COMMISSION DECISION
of 26 October 1990

in accordance with Council Decision 90/511/EEC determining the countries to the companies or other legal persons of which legal protection of topographies of semiconductor products is extented
(90/541/EEC)

THE COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITITES,

Having regard to the Treaty establishing the European Economic Community,

Having regard to Council Directive 87/54/EEC of 16 December 1986 on the legal protection of topographies of semiconductor products,

Having regard to Council Decision 90/511/EEC of 9 October 1990 on the extension of legal protection of topographies of semiconductor products in respect of persons from certain countries and territories, and in particular Article 1 (3) thereof,

Whereas the abovementioned Decision lists 21 countries and territories which are to benefit from protection under Directive 87/54/EEC;

Whereas protection for natural persons is unconditional, but protection for companies and other legal persons is subject to the condition that Community companies and legal persons benefit from protection in the country or territory in question;

Whereas the Commission is obliged by Decision 90/511/EEC to determine and communicate to the

KOMMISSIONEN

KOMMISSIONENS BESLUT
av den 26 oktober 1990

genom vilket kommissionen i enlighet med rådets beslut 90/511/EEG fastställer till vilka länders bolag eller andra juridiska personer rättsligt skydd för halvledarprodukters kretsmönster sträcks ut
(90/541/EEG)

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION HAR FATTAT DETTA BESLUT

med beaktande av fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen,

med beaktande av rådets direktiv 87/54/EEG av den 16 december 1986 om rättsligt skydd för kretsmönster hos halvledarprodukter[1],

med beaktande av rådets beslut 90/511/EEG av den 9 oktober 1990 om utsträckning av rättsligt skydd för kretsmönster hos halvledarprodukter till personer från vissa länder och territorier[2], särskilt artikel 1.3, i detta

och med beaktande av följande:

Det ovan nämnda beslutet räknar upp 21 olika länder och territorier som skall åtnjuta skydd genom direktiv 87/54/EEG.

Skydet för fysiska personer är ovillkorligt, medan skyddet för bolag och andra juridiska personer är villkorat av att bolag och juridiska personer från gemenskapen åtnjuter skydd i det berörda landet eller territoriet.

Kommissionen är genom beslut 90/511/EEG skyldig att fastställa och meddela medlemsstaterna vilka

[1] EGT nr. L 24, 27.1.1987, s. 36
[2] EGT nr. L 285, 17.10.1990, s. 31

Member States which of the countries and territories in question satisfy this condition;

Whereas, in the United States of America, based on interim orders issued under Section 914 of the Semiconductor Chip Protection Act of 1984, legal protection is available to owners of mask works who are nationals, domiciliaries or sovereign authorities of Community Member States, and consequently the United States fulfils the condition of reciprocity required for the protection of companies and other legal persons laid down in Article 1 (2) of Council Decision 90/511/EEC;

Whereas in Switzerland, pending the eventual introduction into Swiss law of specific legislation which is currently under preparation to protect topographies of semiconductor products, protection in this respect is available under Article 5 of the Federal Act Against Unfair Competition of 19 December 1986;

Whereas, in the light of assurances provided by the Swiss authorities, the Commission has concluded that while this protection is of a different nature to that provided under Directive 87/54/EEC, it is nevertheless comparable thereto for the purposes of Decision 90/511/EEC;

Whereas protection under this Swiss law is available to all persons who are nationals of or domiciliaries in a country of the Paris Union and also to companies and other legal person which have a real and effective industrial and commercial establishment in such a country, and since all Member States are party to the Paris Union, Switzerland therefore also fulfils the condition mentioned above,

av de berörda länderna och territorierna som uppfyller detta villkor.

I Amerikas Förenta Stater åtnjuter de ägare av kretsmönster ("mask work") som är medborgare, bosatta eller suveräna myndigheter i gemenskapens medlemsstater rättsligt skydd genom interimistiska bestämmelser utfärdade under paragraf 914 i Lagen om skydd för halvledarmönster från 1984, och Förenta Staterna uppfyller följaktligen det i rådets beslut 90/511/EEG, artikel 1.2, fastställda villkoret om ömsesidighet som krävs för skydd för bolag och andra juridiska personer.

Schweiz ger, i avvaktan på ett förestående införande av den speciallagstiftning om skydd för halvledarprodukters kretsmönster som för närvarande är under utarbetande, sådant skydd genom paragraf 5 i den Federala lagen mot otillbörlig konkurrens av den 19 december 1986.

Mot bakgrund av de försäkringar som givits av de schweiziska myndigheterna har kommissionen kommit till slutsatsen att trots att skyddet är av annorlunda slag än det som ges genom direktiv 87/54/EEG, det inte desto mindre är jämförligt med detta, med avseende på beslut 90/511/EEG.

Den schweiziska lagstiftningen ger skydd för alla personer som är medborgare eller bosatta i ett land som ingår i Parisunionen samt även till bolag och andra juridiska personer som bedriver verklig och stadigvarande industriell eller affärsmässig verksamhet i ett sådant land. Eftersom alla medlemsstaterna ingår i Parisunionen uppfyller följaktligen även Schweiz det ovan nämnda villkoret.

HAS ADOPTED THIS DECISION:

HÄRIGENOM BESLUTAS FÖLJANDE:

Article 1

Artikel 1

The countries listed below fulfil the condition for protection of com-

Nedan angivna länder uppfyller det i artikel 1.2 i beslut 90/511/EEG

panies and other legal persons laid down in Article 1 (2) of Decision 90/511/EEC:
- Switzerland
- United States of America.

fastställda villkoret för skydd för bolag och andra juridiska personer:
- Schweiz
- Amerikas Förenta Stater.

Article 2

This Decision is addressed to the Member States.

Done at Brussels, 26 October 1990.

For the Commission
Martin BANGEMANN
Vice-President

Artikel 2

Detta beslut riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Bryssel den 26 oktober 1990.

På kommissionens vägnar
Martin BANGEMANN
Vice ordförande

FIRST COUNCIL DIRECTIVE of 21 December 1988 to approximate the laws of the Member states relating to trade marks
(89/104/EEC)

THE COUNCIL OF THE EUROPEAN COMMUNITIES,

Having regard to the Treaty establishing the European Economic Community, and in particular Article 100a thereof,

Having regard to the proposal from the Commission,

In cooperation with the European Parliament,

Having regard to the opinion of the Economic and Social Committee,

Whereas the trade mark laws at present applicable in the Member States contain disparities which may impede the free movement of goods and freedom to provide services and may distort competition within the common market; whereas it is therefore necessary, in view of the establishment and functioning of the internal market, to approximate the laws of the Member States;

Whereas it is important not to disregard the solutions and advantages which the Community trade mark system may afford to undertakings wishing to acquire trade marks;

Whereas it does not appear to be necessary at present to undertake full-scale approximation of the trade mark laws of the Member States and it will be sufficient if approximation is limited to those national provisions of law which most directly affect the functioning of the internal market;

Whereas the Directive does not deprive the Member States of the right to continue to protect trade marks acquired through use but

RÅDETS FÖRSTA DIREKTIV av den 21 december 1988 om tillnärmningen av medlemsstaternas varumärkeslagar
(89/104/EEG)

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS RÅD HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen, särskilt artikel 100a i detta,

med beaktande av kommissionens förslag,

i samarbete med Europaparlamentet,

med beaktande av Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande, och
med beaktande av följande:

Den lagstiftning om varumärken som nu gäller i medlemsstaterna, innehåller olikheter som kan komma att hindra den fria rörligheten för varor och det fria utbytet av tjänster samt snedvrida konkurrensförhållandena på den gemensamma marknaden. Med tanke på den inre marknadens upprättande och funktion är det därför nödvändigt att närma medlemsstaternas lagar till varandra.

Det är viktigt att inte förbise de lösningar och fördelar som gemenskapens varumärkessystem kan erbjuda företag som önskar förvärva varumärken.

Det förefaller inte nödvändigt att nu genomföra ett fullständigt närmande av medlemsstaternas lagstiftning om varumärken utan det kommer att vara tillräckligt att begränsa den till de nationella rättsliga bestämmelser som mest direkt påverkar den inre marknadens funktion.

Direktivet fråntar inte medlemsstaterna deras rätt att fortsätta skydda sådana varumärken som förvärvats genom användning, utan

takes them into account only in regard to the relationship between them and trade marks acquired by registration;

Whereas Member States also remain free to fix the provisions of the procedure concerning the registration, the revocation and the invalidity of trade marks acquired by registration; whereas they can, for example, determine the form of trade mark registration and invalidity procedures, decide whether earlier rights should be invoked either in the registration procedure or in the invalidity procedure or in both and, if they allow earlier rights to be invoked in the registration procedure, have an opposition procedure or an ex officio examination procedure or both; whereas Member States remain free to determine the effects of revocation or invalidity of trade mark;

Whereas this Directive does not exclude the application to trade marks of provisions of law of the Member States other than trade mark law, such as the provisions relating to unfair competition, civil liability or consumer protection;

Whereas attainment of the objectives at which this approximation of laws is aiming requires that the conditions for obtaining and continuing to hold a registered trade mark are in general identical in all Member States; whereas, to this end, it is necessary to list examples of signs which may constitute a trade mark, provided that such signs are capable of distinguishing the goods or services from one undertaking from those of other undertakings; whereas the grounds for refusal or invalidity concerning the trade mark itself, for example the absence of any distinctive character, or concerning conflicts between the trade mark and earlier rights, are to be listed in an exhaustive manner, even if some of these grounds are listed as an option for the Member States which will therefore be able to maintain or in-

behandlar dem endast med avseende på förhållandet mellan dem och sådana varumärken som förvärvats genom registrering.

Medlemsstaterna förblir också fria att fastställa procedurregler för registrering, upphävande och ogiltighet av varumärken som förvärvats genom registrering. De kan t. ex. bestämma sättet för varumärkesregistrering och ogiltighetsförklaring, bestämma om äldre rättigheter skall åberopas antingen vid registrerings- eller ogiltighetsförfarandet eller i båda förfarandena samt, i det fall de tillåter att äldre rättigheter åberopas i registreringsförfarandet, använda sig av ett invändningsförfarande eller ett obligatoriskt granskningsförfarande eller båda. Medlemsstaterna får även fortsättningsvis bestämma vilka konsekvenser som upphävande eller ogiltighetsförklaring av varumärken skall få.

Detta direktiv utesluter inte att varumärken underkastas andra rättsliga bestämmelser än de varumärkesrättsliga bestämmelser som finns i medlemsstaterna, t. ex. bestämmelser om illojal konkurrens, skadeståndsansvar eller konsumentskydd.

För att uppnå det mål som tillnärmningen av de rättsliga bestämmelserna syftar till krävs att villkoren för erhållande och vidmakthållande av ett registrerat varumärke är i princip identiska i de olika medlemsstaterna. Det är därför nödvändigt att upprätta en lista med exempel på tecken som kan utgöra varumärken, under förutsättning att sådana tecken kan särskilja ett företags varor eller tjänster från ett annat företags. Grunderna för att vägra registrering eller för ogiltighet avseende själva varumärket, t. ex. frånvaro av särskiljande egenskaper, eller avseende konflikter mellan varumärket och äldre rättigheter skall anges på ett uttömmande sätt, även om vissa av grunderna är valfria för medlemsstaterna som därför kan bibehålla eller införa dessa grunder i sina lagstiftningar. Medlemsstaterna kan i sina respektive lagstiftningar bi-

troduce those grounds in their legislation; whereas Member States will be able to maintain or introduce into their legislation grounds of refusal or invalidity linked to conditions for obtaining and continuing to hold a trade mark for which there is no provision of approximation, concerning, for example, the eligibility for the grant of a trade mark, the renewal of the trade mark or rules on fees, or related to the non-compliance with procedural rules;

behålla eller införa registreringshinder eller ogiltighetsgrunder som är kopplade till villkor för att erhålla eller vidmakthålla ett varumärke vilka inte berörs av någon bestämmelse om närmande, t.ex. rörande märkesinnehavaren, förnyelse av varumärket eller avgiftsregler, eller villkor som har samband med bristande iakttagande av procedurbestämmelser.

Whereas in order to reduce the total number of trade marks registered and protected in the Community and, consequently, the number of conflicts which arise between them, it is essential to require that registered trade marks must actually be used or, if not used, be subject to revocation; whereas it is necessary to provide that a trade mark cannot be invalidated on the basis of the existence of a non-used earlier trade mark, while the Member States remain free to apply the same principle in respect of the registration of a trade mark or to provide that a trade mark may not be successfully invoked in infringement proceedings if it is established as a result of a plea that the trade mark could be revoked; whereas in all these cases it is up to the Member States to establish the applicable rules of procedure;

För att minska det totala antalet registrerade och skyddade varumärken inom gemenskapen och därmed antalet tvister dem emellan är det av vikt att registrerade varumärken faktiskt används och att de upphävs om så inte är fallet. Det är nödvändigt att se till att ett varumärke inte kan ogiltigförklaras på grund av att ett äldre men inte använt varumärke redan finns, medan medlemsstaterna har full frihet att tillämpa samma princip vid registrering av ett varumärke eller att säkerställa att ett varumärke inte med framgång kan åberopas i ett mål om intrång om det efter invändning av en part slås fast att varumärket kan upphävas. I alla dessa fall tillkommer det medlemsstaterna själva att bestämma tillämpliga procedurregler.

Whereas it is fundamental, in order to facilitate the free circulation of goods and services, to ensure that henceforth registered trade marks enjoy the same protection under the legal systems of all Member States; whereas this should however not prevent the Member States from granting at their option an extensive protection to those trade marks which have a reputation;

För att underlätta den fria rörligheten för varor och tjänster är det av avgörande betydelse att säkerställa att registrerade varumärken hädanefter har samma rättsliga skydd i alla medlemsstaterna. Detta förhållande får emellertid inte hindra medlemsstaterna från att efter eget bedömande ge ett omfattande skydd åt sådana varumärken som är kända.

Whereas the protection afforded by the registered trade mark, the function of which is in particular to guarantee as an indication of origin, is absolute in the case of identity between the mark and the sign and goods or services; whereas the protection applies also in case of

Det skydd som följer av det registrerade varumärket, vars funktion framför allt är att garantera att varumärket anger ursprunget, är absolut när det råder identitet mellan märket och tecknet och varorna eller tjänsterna. Skyddet gäller också vid likhet mellan

similarity between the trade mark and the sign and the goods or services; whereas it is indispensable to give an interpretation of the concept of similarity in relation to the likelihood of confusion; whereas the likelihood of confusion, the appreciation of which depends on numerous elements and, in particular, on the recognition of the trade mark on the market, of the association which can be made with the used or registered sign, of the degree of similarity between the trade mark and the sign and between the goods or services identified, constitutes the specific condition for such protection; whereas the ways in which likelihood of confusion may be established, and in particular the onus of proof, are a matter for national procedural rules which are not prejudiced by the Directive;

märket och tecknet och varorna eller tjänsterna. Det är nödvändigt att tolka begreppet likhet mot bakgrund av risken för förväxling. Grundförutsättningen för skyddet är att det finns en risk för förväxling och denna måste bedömas mot bakgrund av flera faktorer, särskilt i hur hög grad märket är känt på marknaden, den association som det använda eller registrerade märket framkallar, graden av likhet mellan märket och tecknet samt mellan de ifrågavarande varorna eller tjänsterna. Formerna för fastslående av risk för förväxling och framför allt bevisbördan skall regleras av nationella procedurregler som inte berörs av detta direktiv.

Whereas it is important, for reasons of legal certainty and without inequitably prejudicing the interests of a proprietor of an earlier trade mark, to provide that the latter may no longer request a declaration of invalidity nor may he oppose the use of a trade mark subsequent to his own of which he has knowingly tolerated the use for a substantial length of time, unless the application for the subsequent trade mark was made in bad faith:

Av hänsyn till rättssäkerheten, men utan att i orimlig grad skada de intressen som innehavaren av ett äldre märke har, är det viktigt att säkerställa att denne inte längre får begära ogiltighetsförklaring samt att han inte får motsätta sig användningen av ett varumärke som är yngre än hans eget och som han i vetskap därom har tillåtit användning av under en längre tid om inte ansökan om registrering av det yngre varumärket gjorts i ond tro.

Whereas all Member States of the Community are bound by the Paris Convention for the Protection of Industrial Property; whereas it is necessary that the provisions of this Directive are entirely consistent with those of the Paris Convention; whereas the obligations of the Member States resulting from this Convention are not affected by this Directive; whereas, where appropriate, the second subparagraph of Article 234 of the Treaty is applicable;

Alla medlemsstaterna i gemenskapen är bundna av Pariskonventionen för industriellt rättsskydd. Det är nödvändigt att detta direktivs bestämmelser helt överensstämmer med bestämmelserna i Pariskonventionen. De av medlemsstaternas skyldigheter som är en följd av konventionen berörs inte av detta direktiv. Där så är lämpligt skall artikel 234, andra stycket i fördraget, tillämpas.

HAS ADOPTED THIS DIRECTIVE:

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE

Article 1
Scope

This Directive shall apply to every trade mark in respect of goods or services which is the subject of registration or of an application in a Member State for registration as an individual trade mark, a collective mark or a guarantee mark or certification mark, or which is the subject of a registration or an application for registration i the Benelux Trade Mark Office or of an international registration having effect in a Member State.

Artikel 1
Räckvidd

Detta direktiv skall tillämpas för varumärken avseende varor eller tjänster vilka i en medlemsstat är föremål för registrering eller ansökan om registrering som individuellt varumärke, kollektivmärke eller garanti- eller kontrollmärke, eller vilka är föremål för registrering eller ansökan om registrering hos Benelux varumärkesmyndighet eller föremål för en internationell registrering med rättsverkan i en medlemsstat.

Article 2
Signs of which a trade mark may consist

A trade mark may consist of any sign capable of being represented graphically, particulary words, including personal names, designs, letters, numerals, the shape of goods or of their packaging, provided that such signs are capable of distinguishing the goods or services of one undertaking from those of other undertakings.

Artikel 2
Tecken som kan utgöra ett varumärke

Ett varumärke kan utgöras av alla tecken som kan återges grafiskt, särskilt ord, inbegripet personnamn, figurer, bokstäver, siffror, formen på en vara eller dess förpackning, förutsatt att tecknen i fråga kan särskilja ett företags varor eller tjänster från andra företags.

Article 3
Grounds for refusal or invalidity

1.The following shall not be registered or if registered shall be liable to be declared invalid:

(a) signs which cannot constitute a trade mark;
(b) trade marks which are devoid of any distintive character;
(c) trade marks which consist exclusively of signs or indications which may serve, in trade to designate the kind, quality, quantity, intended purpose, value, geographical origin, or the time of production of the goods or of rendering of the service, or other characteristics of the goods or service;

Artikel 3
Registreringshinder eller ogiltighetsgrunder

1. Följande tecken och varumärken får inte registreras och om registrering har skett skall de kunna ogiltigförklaras:

a) Tecken som inte kan utgöra ett varumärke.
b) Varumärken som saknar särskiljningsförmåga.
c) Varumärken som endast består av tecken eller upplysningar vilka i handeln visar varornas eller tjänsternas art, kvalitet, kvantitet, avsedda användning, värde, geografiska ursprung, tiden för deras framställande eller andra egenskaper hos varorna eller tjänsterna.

(d) trade marks which consist exclusively of signs or indications which have become customary in the current language or in the bona fide and established practices of the trade;

(e) signs which consist exclusively of:

- the shape which results from the nature of the goods,or
- the shape of goods which is necessary to obtain a technical result, or
- the shape which gives substantial value to the goods;

(f) trade marks which are contrary to public policy or to accepted principles of morality;

(g) trade marks which are of such a nature as to deceive the public, for instance as to the nature, quality or geographical origin of the goods or service;

(h) trade marks which have not been authorized by the competent authorities and are to be refused or invalidated pursuant to Article 6 *ter* of the Paris Convention for the protection of Industrial Property, hereinafter referred to as the "Paris Convention".

2. Any Member State may provide that a trade mark shall not be registered or, if registered, shall be liable to be declared invalid where and to the extent that:

(a) the use of the trade mark may be prohibited pursuant to provisions of law other than trade mark law of the Member State concerned or of the Community;

(b) the trade mark covers a sign of high symbolic value, in particular a religious symbol;

(c) the trade mark includes badges, emblems, and escutcheons other than those covered by Article 6 ter of the Paris Convention and which are of public interest, unless the consent of the appropriate authorities to its registration has been given in conformity with the legislation of the Member State;

(d) the application for registration of the trade mark was made in bad faith by the applicant.

3. A trade mark shall not be

d) Varumärken som endast består av tecken eller upplysningar vilka i det dagliga språkbruket eller enligt branschens vedertagna handelsbruk kommit att bli en sedvanlig beteckning för varan eller tjänsten.

e) Tecken som uteslutande består av

- en form som följer av varans art, eller
- en form på en vara som krävs för att uppnå ett tekniskt resultat, eller

- en form som ger varan ett betydande värde.

f) Varumärken som strider mot allmän ordning eller mot allmänna moralbegrepp.

g) Varumärken som är ägnade att vilseleda allmänheten, t ex med avseende på varans eller tjänstens art, kvalitet eller geografiska ursprung.

h) Varumärken som inte har godkänts av behöriga myndigheter och som skall vägras registrering eller ogiltigförklaras i enlighet med artikel 6 ter i Pariskonventionen för industriellt rättsskydd, i fortsättningen kallad "Pariskonventionen".

2. En medlemsstat kan bestämma att ett varumärke inte skall registreras, eller om det redan är registrerat, att det skall kunna förklaras ogiltigt i följande fall:

a) Om användningen av varumärket kan förbjudas med stöd av andra lagbestämmelser än medlemsstatens eller gemenskapens varumärkeslagstiftning.

b) Om varumärket omfattar ett tecken av högt symbolvärde, särskilt en religiös symbol.

c) Om varumärket innehåller andra tecken, emblem eller vapen än de som nämns i artikel 6 ter i Pariskonventionen och som är av allmänt intresse, under förutsättning att vederbörande myndigheter inte givit tillstånd till dess registrering i enlighet med medlemsstatens lagstiftning.

d) Om ansökan om registrering av varumärket har gjorts i ond tro av den sökande.

3. Ett varumärke skall inte vägras

refused registration or be declared invalid in accordance with paragraph 1 (b), (c) or (d) if, before the date of application for registration and following the use which has been made of it, it has acquired a distinctive character. Any Member State may in addition provide that this provision shall also apply where the distinctive character was acquired after the date of application for registration or after the date of registration.

4. Any Member State may provide that, by derogation from the preceding paragraphs, the grounds of refusal of registration or invalidity in force in that State prior to the date on which the provisions necessary to comply with this Directive enter into force, shall apply to trade marks for which applications has been made prior to that date.

registrering eller ogiltigförklaras med stöd av punkt 1 b, c eller d, om det före tidpunkten för registreringsansökan och som en följd av det bruk som har gjorts av det har förvärvat särskiljningsförmåga. En medlemsstat kan dessutom besluta att denna bestämmelse skall gälla även då särskiljningsförmågan har förvärvats efter tidpunkten för registeringsansökan eller tidpunkten för registreringen.

4. En medlemsstat kan med avsteg från punkterna 1, 2 och 3, bestämma att registreringshinder eller grunder för ogiltighetsförklaring gällande i den staten före ikraftträdandet av detta direktivs tvingande bestämmelser skall gälla för ansökan om varumärke som gjorts före den tidpunkten.

Article 4

Further grounds for refusal or invalidity concerning conflicts with earlier rights

1. A trade mark shall not be registered or, if registered, shall be liable to be declared invalid:

(a) if it is identical with an earlier trade mark, and the goods or services for which the trade mark is applied for or is registered are identical with the goods or services for which the earlier trade mark is protected;

(b) if because of its identity with, or similarity to, the earlier trade mark and the identity or similarity of the goods or services covered by the trade marks, there exists a likelihood of confusion on the part of the public, which includes the likelihood of association with the earlier trade mark.

2. "Earlier trade marks" within the meaning of paragraph 1 means:

(a) trade marks of the following kinds with a date of application for registration which is earlier than the date of application for registration of the trade mark, taking account,

Artikel 4

Ytterligare registreringshinder eller ogiltighetsgrunder med avseende på konflikter med äldre rättigheter

1. Ett varumärke skall inte registreras eller om det är registrerat skall det kunna ogiltigförklaras:

a) om det är identiskt med ett äldre varumärke och de varor eller tjänster som varumärket har ansökts eller registrerats för är identiska med de varor eller tjänster för vilka det äldre varumärket är skyddat,

b) om det på grund av sin identitet eller likhet med det äldre varumärket och identiteten eller likheten mellan de varor eller tjänster som täcks av varumärkena föreligger en risk att allmänheten förväxlar dem, inbegripet risken för att varumärket associeras med det äldre varumärket.

2. Med "äldre varumärken" i punkt 1 avses

a) följande kategorier av varumärken för vilka ansökan om registrering gjorts tidigare än ansökan om registrering av varumärket i fråga, med vederbörlig hänsyn tagen till de

where appropriate, of the priorities claimed in respect of those trade marks:

(i) Community trade marks;

(ii) trade marks registered in the Member State or, in the case of Belgium, Luxembourg or the Netherlands, at the Benelux Trade Mark Office;

(iii) trade marks registered under international agreements which have effect in the Member State;

(b) Community trade marks which validly claim senority, in accordance with the Regulation on the Community trade mark, from a trade mark referred to in (a) (ii) and (iii), even when the latter trade mark has been surrendered or allowed to lapse;

c) applications for the trade marks referred to in (a) and (b) subject to their registration;

(d) trade marks which, on the date of application for registration of the trade mark, or, where appropriate, of the priority claimed in respect of the application for registration of the trade mark, are well known in a Member State, in the sense in which the words "well known" are used in Article 6 *bis* of the Paris Convention;

3. A trade mark shall futhermore not be registered or, if registered, shall be liable to be declared invalid if it is identical with, or similar to, an earlier Community trade mark within the the meaning of paragraph 2 and is to be, or has been, registered for goods or services which are not similar to those for which the earlier Community trade mark is registered, where the earlier Community trade mark has a reputation in the Community and where the use of the later trade mark without due cause would take unfair advantage of, or be detrimental to, the distinctive character or the repute of the earlier community trade mark.

4. Any Member State may futhermore provide that a trade mark shall not be registered or, if registered, shall be liable to be declared invalid where, and to the

anspråk som kan göras på företrädesrätt för dessa varumärken:

i) EG-varumärken,

ii) varumärken som har registrerats i medlemsstat eller, vad avser Belgien, Luxemburg och Nederländerna, hos Benelux varumärkesmyndighet,

iii) varumärken som blivit föremål för internationell registrering med rättsverkan i medlemsstaten i fråga,

b) EG-varumärken som i enlighet med förordningen om EG-varumärken gör befogat anspråk på anciennitet gentemot ett varumärke i a ii och iii även om det senare varumärket inte har vidmakthållits eller innehavaren inte förnyat registreringen,

c) ansökan om varumärken nämnda i a och b under förutsättning av deras registrering,

d) varumärken som, vid tidpunkten för ansökan om registrering eller, i förekommande fall, vid tidpunkten för begäran om företrädesrätt med avseende på ansökan om registrering av varumärket, är välkända i en medlemsstat, i den betydelse som ges ordet "välkänt" i artikel 6 bis i Pariskonventionen.

3. Ett varumärke skall inte heller registreras eller, om det är registrerat, skall det kunna ogiltigförklaras om det är identiskt med, eller liknar ett äldre EG-varumärke enligt punkt 2, och det avses bli registrerat för eller har registrerats för varor eller tjänster som inte liknar dem för vilka det äldre EG-varumärket är registrerat, om det äldre EG-varumärket är känt i gemenskapen och användningen av det yngre varumärket utan skälig anledning skulle dra otillbörlig fördel av eller vara till förfång för det äldre EG-varumärkets särskiljningsförmåga eller renommé.

4. En medlemsstat kan vidare besluta att ett varumärke inte skall registreras eller, om det är registrerat, skall kunna ogiltigförklaras i följande fall:

extent that:

(a) the trade mark is identical with, or similar to, an earlier national trade mark within the meaning of paragraph 2 and is to be, or has been, registered for goods or services which are not similar to those for which the earlier trade mark is registered, where the earlier trade mark has a reputation in the Member State concerned and where the use of the later trade mark without due cause would take unfair advantage of, or be detrimental to, the distinctive character or the repute of the earlier trade mark;

a) Om varumärket är identiskt med, eller liknar ett äldre nationellt varumärke enligt punkt 2 och det avses bli registrerat för eller redan har registrerats för varor och tjänster som inte liknar dem för vilka det äldre varumärket är registrerat, om det äldre varumärket är känt i medlemsstaten i fråga och användningen av det yngre varumärket utan skälig anledning skulle dra otillbörlig fördel av eller vara till förfång för det äldre varumärkets särskiljningsförmåga eller renommé.

(b) rights to a non-registered trade mark or to another sign used in the course of trade were acquired prior to the date of application for registration of the subsequent trade mark, or the date of priority claimed for the application for registration of the subsequent trade mark and that non-registered trade mark or other sign confers on its proprietor the right to prohibit the use of the subsequent trade mark;

b) Om rätten till ett oregistrerat varumärke eller till ett annat i förvärsverksamhet använt tecken har förvärvats före tidpunkten för ansökan om registrering av det yngre märket eller före tidpunkten för den företrädesrätt som åberopats till stöd för ansökan om registrering av det yngre märket och om det oregistrerade varumärket eller tecknet ger innehavaren rätt att förbjuda användningen av det yngre varumärket.

(c) the use of the trade mark may be prohibited by virtue of an earlier right other than rights referred to in paragraphs 2 and 4 b) and in particular:

(i) a right to a name

(ii) a right of personal portrayal

(iii) a copyright

(iv) an industrial property right

c) Om användningen av ett varumärke kan förbjudas med stöd av en annan äldre rättighet än de rättigheter som sägs i punkterna 2 och 4 b och särskilt

i) rätten till ett namn,

ii) rätten till egen bild,

iii) en upphovsrätt,

iv) en industriell rättighet.

(d) the trade mark is identical with, or similar to, an earlier collective trade mark conferring a right which expired within a period of a maximum of three years preceding application;

d) Om varumärket är identiskt med eller liknar ett äldre kollektivmärke till vilket var knutet en rätt som gått ut högst tre år före tidpunkten för ansökan.

(e) the trade mark is identical with, or similar to, an earlier guarantee or certification mark conferring a right which expired within a period preceding application the length of which is fixed by the Member State;

e) Om varumärket är identiskt med eller liknar ett äldre garanti- eller kontrollmärke till vilket var knutet en rätt som gått ut inom en tid som fastställts av medlemsstaten i fråga före tidpunkten för ansökan.

(f) the trade mark is identical with, or similar to, an earlier trade mark which was registered for identical or similar goods or services and conferred on them a right which has expired for failure

f) Om varumärket är identiskt med eller liknar ett äldre varumärke som registrerats för identiska eller liknande varor och tjänster och till vilka var knutna en rätt som på grund av bristande förnyelse har

to renew within a period of a maximum two years preceding application, unless the proprietor of the earlier trade mark gave his agreement for the registration of the later mark or did not use his trade mark;

(g) the trade mark is liable to be confused with a mark which was in use abroad on the filing date of the application and which is still in use there, provided that at the date of the application the applicant was acting in bad faith.

5. The Member States may permit that in appropriate circumstances registration need not to be refused or the trade mark need not to be declared invalid where the proprietor of the earlier trade mark or other earlier right consents to the registration of the later trade mark.

6. Any Member State may provide that, by derogation from paragraphs 1 to 5, the grounds for refusal of registration or invalidity in force in that State prior to the date on which the provisions necessary to comply with this Directive enter into force, shall apply to trade marks for which application has been made prior to that date.

upphört högst två år före ansökan, förutsatt att innehavaren av det äldre varumärket inte gett sitt tillstånd till registreringen av det yngre varumärket eller inte använt sitt varumärke.

g) Om varumärket kan förväxlas med ett märke som användes i utlandet vid tidpunkten för ansökan och som fortfarande används där, under förutsättning att sökanden vid tidpunkten för ansökan var i ond tro.

5. Medlemsstaterna kan om det är lämpligt tillåta att varumärket inte skall vägras registrering eller ogiltigförklaras om innehavaren av det äldre varumärket eller den äldre rättigheten ger sitt medgivande till registreringen av det yngre varumärket.

6. En medlemsstat kan med avvikelse från punkterna 1 - 5, bestämma att de registreringshinder eller ogiltighetsgrunder som gällde i den staten före ikraftträdandet av detta direktivs tvingande bestämmelser skall gälla för varumärken för vilka ansökan gjorts före den tidpunkten.

Article 5
Rights conferred by a trade mark

1. The registered trade mark shall confer on the proprietor exclusive rights therein. The proprietor shall be entitled to prevent all third parties not having his consent from using in the course of trade:

(a) any sign which is identical with the trade mark in relation to goods or services which are identical with those for which the trade mark is registered;

(b) any sign where, because of its identity with, or similarity to, the trade mark and the identity or similarity of the goods or services covered by the trade mark and the sign, there exists a likelihood of confusion on the part of the public, which includes the likelihood of association between the sign and the trade

Artikel 5
Rättigheter som är knutna till ett varumärke

1. Det registrerade varumärket ger innehavaren en ensamrätt. Innehavaren har rätt att förhindra tredje man, som inte har hans tillstånd, att i näringsverksamhet använda

a) tecken som är identiska med varumärket med avseende på de varor och tjänster som är identiska med dem för vilka varumärket är registrerat,

b) tecken, som på grund av sin identitet eller likhet med varumärket och identiteten eller likheten hos de varor eller tjänster som täcks av varumärket och tecknet, kan leda till förväxling hos allmänheten, inbegripet risken för association mellan tecknet och varumärket.

mark.

2. Any Member State may also provide that the proprietor should be entitled to prevent all third parties not having his consent from using in the course of trade any sign which is identical with, or similar to, the trade mark in relation to goods or services which are not similar to those for which the trade mark is registered, where the latter has a reputation in the Member State and where use of that sign without due cause takes unfair advantage of, or is detrimental to, the distinctive character or the repute of the trade mark.

3. The following, *inter alia*, may be prohibited under paragraphs 1 and 2:

(a) affixing the sign to the goods or to the packaging thereof;

(b) offering the goods, or putting them on to the market or stocking them for these purposes under that sign, or offering or supplying services thereunder;

(c) importing or exporting the goods under the sign;

(d) using the sign on business papers and in advertising.

4. Where, under the law of the Member State, the use of a sign under the conditions referred to in 1 (b) or 2 could not be prohibited before the date on which the provisions necessary to comply with this Directive entered into force in the Member State concerned, the rights conferred by the trade mark may not be relied on to prevent the continued use of the sign.

5. Paragraphs 1 to 4 shall not affect provisions in any Member State relating to the protection against the use of a sign other than for purposes of distinguishing goods or services, where use of that sign without due cause takes unfair advantage of, or is detrimental to, the distinctive character or the repute of the trade mark.

2. En medlemsstat kan också besluta att innehavaren skall ha rätt att förhindra tredje man, som inte har hans tillstånd, från att i näringsverksamhet använda ett tecken som är identiskt med eller liknar varumärket med avseende på varor och tjänster av annan art än dem för vilka varumärket är registrerat, om detta är känt i den medlemsstaten och om användningen av tecknet utan skälig anledning drar otillbörlig fördel av eller är till förfång för varumärkets särskiljningsförmåga eller renommé.

3. Bl.a. kan följande förbjudas enligt punkterna 1 och 2:

a) Att anbringa tecknet på varor eller deras förpackning.

b) Att utbjuda varor till försäljning, marknadsföra dem eller lagra dem för dessa ändamål eller utbjuda eller tillhandahålla tjänster under tecknet.

c) Att importera eller exportera varor under tecknet.

d) Att använda tecknet på affärshandlingar och i reklam.

4. Om en medlemsstats bestämmelser inte gör det möjligt att förbjuda användningen av ett tecken enligt vad som nämns i punkterna 1 b eller 2 före ikraftträdandet av detta direktivs tvingande bestämmelser, kan den fortsatta användningen av tecknet inte förhindras med stöd av de rättigheter som är knutna till varumärket.

5. Punkterna 1 - 4 skall inte beröra en medlemsstats bestämmelser om skydd mot användning av ett tecken för annat ändamål än att särskilja varor eller tjänster, om användning av tecknet i fråga utan skälig anledning drar otillbörlig fördel av eller är till förfång för varumärkets särskiljningsförmåga eller renommé.

Article 6
Limitation of the effects of a trade mark

1. The trade mark shall not entitle the proprietor to prohibit a third party from using, in the course of trade,

(a) his own name or adress;

(b) indications concerning the kind, quality, quantity, intended purpose, value, geographical origin, the time of production of goods or of rendering of the service, or other characteristics of goods or services;

(c) the trade mark where it is necessary to indicate the intented purpose of a product or service, in particular as accessories or spare parts;

provided he uses them i accordance with honest practice in industrial or commercial matters.

2. The trade mark shall not entitle the proprietor to prohibit a third party from using, in the course of trade, an earlier right which only applies in particular locality if that right is recognized by the the laws of the Member State in question and within the limits of the territory in which it is recognized.

Artikel 6
Begränsningar av ett varumärkes rättsverkan

1. Varumärket ger inte innehavaren rätt att förhindra tredje man att i näringsverksamhet använda

a) sitt eget namn eller adress,

b) uppgifter om varornas eller tjänsternas art, kvalitet, kvantitet, avsedda ändamål, värde, geografiska ursprung, tidpunkten för framställandet eller andra egenskaper,

c) varumärket om det är nödvändigt för att ange en varas eller tjänsts avsedda ändamål, särskilt som tillbehör eller reservdel,

förutsatt att tredje man handlar i enlighet med god affärssed.

2. Varumärket ger inte innehavaren rätt att förbjuda tredje man att i näringsverksamhet använda en äldre rättighet som endast gäller i ett avgränsat geografiskt område om rättigheten erkänns av den ifrågavarande medlemsstatens lagstiftning samt används inom gränserna för det territorium i vilken den är erkänd.

Article 7
Exhaustion of the rights conferred by a trade mark

1. The trade mark shall not entitle the proprietor to prohibit its use in relation to goods which have been put on the market in the Community under that trade mark by the proprietor or with his consent.

2. Paragraph 1 shall not apply where there exist legitimate reasons for the proprietor to oppose futher commercialization of the goods, especially where the condition of the goods is changed or impaired after they have been put on the market.

Artikel 7
Konsumtion av de rättigheter som är knutna till ett varumärke

1. Ett varumärke ger inte innehavaren rätt att förbjuda användningen av varumärket för varor som av innehavaren eller med hans samtycke har förts ut på marknaden under varumärket inom gemenskapen.

2. Punkt 1 skall inte gälla när innehavaren har skälig grund att motsätta sig fortsatt marknadsföring av varorna, särskilt när varornas beskaffenhet har förändrats eller försämrats efter att de har förts ut på marknaden.

Article 8
Licensing

1. A trade mark may be licensed for some or all of the goods or services for which it is registered and for the whole or part of the Member State concerned. A licence may be exclusive or non-exclusive.

2. The proprietor of a trade mark may invoke the rights conferred by that trade mark against a licensee who contravenes any provision in his licensing contract with regard to its duration, the form covered by the registration in which the trade mark may be used, the scope of the goods or services for which the licence is granted, the territory in which the trade mark may be affixed, or the quality of the goods manufactured or of the services provided by the licensee.

Artikel 8
Licens

1. Det kan ges licens för ett varumärke för en del eller alla de varor eller tjänster för vilka det är registrerat samt för hela eller del av medlemsstatens territorium. En licens kan vara exklusiv eller icke-exklusiv.

2. Innehavaren av ett varumärke kan åberopa de till varumärket knutna rättigheterna gentemot en licenstagare som överträder en bestämmelse i licensavtalet med avseende på licensens giltighetstid, den av registreringen skyddade formen under vilken varumärket får användas, arten av de varor eller tjänster för vilka licensen är utfärdad, området inom vilket varumärket får användas eller kvaliteten på de av licenstagaren tillverkade varorna eller tillhandahållna tjänsterna.

Article 9
Limitation in consequence of acquiescence

1. Where, in a Member State, the proprietor of an earlier trade mark as referred to in Article 4 (2) has acquiesced, for a period of five successive years, in the use of a later trade mark registered in that Member State while being aware of such use, he shall no longer be entitled on the basis of the earlier trade mark either to apply for a declaration that the later trade mark is invalid or to oppose the use of the later trade mark in respect of the goods or services for which the later trade mark has been used, unless registration of the later trade mark was applied for in bad faith.

2. Any Member State may provide that paragraph 1 shall apply mutatis mutandis to the proprietor of an earlier trade mark referred to in Article 4 (4) (a) or an earlier right referred to in Article 4 (4) (b) or (c).

3. In the cases referred to in paragraphs 1 and 2, the proprietor of a later registered trade mark shall

Artikel 9
Begränsning till följd av passivitet

1. Om innehavaren av ett i artikel 4.2 nämnt äldre varumärke har funnit sig i att ett yngre varumärke, som är registrerat i en medlemsstat, har använts i medlemsstaten under fem år i följd och han har varit medveten om det, har han inte längre rätt att med åberopande av det äldre varumärket begära att det yngre varumärket skall ogiltigförklaras eller motsätta sig att det används med avseende på de varor eller tjänster för vilka det har brukats, förutsatt att ansökan om registrering av det yngre märket inte har gjorts i ond tro.

2. En medlemsstat kan bestämma att punkt 1 skall gälla mutatis mutandis för innehavaren av ett i artikel 4.4 a nämnt äldre varumärke eller annan äldre rättighet som nämns i artikel 4.4 b eller c.

3. I de fall som nämns i punkterna 1 och 2 har innehavaren av ett yngre registrerat varumärke inte rätt

not be entitled to oppose the use of the earlier right, even though that right may no longer be invoked against the later trade mark.

att motsätta sig användningen av den äldre rättigheten, även om den inte längre kan åberopas gentemot det yngre varumärket.

Article 10
Use of trade marks

1. If, within a period of five years following the date of the completion of the registration procedure, the proprietor has not put the trade mark to genuine use in the Member State in connection with the goods or services in respect of which it is registered, or if such use has been suspended during an uninterrupted period of five years, the trade mark shall be subject to the sanctions provided for in this Directive, unless there are proper reasons for non-use.

2. The follwing shall also constitute use within the meaning of paragraph 1:

(a) use of the trade mark in a form differing in elements which do not alter the distinctive character of the mark in the form in which it was registered;

(b) affixing of the trade mark to goods or to the packaging thereof in the Member State concerned solely for export purposes.

3. Use of the trade mark with the consent of the proprietor or by any person who has authority to use a collective mark or a guarantee or cerfication mark shall be deemed to constitute use by proprietor.

4. In relation to trade marks registered before the date on which the provisions necessary to comply with this Directive enter into force in the Member State concerned:

(a) where a provision in force prior to that date attaches sanctions to non-use of a trade mark during an uninterrupted period, the relevant period of five years mentioned in paragraph 1 shall be deemed to have begun to run at the same time as any period of non-use which is already running at that date;

(b) where there is no use provision in force prior to that date, the periods of five years mentioned in

Artikel 10
Bruk av varumärken

1. Om innehavaren av varumärket inte inom fem år efter det att registreringsförfarandet avslutats har gjort verkligt bruk av varumärket i medlemsstaten för de varor eller tjänster för vilka det registrerats, eller om sådant bruk inte skett under fem år i följd, skall varumärket bli föremål för de sanktioner som bestäms i detta direktiv, under förutsättning att det inte finns giltiga skäl till att varumärket inte använts.

2. Även det följande utgör bruk enligt punkt 1:

a) Användning av varumärket i en form som skiljer sig i detaljer vilka inte förändrar märkets särskiljande egenskaper så som det registrerats.

b) Anbringandet i medlemsstaten i fråga av varumärket på varor eller deras emballage endast för exportändamål.

3. Varje användning av ett varumärke med tillstånd av innehavaren eller person som är behörig att använda kollektiv-, garanti- eller kontrollmärke skall anses utgöra bruk av innehavaren.

4. Om ett varumärke registrerats före tidpunkten för ikraftträdandet av detta direktivs tvingande bestämmelser i medlemsstaten i fråga gäller följande:

a) Om en bestämmelse som gäller före tidpunkten i fråga föreskriver sanktioner mot ett varumärke som inte använts under en sammanhängande period skall den i punkt 1 nämnda femårsperioden anses ha börjat löpa vid samma tid som den redan påbörjade perioden under vilken varumärket inte använts.

b) Om ingen bestämmelse om användning trätt i kraft före tidpunkten i fråga, skall de i punkt 1 nämnda

paragraph 1 shall be deemed to run from that date at the earliest.

femårsperioderna anses börja löpa tidigast från den tidpunkten.

Article 11
Sanctions for non use of a trade mark in legal or administrative proceedings

1. A trade mark may not be declared invalid on the ground that there is an earlier conflicting trade mark if the latter does not fullfill the requirements of use set out in Article 10 (1), (2) and (3) or in Article 10 (4), as the case may be.

2. Any Member State may provide that registration of a trade mark may not be refused on the ground that there is an earlier conflicting trade mark if the latter does not fullfil the requirements of use set out Article 10 (1), (2) and (3) or in Article 10 (4), as the case may be.

3. Without prejudice to the application of Article 12, where a counterclaim for revocation is made, any Member State may provide that at trade mark may not be succesfully invoked in infringement proceedings if it is established as a result of a plea that the trade mark could be revoked pursuant to Article 12 (1).

4. If the earlier trade mark has been used in relation to part only of the goods or services for which it is registered, it shall, for purposes of applying paragraphs 1, 2 and 3, be deemed to be registered in respect only of that part of the goods or services.

Artikel 11
Rättsliga eller administrativa sanktioner vid bristande användning av ett varumärke

1. Ett varumärke får inte ogiltigförklaras med åberopande av att det står i konflikt med ett äldre varumärke om det sistnämnda inte uppfyller kraven på användning i artikel 10.1 - 10.3 eller, i förekommande fall, i artikel 10.4.

2. En medlemsstat får bestämma att registrering av ett varumärke inte får vägras med åberopande av att det står i konflikt med ett äldre varumärke, om det sistnämnda inte uppfyller kraven på användning i artikel 10.1 - 10.3 eller, i förekommande fall, i artikel 10.4.

3. Om ett genkäromål om upphävande av registrering görs, får en medlemsstat bestämma, utan hinder av tillämpningen av artikel 12, att ett varumärke inte med framgång kan åberopas i ett mål om intrång om det efter invändning från en part slås fast att varumärket kan hävas i enlighet med artikel 12.1.

4. Om det äldre varumärket har använts för en del av de varor eller tjänster för vilka det registrerats, skall det vid tillämpning av punkterna 1, 2 och 3 anses vara registrerat endast för den delen av varorna eller tjänsterna.

Article 12
Ground for revocation

1. A trade mark shall be liable to revocation if, within a continuos period of five years, it has not been put to genuine use in the Member State in connection with the goods or services in respect of which it is registered, and there are no proper reasons for non-use; however, no person may claim that the proprietor's rights in a trade mark should be be revoked where, during the

Artikel 12
Grunder för upphävande

1. Ett varumärke skall kunna upphävas om det inom en sammanhängande femårsperiod utan giltiga skäl inte har tagits i verkligt bruk i medlemsstaten i fråga för de varor eller tjänster för vilka det registrerats. Emellertid kan ingen kräva att varumärket skall upphävas om varumärket har tagits i verkligt bruk eller dess bruk återupptagits under tiden mellan utgången av fem-

interval between expiry of the five-year period and filing of the application for revocation, genuine use of the trade mark has been started or resumed; the commencement or resumption of use within a period of three months preceding the filing of the application for revocation which began at the earliest on expiry or the continuos period of five years of non-use shall, however, be disregarded where preparations for the commencment or resumption occur only after the proprietor becomes aware that the application for revocation may be filed.

2. A trade mark shall also be liable to revocation if, after the date on which it was registered,

(a) in consequence of acts or inactivity of the proprietor, it has become the common name in the trade for a product or service in respect of which it is registered;

(b) in consequnce of the use made of it by the proprietor of the trade mark or with his consent in respect of the goods or services for which it is registered, it is liable to mislead the public, particularly as to the nature, quality or geographical origin of those goods or services.

årsperioden och ansökan om upphävande. Om bruket av varumärket påbörjas eller återupptas inom en tremånadersperiod före ansökan om upphävande, och denna tremånadersperiod inleds tidigast vid utgången av den sammanhängande femårsperioden under vilket märket inte använts, skall emellertid användningen lämnas utan avseende om förberedelserna för att inleda eller återuppta den vidtogs först efter det att innehavaren fick kännedom om att en ansökan om upphävande kunde komma att göras.

2. Ett varumärke skall också kunna bli föremål för upphävande om det, efter den dag då det registrerades,

a) som ett resultat av innehavarens verksamhet eller passivitet, har blivit en allmän beteckning i handeln för en vara eller tjänst för vilket det är registrerat,

b) som ett resultat av det bruk innehavaren gjort av varumärket eller den användning till vilken innehavaren gett sitt tillstånd med avseende på varorna eller tjänsterna för vilka det är registrerat, kan komma att vilseleda allmänheten, särskilt vad gäller varornas eller tjänsternas art, kvalitet eller geografiska ursprung.

Article 13
Grounds for refusal or revocation or invalidity relating to only some of the goods or service

Where grounds for refusal of registration or for revocation or invalidity of a trade mark exist in respect of only some of the goods or services for which that trade mark has been applied for or registered, refusal of registration or revocation or invalidity shall cover those goods or services only.

Artikel 13
Registreringshinder eller grunder för upphävande eller ogiltighetsförklaring avseende endast en del av varorna eller tjänsterna

I de fall då registreringshinder eller grunder för upphävande eller ogiltighetsförklaring föreligger endast för en del av de varor eller tjänster för vilka varumärket har ansökts eller registrerats skall vägran att registrera, upphävande eller ogiltigförklaring av varumärket endast avse dessa varor eller tjänster.

Article 14
Establishment a posteriori of invalidity or revocation of a trade mark

Where the seniority of an earlier trade mark which has been surrendered or alowed to lapse, is claimed for a Community trade mark, the invalidity or revocation of the earlier trade mark may be established *a posteriori*.

Artikel 14
Beslut i efterhand om ogiltighetsförklaring eller upphävande av ett varumärke

Om anciennitet för ett äldre varumärke som inte har vidmakthållits eller som inte förnyats åberopas för ett EG-varumärke, kan det i efterhand beslutas om ogiltighetsförklaring eller upphävande av det äldre varumärket.

Article 15
Special provisions in respect of collective marks, guarantee marks and certification marks

1. Without prejudice to Article 4, Member States whose laws authorize the registration of collective marks or of guarantee marks or certification marks, may provide that such marks shall not be registered, or shall be revoked or declared invalid, on grounds additional to those specified in Articles 3 and 12 where the function of those marks so requires.

2. By way of derogation from Article 3 (1) (c), Member States may provide that signs or indications which may serve, in trade, to designate the geographical origin of the goods or services may constitute collective, guarantee or certification marks. Such a mark does not entitle the proprietor to prohibit a third party from using in the course of trade mark such signs or indications, provided he uses them in accordance with honest practices in industrial or commercial matters; in particular, such a mark may not be invoked against a third party who is entitled to use a geographical name.

Artikel 15
Särskilda bestämmelser för kollektivmärken, garantimärken och kontrollmärken

1. Utan hinder av artikel 4 kan medlemsstater, vilkas bestämmelser tillåter registrering av kollektivmärken, garanti- eller kontrollmärken, bestämma att sådana märken inte skall registreras, eller att de skall upphävas eller ogiltigförklaras, med stöd av ytterligare grunder än de som nämns i artiklarna 3 och 12 i de fall dessa märkens funktion kräver det.

2. Oberoende av artikel 3.1.c kan en medlemsstat bestämma att tecken eller upplysningar,som i handeln kan ange varornas eller tjänsternas geografiska ursprung, får utgöra kollektiv-, garanti- eller kontrollmärken. Ett sådant märke ger inte innehavaren rätt att förbjuda tredje man att i näringsverksamhet använda sådana tecken eller upplysningar, förutsatt att han brukar dem i överensstämmelse med god affärssed. I synnerhet får ett sådant märke inte åberopas gentemot en tredje man som har rätt att använda ett geografiskt namn.

Article 16
National provisions to be adopted pursuant to this Directive

1. The Member States shall bring into force the laws, regulations and administrative provisions necessary to comply with this Directive not later than 28 of December 1991. They shall immediately inform the

Artikel 16
Nationella bestämmelser som skall antas för att följa detta direktiv

1. Medlemsstaterna skall sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv senast den 28 december 1991. De skall genast underrätta kommissionen om detta.

Commission thereof.

2. Acting on proposal from the Commission, the Council, acting by qualified majority, may defer the date referred to in paragraph 1 until 31 December 1992 at the latest.

3. Member States shall communicate to the Commission the text of the main provisions of national law which they adopt in the field governed by this Directive.

2. På förslag från kommissionen kan rådet med kvalificerad majoritet besluta att skjuta upp tidpunkten i punkt 1 till senast den 31 december 1992.

3. Medlemsstaterna skall till kommissionen överlämna texterna till centrala bestämmelser i nationell lagstiftning som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

Article 17
Adressees

Artikel 17
Mottagare

This Directive is adressed to the Member States.

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Done at Brussels, 21 December 1988.

Upprättat i Bryssel den 21 december 1988.

For the Council
The President
V. PAPANDREOU

På rådets vägnar
V. PAPANDREOU
Ordförande

COUNCIL DIRECTIVE
of 14 May 1991
on the legal protection of computer programs
(91/250/EEG)

THE COUNCIL OF THE EUROPEAN COMMUNITIES,

Having regard to the Treaty establishing the European Economic Community and in particular Article 100a thereof,

Having regard to the proposal from the Commission,

In cooperation with the European Parliament,

Having regard to the opinion of the Economic and Social Committee,

Whereas computer programs are at present not clearly protected in all Member States by existing legislation and such protection, where it exists, has different attributes;

Whereas the development of computer programs requires the investment of considerable human, technical and financial resources while computer programs can be copied at a fraction of the cost needed to develop them independently;

Whereas computer programs are playing an increasingly important role in a broad range of industries and computer program technology can accordingly be considered as being of fundamental importance for the Community's industrial development;

Whereas certain differences in the legal protection of computer programs offered by the laws of the

RÅDETS DIREKTIV
av den 14 maj 1991
om rättsligt skydd för datorprogram
(91/250/EEG)

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS RÅD HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen, särskilt artikel 100a i detta,

med beaktande av kommissionens förslag[1],

i samarbete med Europaparlamentet[2],

med beaktande av Ekonomiska och sociala kommitténs[3] yttrande, och

med beaktande av följande:

Datorprogram är för närvarande inte klart skyddade av gällande lagstiftning i alla medlemsstater och där sådant skydd finns är det av skiftande innebörd.

Utvecklingen av datorprogram tar i anspråk avsevärda mänskliga, tekniska och ekonomiska resurser, medan datorprogram däremot kan kopieras till en bråkdel av de kostnader som en självständig utveckling av dem innebär.

Datorprogram spelar en allt mer betydelsefull roll inom en lång rad industrier och följaktligen kan datorprogramteknologi anses vara av grundläggande betydelse för gemenskapens industriella utveckling.

Vissa olikheter mellan medlemsstaternas rättsliga skydd för datorprogram har direkta och

[1] EGT nr. C 91, 12.4.1989, s. 4, och EGT nr C 320, 20.12.1990, s. 22.
[2] EGT nr C 231, 17.9.1990, s. 78 och beslut av den 17 april 1991 (ännu inte offentliggjort i den officiella tidningen).
[3] EGt nr C 329, 30.12.1989, s. 4.

Member States have direct and negative effects on the functioning of the common market as regards computer programs and such differences could well become greater as Member States introduce new legislation on this subject;

Whereas existing differences having such effects need to be removed and new ones prevented from arising, while differences not adversely affecting the functioning of the common market to a substantial degree need not be removed or prevented from arising;

Whereas the Community's legal framework on the protection of computer programs can accordingly in the first instance be limited to establishing that Member States should accord protection to computer programs under copyright law as literary works and, further, to establishing who and what should be protected, the exclusive rights on which protected persons should be able to rely in order to aurthorize or prohibit certain acts and for how long the protection should apply;

Whereas, for the purpose of this Directive, the term 'computer program' shall include programs in any form, including those which are incorporated into hardware; whereas this term also includes preparatory design work leading to the development of a computer program provided that the nature of the prepartory work is such that a computer program can result from it at a later stage;

Whereas, in respect of the criteria to be applied in determining whether or not a computer program is an original work, no tests as to the qualitative or aesthetic merits of the program should be applied;

Whereas the Community is fully committed to the promotion of international standardization;

Whereas the function of a computer program is to communicate and work together with other

negativa återverkningar på den gemensamma marknadens funktion vad gäller datorprogram, och dessa olikheter kan mycket väl bli större i samband med att medlemsstaterna inför ny lagstiftning på området.

Det föreligger ett behov av att undanröja olikheter som har dessa återverkningar och att förhindra uppkomsten av nya. Sådana olikheter som inte i väsentlig grad påverkar den gemensamma marknadens funktion i negativ riktning behöver däremot inte undanröjas eller förhindras från att uppkomma.

Gemenskapens rättsliga ram för skydd för datorprogram kan följaktligen i en första omgång begränsas till att fastställa att medlemsstaterna skall ge datorprogram upphovsrättsligt skydd som litterära verk samt vidare att fastställa vem och vad som skall skyddas, vilka ensamrätter skyddade personer kan stödja sig på när det gäller att tillåta eller förbjuda vissa handlingar och hur länge skyddet skall gälla.

I detta direktiv avses med termen datorprogram alla former av program, inbegripet sådana som är införlivade med hårdvara. Termen innefattar även förberedande designarbete som leder till utvecklingen av datorprogram, under förutsättning att det föreberedande arbetet är av sådan art att det kan resultera i ett datorprogram i ett senare skede.

De bedömningsgrunder som skall tillämpas för att fastställa om ett datorprogram är ett originalverk eller inte, bör inte omfatta provningar avseende programmets kvalitativa eller estetiska egenskaper.

Gemenskapen är fast besluten att främja internationell standardisering.

Ett datorprograms funktion är att kommunicera och verka tillsammans med andra komponenter i

components of a computer system and with users and, for this purpose, a logical and, where appropriate, physical interconnection and interaction is required to permit all elements of software and hardware to work with other software and hardware and with users in all the ways in which they are intended to function;

ett datorsystem och med användare. För detta ändamål krävs en logisk, i förekommande fall även fysisk sammankoppling och växelverkan så att alla detaljer i hårdvara och mjukvara kan fungera på alla de sätt som de är avsedda att fungera på tillsammans med annan hårdvara och mjukvara samt med användare av datorprogrammet.

Whereas the parts of the program which provide for such interconnection and interaction between elements of software and hardware are generally known as 'interfaces';

De delar av programmet som sörjer för sådan sammankoppling och växelverkan mellan detaljer och hårdvara och mjukvara betecknas allmänt som gränssnitt.

Whereas this functional interconnection and interaction is generally known as 'interoperability'; whereas such interoperability can be defined as the ability to exchange information and mutually to use the information which has been exchanged;

Denna funktionella sammankoppling och växelverkan betecknas allmänt som samverkansförmåga. Den kan definieras som förmågan att utväxla information och ömsesidigt använda den utväxlade informationen.

Whereas, for the avoidance of doubt, it has to be made clear that only the expression of a computer program is protected and that ideas and principles which underlie any element of a program, including those which underlie its interfaces, are not protected by copyright under this Directive;

För att undvika missförstånd skall här klargöras att det bara är ett datorprograms uttrycksform som är skyddad och att de idéer och principer som ligger till grund för de olika detaljerna i ett program, inbegripet de som ligger bakom dess gränssnitt, inte är upphovsrättsligt skyddade enligt detta direktiv.

Whereas, in accordance with this principle of copyright, to the extent that logic, algorithms and programming languages comprise ideas and principles, those ideas and principles are not protected under this Directive;

I överensstämmelse med denna upphovsrättsliga princip är logik, algoritmer och programmeringsspråk till den del som de innefattar idéer och principer, inte skyddade enligt detta direktiv.

Whereas, in accordance with the legislation and jurisprudence of the Member States and the international copyright conventions, the expression of those ideas and principles is to be protected by copyright;

I enlighet med medlemsstaternas lagstiftning och rättspraxis samt de internationella upphovsrättskonventionerna bör dessa idéers och principers uttrycksform vara upphovsrättsligt skyddad.

Whereas, for the purposes of this Directive, the term 'rental' means the making available for use, for a limited period of time and for profit-making purposes, of a computer program or a copy thereof; whereas this term does not include public lending, which, accordingly, remains outside the scope of this Directive;

I detta direktiv avses med termen uthyrning att ett datorprogram eller en kopia av detta i vinstsyfte görs tillgängligt för användande under en begränsad tidrymd. Termen omfattar inte utlåning till allmänheten vilket därmed ligger utanför detta direktivs tillämpningsområde.

Whereas the exclusive rights of the author to prevent the unauthor-

Upphovsmannens ensamrätt att förhindra otillåten återgivning av sitt

ized reproduction of his work have to be subject to a limited exception in the case of a computer program to allow the reproduction technically necessary for the use of that program by the lawful acquirer;

Whereas this means that the acts of loading and running necessary for the use of a copy of a program which has been lawfully acquired, and the act of correction of its errors, may not be prohibited by contract; whereas, in the absence of specific contractual provisions, including when a copy of the program has been sold, any other act necessary for the use of the copy of a program may be performed in accordance with its intended purpose by a lawful acquirer of that copy;

Whereas a person having a right to use a computer program should not be prevented from performing acts necessary to observe, study or test the functioning of the program, provided that these acts do not infringe the copyright in the program;

Whereas the unauthorized reproduction, translation, adaptation or transformation of the form of the code in which a copy of a computer program has been made available constitutes an infringement of the exclusive rights of the author;

Whereas, neverthleless, circumstances may exist when such a reproduction of the code and translation of its form within the meaning of Article 4 (a) and (b) are indipensable to obtain the necessary information to achieve the interoperability of an independently created program with other programs;

Whereas it has therefore to be considered that in these limited circumstances only, performance of the acts of reproduction and translation by or on behalf of a person having a right to use a copy of the program is legitimate and compatible with fair practice and must therefore be deemed not to require the authorization of the rightholder;

Whereas an objective of this

verk bör begränsas när det gäller datorprogram så att den inte omfattar den tekniska återgivning som krävs för att den som på laglig väg förvärvat programmet skall kunna använda det.

Detta betyder att handlingar som laddning, körning och rättelse, som är nödvändiga vid användningen av ett program som är lagligen förvärvat, inte får förbjudas genom avtal. Vid avsaknad av särskilda avtalsbestämmelser får, även då en programkopia har sålts, varje annan åtgärd som krävs för användandet av en programkopia utföras i överensstämmelse med programmets avsedda användning av den som på laglig väg förvärvat kopian.

En person som har rätt att använda ett datorprogram bör inte hindras att utföra sådana åtgärder som krävs för att iaktta, undersöka eller prova programmets funktion, under förutsättning att dessa åtgärder inte gör intrång i upphovsrätten till programmet.

Otillåten återgivning, översättning, anpassning eller förändring av den kodform i vilken en kopia av ett datorprogram har gjorts tillgänglig utgör intrång i upphovsmannens ensamrätt.

Inte desto mindre kan under vissa omständigheter ett sådant återgivande av programmets kod och översättning av dess form enligt artikel 4 a och b vara oundgängligt för att erhålla den information som behövs för att ett självständigt skapat program skall uppnå samverkansförmåga med andra program.

Därför bör endast under dessa omständigheter åtgärderna återgivning och översättning anses vara rättsenliga och i överensstämmelse med god sed, förutsatt att de utförs av eller för en person som har rätt att använda en kopia av programmet. Rättsinnehavarens tillstånd krävs därmed inte.

Ett av syftena med detta undantag

exception is to make it possible to connect all components of a computer system, including those of different manufacturers, so that they can work together;

är att göra det möjligt att koppla samman alla komponenterna i ett datorsystem, även sådana som är av skilda fabrikat, så att de kan fungera tillsammans.

Whereas such an exception to the author's exclusive rights may not be used in a way which prejudices the legitimate interests of the rightholder or which conflicts with a normal exploitation of the program;

Detta undantag i upphovsmannens ensamrätt får inte användas på ett sätt som skadar rättsinnehavarens legitima intressen eller som står i konflikt med ett normalt utnyttjande av det programmet.

Whereas, in order to remain in accordance with the provisions of the Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works, the term of protection should be the life of the author and fifty years from the first of January of the year following the year of his death or, in the case of an anonymous or pseudonymous work, 50 years from the first of January of the year following the year in which the work is first published;

För att överensstämmelse skall råda med bestämmelserna i Bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk, måste skyddstiden gälla intill utgången av femtionde året efter det år, då upphovsmannen avled, eller beträffande verk som offentliggjorts anonymt eller under pseudonym, intill utgången av femtionde året efter det år då verket offentliggjordes.

Whereas protection of computer programs under copyright laws should be without prejudice to the application, in appropriate cases, of other forms of protection; whereas, however, any contractual provisions contrary to Article 6 or to the exceptions provided for in Article 5 (2) and (3) should be null and void;

Upphovsrättsligt skydd för datorprogram skall i förekommande fall inte inverka på andra former av skydd. Varje avtalsbestämmelse som strider mot artikel 6 eller mot de i artikel 5.2 och 5.3 angivna undantagen bör emellertid vara ogiltig.

Whereas the provisions of this Directive are without prejudice to the application of the competition rules under Article 85 and 86 of the Treaty if a dominant supplier refuses to make information available which is necessary for interoperability as defined in this Directive;

Bestämmelserna i detta direktiv inverkar inte på tillämpningen av konkurrensreglerna i artikel 85 och 86 i fördraget, om en leverantör med dominerande ställning vägrar att tillhandahålla sådan information som krävs för att uppnå samverkansförmåga så som denna definieras i detta direktiv.

Whereas the provisions of this Directive should be without prejudice to specific requirements of Community law already enacted in respect of the publication of interfaces in the telecommunications sector or Council Decisions relating to standardization in the field of information technology and telecommunication;

Bestämmelserna i detta direktiv bör inte beröra särskilda krav i nu gällande gemenskapsrätt om offentliggörande av gränssnitt inom telekommunikationsområdet eller rådsbeslut om standardisering inom områdena informationsteknologi och telekommunikation.

Whereas this Directive does not affect derogations provided for under national legislation in accordance with the Berne Convention on

Detta direktiv inverkar inte på med Bernkonventionen förenliga nationella särregler beträffande frågor som inte omfattas av detta

points not covered by this Directive,

HAS ADOPTED THIS DIRECTIVE:

Article 1

Object of protection

1. In accordance with the provisions of this Directive, Member States shall protect computer programs, by copyright, as literary works within the meaning of the Berne convention for the Protection of Literary and Artistic Works. For the purposes of this Directive, the term 'computer programs' shall include their preparatory design material.

2. Protection in accordance with this Directive shall apply to the expression in any form of a computer program. Ideas and principles which underlie any element of a computer program, including those which underlie its interfaces, are not protected by copyright under this Directive.

3. A computer program shall be protected if it is original in the sense that it is the author's own intellectual creation. No other criteria shall be applied to determine its eligibility for protection.

Article 2

Authorship of computer programs

1. The author of a computer program shall be the natural person or group of natural persons who has created the program or, where the legislation of the Member State permits, the legal person designated as the rightholder by that legislation. Where collective works are recognized by the legislation of a Member State, the person considered by the legislation of the Member State to have created the work shall be deemed to be its author.

2. In respect of a computer

direktiv.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE

Artikel 1

Skyddsobjekt

1. I enlighet med bestämmelserna i detta direktiv skall medlemsstaterna ge datorprogram upphovsrättsligt skydd som litterära verk enligt Bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk. I detta direktiv omfattar termen datorprogram dessas förberedande designmaterial.

2. Skydd enligt detta direktiv skall gälla ett datorprograms alla uttrycksformer. Idéer och principer som ligger bakom de olika detaljerna i ett datorprogram, även de som ligger bakom dess gränssnitt, är inte upphovsrättsligt skyddade enligt detta direktiv.

3. Ett datorprogram skall skyddas om det är originellt i den meningen att det är upphovsmannens egen intellektuella skapelse. Inga andra bedömningsgrunder skall tillämpas vid fastställandet av om det skall komma i åtnjutande av skydd.

Artikel 2

Upphovsmannaskap till datorprogram

1. Upphovsmannen till ett datorprogram skall vara den fysiska person eller grupp av fysiska personer som har skapat programmet eller, när en medlemsstats lagstiftning medger det, den juridiska person som av den berörda lagstiftningen anses vara rättsinnehavare. När en medlemsstats lagstiftning erkänner gemensamma verk, skall den person som av medlemsstatens lagstiftning bedöms ha skapat verket anses vara dess upphovsman.

2. Om ett datorprogram har skapats

program created by a group of natural persons jointly, the exclusive rights shall be owned jointly.

3. Where a computer program is created by an employee in the execution of his duties or following the instructions given by his employer, the employer exclusively shall be entitled to exercise all economic rights in the program so created, unless otherwise provided by contract.

gemensamt av en grupp fysiska personer skall dessa personer äga ensamrätten gemensamt.

3. Om ett datorprogram har skapats av en arbetstagare som ett led i dennes arbetsuppgifter eller efter arbetsgivarens anvisningar, skall arbetsgivaren ensam vara berättigad att utöva alla ekonomiska rättigheter till det program som skapats på detta sätt, om inte annat har föreskrivits genom avtal.

Article 3

Beneficiaries of protection

Protection shall be granted to all natural or legal persons eligible under national copyright legislation as applied to literary works.

Artikel 3

Den skyddade personkretsen

Skydd skall ges alla fysiska och juridiska personer som enligt nationell upphovsrätt om litterära verk är berättigade därtill.

Article 4

Restricted Acts

Subject to the provisions of Article 5 and 6, the exclusive rights of the rightholder within the meaning of Article 2, shall include the right to do or to authorize:

(a) the permanent or temporary reproduction of a computer program by any means and in any form, in part or in whole. Insofar as loading, displaying, running, transmision or storage of the computer program necessitate such reproduction, such acts shall be subject to authorization by the rightholder;

(b) the translation, adaptation, arrangement and any other alteration of a computer program and the reproduction of the results thereof, without prejudice to the rights of the person who alters the program;

(c) any form of distribution to the public, including the rental, of the original computer program or of copies thereof. The first sale in the Community of a copy of a program by the rightholder or with his consent shall exhaust the distribution right within the Community of that copy, with the exception of the right

Artikel 4

De särskilda ensamrätterna

Om inte annat följer av artikel 5 och 6 skall rättsinnehavarens ensamrätt enligt artikel 2 innefatta rätten att utföra eller ge tillstånd till följande:

a) varaktig eller tillfällig, delvis eller fullständig återgivning av ett datorprogram på vilket sätt och i vilken form som helst. I den mån som laddning, visning, körning, överföring eller lagring av det berörda datorprogrammet nödvändiggör sådan återgivning av ett datorprogram krävs rättsinnehavarens tillstånd.

b) översättning, anpassning, sammanställning och varje annan ändring av ett datorprogram samt återgivning av därav följande resultat, dock utan att inskränka de rättigheter som tillhör den person som ändrar programmet.

c) alla former av spridning till allmänheten, inbegripet uthyrning, av datorprogrammets original eller kopior av detta. Den första försäljningen av en kopia av programmet som görs inom gemenskapen av rättsinnehavaren själv eller med dennes samtycke, medför förlust av spridningsrätten till den berörda

to control further rental of the program or a copy thereof.

kopian inom gemenskapen. Detta gäller dock inte rätten att kontrollera vidare uthyrning av programmet eller kopia av detta.

Article 5

Exceptions to the restricted acts

1. In the absence of specific contractual provisions, the acts referred to in Article 4 (a) and (b) shall not require authorization by the rightholder where they are necessary for the use of the computer program by the lawful acquirer in accordance with its intended purpose, including for error correction.

2. The making of a back-up copy by a person having a right to use the computer program may not be prevented by contract insofar as it is necessary for that use.

3. The person having a right to use a copy of a computer program shall be entitled, without the authorization of the rightholder, to observe, study or test the functioning of the program in order to determine the ideas and principles which underlie any element of the program if he does so while performing any of the acts of loading, displaying, running, transmitting or storing the program which he is entitled to do.

Artikel 5

Undantag från ensamrätterna

1. I avsaknad av särskilda avtalsbestämmelser skall de i artikel 4 a och b angivna åtgärderna inte kräva rättsinnehavarens tillstånd, om de krävs för att den som lagligen förvärvat datorprogrammet skall kunna använda programmet i överensstämmelse med dess avsedda ändamål. Detta gäller även rättelse av fel.

2. En person som har rätt att använda ett datorprogram får inte genom avtal hindras från att göra en säkerhetskopia av detta om denna är nödvändig för den aktuella användningen.

3. Den person som har rätt att använda en kopia av ett datorprogram skall utan rättsinnehavarens tillstånd ha rätt att iaktta, undersöka eller prova programmets funktion i syfte att utröna de idéer och principer som ligger bakom programmets olika detaljer, under förutsättning att detta sker vid sådan laddning, visning, körning, överföring eller lagring av programmet som han har rätt att utföra.

Article 6

Decompilation

1. The authorization of the rightholder shall not be required where reproduction of the code and translation of its form within the meaning of Article 4 (a) and (b) are indispensable to obtain the information necessary to achieve the interoperability of an independently created computer program with other programs, provided that the following conditions are met:

(a) these acts are performed by the licensee or by another person having a right to use a copy of a

Artikel 6

Dekompilering

1. Rättsinnehavarens tillstånd skall inte krävas när återgivning av koden eller översättning av kodens form enligt artikel 4 a och b är oundgänglig för att erhålla den information som är nödvändig för att uppnå samverkansförmåga mellan ett självständigt skapat datorprogram och andra program, under förutsättning att följande villkor är uppfyllda:

a) åtgärderna utförs av licenstagaren eller av annan person som har rätt att använda en kopia av

program, or on their behalf by a person authorized to do so;

(b) the information necessary to achieve interoperability has not previously been readily available to the persons referred to in subparagraph (a); and

(c) these acts are confined to the parts of the original program which are necessary to achieve interoperability.

2. The provisions of paragraph 1 shall not permit the information obtained through its application:

(a) to be used for goals other than to achive the interoperability of the independently created computer program;

(b) to be given to others, except when necessary for the interoperability of the independently created computer program; or

(c) to be used for the development, production or marketing of a computer program substantially similar in its expression, or for any other act which infringes copyright.

3. In accordance with the provisions of the Berne Convention for the protection of Literary and Artistic Works, the provisions of this Article may not be interpreted in such a way as to allow its application to be used in a manner which unreasonably prejudices the right holder's legitmate interests or conflicts with a normal exploitation of the computer program.

programmet, eller för deras räkning av en person som har rätt därtill,

b) den information som är nödvändig för att uppnå samverkansförmåga, har inte tidigare varit lätt åtkomlig för de i punkt a angivna personerna, och

c) åtgärderna är begränsade till att gälla de delar av originalprogrammet som är nödvändiga för att uppnå samverkansförmåga.

2. Bestämmelserna i punkt 1 skall inte medge att den information som erhållits

a) används för andra ändamål än att uppnå det självständigt skapade datorprogrammets samverkansförmåga,

b) överlämnas till andra personer, utom när detta är nödvändigt för det självständigt skapade datorprogrammets samverkansförmåga, eller

c) används för utveckling, tillverkning eller marknadsföring av ett datorprogram som i väsentliga delar liknar det berörda programmets uttrycksform, eller används för andra åtgärder som medför intrång i upphovsrätten.

3. I överensstämmelse med bestämmelserna i Bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk får bestämmelserna i denna artikel inte tolkas så att de tillämpas på sätt som otillbörligt skadar rättsinnehavarens legitima intressen eller står i konflikt med ett normalt utnyttjande av datorprogrammet.

Article 7

Special measures of protection

1. Without prejudice to the provisions of Articles 4, 5 and 6, Member States shall provide, in accordance with their national legislation, appropriate remedies against a person committing any of the acts listed in subparagraphs (a), (b) and (c) below:

(a) any act of putting into circulation a copy of a computer program knowing, or having reason to believe, that it is an infringing

Artikel 7

Särskilda skyddsåtgärder

1. Om inte annat följer av bestämmelserna i artiklarna 4, 5 och 6 skall medlemsstaterna i enlighet med sin nationella lagstiftning besluta om lämpliga åtgärder mot personer som utför någon av de i punkterna a, b och c nedan angivna åtgärderna:

a) varje åtgärd som innebär att en kopia av ett datorprogram omsätts, trots att personen i fråga vet om eller har grundad anledning att

copy;

(b) the possession, for commercial purposes, of a copy of a computer program knowing, or having reason to believe, that it is an infringing copy;

(c) any act of putting into circulation, or the possession for commercial purposes of, any means the sole intended purpose of which is to facilitate the unauthorized removal or circumvention of any technical device which may have been applied to protect a computer program.

2. Any infringing copy of a computer program shall be liable to seizure in accordance with the legislation of the Member State concerned.

3. Member States may provide for the seizure of any means referred to in paragraph 1 (c).

misstänka att kopian medför intrång i upphovsrätten,

b) innehav för kommersiella ändamål av en kopia av ett datorprogram, trots att personen i fråga vet om, eller har grundad anledning att misstänka att kopian medför intrång i upphovsrätten,

c) varje åtgärd som innebär omsättning eller innehav för kommersiella ändamål av varje hjälpmedel vars enda syfte är att underlätta att en teknisk anordning som har anbringats för att skydda ett datorprogram avlägsnas eller kringgås utan tillstånd.

2. Varje kopia av ett datorprogram som medför intrång i upphovsrätten skall kunna tas i beslag i enlighet med lagstiftningen i den berörda medlemsstaten.

3. Medlemsstaterna kan besluta om beslag av i de hjälpmedel som anges i punkt 1 c.

Article 8

Term of protection

1. Protection shall be granted for the life of the author and for fifty years after his death or after the death of the last surviving author; where the computer program is an anonymous or pseudonymous work, or where a legal person is designated as the author by national legislation in accordance with Article 2 (1), the term of protection shall be fifty years from the time that the computer program is first lawfully made available to the public. The term of protection shall be deemed to begin on the first of January of the year following the abovementioned events.

2. Member States which already have a term of protection longer than that provided for in paragraph 1 are allowed to maintain their present term until such time as the term of protection for copyright works is harmonized by Community law in a more general way.

Artikel 8

Skyddets giltighetstid

1. Skyddstiden skall gälla intill utgången av femtionde året efter det år då upphovsmannen avled eller vid gemensam upphovsrätt efter den sist avlidne upphovsmannens dödsdag. För verk som offentliggjorts anonymt eller under pseudonym eller om en juridisk person i enlighet med nationell lagstiftning anses som upphovsman i överensstämmelse med artikel 2.1, skall skyddstiden gälla intill utgången av femtionde året efter det år då verket offentliggjordes.

2. De medlemsstater som redan har en längre skyddstid än den som anges i punkt 1 får bibehålla denna till dess att skyddstiden för upphovsrättsliga verk mer allmänt har harmoniserats med gemenskapsrätten.

Article 9

Continued application of other legal provisions

1. The provisions of this Directive shall be without prejudice to any other legal provisions such as those concerning patent rights, trade-marks, unfair competition, trade secrets, protection of semiconductor products or the law of contract. Any contractual provisions contrary to Article 6 or to the exceptions provided for in Article 5 (2) and (3) shall be null and void.

2. The provisions of this Directive shall apply also to programs created before 1 January 1993 without prejudice to any acts concluded and rights acquired before that date.

Artikel 9

Den fortsatta tillämpningen av andra rättsliga bestämmelser

1. Bestämmelserna i detta direktiv skall inte påverka tillämpningen av andra rättsliga bestämmelser såsom bestämmelser om patenträtt, varumärken, otillbörlig konkurrens, yrkeshemligheter, skydd för halvledarprodukter eller avtalsrätt. Varje avtalsbestämmelse som strider mot artikel 6 eller mot de i artikel 5.2 och 5.3 angivna undantagen skall vara ogiltig.

2. Bestämmelserna i detta direktiv skall även gälla program som har skapats före den 1 januari 1993 dock utan att inverka på åtgärder som utförts eller rättigheter som förvärvats före denna dag.

Article 10

Final provisions

1. Member States shall bring into force the laws, regulations and administrative provisions necessary to comply with this Directive before 1 January 1993.

When Member States adopt these measures, the latter shall contain a reference to this Directive or shall be accompanied by such reference on the occasion of their official publication. The methods of making such a reference shall be laid down by the Member States.

2. Member States shall communicate to the Commission the provisions of national law which they adopt in the field governed by this Directive.

Artikel 10

Slutbestämmelser

1. Medlemsstaterna skall sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv före den 1 januari 1993.

När medlemsstaterna beslutar om dessa åtgärder skall besluten antingen innehålla en hänvisning till detta direktiv eller skall en sådan hänvisning bifogas när de offentliggörs. Medlemsstaterna skall fastställa ordningen för hur hänvisningen i fråga skall göras.

2. Medlemsstaterna skall till kommissionen överlämna texterna till bestämmelser i nationell lagstiftning som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

Article 11

This Directive i adressed to the Member States.

Done at Brussels, 14 May 1991

For the Council
The President
J. F. POOS

Artikel 11

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Bryssel den 14 maj 1991.

På rådets vägnar
J. F. POOS
Ordförande

Propositionens huvudsakliga innehåll 1
Propostitionens lagförslag 3
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde 22 oktober 1992 27
1 Inledning 27
2 Bakgrund 29
2.1 Allmänt om EES-avtalets inverkan på den svenska immaterialrätten 29
2.2 Vissa särskilda ändringsförslag på varumärkesrättens område 31
2.3 Vissa särskilda ändringsförslag på växtförädlarrättens område 31
3 Införlivande av åtagandena i EES-avtalet med svensk rätt m. m. 32
4 Konsumtion av immateriella rättigheter 33
4.1 Bakgrund 33
4.2 Ändrade principer om konsumtion av patenträtten, mönsterskyddsrätten och växtförädlarrätten 35
4.3 Ikraftträdandebestämmelser avseende konsumtionsreglerna 41
5 Skydd för kretsmönster för halvledarprodukter 44
5.1 Nuvarande förhållanden 44
5.2 EG:s direktiv och beslut om utsträckning av skydd för kretsmönster 45
5.3 Lagändringar till följd av EG:s direktiv 45
5.3.1 Definitioner, orginalitet och nyhet 46
5.3.2 Innehavare av rätt till kretsmönster 50
5.3.3 Registrering 55
5.3.4 Rättens innehåll samt förvärv i god tro av skyddat kretsmönster 55
5.3.5 Licenser 60
5.3.6 Skyddstid 61
5.3.7 Kretsmönstrets utformning skyddas 64
5.3.8 Märkning av kretsmönster 64
5.3.9 Fortsatt tillämpning av andra rättsliga bestämmelser 64
5.4 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser 65
5.4.1 Bestämmelser som inte berörs av direktivet 65
6 Varumärkesrätt 67
6.1 EG:s direktiv om varumärken 67
6.2 Införlivande av EG-direktivet 69
6.2.1 Räckvidd 69
6.2.2 Tecken som kan utgöra ett varumärke 69
6.2.3 Registreringshinder och ogiltighetsgrunder 73
6.2.4 Ytterligare registreringshinder eller ogiltighetsgrunder med avseende på konflikter med äldre rättigheter 76

6.2.5 Rättigheter som är knutna till ett varumärke . . . 80
6.2.6 Begränsningar av ett varumärkes rättsverkan . . . 85
6.2.7 Konsumtion av de rättigheter som är knutna till ett varumärke . . . 87
6.2.8 Licens . . . 91
6.2.9 Begränsning till följd av passivitet . . . 92
6.2.10 Användningstvång . . . 95
6.2.11 Beslut i efterhand om ogiltighetsförklaring eller upphävande av ett varumärke . . . 102
6.2.12 Särskilda bestämmelser för kollektivmärken, garantimärken och kontrollmärken . . . 103
6.3 Vissa andra ändringsförslag i varumärkeslagen . . . 104
6.3.1 Registreringsansökans innehåll . . . 104
6.3.2 Ansökan om förnyelse . . . 105
6.4 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser . . . 107
7 Skyddet för datorprogram . . . 109
7.1 Nuvarande förhållanden . . . 109
7.2 EG:s direktiv om skydd för datorprogram . . . 109
7.3 Ändringar till följd av EG:s direktiv om skydd för datorprogram. . . . 110
7.3.1 Förberedande designmaterial för datorprogram . 111
7.3.2 Datorprogram utvecklade i anställningsförhållande . . . 114
7.3.3 Konsumtionspunkten för spridningsrätten . . . 119
7.3.4 Inskränkningar i rätten till datorprogram . . . 125
7.3.5 Dekompilering . . . 128
7.3.6 Sanktioner och kopieringsspärrar . . . 131
7.3.7 Giltighetstid . . . 138
7.4 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser . . . 138
8 Vissa särskilda ändringsförslag i växtförädlarrättslagen . . . 140
8.1 Skydd för ytterligare släkten m. m. . . . 140
8.2 Avskaffande av besvärsavgiften . . . 141
9 Upprättade lagförslag . . . 143
10 Hemställan . . . 143
11 Beslut . . . 143

Bilagor

1. Sammanfattning av promemorian . . . 144
2. Förteckning över remissinstanserna . . . 145
3. Lagrådsremissens lagförslag . . . 146
4. Utdrag ur protokoll vid Lagrådets sammanträde den 2 oktober 1992 . . . 170
5. Protokoll 28 om immateriell äganderätt . . . 178
6. Bilaga XVII - immateriell äganderätt . . . 184

7. Rådets direktiv av den 16 december 1986 om rättsligt skydd för kretsmönster i halvledarprodukter 188
8. Rådets första beslut av den 9 oktober 1990 om utsträckning av det rättsliga skyddet för kretsmönster hos halvledarprodukter till personer från vissa andra länder och territorier 200
9. Rådets andra beslut av den 9 oktober 1990 om utsträckning av det rättsliga skyddet för kretsmönster hos halvledarprodukter till personer från vissa länder och territorier 204
10. Kommissionens beslut av den 26 oktober 1990 genom vilket kommissionen i enlighet med rådets beslut 90/511/EEG fastställer till vilka länders bolag eller andra juridiska personer rättsligt skydd för halvledarprodukters kretsmönster sträcks ut 208
11. Rådets första direktiv av den 21 december 1988 om tillnärmningen av medlemsstaternas varumärkeslagar . 211
12. Rådets direktiv av den 14 maj 1991 om rättsligt skydd för datorprogram 229

ab 42076. Stockholm 1992